

Columbia University
in the City of New York

THE LIBRARIES

Purchased by the Russian Institute

DEC 28 1951

5 vols.

1835-1848

(years 1-14)

as in 5 vols

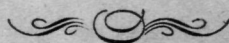

DANIČA

ILIRSKA.

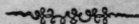
PÈRVO-GODIŠNJI TEČAJ

1835.
835.

SLOZI ILIRSKOJ.

Narod bez narodnosti jest tielo bez kosti.

UTEMELJITELJ, UČREDNIK I IZDAVATELJ,

DOR. LJUDEVIT GAJ.

U ZAGREBU.

TISKOM FRANJE ŽUPANA.

1835.

Purchased by the Russian Institute

DEC 28 1951

5 vols.

1835-1848

(years 1-14)

in 5 vols

DANIČA

ILIRSKA.

PÈRVO-GODIŠNJI TEČAJ

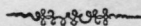
1835.

835.

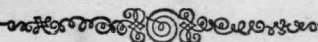
SLOZI ILIRSKOJ.

Narod bez narodnosti jest tielo bez kosti.

UTEMELJITELJ, UČREDNIK I IZDAVATELJ,

Dor. LJUDEVIT GAJ.

U ZAGREBU.

TISKOM FRANJE ŽUPANA.

1835.

D A N I E L

LIBRARY

PERVO-GODIŠNJA

1835

1835

Sveučilišna knjižnica
U ZAGREBU
ZAMJENA

891.84

D22

1835-1837

1835

O G L A S Z.

Szvetloj y Prepostuvanoj Gozpodi vszakoga Ztalisha y Reda szlavnoga Naroda Szlavenzkoga vu jusneh ztrankah, kakoti: Horvatom, Slavonczem, Dalmatinom, Dubrovnichanom, Szerblyem, Krajnczem, Stajerczem, Korushczem, Iztrianom, Boshnyakom, ter oztalem Szlovenczem, vszem zadnyich Roda nashega y Jezika Lyubitelyem y Zavetnikom lepo pozdravlenye!

Z-najvishejszem Dopuschenyem Szv. Czeszarzko - Kralyevzkoga Velichantzva FRANYE I. izhajale budu vu Zagrebu z-pochetkom leta doiduchega 1835 Narodne na dve poszebne ztrani razdelyene

NOVINE HORVATZKE

pod napiszom: „*Danicza Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.*“ — Perva ztran, iliti tak zvane „*Novine Horvatzke*“ zadersavale budu vsze najnovejshe politichke dogodyaje, to jezt vszekulike znamenite premembe vszeh szveta orszagov vu obchinzkom, vu oszebnom pako vsza oszebujna pripechenya y naredyenia domacha, iliti najnovejshe dogodyaje trojjednoga Kralyevtva Dalmatinzkoga, Horvatzkoga y Slavonzkoga; y ova ztran izide z-razumlyivem raztolmachenyem vszeh ztranzkeh rechih dvakrat na tjeden, vszakiput na pol arkusha; — druga pako ztran, izta najmre:

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka

jendenput vu tjednu Novinam Horvatzkem na pol arkusha zoszeb prikloplyena — zadersavala bude ne szamo vu Horvatzkom, nego y vu drugeh Ilirzkeh narechjah vnogoverztno, tak na lahku zabavu y razveszelenye, kak na primerno razszvechenye y vugodno, ter hasznovito podvuchanye zpadajuche ztvari. Navlazitito pako zpomenka vredna znanya od nashega Naroda Szlovenzkoga vu obchinzkom: od nyegve ztarine y dogodyajev, od nyegoveh piszem y knihig, z-jednum rechjum vsza ona, koja Horvatom y nyihovoj Ilirzkoj Bratji od ztarodavnoga y vezdashnyega ztalisha vszeh Szlovenzkeh pukov zezvedeti y znati potrebno je. Najvehjum nadalye marlyivoztjum vu nasheh Novinah pizali sze budu, iz dobreh zviralisch izvadyeni dogodyaji drage nashe trojjedne Domovine, to jezt pripovezti od ztarinzkoga Ilirov y Horvatov prebi-vanya ter sivlenya, od nyihoveh Supanov, Knezov, Banov, Kraljev, Vitezov, y vucheneh ter glaszoviteh Lyudih, — razgovori zverhu preshezttnoga dersave ladanya, zverhu szreche y neszreche Predyev, zverhu ztareh gradov, varashev, znameniteh mezt y ztarinzkeh plemen. Szim josche pridadu sze razlichne narodne y druge domorodne, navlazitito pako domache dogodyaje zadersavajuche peszme, kak takaj iz drugeh jezikov preneslene bolshe vitie.

Oszebito pako tersziti sze hochemo, viteske y znamenite na peldu y naszleduvanye szluseche ztvari drugeh razszvetlane y vuchene Europe Narodov, — najmre vendar dugovanya na domache y zvanzko gozpodarztvo zpadajucha zpominyati.

Vszi zkoro Europeanzki Narodi vu znanostjah y navukeh vre tak daleko dozpeli szu, da sze pri nyih materinzkem jezikom pizane knyige y novine ne szamo vu zmosneh dvoreh, nego dapache vre vu izteh priprozteh kuchah chteju y prestimavaju; ni li anda zkradnye vreme, da y mi, kotereh szlavni Predyi, kakti czele Europe brantelyi y chuvari chez vnoga ztoletja vszevdily oboruseni za vszega chlovechantzva preporod hrabreno zkoznuvali szu, da rekoj y mi nashe mile Szlovenzke Materje jezik, koj y z-obilnoztjum rechih, y z-szlasztjum izgovora dichu sze, y koj nasz z-oszemdeszetemi milioni nashe Bratje naravzki vese, oszvétlati y na doztojnu chazt podichu popaschimo sze?

Nijednim ztanovito nachinom k-plemenitomu ovomu czilyu hitrejshe priblisavati sze ne bi mogli, kak z-pomochjum Narodneh Novin, koje z-otchinzkum zaizto miloschum y zaufanoztjum nash Szvetli Czeszar y Kraly nam privuschiti doztojal je; ar na kuliko vu politichkom delu novi szveta dogodyaji, na tuliko vu iztoj Daniczi razlichna Horvatzko-Szlovenzkomu Domorodczu vugodna y potrebna dugovanya vu jeden venecz zpletena nahajala sze budu tak, da z-Narodnemi Novinami nashemi poleg moguchnoztu tusno pomenykanye domorodneh knjig kuliko tuliko nadomeztiti ufamo sze.

Ovo anda nashe ovidi szamo na kratkom osznovano nakanenye, koje z-pomochjum vnogeh vucheneh Lyudih zpelyati nadiamo sze, vu mili naruchaj iztinzkeh Domorodczev y oztaleh Chlovechantzva, Naroda nashega, y Domovine prijatellyov rodolyubno zruhamo.

Czena nasheh na finom y belom velin-papiru stampanej Novin na czelo leto za Ovdeshnje 6 fr. szrebra, za vsze pako zvan Zagreba ztanujuche zaradi postarzkeh ztroskov 8 fr. szrebra znashajucha, vu Zagrebu pri G. Knyigaru Franyi Suppanu, y na Cz. Kr. Posti, zvan Zagreba pako pri vszeh y szlednyeh Cz. Kr. Postah za pol leta (ali za czelo) napervo polosiu sze. Proszimo pako postuvanu Gozpodu predplachnike y podporitelye, da nam (za preprechiti neprilike) vszaki szvojega prebivanya mezto y tomu najblisnyu Cz. Kr. Postu, ter szvoj podpunoma doztojni Napisz, to jezt: Ime, Pridovek y Ztalish prez stentanya obznaniti doztoji.

K-Novinam prilosi sze takajshe Obznanitel (*Intelligenzblatt*), vu kojem vszakojachki szudbeni y tergovachki oglaszi: prodaje, szenymi, razlichne czene, y oztale vno-goverztne ztvari na znanye davale sze budu. Za vszako obznanenye poleg obchinzke navade plachalo sze bude od 1 do 5 liniuh 10 kr. szrebra, dalye pako 2 kr. szrebra od linie.

Pozivaju sze zadnyich doztojnem nachinom vszi vucheni Domorodczu, da sze nezkrate z-dobremit pizszenemi princzki izbor gore zpomenuteh dugovany (prez ikakve razluke jezika) povekshati, ter prikladne szvoje rukopisze na podpornyu obchinzkoga Domovine poszla (ob szvojem ztrosku) vu Zagreb poszlati

Redakczii Cz. Kr. priv. Narodneh Horvatzkeh Novin.

Vu Zagrebu 20. Liztopada 1834.

Dor. Lyudevít Gay,

Cz. Kr. priv. Narodneh Horvatzkeh Novin
Vaudavatel y Redaktor.

K A Z A L O P R E D M E T O V.

- Br. 1. Danica, od *Dragulina Rakorca*. — Granici i Danici, od *V. Babukića*. — Opazka verhu pravopisa. — List iz Banata, od *L. Mayera*. — Iz različenoga Mudrosti cvětja, nēgda po *Pavlu Vitezoviću*, zlatom vitezu i e. k svētlosti včćniku spravljenoga kitica 1. — Voz naroda, od *Dr. L. G.*
- 2. Primorac Darici, od *Ivana Mažuranića*. — Na Domovinu, od *L. Vukotinovića*. — Ljubica, sadašnja knjeginja serbska, polag *Pirhu, Drag. Rakorca*. — Redka starost. — Gostovitost. — Vitezovićevoga mudrosti cvětja kitica 2. — Domorodac, od *Dra. L. G.*
- 3. Kip Domovine, od *Pavla Štoosa*. — Oblast krēposti. — Ženskoga spola čest u društvu človčćanskom. — Vitez. mudr. cvětja kitica 3. — Harun Alrašid.
- 4. Putnik Domovini, od *P. Štoosa*. — Appendini. — Kazališćeno objavljēnje. — Vitez. mudr. cvětja kit. 4. — *Birowsky*.
- 5. Horvatov sloga, od *Dra. L. G.* — List iz Beća, od *M. Topalovića*. — Věrna ljubav. — Vitez. mudr. cvětja kit. 5. — Najlěpsi orsag.
- 6. Spěv na dan narodjenja Njih c. k. Velićanstva Franje I., od *P. Štoosa*. — Slavonia Sestram, od *Jure Tordinca*. — Sedam sinov Mikićevih. — Vitez. mudr. cvětja kitica 6.
- 7. Domovini i njejmim kćeram, od *Jele Horvatiće*. — Dogodovšćina, od *Dra. L. G.* — Bratja. — Razstanak od ljube, od *L. Vukotinovića*. — Mazurak, polag *W. P. D. Rakorca*. — Vitez. mudr. cvětja kit. 7. — Popravak.
- 8. Uzdisi vile Slavonkinje, od *Dra. J. Stankovića*. — Careva dobrotivnost. — Okićke vrane, ballada, od *L. Vukotinovića*. — Nētilo, od *Dra. L. G.* — Mati i sin, od *I. Mažuranića*.
- 9. Plač vile Horvatske, nad smertju Njih c. k. Velićanstva Franje I., od *P. Štoosa*. — Nēšto o žitku i smerti preminuvšega Cara Franje I. — Predjem Slavjanskim, od *I. Mažuranića*. — Nētilo, od *Dra. L. G.* — Vitez. mudr. cvětja kitica 8.
- 10. Horvatska domovina, od *A. Mihanovića*. — Pešma Radovana i Milovana, iz *Kačića*. — Pravopis, od *Dra. L. G.* — Sloga, od *B. Špišića*.
- 11. Vojnikom Slavonskim, od *M. D.* — Pravopis (produženje.) — Nēgda a sada, od *A. Mihanovića*. — O'Connell. — Svěst, od *Juliane Gay*. — Iz Lipska.
- 12. Mato Gerebić, od *L. Vukotinovića*. — Pravopis. (Konac.)
- 13. Pešma Horvatov u Glogovu, od *L. Vukotinovića*. — Bratinska rěč, gledeć na osnovu starinskoga ilirskoga pravopisa, od *P. Štoosa*. — Vitez. kitica 9.
- 14. Tužna Bosna, od *M. Topalovića*. — Horvati u Glogovu, od *Daniela R.* — Děva Cernooka, od *L. Vukotinovića*. — Car Paval. — Konj Košćiuškov, od *I. Ternskoga*. — Vitez. kitica 10.
- 15. Ilirski Narod, na dan narodjenja cara i kralja Ferdinanda I., od *M. Topalovića*. — Ivan Vojković, od *L. Vukotinovića*. — Protivnost, od *J. Mažuranića*. — Dr. Jakov Suppan. — Nētilo.
- 16. Odlazak Cernoga Gjorgjia iz Serbie, od *G. G.* — Ivan Vojković, (produženje.) — Žalost - Radost, od *Jure Tordinca*. — Slavulj i Kukavica, od *I. M.* — Nētilo.
- 17. Spomēna, od *J. Šimatoriće*. — Nima domorodstva brez ljubavi materinskoga jezika, od *Dra. L. G.* — Iz življenja cara Alexandra. — Slavomir Stojanu, od *I. Mažuranića*. — Šilo za ognjilo, od *Juliane Gay*. — Odkud ime „Slavjan,“ i Misal, od *I. M.*

- Br. 18. Sužanj Ličanin, od *L. Vukotinovića*. — Nima domorodstva brez ljubavi materinskoga jezika, (produženje.) — Mojemu perstenu, od *I. Mažuranića*. — Nenavadni palače temelji. — Lažcu nevěruj i misli, od *I. M.*
- 19. Milutinu, od *I. Mažuranića*. — Nima domorodstva brez ljubavi materinskoga jezika, (produženje.) — Ilirsko knjižestvo. — Opisanje Cerne gore, od *Mitra Milakovića*.
- 20. Molba na Cernooku, od *L. Vukotinovića*. — Nima domorodstva brez ljubavi materinskoga jezika, (produženje.) — Opisanje Cerne gore (konac.) — Misal, od *I. M.*
- 21. Narodna Auštrijska pësma, slogomërno prevedena po *L. M.* — Nima domorodstva brez ljubavi materinskoga jezika (konac.) — Ibrahim, persianska novella.
- 22. Nedužnost, Bog, Domovina, od *P. Štoosa*. — Lastavica i druge ptice, iz *Dos. Obr.* — Izkušena Vërnost, iz prevodov, od *P. Atanackovića*. — Rodoljub polag Gesnera *G.* — Oglas, od *Dra. L. G.*
- 23. Davori Brate! od *D. Rakovca*. — Nèkoliko rëçih o tom, kako se naša bratja Slavenci u Vugerskoj magjare. — Mladi krëpostni Miloš, iz prev. *P. Atanackovića*.
- 24. Pëele. — Nèkoliko rëçih o tom, kako se naša bratja Slavenci u Vugerskoj magjare, (produženje.) — Pavuk i mravci, od *P. Štoosa*.
- 25. Naklon Ilirov Ferdinandu I., od *M. Topalovića*. — Nèkoliko rëçih o tom, kako se naša bratja Slavenci u Vugerskoj magjare (konac.) — Nëtilo, iz *Dos. Obradovića*. — Misli od *I. M.*
- 26. Zora, od *L. Vukotinovića*. — Želislav i Ljudmila. — Osveta poštenoga človëka, iz prev. *P. A.*
- 27. Poskočnica, od kneza *J. Draškovića*. — Želislav i Ljudmila (konac.) — Tri kaplje. — Slëpac i hrom, od *Fr. Golubića*. — Izvori pozablenja.
- 28. Skrovnost uspomëne na Lauru, iz Šillera *D. Rakovac*. — Cernogorci, po *Bulgari-nu* iz Ruskoga. — Opisanje života Zumalacarreguyevoga. — Sûd magarski.
- 29. Pësma Domorodska, od kneza *J. Draškovića*. — Cernogorci, produženje. — Pro-ročanstvo. — Knjižestveni oglas.
- 30. Moje jutro, od *L. Vukotinovića*. — Strahovita noć. — Sûd afrikanski. — Noć i dan.
- 31. Žerjavi, od *P. Štoosa*. — Listi dvih Slavonskih domorodcev o pravopisu ilirskom, od *A. Berlića* i *V. Babukića*.
- 32. Napitnica ilirskog domorodca, od kneza *J. Draškovića*. — Listi dvih slavonskih domorodcev o pravopisu ilirskom (konac.) — Ovce i Vuci, od *Dra. L. G.* — Nëtila: pervo, od *B. M.* ostala od *Dra. L. G.*
- 33. Prijateljstvo Hercegovu, od *Josipa Marića*. — Slavenski puci, polag Herdera.
- 34. Razgovor pastirski, iz *Katančića*. — Naš narod od *Dra. L. G.*
- 35. Ptica u kerletki, od *P. Štoosa*. — Značaj i izobraženost Slavskoga naroda u obćinskom, po *Dru. Šafariku*. — Stupaji osóh.
- 36. Stana i Marko, od *Stanka Vraza*. — Značaj i izobraženost Slavskoga naroda u obćinskom (produženje.)
- 37. Razgovor pastirski, iz *Katančića*. — Značaj i izobraženost Slavskoga naroda u obćinskom (produženje.) — Vitez. mudr. cvëtja kitica 11.
- 38. Poskočnica junačka, od *Barona Peharnika*. — Značaj i izobraženost Slavskoga naroda u obćinskom (konac.) — Paval Sabo. — Vitez. kitica 12. Knjižestveni oglas.
- 39. O posljednjoj Franjevoj polnoći, od *A. Mihanovića*. — Nestalna zaručnica. — Ljubav Gerlic, od *Stëpana Havaića*. — Knjižestvo.
- 40. Ajdmo tam! od *A. Mihanovića*. — Nestalna zaručnica (konac.) — Razgovor pastirski, iz *Katančića*. — Ogledalo domorodstva.
- 41. Preobraženje i Davorie, od *Dra. L. G.* — O ljubavi k domovini iz *Rusko ga po Šiškovu*. — Vitez. cvëtja kit. 13. — Ogledalo domorodstva.

- Br. 42. Večer, od *I. Mažuranića*. — O ljubavi k domovini, iz Ruskoga po *Šiškovu* (konac.) — Ogledalo domorodstva. — Vitez. kitica 14. — Medvėdov sovět od *J. T.*
- 43. Domorodac, od *T. Blažeka*. — Nėšto verhu narodnoga pėsnitvo u obćinskom, po-lag *I. Wenziga*. — Satir od Kola sudi, iz *Kalančića*. — Titir i Menalka, *Gessnerova* idila. — Prispodoba, iz *Mickievića*.
- 44. Slavjan, iz českoga, od *M. Topalovića*. — Slavske narodne pėsme. — Cerne oči, od *L. Vukotinovića*. — Hram istine. — Vitez. kitica 15. — Vraběji sobor.
- 45. Car Lazar i carica Milica, narodna pėsma iz Sbirke *Vuka Stefanićića*. — Sbirke narodnih slavenskih pėsamah.
- 46. Kosovka dėvojka, narodna pėsma. — Serbski narodni list. — Sloga, iz narodnoga lista. — Knjižestvo. — Nėtilo.
- 47. Ilir, od *I. Mažuranića*. — Nėšto o dogodovšćini talianskoga jezika. — Svojljub i Světoltjub, razgovor.
- 48. Zdravica, od *Alexandra Zdenčaja*. — Slavo-ilirsko i Slavo-česko narėčje s dru-gimi jezici vu ogledu bogatosti rėćih prispodobljeno. — Nezahvalnost roja, od *I. Ru-sana*. — Čena nauka. — Dobar tolnač. — Proglas od Dra. *L. G.*
- Razstanak šerežana od svoje supruge, od *Josipa Marića*. — Slavo-Poljski časopisi, od Dra. *Safarića*. — Rodoltjub Miloslavu, od *M. Topalovića*. — Nėšto o napredku člověcanstva. — Prispodoba.
- 50. Predrag i Nenad, narodna pėsma. — Časopisi Slavo-Česki. — List na Novinar-nicu s dopisi o pravopisu ilirskom, od *I. Lalića i Pavlićića*.
- Sbirka rėćih str. 1 — 22.
-

DANICZA

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 10. Proszinceza 1835.

Br. 1.

Narod prez narodnozt
Je telo prez kozti.
Prirechje horvatzko.

DANICZA.

Z daniczum

Szelyan v zemlyu plug zabode,
Y razrese drachne plode;
Da sze zterni z nye podignu,
Pune lati k zemlyi prignu
Z daniczum.

Z daniczum

Divojchicze brusze szerpe,
Zterni senyu, sznope verpe;
Da hambari puni budu,
Kada szever ztiszne grudu
Z daniczum.

Z daniczum

Tergovacz u ladju ztaje,
Y odbrodi v dalke kraje;
Da obilnozt tam poztavi,
Gde sze zto szirotecz vjavi
Z daniczum.

Z daniczum

Junak chila vranceza hrani,
Gleda na vsze szveta ztrani:
Jel' sze jug il szever lyuti,
Zahod ili izhod muti
Z daniczum.

Z DANICZUM

Zbudimo sze y poszlujmo,
Szlosnim korakom putujmo;
Da nam ono nepogine,
Shto je nashe od ztarine,
Z daniczum.

Dragutin Rakovec.

GRANICI I DANICI.

Skupishe se jata sokolovah
Taliaskih kod bilih gradovah;
Svoja siva razastershe krila,
Ter letishe u gnjizda premila.

Nisu ono jata sokolovah;
Vech su ono csete vitezovah:
Horvatjanah na glasu junakah,
Austriaskih po izbor vojakah.

Radecki ih general odpusti,
Slavni vitez ljubljeno izusti:
„Zapovid sam carsku zadobio,
Domu vashem' da bi vas pustio.

Sritno poshli hrabreni junaci
Horvatjani po izbor vojaci;
Jer ste Caru vazda virni bili,
Hod'te, zdravjica se nanosili!“

Josh jih hvale diesni generali;
Recsej, Geppert, Pirquet i ostali;
Da su vjernost pokazali Caru,
Pradidovah svojih krjepost staru.

Generalom tada zahvalishe,
I svim, koji dobro im xelishe:
„Bog poxivi svitla Franju Cara,
Koi nam darova takvog' dara!“

Ter se dile put Horvatske drage,
Senju bilom' dodjoshe na prage;
Oxegovich Imbro sad njih diesi,
Slavni biskup veli njima ricsi:
„Zdravo doshli dragi domorodeci,
Rata sini, blagog mira otei!
Jer ste domu vavjek virni bili.
Zato vam se blagoslov podili.“

S ovakovi lipi blagoslovi
Nadareni nashi sokolovi,

Veselo nam u narucsaj lete,
Gdi jim svaka ljuba vinac plete;
Pletu one vjence od virnosti,
Da nadare dragih hlabrenosti;
Te radosti i rjedkog' veselja
Uxivati svakog' vucse xelja.
Tercsi prid njih malo i veliko:
Majka, otac, ljuba svekoliko;
Josh i dica vesele se mala
Viesuch: dosha chacho, Bogu hvala!
Kad se majka sinka naljubila,
Ljuba dragog' svoga nagerlila,
Otac sinka vech namilovao,
Sinak otcu dosta radovao:
Iz druxtva se tada razidoshe;
U san sladki ter se zanesoshe.
Kad je jurve prid zoricu bilo;
Probudi se Slavoevich Milo.
Prot' izhodu ocsi podigao,
Ter je sjajnu zvizdu ugledao;
Sjajnu zvizdu prilipu Danicu,
I na njoje divnu okrunicu:
Dvi zastave na krix popricsene,
S gerbi svoji vishto izkitjene:
Ona bishe z dvojnatile orlom,
Ova zvizdom krasnom Davorijom.
Pod njom tecse hladna voda Sava
S jedne strane; z druge nagla Drava
Med potoci na polju červenom
Tercsi kuna s pruxenim koljenom.
Ova s' dici josh s trimi glavami,
I s červenom bjelimi kostkami.
Onu slide Kraishci vojaci,
Ovu slave starinski junaci.
K tomu vidi oruxje vojacsko,
I za kolo orudje junacsko:
Handxar, sharu, gusle javorove,
Koje slave hlabre vitezove.
Josh buzdovan, dude, tamburicu,
Rog, dvojnushu, malu sviralicu.
Kad je ova Mile ugledao,
Csuditi se dosta nemogao:
Boxe sveti! kakva je to sjajnost?
Tu je skrta neakva otajnost.
Sve mi sada ugodnie biva,
Neznam je li vidih, ili snivah?

Al to kriknu iz gorice Vila,
Ter je Mili tiho govorila:
„Dobro vidi Slavoevich Mile!
Nisu nikakve privare bile.

Lipo ti je Danicsino lice,
Josh je lipshe njejno dobro serdee;
Koje ljubi sve stare Horvate,
Serblje, Bosnu, Hercegovce brate.

Ljubi ono drage josh Slavonce,
Shtajerce i Krajnce, Gorotance;
Jer su ovo bratja od starine,
Sini drage jedne domovine.

Svi su ovo Horvatjani bili;
Zdravi bili, rujno vince pili!

Vekoslav Babukich.

Iztinzko terszenye nashe za vekshu ztran
gozpode chtavczev poleg moguchnozt raz-
umlyivo pizhati, nedopuscha nam gledech na
pravopisz kakove premembe y nove obli-
chaje vpelyivati; kajti vendar vu dragoj do-
movini nashoj, kak vszem zuano je, zvun
nashega dersavzkoga iliti provinczialzkoga na-
rechja takajshe ilirichko, kakoti vu Krajni,
Slavonii, Dalmaczii y vu vszeh dolnyeh
ztrankah nahaja sze; y kajti *Novine Horvat-
ske* vu ove takaj ztranke prehadyale budu;
zato mi vszakotero bolysh, y za nashu
Daniczu prikladneshe pizsmeno delo vu ili-
richkom jeziku nam poszlano, rajshi z lazto-
vitem szvojem pravopiszom, kak vre odzgor
vchinili jeszmo, vandati hochemo; nego da
szamovolyno prez privolyenya izteh piszczev
nyihovoga pravopisza nachin z nashem za-
menimo. Za zlehkotiti anda chtavczem Hor-
vatom ilirichkoga narechja chtenye zpodob-
nozt nekojeh ilirichkeh zkupglasznikov z hor-
vatzkemi priztavili jeszmo szledechom redom:

horvatski:	ilirichki:
cz	c
ch	cs
dy	dj
gy	gj
ly	lj
ny	nj
s	x
sz	s
ty	tj
vy	ch
y	i.

LIZT IZ BANATA.

Od szladke oddalen domovine, koju od perve mladozti moje do danas goruche lyubim, niti lyubiti, dok dishem, preztal nebudem, nikakveh radoztneh y za premilu domovinu moju koriztneh glaszov chuti mogel niszem; salozi y tuga za me iztinzko lyubeche-ga ali pomochi nemoguchega rodolyubcza neizkazana! — y vech duhom, kloniti pochnem; — ali Bog miloztivi, koj nishta zahman ztvoril nije, hotel je, da sze goruchoj selyi mojoj, od iztoga preblagoga Boga vu szerdczu mojem gluboko zaszadyenoj, kuliko tuliko zadozta vehini; zato napojil je vnoze druge [daj Bose vsze,] otchevine moje szine neszamo z iztum selyum, nego tulikajshe z prikladnoztjum, koji vzirajuchi oztale european-zke mudre y razszvechene narode, a navlaztito bratju szvoju Szlovencze, kak nezatru-dyeno vu szlovztvu narodnom poszluju, niti nikakve prechke ili izmishlyena nemoguch-tva nyih duhom kloniti puztiju; iztim takaj nachinom y roda szvoga horvatzkoga jezik obdelavati y knyige na szvetlo davati trudi-ju sze; — o radozt neizmerna!

Y zaizto kakvu radozt y prekoredno veszelje 11. Travna 1834 godine dusha moja chutila je, kada vu 1. delu Szerbzkog Letopisza iztoga leta, hvale vredne trude domorodczev mojih napiszane y pohvalyene chtel jeszem, ztem bolye, kada y to razmeti mogel szem, da vech Horvati y Novine vu szvojem jeziku imaju, [gde potlam iz 3. dela zpo-menutoga Letopisza bolye vpuchen poztanem, da zbog keszno y z velikem trudom zadoblye-noga miloztivog' dopuschenya, ztopram od 1. Proszineza 1835 leta na veliku moju y vszeh iztinzkeh roda szlavenzkoga lyubitelov radozt, izhajati pochele budu]; od radozti, koju izpi-szati nemoguchi, za nikakvo zemelyzko blago menyati nebi hotel, niti szem szi mezta najti moguch bil, ar prepunyeno od radozti szerd-cze vu nyem sze vech zadersati nije moglo, nego vszakomu ehloveku szrechu szladkog ro-da mojega obznaniti y javno chiniti seel szem; — kaj takaj mojem vu Banatu sivuchem Horvatom vchiniti prepuztil niszem; — krelyuti szem szi seel, da bi onaj mah vu premilu domovinu moju odleteti y zemlyu onu, na ko-

joj pervo moje bitje zadobil jeszem, izlyu-biti y z toplemi zahvalne radozti szuzami oro-sziti moguch bil. — Niti szem moguch topla chutenya szerdcza mojega nemochnem perom mojem izraziti, ar vishe sze miszлити, nego vu takoveh okoliczah napiszati more, gde sze dusha najvekshe radozti, koja sze na ovem kratkovremenitom szvetu doztignuti more, na-szladyuje. Ar kaj radoztneshega y zmiszлити sze more, kak kad rod szvoj k proszveche-nyu, nepreczenyenomu daru onomu, kojega vszi kak ztari, tak szada sivuchi mudri na-rodni obosavaju, nagliti vidi. — Razszveche-nye pako ztoji vu obdelavanyu materinzkoga jezika, — ovo pako vu izpelavanyu stila ili-ti piszanya nachina, koj za vsze Szlovencze od Pesta do Czerne Gore sivuche obchinzkim nazvati bi sze mogel; po kojem jezik nash k onoj zvershenozti bi dozpel, da, koj vu plodnozti y obilnozti rechi vre szada vnoze druge nadvlada, y vu knyiseztvu z nyimi sze boriti bude mogel.

Zato miszli y namerenya mudroga y pre-milomu rodu szvojemu zaizto hasznovitoga o-noga Horvata iz szerdcza odobravam, koj Horvatom tak szvoje, kak y vszeh drugeh Szlovenczev knyige, ovem pako nashe, chi-tati preporucha, da tak vu vishe narechjih vtemelyeni bi bili, da z vremenom jedna za vsze od Pesta do Morja sivuche Szlavjane Szlovnicza iliti Grammatika y jeden Rechnik szlositi bi sze mogel; kajti neogiblyiva po-trebocha nasz primorava, da szlosno poszlu-vanye, koje jedino nasz od ztrashne pogibelyi jezika y roda sze szvoga odrechi, izbaviti moguche je, ze vszum szilum poprimemo. — Vu tom anda velim, ako selnyi czily szvoj za-dobiti miszliju, vszi vucheni [kojem ja mali, ali za szladkem rodnom mojem dushom y telom ginuchi domorodecz, priliku imajuchi govoriti bi sze podufal], Horvati, Dalmatincezi, Slavon-czi, Szerblyi, Boshnyaczi, Krajncezi, Korusezi, Stajercezi, Iztriancezi nek sze szlosiju, niti ih razlichnozt zakona od lyubavi, koju szvojem zkuprednem dusni jeszu, naj neodvracha.

Metemtoga naj doztuju oproztiti, da ja najszlabeshi, k tomu kakti nepoznan, iztinzki vendar domorodecz, Nyih na pravu lyubav, rodu szvojemu ochiveztно pokazanu, zbu-

dyavajuchi y chez Nyih oztale druge darom lyubavi obdarene domorodcze moje z premudroga Doszitea Obradovicha rechmi: *Duha neugaszuje*: nagovarjati mene oszegural jeszem, kajti ne ja, nego jedino gorucha lyubav y nevgaszlyiva selya mili rod moj vu szrechi videti, iz iztinzkoga szerdca mene na to giblye.

Pokasite, da y nam mati narava kakgoder drugem narodom jezik szvoj je dala, koj, da sze iz kakvoga kralyeztva izkoreni, niti Bog, niti izta narav nepotrebuje; — zato vszaki narod bolye Bogu y szvetu milejshe delo vchiniti hoche, ako zlobu, nepravdu, szvadyu, grables, bludnozt y lyudomorztvo iz med szebe iztrebiti terszil sze bude, tudy pako jezike vu miru da puzti, kajti vu vszakom jeziku vchinyena molitva Bogu je mila. — Kasite tulikajshe, da mi nash lepi szlavjanzki jezik za nikakvoga na szvetu, a kamo li za kakvgoder novozkrojeni, premeniti nechemo, niti, ako ztrashni rachun na onom szvetu izbegnuti selyimo, nemoremo. —

Sg. Klári 2. Liztopada 1834.

J. Mr.

Iz razlichnoga Mudrozti Cvetja, negda po Parlu Vitezovichu, Zlatom Vitezu y cz. kr. Szretlosti Vechniku spravlyenoga :

Kitica 1.

Bosanztvenoj vu oblazti
Jeszu vszega szveta vlazti.
Bog nasz ztvori, sivi, hrani,
Od zla y od neszrech brani.
Od nyega nam bud' pochetak
Szrechen bude da zvershetak.

Koi chlovek z Bogom biva;
Z tem chlovekom Bog prebiva,
Chlovek, koi sze Boga boji,
V miloschi sze Bosjoj goji.

Ni nad Bogom gozpodara,
Nad czeszarom ni glavara:
Dajte Bogu, shto j' nyegovo:
A czeszaru czeszarovo.

Veksha zkerb je szad chloviku
Za bogatztvo neg' za diku.

Najpervlye je sivom biti,
Za bogatztvo pak zkerbiti:
Ki nezkuszi, ki nevaga,
Niti zna, nit ima blaga.

Kada ludyak blago ima,
Y z kapum y z glavum kima;
A kojemu jezt potriba,
Guzto zdise, plecha zgiba.

Blago gradi chazt, palache,
Kuje, tupi, lomi mache.
Nije bata zverhu zlata:
Taj selezna tere vrata.

Szreche, blaga nechu toga,
Koje dano ni od Boga.
Blasen, koga Bog dariva;
On y nyegov bogat biva.

Ni ga, ki bi nerad bolye,
Da mu prem y ni nevolye.

Najvekshe szu blaga ztvori,
Da za blago gdo nemari.

V o z N a r o d a .

Vu vozu naroda je szvora materinzki jezik; zprednya osz je vera; a zadnya vere-szia [kredit]; zprednyi kotachi szu ufanye y lyubav; zadnya kola pako marlyivozt y tergovina; szvornyak je domoszlavni zakon ili konstituczia; rudo je szloboschina. Zaprezi vuchenozt y vitestvo, y podaj vojke krepozti, neka tira napred; szamo naj sze guztoput na zadnya kola ogleđa y pazi, da sze szvora nepretergne y da kotachem mazila nezmanyka, najbolye pako da sze rudo iz szvornyaka nezpukne y da vozezi z nyim nepobegnu.

DANICA

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 17. Proszinceza 1835.

Br. 2.

Domovini szvetoj sze pridrusi,
Nyoy alduj sze dan y noch;
Domovini czelim szerczem szlusi,
Tu je tva najglubsha moch!

PRIMORAC DANICI.

O, koja davnim vedroga dedovom
Kazati lica, niti maglovitih
Nochi vreménah razatepsti,
Zvezdo, milum nemogashe lucsjum!

Negda nemili voduše ratovi
Otee csez merke jezero grozljivih
Smerti putóvah, ter u bojnom
Persa tada gibashe se gvozdju.

Gdo bi tadashnjeg' bojca opisao,
Kad svoga gorkim bije protivnika
Delija gnjevom; kad potokom
Xile rone serde, kud ga nose?

Gdo bi junacske vredno izpevao
Pervih vekóvah poslove? gdo li bi
Kreposti znao, koje tamnom
Vreme nama zatajishe maglom?

Ah, vreme ljuto svaka jadovitim
Porazi zubom: gvozenom obori
Kruzene stenom kule, mudra
Iz kamenov razatepe slova!

Prestashe strashni germeti topovi,
Jur ljudomorni bojovi prestashe:
Csetverostrukim kervoloesne
Verugami zavezasmó rate.

Jur britko v hramu gvozdje nemiloga
Pustismo Davra: muxka pod oklopom
Nezdishu persa, nit' pod silnim
Jur se vranac znoji vech junakom.

Sad, Devo, vecsnim z mudroga obseni
Svetle potomce iztoka plamenom;
Sad muxka svetim pali xarom
Serdea, novu neka slavu traxe!

Grozno sa mudrim kopje napúti jih
Menjati perom; besna zasedati.
Paripa mesto, daj na tihom
Zvezdo, njima vojevat Pegazu!

Ucsi, kervave, koje ukosishe
Dedovi macsem, vence, dostojni tih
Otácah sini, Iliricske
Vile milim da zamene darom.

Ivan Mažuranić.

NA DOMOVINU.

Gde szi zemlyo mila:
Vetar ostro gde nevéje,
Gde sze voda tiho léje,
Szláp sze szlápom mirno vese,
Czvétnum livadum pretese;
Gde szi zemlyo mila,
Ka szi szlazt tú vpila?

Gde szi zemlyo mila:
Gde chez rosnu kano szvitu,
Mir vsza szercza plete v kitu,
Gde szu dalko vure tusne,
Radozti pak vsze nedusne;
Gde szi zemlyo mila,
Ka szi szlazt tú vpila?

Gde szi zemlyo mila:
Gde ni nish prez szlaskog' száda,
Vsze prez chemera y jada,
Domorodecza mila glava
Gde u szlaskih szenyah plava;
Gde szi zemlyo mila,
Ka szi szlazt tú vpila?

Tam szi zemlyo mila:
Kamo szercze vszakog' pelya,
Domovino! moja selya.
Zemlyo! ti bush moje ztanye,
Za te szveto mi je zvanye,
Domovino mila,
Ti szi szlazi tu vpila!

Lyudevít Farkas.

LYUBICZA

szadashnya kneginya szербzka.

Velika Gozpa *Lyubicza* szadashnya kneginya szербzka ima okolo cheterdeszet y pet let. Iz nyejnoga vnogo znamenujuchega obraza szija oszebujna lyubeznyivozt z lepotum y dobrotum zjedinyena; vsze nyejno bitje je plemenito ter naravzko; noshnya zkoro proztija kak koja drugih varaschankih, razluchena od nyih jedininim briliantom, koj sze iz nyejnih laszih zmosno lezka. Nyejna zvanzka prilika vre kase, da je vredna y marlyiva gozpodarieza, nad kojum vendar zpaziti je mochi, u kak zvishenom ztalishu sze nahaja; ima pak nesta u szebi, odkuda sze mahom nyejna nenavadna dushe laztovitost prepoznati daje. Szama ravna poszle gozpodarzke, dava prezti, tkati, redi czelu kuhinyu y polag vszega toga zabavlya sze z odhranenyem deteze szvoje, pri kojoj priliki szama na szvoj navuk nezabi. Bila je vechput vu *Zemlinu*, gde je ztarija kchi udata za nekojega tergovcza, kak takaj vu *Mchadi*, topliczah vugerzkih. Ovdi je videla nachin sivlenya europejzkoga, medtimgoga vendar nije z nyim zamenila lyublyenu proztotu szvojega zvanzkoa nachina siveti.

Knez szербzki *Milosh Obrenovich* ztupil je z nyum vu hisni zakon onu dobu, kada je boj vodil za szvojega ztarijega brata *Milana*. Verna mu je ona bila drugaricza v onom pogibelynom vremenu, u kojem musiem szmert ogrutna, senam pako pszozt grozila sze je.

Buduch pako, da prebivalische vszevidily premenyati, ter szvoje senzko postenye viteski chuvati primorana je bila, navchila sze je konya zaszedati y iz pistol puczati. Kak viszoko pako miszli od chazti kneza y domovine, szvedochi szledeche pripechenye:

Z pochetka taki bojne one dobre, koju szu sze zadnyiput Szerblyi proti Tarkom podigli, bila je kneginya jednoch zkrita z deczum szvojom v jarugah *Rudnichke gore*. Ravno peche janye y cheka na gozpona szvoje-ga, kada najedanput on zkocze dojashe y z nyim jedini *Milutin Parlovich* redovnik, koj ga je po vszih bitvah nyegovih zprevadyal. Navada nyegova nije bila ovako dojtí, ali szada pripoveda, da je vojzka nyegova raztirana. Akoprem drugach priztojnozt szербzkim senam nedopuscha, da perve rech poprimu, vu ovom vendar hipu prekershila je kneginya. Ztane malo, zatim napervo ztupi y reche: „Nut gozpodine, sto biva danas? — Tiraju li vasz mozbit Turczy? — Dojdu li mozbit szimo, da nam deczu potuku? — Ako vi puztite domovinu, gdo che ju dersati? — Niposto gozpodine — ovdi nima obztanka za vasz, — hajda tamo, tamo szu Turczy!“

Na te rechi knez znova uzjashe konya y mahne redovniku. Ona pako szama sze preztrashí nad szvojim govorenym, y gleda zabaviti z nechim miszel gozpona szvojega. Z rukum na perszah y z glubokim naklonom podá redovniku kupiezu rakije, ter zatim podztupi sze to izto gozponu szvojemu ponuditi. Obodva jashezi sure sze szada iz gore, da pokupe razpersshenu vojzku. Redovnik najde na czeztí bubany y pochme ga udarati. Ze vszih ztran zbiraju sze vojaczi, y kada szu vre vekshim kupom zpravlyeni bili, bese k *Chachaku*, gde na verhu, pripeteze *Lyubicza* zvanom, Turke hametom potuku. —

Kneginya u Szerbii zove sze *gospa*; ter da sze med nyum y drugimi povekshimi kakva razluka napravi, govori joj sze: *Gospa velika*.

Polag O. Pirha. Dragutín Rakovec.

REDKA ZTAROZT.

Vu *Nordkarolini* preminula je dana 10. Proszinceza 1834 ztanovita sena imenom *Jal-sa Trantam* vu 154. letu dobe szvoje. Redom iz nemske zemlye odishla je okolo leta 1710 vu Ameriku. Vu 120 letu je zevszema oszlepela, a vu zadnyih 20 letah sze je jakozt ochih na tuliko povernula, da je

proti konczu sivlenya szvoga tak zorno y biztro videla, kak za mladozti. Nekoliko let pred szmertjum nije mogla hoditi, ter szamo marlyiva zkerb y lyublena dvorba nyejnih blisnyih bila je mogucha szlabu ztariczu vu sivlenyu zadersati. Poradi potrebne topline pochlivala je zmirom med dvima blazinama. Vu zadnyoj dobi sivlenya chut teka y chujenya chizto je zgubila, y vre blizu dvadeszet let pred szvojim preminutjem nije bila verztina oczet od czukora razluchiti. Vu sheztideszet y petom letu rodila je pervo y jedino dete, koje josh sivi.

Da bi szada pitali, nad kim sze je bo-lye chuditi, jeli nad tak redkum ztaroztjum, ili nad krepoztjum blisnyih, koji szu gingavu ztariczu z dobrotivnoztjum y lyubavjum dvorili? — Vu odgovoru bi mozbit gdo to stental, mi vendar nedvojimo, da bi sze Horvat chudil nad nenavadnum ztaroztjum, ne pako nad milum vlyudnoztjum, koja vre od negda pri nasz hisische ima, od predyev nashih iz vuzt do vuzt po gorah y doliczah drage nashhe domovine do danashnyega dneva zachuvana vu narodnom prirechju:

„Koi ztarozt nepostuje,
On u tugi oztaruje;
Ki nyu z lyubavjum podpira
Szladko sivi, szlajshe vmira.“

GOZTOVITOZT.

Iran czar ruszki szred sheztnajztoga ztoletja ladajuchi, bil je navadan visheput zpreopraviti sze, da ovak vu vszakojachkom oblichaju nepoznan po orszagu putujuchi chuje, stodar puk od nyega govori. Jednoch ide kakti bógecz po okoliezi Moskovzkaj, gde vu nekoje szelo doshavshi, chizto zmuchen proszi, da bi ga gdo milovolyno chez noch na ztan prijel; bogati nyegve proshnye szlushali niszu, y vre hoche *Iran* szelo oztaviti, kada najedanput zpazi nekoju hisiczu chizto vu szamochi ztojechu, k kojoj batrivo prztupivshi na vrata kuchi. Szad pred nyega ztupi szelyan y pita: gdo je, y sta seli? „Glad y zatrudyenozt trapi me neizmerno,“ odgovori nash putnik, „privuschi tvojemu blisnyemu ikakov proztor pod tvojim krovom.“ „Za Bo-

ga,“ veli szelyan nyega za ruku prijemshi, „nevugodno vam bude pri meni, ar u mojoj tesznoj hisiczi vsza szu v najvekszem nere-
du. Moja szupruga imade me zkoro z odvetkom nadariti, ali zato nista, dobro doshli, sta imadem, z vami chu deliti.“ — Tako taj dobar chlovek govori y nyega zapelya u szobu z dechiczum punu. Dvojieza lesi u zibki y techno zpava, mala divojchicza szedela je na gunyu kraj nyih, a ztaréshe dve szeztre klechale szu pred kipom szveticze pobosno moleche za zdravje y blago matere, koja je vu pogibelyi prebivala. „Oztanite ovde,“ reche szelyan szvomu goztu, „ja chu kakov zalosaj donezti;“ z tim odiduchi berzo sze poverne z mediczum y z chernim kruhom. „To je vsze, sto imadem, jedyte z deczum mojum, ja idem k mojoj betesniczi. — „Zaizto“ odgovori Czar u szerdczu ganyen, „poradi szamoga ovoga china bude **Bog** vasz y vashu kuchu blagoszlovil.“ „Brate“ veli szelyan, „molite Boga, da mi szamo senu zadersi, onda szam zadovolyan y vnogo szrechniji neg czar med vszim zlatom y gyungyem szvoje ztolicze.“ — „Vi zte anda szrechni?“ Jezsam, — szudite szami, imam petero zdrave decze, senu oszebujno dobru, otcza y mater; a moja marlyivozt donasha tuliko, da vszi siveti moremo.“ — „Jeli ovde ztanuju vashi ztareshi?“ — „Jezt, ovde pri mojoj seni.“ — „Ali ovo ztanye je tak téšno?“ „O dozta veliko za zadovoljne lyude!“ — Z tim odide szelyan k szvojoj seni, odkud za mal chasz pun otchinzkoga veszelja donesze goztu szvojemu novorodyeno detescze, da ga blagoszlovi. Czar uzme szinka na ruke, gleda ga lyublyeno y tada reche: „Ja poznajem iz licza, da ovo dete szrechno bude.“ Nato sze otacz z nuternyum radoztjum naszmeje; oztala decza gerlila szu maloga brateza y odishla z babiczum y detetom k materi. Gazda szad preztre na pód szlame y pozvavshi szvojega gozta k pochinku, nazkoro szladko zazpi. Malo szveticze szlabe szvoje trake razpreztira po szobi; czar szedi na tverdnoj priproztztoj poztelyi y gleda z trojum dechiczum zpavajuchega szelyana; tih y miran bil je szeny nyihov. Krepoztni chloveche! zdehne czar, kak lahko pochivash, kak mirno zpavash na

toj szlami, tebe netrapi gizdozt, niti jal, nit' szumlya, od tebe je dalko nechizte szvezti nemir, tvoje zpanye tebe jachi, ar vu szerdezu miran jeszi.

Kad je zorja puczala, czar zpriha sze od szvojega predobroga gazde. „Japicza, ja vu Moskvu povracham sze, tam imam bogatoga y dobroga znancza, nyega chuprosziti, da bude kum vashemu szinku, da sze zpuni, sto nad liczem deteta zpoznal szam; y zato vasz proszim, da bar tri vure z kerztom na me chekate, — zatoga povratim sze.“ „Putujte mi vu ime Bosje, ne obechujte vendar vishe, nego dersati morete,“ veli szelyan „ali da vam zpunim volyu, hochu chetiri vure chekati.“

Minule szu chetiri vure, u uprav sze szelyan zpravlya z roditelyi szvojimi y z novorodyenim szinkom vu czirkvu, kada najedanput nenavadni stropot hintovov y jashczev chuje, y czelu czestu z telovnum czara ztrassum oszupnyen obztertuzapazi. Czelo szelo sze je zpravilo, da gleda czarevu zmosnozt, hintov ztane pred szelyanovum hisiczum, szam szvetli czar iz nyega ztupi y berse li zagleda szvojega vcherashnyega gazdu, nyemu viche: „Szimo, szimo, japicza, — k meni; kuma szam vam obechal, evo vam ga, dajte vu naruchaj moj vashe dete, da idemo vu czirkvu.“ Chudom y radoztjum ze vszema preszenetyen szelyan na kolena sze hita, y ponizno gleda na czara y na nyegovu gyungyem y biszerom obszipanu halyu, ali szvoga gozta josche prepoznal nije. Czar milo govori: „Vi zte mene sznochka goztovito y lyublyeno-prijeli, danasz doshal szam, da zpunim vchera obechana. — Vu vashem ztalishu vasz zadnyich oztavlyam, ar vam szam nenauidim vashu nedusnozt y preszladki mir, kojega sze usivate; ali blago, koje vam odvish manyka, hochu vam podeliti, josh danasz proztraneshu hisu dobite, shiroka plodna polya, y marhe budem vam daruval, da nigdar priszilyeni nebudete goztovitozt, koja kak vszih Szalenczev, tak najmre Ruszov oszebujna krepozt je, nijednomu putniku zkratiti. Moj zetecz odhranyen bude pod mojum obrambum, ali vendar tak, da perva leta

pri dobrih szvojih ztareshih zpravodi y nyihove krepozti szeszne. Prez vszakoga odgovora zkochi szelyan vu hisu, donesze szina szvoga, y polosi ga pred noge szvetloga czara. Ivan zdigne z plemenitum dobrotivnoztjum dete sza szvojima rukama, ter ga szam vu czirkvu y od onud opet nazad v otchinzku hisu nesze; zatim po navadi ruszkoi kushne detesce, mater y otcza — Ovak czar rech szvoju zpuni, ar josh szada sive jedan velikash u ruszkoi zemlyi, koj je vnuk toga szrechnoga dechaka.

Vitezovicheroga Mudrozli Czretja:

Kiticza 2.

On najvishe chlovek ima,
Ki potrebe k nichem nima.
Vszi bogati bit nemogu,
Bogat ubog hvali Bogu.
Na blago sze mami vszaki,
Blago lyube y ludyaki.

Kom' je bolye, nego szinu
Branit' szvoju domovinu?
Kako lepo jezti siveti,
Za dom dichno je umreti.

DOMORODACZ.

Vszaki y szlednyi mrav drobtinye vu szvoj mravinyak zkerblyivo prati; vszaka y szlednya pehela med y vojzk, kojega na razlichnom czvetju pobira, vu szvoju koshnyiczu zpravlya; vszaka pticza szvoje gnyezdo lyubi, ter ga klyunom y z parklyi brani; szamo chlovek — kraly narave — bi mogal szladku domovinu szvoju zatajiti, mili narod szvoj, veliku rodbinu szvoju — poteptati? — Nigdar ni moguचे: ar ztanovito govorim vam: pervlye hoche vsze drevje toga szveta vu jedno jedino drevø zrazti, y pervlye budu vszi szveta potoki jednim jedinim potokom tekli: nego bude pravi domorodacz szvoju domovinu y szvoj narod lyubiti preztal. —

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 24. Proszincza 1835.

Br. 3.

Szlosnozt y jedinozt puka
To je kruto mochna ruka,
Prirechje horvatzko.

K I P D O M O V I N E.

vu pochetku leta 1831.

Anda vu morje vre vekivechno

Jedno nam leto kapnulo szrechno!
Najmre kad vre nit' czveta v dolicz, i
Nit' vech zelenog lizta v goricz, i
Nit' bi gde videt z grozdekom tersza, i
Nit' polyodelczu odperta persza; i
Nego vszu goru szedu poztati, i
A v polyu drobnih ptichicz neztati, i
Videti k tomu, kak marhu hrani, i
Kak mus prot zimi z bundum sze brani, i
Y chuti vuka, kak ztrashno tuli, i
Kak koru gladen hraztovu guli. i
Ztaro, znaj, leto da je gotovo, i
Koje nut zniklo, vidimo novo. i
Anda vu morje vre vekivechno i
Jedno nam leto kapnulo szrechno! — i
Neg jel' nam drugo ovak tom zajde, i
Jel' mozt nasz predi tamo nenaide; i
Al nam pak takvu porodi tugu, i
V kojoj sivlenye bu nam predugo. i
Nut to z vidyenia, vu ovoj nochi, i
Koje szem imal, bojat sze mochi, i
Koje kad v peszmi kanim van dati, i
Szerdcze od placha nemrem zdersati: i

Vre bil oztavil meszcz planine, i
Da noszi szvetlozt v nizke doline, i
Vsze bilo tiho, y noch gluboka, i
Jedinog' shumet chul bi potoka; i
Na jenput pako nut od polnochi — i
Puhnushe veter — iz czele mochi, i
Oblake szim tam razpreztre cherne, i
Hoche da nebo z zemlyum preverne; i
Izti Neptun vre — szam sze zachudi!, i
Kad mu prez znanya morje sze budi, i

Ar vech tjam Dunaj z szlapmi v zrak dyiple, i
Hoche, da Szavu z mulyem zasziple; i
Szom vre z muztachi gizdavo mise, i
Lampe prot Szavzkem ribiczam zdise; i
Vre nut y pozoj v zraku putuje, i
Vsze zlo prot szamoj Szavi shetuje; i
Meszcz potemne, szvetlozt neztane, i
Zemlya y drevo tusno poztane! i
Nut pako drage kip Domovine, i
Da szvoje zpeche pobudi szine, i
Zmed gor po ravnoj javchuch dolicz i
Vidi sze k Szavzkaj lelet' vodicz. i
Al' kakva j' bila pretusna mati? i
Jel' duh, il vila, ni je poznati, i
Ona, ka negda je na ztoliczu i
Kralyevzku szezti 'mela praviczu; — i
Nit' vech na glavi korunu zlatu, i
Nit' ima zlatni lanczek na vratu, i
Nit' joj po perszah gyungy sze preleva, i
Nit' barshun telo nyejno odeva. i
Ni vech na perzteh dragog' kamenya, i
Da je kralyicza, nima znamenya; i
Nego [kaj bolye naj szerdcze rani i
Onog', koj mater szvoju nebrani!] i
Z szlamiczum kitu noszi povitu, i
A glavu z chernum pechum pokritu, i
Ter tak saloztna szim tam sze trudi, i
Hoche, da szinke szvoje prebudi; i
Ali kad vidi nye tverdo zpati, i
Y za zlo vreme nista ne znati, i
Szebe pak szamu v tulikoj tmiczi i
Kad sze premiszli kakti v temniczi, — i
Kaj bu szad' delat'? v szerdczu sze pita. i
Ter na kolena tusna sze hita, i
Ar nit' cbloveka kakvog' znamenya, i
Nit' je gde sivog' chuti ztvorenya, i
Nit' je gde zpazit huticze mochi, i
V kojoj bi ognycz saril sze v nochi. —

Y kaj josh bolje chudi sze, v zraku
Szove — v tak chernom nigdi ni mraku. —
Vidi sze onda, kak da bi bila
Zopet tak k szebi pregovorila:
Kad mi sze j' anda morat' predati,
Y v domovini mertvoj poztati,
Idem josh mertveh grobe odpreti,
Kaj ak' ne haszni, hochu vumreti. —

OVAK SZE PLACHE, y brishe licze,
Ter pochme v goru iti z doliceze,
Tamo gde negda Horvatzki kralyi
Szvoje palache jeszu imali,
Tamo gde z mehnom szada pechine
Pokrite vidish ztare zidine,
Tamo je poshla tusna bogieza,
Horvatzke zemlye ztara kralyicza.
Ali kam idesh predraga mati?
Z nikem sze nechesh tamo zeztati,
Puzte zidine v ztrashnoj pechini
Objimlye bershlyan szam na viszini.
Kad pak vre dojde, pochme javkati,
Y takve rechi od szebe dati:
„Domorodeci, gde zte dragi szini?
Koji zte negda v ovoj zidini
Puztili za me vashu kralyiczu
Chez persza vasha letet' ztreliczu;
Il' prah, il' pepel mezto pokriva,
Il' zid, gde telo vashe prebiva,
Mech me salozti, ah me selenye
Pepelom vashem naj da sivlenye!
Naj da sivlenye onomu kipu,
Koj negda z szmertjum branil je diku
Horvatzke zemlye, sivuch do groba
Za glasz y ime naroda szvoga!
Ar potlam sitka kak vam neztalo,
Y vashe pepel telo poztalo,
Z kralyeztvom zkupa glasz moj prehaja
Nit' gdo zu szerdczu zato sze kaja.
Narode druge szvetlozi obztira,
A mene cherna szencza podpira;
Drugem vre szuncze szveti po nochi,
Mu tmiczu v danu tipat je mochi;
Narod sze drugi szebi raduje,
A z menum szinko moj sze szramuje:
Vre y szvoj jezik zabiti Horvati
Hote ter drugi narod poztati;
Vnogi vre narod szam szvoj zameche,
Szram ga j', ak ztranyzki „Horvat“ mu reche,

Szam proti szebi jel' ne shetuje,
Y ovak szlepeeze szam szebe truje.
Neg' kaj razteplyem rechi po szvetu,
Kad je vech iztom znano detetu,
Da sze nepozna vech Horvatieza,
Miszleeh rodyena da je Nemicza;
Nut vsze vu ztraynzkeh szenyah vre gine,
A za szvu mater nish sze nebrine. —
Takvo je anda szad moje licze,
Takov je ztalish tusne kralyicze,
Takva mi dika, takvo postenye,
Tak sze dokancha moje sivlenye!
Ah! zakaj nisz' josh negda vumerla,
Ter tak v pochetku grob szidperla,
Ne bi szad v spotu takvem sivele,
Da sze nisz' tusna nigdar zachela!

Komaj to zreche v onoj puschiini,
Nut chuje puczat' kamen v pechini,
Oszupne malo vu tmichnoj nochi,
Ar kaj to bude, ne vide ochi:
Za tog' pak oblak v zraku razpukne,
Y meszcz bel van sze nalukne;
Onda podigne ochi h viszinu,
Y gleda szerchno v jednu zidinu,
Kaj szad to bude? z rukum sze podpre!
Y nut v pechini jen grob sze odpre!
Odztpi — pazi — szerdcze joj tuche,
Zpazi, da belog nekaj van luche,
Vmir szerdcze, vmir joj josh vekshe biva,
Z kem bolje duh ov van sze poriva.
Nut pak szin dragi ztane pred ochi,
Ona ga pozna y szuze tochi,
Koje on angel taki izbrishe,
Kada k nyoj milo pregovorishe:
„Chul szem predraga mati kralyicza,
Kakva je tebe obzterla tmieza, —
Chul szem tvog glasz v ovoj nochi,
Nemoj zdvojiti, hochu pomochi:
Hodi predraga tvoje krivicze
Noszi do banzke v Zagreb ztolicze;
Gde kad bush vidla, da szablye pashu,
Y velikashi v zpravishu jashu,
Pazi! tam dojde jen zmoje kervi,
Koj za tve dobro vszigdi bu pervi;
On domorodecz Kuserich zvani,
K nyemu sze vteezi, on te naj brani
Nut, kak to zreche tiho prehadya,
Y kakti szuncze k grobu zahadya!

Onda pak mati nyega objeti
Hoche, ter selyno v naruchaj deti,
Y vre sze nagne, da ga ogerne,
Nut praznu tmiczu k szebi pogerne,
Ar meszcz v hipu v oblak sze zkrije,
Y nyega v grobu kamen pokrije.
Onda plachucha k grobu szy ztane
Chekajuch, doklam zorja pozthane.

Pavel Stóosz.

Ova iz glubline plemenitoga szerdzeza zvirajucha vitia [earmen], koju nash gorepodpisani domorodni vitnik nekuliko na dalye zpe-lyanu Gozpodinu *Josefu Kuserichu* ondashnyemu trojjednoga Kralyeztva Mestru Pervobilesniku, kakti velikomu Domorodeczu y pochetniku knyige: *De municipalibus juribus et statutis regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae*, doztoinim nachinom alduval je, ochituje milo zkupa y zreszno chutenya pravichno raztusenoga Horvatzkoga domorodecza zverhu saloztnoga ztalisha predrage otchevine, vu onoj za nash naravzki jezik y za nashu narodnozt kruto pogibelynoj y dvojmbenoj dobi. Na kuliko pako kip ov po sivi iztini zriszan je, to y vszu nyegvu nternnyu vrednozt najbolye zpoznati priliku imal szem, kada bi ga bil jednoch izto leto 1831 vu Pestu nekojem vrednem Bulgarom na glasz chital, koje prem-dar od nashe Domovine u vszakom pogledu daleko oddrusene Szlavenzke brate ztara Horvatzka kralyicza tak jako genushe, da sze med nyimi dva navlaztito postuvani ztarezi od szúz, kojeh nigdar zabil nebudem, zdersati niszu mogli; ter ja szem im na nyihovu opet ponovlyenu proshnyu iztu prekrasznu vitiu trikrat zapored chitati moral. Chutenya koja onda moje szerdzeze zavjimala szu, vszigdar mi sze povrachaju, kada ov kip pogledam, y zato kaj berse paschim sze, da ga vu ovu nashemu milomu rodu poszvechenu knyigu zpravim.

OBLAZT KREPOZTI.

Ztalishi y Redi Polyzki zpravili szu sze vu *Grodno* leta 1744, dana 5. Ztudna za pretreszanye vasneh y oszebujneh poszlov Kralyeztva. Poszlanik iz *Vilne* najenkrat ztane

sze y izproszi szy zvan navadnoga reda szlobodu govoriti, ter kada vszi zamuknu, pochme ovako: „Eto ovde vidite y chujete — koga? — izdaiczu domovine, — y taj szem ja, — ja *Vilchersky*! — jeden ztranyzki Dvornik je mene z 3000 czeekinov podmitil, da naztojeche zpravische preprechim, 350 czeekinov te odurne izdajne plache vre imam vu mojih malovredneh rukah!“ — Ovde pretergne sze glasz valujuchega plemenitasha! Vruche szu-ze ferchu niz nyegov obraz y nut velikoszerchno zdigne moshnyu u vishak, ter ju baczi z viteskum szerditoztjum vu szred preszenetyenoga zpravischea. Tiho muchanye, nenavadno oszupnenye, y nigdar ne pochutjena zmutnya naztane vu czelom zpravischu doklam sze radoztjum prenapunyena szerdzeza, vszeh nazochneh nevjave z jednum rechjum szlosno zkriknuvshi: „Bog sivi *Vilcherskoga*! Bog sivi Domovinu!“ — Szlabocha chloveka more poniziti, ali ona ne szamo neuzimlye poshtenye, dapache mu josh vekshu szlavu donasha, ako sze od iztinzkoga pokajanya zbudyen z pravum dushe krepoztjum na oztavlyenu ztezu dusnoztu y postenya kaj berse nazad popaschi. —

SENZKOGA ZPOLA

Chazt vu drustvu chlovechanzkom.

Mus je glava, sena pako szerdzeze, z nyim razum, z nyum chutenye lada. Mus sze z nevoljami y pogibelyami bori, sena tuge y zkerbi podnasha; on je jak, hrabren y seztok; ona chutlyiva, lyubezniva v mila delnicza vszega dobra y zla na razlichneh puteh sivilenya, y ovak ta dva zpolo z lyubavjum zjedinyeni moguechi szu chlovechanzko pokolenye pelyati vsze k vekshoj y ztalneshoj zvershenozi.

Mus szvoje chine na velika dugovanya ravna, vszeobchinzki je czily nyegvoga terszenya, on zkerbi za domovinu, za narod za szvét. Sena domaacha obzkerblyuje, ona sze ztara za vsza blisnya, ona vsze marlyivo pri hisi redi dobro vupuchena, da domovina, narod y szvét szlabo ztati hocheju, ako male ztranyke, iz kojeh zeztavlyaju sze, dobro zpravlyene y obzkerblyene nebudu. — Ona lich

bolehti oneh, koji kraj nye prebivati szrechu imaju, y gde sze ikakov zrok pomiluvannya kase, tam szercze nyejno z oszebujnum y szamo nyoj laztovitum dobrotivnoztjum prizpeti paschi sze. Ona pazi na vszako megnjenje oka szvoga tovarusha, y suri sze nezstanoma vszaku nyegovu y najmanyshu selju z neizpiszlyivum milovolynoztjum pretechi. Ona vu dne y v nochi zkoznuje, pazi y ztara sze poradi zdravja dechicze szvoje, kojoj z czelim materinzkoga szercza bitjem priklopyena je; vreme vszega szvojega terszenya deli med szvojem gozpodarztvom y med szvojom deczum. Ona polag prirechja Horvatzkoga tri vugle pri hisi zdersava. — Od poszebnoga dohaja pobolyshanye vszega obchintva, y *zaizto vsza vszega szveta naj bolysha doma zapochimlyu* sze; szrecha chloveka ztoji vu domachoj zadovolynozti y vu blagu poszebnih. *Dobrotivnost* anda je naj oszebujnéssha laztovitost senzkgoga zpola, ter ako sze szvet ikada pobolyshal bude, tak jedino sene k tomu pripomochi mogu, ar dobrota iz dobrotivnoztii izvira: a zaizto szamo on narod za szrechnoga dersati sze more, vu kojem sze pametne gazdaricze, verne y krotke tovarushicze, mile y zkerblyive matere, y *velikoszerchne Domorodkinje* nahadyaju.

Velike anda y zmosne znamenitozti je senzki zpol vu bosjem gozpodarztvu chlovechanztva. Sena porodi chloveka, koj je chlovechanztvu na neizmernu haszen; sena odhrani devojku, koja mladencza na oszlobodyenne domovine podbode; sena vtasi musa, kada od lyutozti z poloviczum szveta treszti nakani. Sene chine to, sto musi nemogu, one pomaseju y obatriveju tamo, gdi musi zamuknu, y moguche szu iz tuge radozt, iz pomenykanya obilnozt, iz zdvojenya zadovolynozt ztvoriti. — Mezto, koje vu drustvu chlovechanzkom zavjimlyu, je plemenito y odichenno; sto sena zapuzti, mus nadomeztiti nemore. Kaj on vu szerditozti razmeche, to ona vu miloj krotkochi nazopet zkupa zpravi; kada je on lyuti szever, onda je ona tihi jug, y do

iztine gde sze visheput vsza hrabrenozt y jakozt muska lamlye y razdrablya, tam tusecha golubicza z lyubeznivum szvojom krotkochum vsze oblada.

Vitezovichevoga Mudrozti Czvetja :

Kiticza 3.

Ako ti prem vsze izgine,
Posten glasz te nek' nemine.
Ravno j' chlovek prez postenya,
Kako telo prez sivlenya.

Berzo sze zal glasz razteche,
Vszigdi sze sto vishe reche.

Testya szlava v' szamom glaszu,
Czvet jezt, al' ni zerna v' klaszu.

HARUN ALRASHID.

Jednoch Haruna Alrashida velikoga pita Vezir nyegov Muszafar : Za kakovu haszen on skole podise y znanozti zbudyava? „Stimash, da te bude rajshi imal puk tvoj y da ti bude pokorneshi, ako bude bolye razszvechen?“ — „Ztanovito, moj dragi,“ reche mu Kalif, „kajti bude znal, zakaj szem ja, y zakaj takove a ne druge naredbe napravlyene jeszu.“ — „Bude li ti rajshi dache polagal?“ — „Zaizto, ar bude znal, zakaj sze moraju dache polagati, y na kakvu sze obrachaju haszen.“ — „Budu li ti rajshi vojuvali vojaczii?“ — „Prez dvojmbu, ar budu znali, zakaj vojuju, za kakvo dobro keru szvoju daju, y zvun toga budu imali zpametneshe vodye.“ — „Ali tvoji mudriashi y zpametnyaki budu bludnye vuchili.“ — „To budu, ali ove bludnye druge opet zbude mudriashe, koji pokasu, kak je szmeshno, kaj oni lyudi vuche, y iztinu znajdu.“ — „Ali miloztivni Gozpodine, ako pak bude tvoj naszlednik poleg drugeh temeljev?“ — „Nevrednyak!“ zkrikne Kalif, „hochesh li me tak poniziti, da ja naj rajshe zlochinztvu, budalaschini y lenozti prepuztim vuzdu, kak da puka mojega szrechnoga vchinim.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 31. Proszincza 1835.

Br. 4.

Vszaka druga ztvar je plaha,
Szama krépozt nima ztraha;
Iztina je nyoj odkrita,
Z toga luka ztrele hita.

P U T N I K D O M O V I N I.

„Onda plachucha k grobu szi ztane
Čkekajuch, doklam zorja poztane.“

Tam gde hladna Szava zvirá,
Jednoch Szlave szin zazpí,
Dom oztavi, — ische mira
Bludni putnik, gde ga ní.

Szenya, da po temnoj gori
Javche szvoje majke glasz,
Da sze tusna z tmiczum bori,
Da sze plache vszaki chasz;

Odrevenyen vesz poztane,
V szerdczu kamen mu lesí,
Odpre ochi, ter sze ztane,
Y kroz plach pregovori:

„Cherna zemlyo! kud ja bludim,
Kam szem zashel v ztranyzki szvét,
Zakaj moju dragu kudim
Vre od vnogih Majku let?

Oj, joj mila dōmovina,
Gde szi draga, gde szi ti,
Gde je onih gór planina,
Gde tve szerdcze szad zkuchí?

Gde vre szerdczem tusna klonish
Na pechinu nagnyena,
Szuze k nemim zidom ronish
Z kamena do kamena.

Gde na mertvih szinov grobu
Tusish tvoj neszrečni ztan,
Od nyih proszech bolyshu dobu,
Od nyih vrachtvo tvojih rán.

Mertve proszish, a ja sivem;
Draga! nisz li ja szin tvoj?
Leti szokol z krilom szivem,
Ter me v dom zaneszi moj!

Da mú dragu Majku najdem,
Gde nyu szerdcze tak bolí,
Ter vu onu goru zajdem,
Gde mozt mertva vre lesí.“

Kamgod putnik sze oberne
Z vszakim derhche korakom,
Zemlya vszaka mu pocherne,
Kojagod ni nyegov dom.

Kak bers pak poztavi nogu
Na szvog' dōma graniczu,
Na tla klekne, hvali Bogu,
Y polyubi zemlyiczu.

Zemlyiczu szad z szuzmi roszi
Zarad szve nevernoztí,
Na nyu z liczem nagnyen proszi:
„Majko ah opróztí mi!“

Odtud dalye vre putuje
Javchueh: „kriv—ah ja szem kriv!“
A da rech josh Majke chuje,
On vech nebi oztal siv.

Glasz chujuchi v chernu goru
Zprot derchi, da najde nyu,
Nut kaj vidi? pticza koru
Preklyuvava hraztovu.

„Szi vi orli zakaj dazte
Nashih plodnih kinch goríc
Domovine ztare hrazte
Zklyuvat' od poskodnih pticz?“

Z toga brega putnik dole
V nizki jarak zpuscha sze,
Y za mater najti v polye,
V ravno polye paschi sze;
Dojde v mezto tam, gde Szava
Ime Szave pogubi,
Gde sze Dunaju — predava,
Nygve ladje da zdersi.
„Ztani Szavo! szad neteczi,
Povech mi za majku mú,
Kuda javche, daj mi zreczi,
Kuda zkriva tugu szvu?“
Kad tu nemre ono chuti,
Nygvo szerdze sto seli,
Odtud zide, dok sze muti
V nashih polyah, gde veli:
„Povech mi zelena trava,
Y ti polyzko czvetjiche!
Zakaj v gorkih szuzah plava
Tusno licze majke me?“
„Mili szinko! gledi z ternyem
Zpetu ovu dól czelín,
Nyu naszej mi z chiztim zernyem,
Y zkoreni van pelín!
Van pelín, van drach chemerni,
Vsze kupínye zkerchi van,
Ter nazad bush szin moj verni,
Za kem plachem noch y dan.
Rèchi chuje, nish nevidi:
„Jeszi l' ti to majko ma?“
V gori z jekum beli zidi
Odgovore: „Majka tra.“
V ovu goru szada drugu
Ide izkat mater szvu,
Nut! zabludi v tmichnom lugu,
Zgubech z ochih szvetlobu.
„Povechte mi tamni puti
Ove tmichne shumicze,
Jel' sze tu gde ona muti,
Za kum gine szerdze me?“
Nish nechuje, vsze je puzto,
Vsze je tusno, vsze muchí,
Szamo gde gde kukchecz guzto
V puztom germju szám zkuchí.

„Mili dóma moga verti,
Gde ta loza szad ztoji,
Ah kak jako zte poderti,
Kakvo kladje tu lesi!
Vsze je ztranyzko, kamgod ztaneí
Glasz domachi tverdo zpí,
Vu tom meztu nepoznanem
Josh me zvèr kagod vmorí;
Ar vu tmiczi szegurnéssha
Vsza poskodna bivaju,
K tomu v shumi josh lyutéssha
Divja vsza poztajaju.
Ak' chu tu zachuvat' glavu,
Y uzdersat sivot moj,
Zabit' moram majku Szlavu,
Josh shetuvat' proti nyoj.
Rajshi naj sze v ovom hipu
Na me czeli zrushí szvét,
Kak da v Szlavzkog roda kipu
Idem Szlavzki rod ja tret.
Nechu vendar dalye iti,
Da kaj divjeg' nezbudím:
Ah! al' z majkum mojum biti,
Ak' poginem, ja selím.
Duh moj! szad sze ostro zdigni,
Napni chverzto mochi tve,
Drevo, koje primesh, prigni,
Hrazti naj sze porushe!
Sile tve pretegni jake,
Ter sze hiti h viszok zrak,
Zhitaj dole vsze oblake,
Doklam najdesh szunchen trak!
Z zvezdami sze tam prepashi,
Da sze dom razszvétí tvoj,
Szuncze sarko ter uzjashi,
Y z nyim k tvojoj majki poj! —
Ztani! traki kakti rose
Nekakvi szu v izhodu,
Nut! kaj vidim, dobri Bose!
Milu zhajat Daniczu.
Danicza ah! lepa zhaja,
Mili Bose! Danicza!
Milozt Bosja nasz pohaja,
Kad nam zhaja Danicza!

Danicza ah! jaszna kase
Ravni k mojoj majki put,
Vre sze cherna meгла vase,
V koj che pazti szvēta kut.

Puzti zvezdo! naj shiroko
Tvoji traki szvetiju,
Naj Horvatom vszim gluboko
V verna szerdcza padaju!

Z sarom naj sze led zprebije,
Naj sze v jarkeh mraz ztalí,
Vesz szneg zemlya naj popije,
Da sze vsze razzelení!

Idem, idem tam, gde zhadyash
Prek vszih gór v szlavenzki gaj,
Tam sze mila ti poradyash,
Szamo zkoro zorju daj!

Da mú najdem majku milu
Pri szvih szinov grobeku,
Ter ju zneszem v zlatnom krilu
Na ztoliczu negdashnyu.

Pavel Stoósz.

A P P E N D I N I.

Vu *Zadru* dana 7. Grudna l. p. preminul je prechaztni Gozpon *Francesco Maria Appendini*, mashnik reda pobosnih skol, bivshi prefekt y navuchitely blagorechnozti u *Dobrovniku*, piszcz oszebujno vuchen y glaszovit, koj gledech na jezik nash szlovenzki y na nashe szlovztvo velike zaslužge ima. Ztareshina ov, premdar tudyina rodóm iz Piemonta, bil je med ilirzkimi Szlavenczi z onum oblaztjum odichen, z kojum *Dobrowsky* kod nashe cheho-szlavenzke bratje. On leta 1808 perviput na szvetlo dal je szlovniczu [gramatiku] ilirzku, iliti horvatzko-dalmatinzku, poklonivshi ju tadashnyemu ravnitelyu Dalmacie maršalu *Marmontu*. Glaszoviti y viszoko-vucheni ov maršal dersal je jezik nash, gledech na nyegvu nuternyu vrednozt y neizmernu vnosinu pukov, koji ga govore, najmre pako za vojnichki ztalish za najpotrebneshega; y zato utemelyil y podigel je dva leta kasznéshe, kakti pervi *Ilirja* ravnitely vu *Lyublani* za szvoje vishéshe chaztnike vuchilische szlavenzko, pod imenom: *Schola pa-*

latina slavica; y onde naredil je vandavati *Novine Szlavenzke*. — Ztareshina ilirzkih piszczev *Appendini* nadalye na szvetlo dal je: Pripovezt od ztarovechnozti y szlovztva *Dubrovnichanov* vu dvih deleh vu lashkom [italianzkom] jeziku. Ov verlo razszvetyeni chlovek z velikim trudom navuchil sze je temelyito vsza szlavenzka narechja, y poszlumashe z nenavadnum marlyivoztjum tak vu dogodovschini ilirzkoy, kak vu jezikoszlovju szlavenzkom; ter poleg toga ne manye prekraszno vu szvojem materinzkom to jezť lashkom jeziku, vu diachkom pako tak verztno y zversheno piszal je, da med najoszebujnéshe nashe dobe diachke piszcze poztavlyen biti zaszlusi. Ovulikoj pelydi vekivechni zpomenak!

Kazalischno objavlenye.

Dojduchu szobotu 7., najmre Szechna vu ovdeshnyem novopodignyenom kr. varaskom kazalischu bude sze na korizť Gozpona *Josefa Shveigerta* zpelyival domorodni po nyem izpiszani igrokaz, pod imenom: „*Die Magdalenen-Grotte bei Ogulin*“, vu 4 dogod. z horvatzkim pevanyem y narodnim kolopleszom, kak takaj z oszebujnum gudbum [musikum], koju Gozpon *Wiesner od Morgensterna* vu nashem domorodnom duhu vmetelyno szlosil je.

G. *Shveigert*; koj kakti rodyeni Chehoszlav po naputyenyu g. *Dragutina Rakorcz*a vre tri od ovoga iztoga domorodecza vu horvatzkom jeziku naredylene igrokaze, pervoga najmro leto 1832 dana 2. Liztopada pod imenom: „*Zlari mladosenya*“, drugoga opet 1833 dana 23. Szerpnja pod imenom: „*Zlari saszebni kuchish Petra III.*“, z ruszkim y horvatzkim pevanyem; y tretjega zadnyich 13. Grudna 1833 pod nazivom: „*Vkanyeni vkanitely*“, na obchinzkom kazalischu zpelyati truda szi je vzal, zaszlusi zaizto, da vszaki domorodacz nyegovo plemenito terszenye y rodolyubnu zkerb pohvalno zpozna.

Viteski chin onih szlavnih Horvatom, koji leto 1813 vu tverdyavi *Glogovi*, kakgod nyihova bratja okolo iztoga vremena vu *Zadru*, francuzki jaram szerchno izhitivshi pod

vladanye vszelyublyenoga nashega Czeszara y Kralya povernuli szu sze, ganul je nashega *Shveigerta*, da nam ovuliko vitlestvo vu gore imenuvanom igrokazu ponoví, y tak zku- pa onim izebzaním junakom vu ztanyu *Thalie* zpomeník poztavi. Ovdi nije mezto one do- godyaje zpominyati, po kojih hrabreni *Krajine* nashe vitezovi neozkrunyenu vernozt, opet y nazopet vszemu szvétu odicheno dokazali szu, jer od toga vu horvatzkoj dogodovschini obil- néshe zpominyali sze budemo; to vendar niti ozde zamuchati nemoremo, da vu onom ztrash- no zburkanom, vu vszakom ogledu vnogo znamenitom vremenu horvatzkih vojanikov hra- brozt y vernozt k povolynéshemu ztalishu du- govány najvishe pripomogla jezt.

Nakuliko sze nam vu zpomenutom igro- kazu, [kojega bi, da je moguče, vnogo raj- shi u materinzkom jeziku videli], odichene krepozti nashih domoszlavnih neobladaníh *Kra- jine* branitelyev y churarov napervoztavlyale budu, natuliko nasz z druge ztrani redka lyu- bav domorodnoga junaka *Ivana*, kak takaj do- machi obichaji z horvatzkim pevanyem y kolopleszom, ter po naski szlozenum mu- sikum perviput na obchinzkom kazalishu vmetelyno zpelyani, prez dvojimbe vugodno zabaviti hocheju.

Koj domorodacz bi szí mogal ovakovo nenavadno veszelje zkratiti, gdo li nebi da- reslyivo podperl *G. Shveigerta*, koj negle- dech na szvoju haszan, z velikim ztroskom vsza mogucha marlyivo pripravlya, koja k do- ztojnemu zpelyanyu toga velikoga domorod- noga igrokaza potrebna jeszu?

Vitezovichevoga Mudrozti Czvetja:

Kiticzá 4.

Ki pishe y mudro zpravlya,
Nakon szebe glasz oztavlya.

Zlochezt chlovek z lasmi vase.

A razuman nerad lase.

Lasczu dozta jezt pokore,

Da oztárat' las nemore.

Tesko j' szuprot vetru iti,
Tesje z prazna vercha piti.

Lepota je vszagdi draga,
Ako je prem y prez blaga.

Gdi sze selya z selyum szlase,
Prava lyubav vsze premase.

Sto je jednoch v dragoj ztazi,
To sze nigdar neomrazi.

B I R O V S K I.

Rajnski listi pishu od ztanovitoga szle- poga Polyaka, imenom *Birovskoga*; kojega sivlenye je chudnovito. Gozpon B. je bil go- zpodar jednoga imanya, y sivel je mirno y zadovolyno vu *Varshavi*, delechi szvoje vre- me med ladanyzkim sivlenyem, y med umet- noztjami [Künste] y znanoztjam. Pred pe- timi leti, kada bi bil jednoch ishal u lov na vuke, razdrapila mu sze je puska, y kundak mu je zkoro vszu glavu razbil. Sziromah je vendar siv oztal, ali je obedve ochi zgubil, y mozebit jedino mishlenye na szvoje petero detcze ga je vu sivlenyu zdersalo. Vu vitiah [poesis] y vu musiki je nahadyal neka- kvo nadomestyenye szvetlozti. Metimtoga sze je priblisavalo Polyzko uzdignutje [revo- lutio]. Gozpon B. poleg szvoje nemoguch- nozti delnik orusja bil nije; ali buduchi odlu- chen od zvanzkoga szvéta, zbudilo je ime do- movine vu nyegvom szerdču gluboka chute- nya, y pochel je pészme szlagati y pevati z priglaszom jednoga musikalnoga naztroja [mu- sikal-instrumenta], kojega je szam znashal, y koj sze szada *polyzka lira* zove. Vnoge pészme, szu sze u malo vremena tak raz- shirile, da szu vu zpravischah podignyenczev y na czeztah pevane bile. Kada je bila *Varsha- ra* zgublyena, odpelyali szu ga Polyzki uzko- ki z szobum u Franezuzku, a nyegvo ima- nye bilo je od Vladanya zavjeto. Szada daje ov tusni chlovek konczerter, z kojimi szebe y szvoju dechiczu zdersava.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 7. Szechna 1835.

Br. 5.

Zerno do zerna pogacha,
Kamen do kamena palacha.
Prirechje horvatsko.

HORVATOV SZLOGA

y Zjedinenye za szvojega vszelyublyenoga Cze-
szara y Kralya FRANYU I. proti Franczu-
som vu letu 1813.

Josh Horvatzka ní propala,
Dok mi sivimo;
Viszoko sze bude ztala,
Kad ju zbudimo;
Ak' je dugo tverdo zpala,
Jachja hoche bit',
Ak' je szada vu sznu mala,
Che sze proztraniť.
Vechkrat szenya chudne szenye
Szladke radozti,
Kada sze joj kasu tenye
Jake mladozti;
Drugda pako magle czerne
Nyu obztiraju,
Kada szeptre nyoj neverne
Nyu zapiraju.
Jenput vidi Supanije
Szve ponovlyene,
Ztare szlavne szve Banije
Znova ztvorjene;
Vidi, chuje Gorotancze,
Krajncze dolazit',
Y z Horvati nepreztancze
Tako govorit':
„Hoj Horvati, bratyo mila,
Chujte nashu rech,
Neché nasz razdrusit' szila
Bash nikakva vech;
Nasz je negda jedna mati
Drága rodila,
Z jednim nasz je Bog joj plati!
Mlékom gojila.

Kako chemo majki bolye
Szad zahvaliti,
Kak da bumó jedne volye
Sze zjediniti;
Jal y nazlob nyejne szine
Szu razdrusili,
Ztare szlavne Domovine
Diku zrushili. —
Ni li zkoro zkradnye vreme,
Da nyu zviszimo,
Ter da ztranyzko tesko breme
Iz nasz baczimo;
Ztari szmo y mi Horvati,
Niszmo zabili,
Da szmo vashi pravi brati
Zlo prebavili.“
Jenput chuje szvoje szine
Glaszno pevati,
Szlosne glasze u viszine
Tako zdigati:
„Bratya danasz kolo vodi,
Danak szvetkuje,
Horvatzka sze preporodi,
Szin sze raduje!“
V kolu jeszu vszi Horvati
Ztare Dersave:
Ztarój Szlavi verni szvati
Z Like, Kerbave,
Krajnczi, Stajer, Gorotanczi
Y Szlavonija,
Boszna, Szerblji, Iztrijanczi
Ter Dalmaczija.
Vszi Horvati sze rukuju,
Y zpoznavaju,
Iztinzki sze szad kushuju,
Réch szí davaju:

Neka znaju szvéta puki
Nyihev novi zvez,
Hvalit cheju vnukov vnuki
Szlavzki narod vesz.

Nudar bratyo, chashe z vinom
Szad napunite,
Zdraviczu Horvatzkim szinom
Vernim napíte,
Neka sive nasha szloga,
Vszaki pravi Szlav,
Pravi szinko Roda szvoga
Neka bude zdrav.

Szada pako ostre meche
Vszi popuchite,
Ter sze v techaj dobre szreche
Bratyo, zruchite,
Nut za Szlavu Oteza *Franye*,
Haid da yumremo,
Austrianzke Hise Ztanye,
Da podvupremo!

Kada mi orusje jaszno
Vu zrak zdignemo,
Tudyu szilu rano kaszno
Na tla prignemo;
Za dom nash y za Czeszara,
Sze aldujemo,
To je krepozt dedov ztara,
Kú postujemo. —

L. G.

Narodna ova popevka bude danas na vecher vu ovdeshnyem kr. varaskom Kazalischu vu domorodnom pod Br. 4. Danicze obznanyenom igrokazu zpevana y pode-lyena.

L I Z T I Z B E C H A

Veselje, koim su Narodne Novine i pri-loxena Danicza, rodoljubnim Vashim trudom za neopisanu trojjedine Dnmoyine korist izdani, nasha njedra, nasha mlada persa napunile, s malo riecsih opisati nemogu. Shto manje buduch da su nam sa svim nenadno u ruke dosh-le. Csuli bo smo s velikom nezadovoljno-stju, da szu Vam odmah u pocselu slavnog ovog tersenja zlobini ljudi pripreku stavljali; i s otoga s motrivshi isti domache gore list, da paece u istim rukama imajuchi, samim moim

csuvstvam vierovao nisam. Jel' istina? pi-tam samog sebe, jel' istina? pitam radostnu bratju. Istina je! esujem, slusham, kdi esita-ju, sam bi rad esitati, mira nedam, dok mi nepustishe. Shta vidim?

S danicom [veli] urosni texak zemlju pa-rat stane;

S danicom radino djevojese s oshtrim ser-pom u zlatoklasna polja stupi;

S danicom skerbljivi tergovac u burljivo otisne se morje;

S danicom hrabreni junak bojnog vranca prigleda; milujuch ga s njim se razgovara: nek se xuri sa obrokom svoim, jer se dixu nepogodne magle, a nepriatelj nadladati se mora;

S *Danicom* dakle [zavershuje] i mi se sku-pimo, i mi sloxno koracat', sloxno poslovat pocsmimo, sloxno esuvajmo, uzmnovajmo ono, shto su nam Stari nashi ostavili, nepre-pustimo, da nam se otme, uzme, ukine. —

Pjesnicse! xica ti sluxila! vile ti godile! blago tebi, triput blago tebi! ako je glas stru-nice tvoje samo k jedne strane Roda serdca tako dopirao, kano k mojem', ako je samo nekoliko narodnih ocsiuh onaj suzah potok proljevalo, shto su moje; blago velim tebi, al' neopisano blago i Rodu onda!

Sloxo na poslovanje, sloxo pozivash na putovanje! Xeljno, sladko, milo ime „sloga.“ dakle ti josh sa svim izeseznulo nisi? ni toli-ki redovi nesretnorodnih godinah, ni silovitih susjedah lukavih postupki nemogahu te sa svim utamaniti. Zashto pako dosad si shuti-lo? Guste, rechi chesh, neznanstva tmine narod su tvoj pokrivala, one su smetale, da brat brata nevidi, da ga nepozna; jedan je ovamo, drugi onam' za sebe tumarao, bludio; al' sada zoronosne Danice svietlo ugledavshi lice, podobno suxnju, koi iz duge izпусти se tamnice, jedan za drugog' pitaju, dozivaju se, poznavaju se, gerle se, na prekinutoj kroz hiljadu skoro godin putovanja stazi sastaju se, zaimno pomochna u pocsetom nekda poslu pruxaju si ruke.

U istinu tko je josh tako tverdog', tako smerzlog' serdca? tko josh xeli u tamnosti ostati? tko nebi milooke Danice glas slushao? Necsujem nikoga, — svi dakle pristajemo! svi

chemo dakle, — složno chemo putovanje nashe nastaviti, složno tegobe i opasnosti svake podnositi! i tako nedugo putujuchi isto sunce na narodnom umotrit' chemo nebu. — Složno! velim, jer shta smo na pose, vidimo: pero, koje silni vjetar zgrabi, pak u oblake zabaci; skupa smo nekrenima stiena, nepredobivi grad, složno! — Al' predje, neg' ruku u ruku dalje se krenemo, stanimo, na svetom nam Narodnosti xertveniku [oltaru], od onoga, u kojeg' ruci svih narodah prigode su, od premudrog' svjeta upravitelja, jednoglasno veliku zavapimo pomoch, da nas pojacsi, ukriepi, da slabe nashe korake utverdi, da nas vodi! lasno bo je z pravog' svergnuti se puta. Potom zahvalimo otcu nashem', zahvalimo predobrostivom' Caru i Kralju, koj nas nije zaboravio, pokaximo se vriedni nashih praotcev, i nashli budemo, u svakoj pogibelji pomoch kod Prestolja njegovog. Al' samo sloga! —

Povratjam se Gospodine k Vama. Kada ste proshaste godine ovde bili, razgovarali smo se ustmeno o popravljanju pravopisanja nasheg. Zaista nishta potribnieg' za obche knjixestvo, kanoti naj glavniu izobraxenja stranu. Brez jednog' pravopisanja k sverhi nedojdosmo, brez njega sloge nikada, nikada prave i postojane ljubavi. Nemam vam kad' od ove stvari obshirno moje misli popisati. Vi vech jurve znate, kako ja na sve kod nas sada obicsajne Ortografie merzim, ne shto nebi valjale, vjerujte mi, da je jedna med nami, kojom bi svi zadovoljni bili, makar naj gorja bila, nebi se ni javio, al' ovako jednostranost nemogu terpiti. — Ja sam Vas nagovarao, da odmah s Vashom popravitom — ne novom kako mnogi nesmotreno misle — pocsmete: „Ja bi i sam rad,“ rekli ste „ali moram navadnom, jer se neusudim nikakove premembe, makar naj bolje sam pose uvoditi.“ — Kad chemo dakle predsude odbaciti, dokle chemo samo ono, shto je navadno za najbolje derxat? Pocsmimo misliti za Boga jedanput, Gerci, Niemci, Englezi, Francuzi, svi narodi jednako pishu, a Slavenci? hu nesmiem ni mislit'; nech u od svih Slavencev govoriti, dosta smo mi shaka Ilirah onom, koi nesklad poznati xeli. — Nemogu Gospodine vishe: serdce mi se razpada, kad samo

pomislim, da takovih ima, koi inace Rod ljube, i medju Domorodce broit' se mogu, a josh nemarno, josh hladno i mervto od ove struki sude, dapacse protiviti se vide. — „Sterpimo se, bude bolje!“ csujem Vas kazati. Ja, vidite, nisam tako usterpljiv, nemarim, makar me odmetnikom zvali, ja chu pisati najst ri m po Vami za nas godine 1830 ponovljenom Ortografiom. Kom' se nedopada, nek ostavi, il' nek mi popravi, ja chu voljno primiti, samo neka mi sa sadashnjimi smutnjami nedolazi. — Za ucsinit dakle prvi korak u pravopisu shaljem Vam nekoje piesmice, koje, ako moxe biti, tako, kako su pisane, u Danici sobchite. Znam, mnogi che se ljutit', takove pako u napredak molim, nek' kaxu uzrok, neka poprave, al' temeljito! — U prvom broju Danice poziva jedan i opominja, da gledamo jedan obchinski knjixevni jezik ustanoviti; al' jel' mogu che to odmah? Zaista ne! predje mora jedno pravopisanje biti, da zaimno knjige nashe csitati, i svakoga narechja liepote i svershenosti napose spoznati i tako, shto je boljeg', za obchinski knjixevni jezik uzeti moxemo. — Buduch pako, da od sadashnjih Ortografiah nijedna se nemoxe preporucivat', potrebno je, da sve popravimo; to jest, da jednu poprimimo, s kojom bi svi zadovoljui bili, s kojom bi se i drugim Slavencem priblixili. Koi je dakle pravi Domorodoc, mislim, da ne samo neche odbacivat pravopisanje, s kojim su moje piesmice pisane, kanoti od dosadnjih naj jednostavnije, da pacse objerucke zauzeti che se ovoga posla, da shto jenkrat biti mora, shto berxe se dostigne. Tkogod drugcsie misli, sloge u njem nije. —

Iz Becca 24. Prosinca 1835.

M. T.

V E R N A L Y U B A V.

Grof Dzierbicki vu Polyzkoj imal je dve oszebijno lyubeznyiye kchere. Mladi knez Czetwertinski, kojega otchinzka imanya sze z grofovimi mejashila jeszu, je z nyima zkupa odraszal, y bil je od perve mladozti ztaréshoj szeztri iz vszega szerdzea nagnyen. Obadva roda [familie] gledashe z radoztjum

vzaimno raztuche nagnenye szvoje deteže; nyihova selya bila je, z pozakonenyem szvojih dragih odvetkov na blise zavezati sze, y zato veszelili szu sze, da je lyubav mlade dvojicze nyihovu selyu pretekla. Vugodna leta detintzta y perve mladozti minula szu prez ikakvoga znamenitoga pripetyenya. Vsza-ki dan je ova dva za sze odredyena szerd-
cza vsze bolye y vusje zjedinil, y vre dan venchanya bil je odluchen, ter szamo neku-liko tjednov bishe za potrebne priprave odredyeno, kada sze na jenkrat ztrahota rata takajshe ladanyzkoj szamochi ovih lyubechih priblisi. Zdrusene vojkze szu besale pred Ruszi chez imanya grofova. Mladi knez, goruchi domolyub, zbudechi sze iz szlaskoga szna lyubavi, ztergne sze iz naruchaja szvoje zaruchnicze, zkupi szvoje razperhane zemlyake, ter ide na vojniczu proti Ruszom; ali ovi preobladaju, y nyegovoga konya vubiju, nyega pako kakti szusnya vu Szibiriu poshalyu. — Chetiri leta mineju prez najmanyshega glasza od nyega. Vszi szu ga za mertva dersali, y nyegva lyuba je gorke szuze za nyega prolivala. Dan y noch tusna plache za zgublyenim, doklam joj najpotlam plach y tuga mile ochi zpije. Netusi ona zaradi szlepote, nego tusi zaradi zgublyenoga dragoga. Nut vre mir naztane y knez szloboschinu dobivshi paschi sze, szam pervi glas od szvojega oszlobodyenya donezti. Domom doshavshi vesz odrevenyen zpazi vu liczu zaruchnicze szvoje neszrechna znamenya prevelike proti szebi lyubomilozti. Ona mu z tim drasja poz-
ztane, i on joj znova na sznuboke dojde. „Odzstupite od vashe selye,“ reche plemenita divojka, „ar bi vam szamo na neprilichno bre-
me bila. Vzemite moju szeztru, ona je lyublena y lepa, tuga nyejno szerdze ni zes-
szushila, salozt joj nije biztre ochi izpila, kak meni; ona che vasz lyubiti.“ Knez odvratya vsze nyejne zgovore, on ju zasgano nago-
varja, szuze roni y nyoj okornozt zpochitavshi milo proszi. — Lepa szlepicza neprotivi sze duse ovoj redkoj lyubavi y privoli nyegova biti, ako szamo, nyegova mati szuprotivna nebude. Ali ah kneginya *Czterwertinska*,

koja je ov zavez pred chetirimi leti z czvetuchum divojkum tak jako selela, od szlepe nevezte neche niti rechi chuti! — Knez kusha vsza mogucha, da szvoju mater na privolyenye gane, ali zahman. — Tuga mu je dushu y telo trapila, on propadne vu bolezt y vre sze je dvojilo, jeli bude ikad ozdravel. Ztrah, jedinoga szina zgubiti, priszili Kneginyu, kaj za volyu mile proshnye goruche lyubavi vchinila nije. Nyejno privolyenye poverne Knezu zdravje, on leti z krelyutjami lyubavi vu naruchaj szvoje drage szlepicze. zkriknuvshi: „Ja szem tvoj, prijateljicze moja, naveke tvoj!“ Preszenetyena od nenadeane premembe szreche najenput zaneme, dragoga szvojega milo ogerli, y nut derchchuch mertva pred oszupnyenoga mladencza opadne. —

Vitezovicheroga Mudrosti Czvetja :

Kiticza 5.

Nad szunasheze ní szvitlozti,

A nad majku ní milozti.

Majka kara, majka bila :

Podpunoma majka mila.

MAJ LEPSHI ORSZAG.

Gde sze more najti? Jezero lyudih chujem na ovo pitanye razlichnim nachinom odgovarjati. A odgovor vendar szamo jedan pred szudom iztinzkoga domorodecza obztati more. Naj lepsi Orszag na tom szvétu, reche jednoch Postenovich, jezt draga domovina, na koju sze vsza selenya, vsza ufanya y terszenya pretesu; ovde je Domorodecza zibka ovde nyegov grob ovde vsze vu vszem. Bila ona vu merzlom szeveru med ledom y sznegom, ili vu toplom kraju med shumechimi potoki y dishuchem czvetjem; bila na ravniczah Polyzkih, ili pako na planinah Helvetinzkih. Vszigdi za nyu kerv je prolejana! Vszakom' pravomu chloveku je domovina naj lepsi y jedini orszag, vu kojem naj rajshi si-
veti y vumreti hoche. Domovina je kakti chizta vezit, szamo vu nyoj je pravi mir y vsza szlazi. —

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 14. Szechna 1835.

Br. 6.

Z kriptozjami ki sze szlusi,
Na neszriché taj netusi:
Kripiyenje mu kriptoz daje,
Ka neszriché nepoznaje.

Z P E V

NA DAN NARODYENYA.

Nyih Czeszarzko-Kralyevzkoga Velichantzva
FRANYE PERVOGA.

Kralyevzkim, Devo! koja szí obrazom
Zemlyi po czeloj radoztno szvetila,
Kad bi vu zibku bil szadáshnyi
Austrie naroda Czar polosén.

Zvezdo! po mlechnih tihimi koraki-
Kroz nebo putih pelyaj vu Austriu
K milomu Otczu Franyi Kralyu
Vilu z ilirzkoga zibke szlovztva.

Ah licze jasno tvoje vu izhodu
Postuje vesz szvét, Zora najszvetlia!
Jen pred tve trake znasha zlato,
Milene drugi proliva suze.

Zprebiti oral josche szve krelyuti
Prusi pri szrechnom, jasna, tvem iztoku,
Vojnichkih z plannom biztra oka
Hilyadu sheregov van zovuchi.

Vre britka vszikud szablya konyanikov
Vidi sze diki lezkati Czarevoj:
Ztrashene z devet zto topóvi
Padaju magle do czerne zemlye.

Potresz po zemlyi shumeti chuje sze,
Ztrahom nebesza izta sze treszeju;
Zverina v lozah derhche plaha,
Ribe v gluboke besiju vode.

Ali na radozt vsza sze oberneju,
Kad jugu glaszni szever od polnochi,
Izhodu zahod odbije viku:

„Franyu nam Pervoga Bog posivi!“

Szad' zlatom szamim nebo razszveti sze,
Nut szuncze sarko vidi sze radoztno
Prot' zemlyi ono krenut' lieze,
Z kojeg' u nebo poshilya trake.

Szunashcze jasno! sarkoga narodov
Za Kralya Franyu lyubavi plamena
Poprimi, ter na persza bosja,
Kad sze obernesh od nasz, polosi!

Ti pako, vilo! z lyubavi krelyuti
Leti vu Bechke viszoko zdignyena
Dvórove Czarzke; kakti dete
K tvomu zaufano pojdi Otczu!

Za dar Mu noszi proztu koruniczu,
Na kojoj szvetlog' nigdi ni biszera;
Vech szamo czvétje lilanzko, —
Kó je na szerdczah ilirzkih raszlo.

Nut vre pred liczem Kralya szí dobroga,
Vre Mu v deszniczu véncza szí predala,
O kak ti rukum míli lieze,
Szvojemu kano otacz detetu.

Nish negovorish, vidim te szlosenu
Pred zmosnim Kralyem szuzicze roniti.
Kraly szad za dragu pita majku,
Ka te rodila je tak lyubechu.

Ah kakvu hvalu zkerbi za tulike.
Moresz povernut Otczu vszedragomu,
Kad On za milu tak zpitava
Naroda nashega ztaru Szlavu?

Vumri vu szuzah szerdchene lyubavi,
Premila cherko Roda Szlavenzkoga!
Pred Kralyevzkim szad aldov liczem
Padni za szlavni tvoj Rod Szlavenzki!

Pavel Stóos.

SLAVONIA SESTRAM.

Boxe mili! il je sanko:
 Il je prava istina,
 Da danica u pol danka
 Siva nami z visinah?
 Pa shto vishje! od zapada
 Zrake szvoje kazuje,
 Iztok vech je, ko do sada
 Neporadja, — neg shtuje.

Zvizda krasna, svitla, mila
 Od Zagreba izhodi;
 Jasnost lica njena bila
 Slavu puka sprovodi;
 Tmine uma razgaluje,
 Duha krasi narodnog,
 Svuda sjajnost razshiruje
 Sverhu slavnog roda mog.

Sestre moje, od sna vasheg
 Vech ustajte nebrixne!
 Slavu traxte roda nasheg,
 Ustanite vech brixne!
 Danica je prosinula,
 Tamne magle putujte!
 Joshte slavna poginula
 Nije zemlja! — Ustajte!

Ta shta lipshe biti moxe,
 Neg na svitu xiviti,
 Da razkoshje, mili Boxe,
 Pa svom rodu hasniti?
 Domovinu svoju milu
 Serdcem virnim ljubiti,
 I tu ljubav svitu cilu
 Rado uvik javiti? —

Indi sestre, hitro amo
 U jedinstvo stupite!
 Davnodicsne, sloxno samo
 Roda slavu traxite!
 Slavno tad che, i prijatno
 Nami vrime sivati,
 Vrime krasno, vrime zlatno
 Tada che s' uxivati! —

Gjuro Tordinac.

SZEDEM SZINOV MIKICHEVIH.

Jedan zmed najglaszovitëshih vitezov 13 ztoletja, najmre pod kraljem *Belum IV.* proti Tartarom bil je *Mikich Ban*. Ov vishe let zprovodil je z tovarushiczum szvojem rodyenum magyariezum vu lyubavi y szlogi, neg' odvetkov, med kojimi szebe kakti otcza videti goruche selet je, zadobiti nije mogel, sto mu je vnoge drugach szrechne dane mutilo. Ali otajna narave moch zevszema drugach dokonchala je y pripravila hrabrenomu vitezu nenavadno nadomestyenye za vnoge, vu tusnom zdiHAVANYU prebavlyene chasze, podelivsha mu szedem szinov najedanput.

Tovarushicza nyegova shetye sze jednoch kraj grada y zeztane szziromasku nekoju senu, troju dechiczu vu naruchaju szvojem dersechu. Mati ovih trojkov od nevolye y zkerblyivozti pokloplyena, tusnim glaszom zaproszi bogatu gozpu za kakov mali dar. Groficza zpervincze miszlecha, da je tu vkanlyivozt kakova zakrita, pita: jeli szu ovi trojki zbilya nyejni? „Jeszu“ odgovori raztusena bogicza, „moja, y to najenput rodyena decza.“ Groficza vre pervlye na ovu senu merzecha, szada sze josh bolye razlyuti ter joj ne szamo podpornyu szvoju nemiloztivno zkrati, dapache nyu malovrednum y nepostenum senum imenuje, govorecha, da ona od nyejne lasi dobro vputyena je. Na to sze szziromaska mati duboko razsali y zkrushenim szerdczem oztavi groficzu, proszecha od miloszernoga neba, za sze y za malene trojke szvoje pomoch ter kastigu za onu nezdushnozt, koje terpkochu kushati je morala.

Domom doshavsha groficza, poveda tovarushu dogodyaj szvoj y reche mu, kak ona nevrednu tu senu, koja nyu z nemoguchimi ztvari preszlepiti y prez szrama na miloszernozt ganuti je hotela, izpszuvash. Ali grof, chlovek biztroga razuma, zpochita nyoj nezdushno baratanye, govorech: da vszaka ne vlyudnozt proti szziromahom merzka je y ne szrechu ter kastigu za szobom noszi. A metimtoGA kaj sze je dogodilo? Groficza jedno leto zatem zanoszi y porodi szedem szinov najedanput. Decza ta kanoti pod vishnyum obrambum poztavlyena, vsivala szu sze najbo-

lyega zdravja, mater pako trapishe neztano-
ma zpomenek na onu nevlyudnozt, kojum szio-
romasku trojkov roditelyiczu nemilo zbantu-
vala y uvredila je. Jedino nyejno mishlenye
bishe, kakvim nachinom bi szada ze szebe izba-
cziti mogla ono izto szramote breame, kojim
jednoch ranyeno gorezpomenute matere szerd-
cze nechlovechno obtershila je. Ali kak bi to
uchinila? kak bi vatra szvézti szvoje vtasila?
Najenput dokoncha vsze szvoje szine, zvun
jednoga, pogubiti. Zebravsha szii najleyshe
detascze, vsze druge zaufanoj szluskinyi pre-
da z ostrum zapovedjum, da vszih shezt vu
blisnyem potoku potopi.

Szluskinya ta k zvershavanyu chernoga
china, kojega vu nenazochnoztii grofa nikaj
pachilo nije, greshne prilagodila je ruke; plach
nedusne dechicze okorno szerdcze nechlovech-
ne matere negane, nyejna pomochiniczka pobere
drobnu sheztericzu v kosharu y odnesze ju u
blisnyu lozu. Vu shum doshavshu zektane *Mi-
kich Ban*, iz vojnische domom sze vrachajuchi,
ter kak bers zpazi, da sze ona terszi nyemu
vugnuti y da sze pred nyim zkriva, odmah za-
pove szlugam szvojim, da joj put zaztru y
pred nyega ju dopelyaju. Na pitanye nyegovo:
„Sto u koshari tak pazlyivo noszi?“ odgovo-
ri, derhtajucha kano shiba na vodi: „Nista.“
Trepetyanye vendar y taj kratki odgovor zbu-
dishe szumlyu y zvedlyivozt pri grofu. Za-
to ostrije pita ter joj zapoveda: da naj prez
stentanya odperto valuje, kamo y vu kakvom
poszlu shetuje. Nut za mal chasz chuje pre-
szenetyeni otacz odurno osznovu nezpretnoga
china, kojega groficza zpelyati nakani. Veli-
ki jad zkupa z najvekshum boljum grofovo
szerdcze popadne, ali on terszi sze ze vszum
mochjum vszako szerditozti znamenye zakriti,
vruche vendar szuze iz biztroga oka ronishe,
kada zapazi shezt dechareczov, shezt szvojih
odvetkov vu koshariczi zpavajuchih. Zasga-
num otchinzkum lyubavjum nye gerli y k ja-
kim perszam szvojem pritische ter poztaviv-
shi je na schit szvoj, koj nyemu visheput u
teskom boju sivlenye uzdersal je, nye domo-
vini y kralyu zagovarja. Perva nyegva zkerb
bishe vsza potrebna za zdersavanye y odhra-
nenye drage dechicze szvoje narediti. Perv-
lye vendar zpomenutu szluskinyu nazad u

grad poshalye z grosnyum szmertne kastige,
ako ikaj od vszega, sto sze dogodishe, grofi-
czi ochituvala bude; naj joj dapache pove, da
ona poleg nyejnoga naruchka vsze zvershila
je. Potlammak sze je szluskinya, z takovim
zavezom odpravlyena, v grad povernula,
Mikich Ban trasil je za vszakoga szvoga
szinka drugu dojku, kojih vu blisnyem sze-
lu poleg selye szvoje nashel je; y od szada
dobromu otczu poleg zpunyavanya dusnoztii
szvoje, koja ga vu najpogibelyneje rate zvala
je, nista nije tak na szerdczu lesalo;
kak szladka briga za doztojno odgojenye szvo-
jih lyubimezev.

Kada ti *Simon* szvoje szinke obzkerbel
bil, povernul sze je vu grad szvoj. Radozt-
no ovdi nazvescha mu sze szrečno narodye-
nye jednoga jedinoga szina. Grof kazal sze
je zevszema veszelim, milechi novorodyeno
detecze, ter niti najmanye ona chutenya, ko-
ja vu szerdczu nyegovom burkala szu sze;
groficzi zpoznati nije dal, dapache baratal je
z tovarushiczum poleg navadne lyubavi vlyud-
no y priatelyno; ona pako vu vernozt szlus-
kinye szvoje vupertu pred tovarushem szvo-
jim izliehno prenavlyala sze je.

Za odhrananye mladoga grofa kakti je-
dinoga szinka zkerbeli szu ztareshi ze vszum
moguchum marlyivoztjum, y on raszel je ro-
ditelyem na radozt, al' y nyegova odalyena
bratya otczu na veszelye; y vre ih grof
pred tovarushiczu szvoju dopelyati nakanil je.
Zato jednoch veliko gostyenne naredi y vno-
go szlavne gozpode iz szuszedztva k tomu
pozove. Najedanput dojde shezt junakov, koj
vszi z mladim grofom jednako opravlyeni bi-
she. *Simon* napervoztavil ih je szvojim go-
ztom kano viteze iz szvoje vojkke. Nyihova
mladozt y lepota opojila je vsze nazochne ne-
opisanim razkoshjem. Med veszelimi napit-
niczami dokonchano je gostyenne. Szada
grof vu kolo szinov szvojih ztane, ogany
sziva z nyegvoga oka y on zreszno pita:
„kakvu bi kastigu zaszlusil on, koj bi tak
okrutan bil, da bi ovih shezt prekrasznihi ju-
nakov zkonehati dal?“ Perva na to odgovori
groficza: „ovakov kervolok, koj od divje lyu-
toztii pelyan, ove szokolove pogubiti bi mo-
gal, odmah z szmertjum kastiguvati bi sze

moral.“ „Nut anda,“ szerdito pretergne joj *Simon* rech, „taj divji kervolok szí ti! ar poleg tvojega malovrednoga nakanenya bila bi ova sheztericza odmah po narodyenyu szvojem karvanom na hranu hityena.“ —

Kakti blizk udarishe te rechi vezť grofichinu, premdar zpochitavanye grofovo zevszema prerazmeti nije mogla; ali chami obishli szu ju, kada je zpazila, da grof od nyejnoga grozovitoga china vputyen biti mora; jedino preszapila nije, kojum mochjum y kakvim chudom nyejni szini prichuvani jeszu. Od ztraha y kajanya omamlyena zrushí sze na kolyena pred razlutyenoga tovarusha y tusno zkuchecha moli za miloschu y oprostyenye, vszi gozťi szlasu szvoje proshnye z molbum grofichinum y Ban, koj vre golim mechem hotel je izrecheni szud zvershiti, szmiluval sze je nad zkrushenum y vu gorkih szuzah plavajuchum tovarushiczum. Ze vszih ztran podigne sze veshela vika ter od obchinzke radozťi ztrah, vu kojem vre groficza pogibashe, nadladan je. Shezteri brati, poklamkak szu sze okrepili od oszupnenya zverhu nenavadnoga prigodyenya, milo ogerle plachuchu groficzu, kakti szvoju majku y zpoznavshi sze med szobom za bratyu, objimali szu takaj mladoga vu gradu odhranyenoga grofa, kano szedmoga szvoga bratcza.

Imena tih szedem szinov bila szu: *Simon Bosan, Tómo, Djono, Ditro, Juraj y Mitar*. Vszi sivot szvoj poszvetili szu szlusbi za domovinu y pribavili szu szí kakti vitezi, veliku szlavu. Najvehju diku zaszlusishe *Juraj*, koj vu venczu verlih vitezov jedno zmed najoszebujnejih mezt zavimlye. Iz ovih szedem bratov izhadyaju szedmera glaszovita pokolenya, koja szvojoj domovini chez vnoga ztoletja vnoge znamenite junake dadoshe. Czeli ovdi pripovedani dogodyaj od tih szedem szinov *Mikicha Bana* uvezla [stíkala] je vmetelyna ruka nekoje plemenite gozpoje u jedan szág [tepih], koj na zpomenek chudnovitoga dogodyaja dugo vremena marlyivo chuval sze je, kakti najoszebujniya redkozt, vu gradu *Bochkajev*, koji iz kolyena gorizpomenutoga szina *Djone* izhadyaju.

Iztinu ove pripovezťi potverdyuju zvan nekojih nadgrobnicz glaszoviti piszczi: *Petar Alvinczi*, grof *Vuk Bethlen*, *Stefan Tzegledi* y drugi vnogi.

Vu gerbu [czimeru] *Bocskajzkoga* plemená nahajal sze je med ozťalimi jeden orozslan, koj je szedem repov imal z prizpodobum y pretezanyem na chudnovitu 7 bratyu.

Vitezovichevoga Mudrozťi Czvetja :

Kiticza 6.

Dobre dneve ki vusiva,
Szladko v nochi on pochiva.

Lyuta, nema zvir sze szmili,
Kada joj sze chlovek mili.

Ako szercze ni moleche,
Zahman jezik szam klepeche.

Ni na szvitu, sto vech prudi,
Neg pokojan mir med lyudi.

Kakov je gdo od navade,
Z tovarustva to sze znade.

Zlochincz y zla navada
Malo dobra nek sze nada

Koju machke porodishe,
Rado lovi ta zvir mishe.

Iz lahka sze vusge szama,
Gdi je blizu ognya szlama.

Ki prot kom' zlu volyu noszi,
Josh je gorshi, kad sze proszi.

Nazlobnika nepogerdi:
Al' nit vere z nyim netverdi.

DANICA

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 21. Szechna 1835.

Br. 7.

Szlogum raztu male ztvári,
Jal y nazlob vsze pokvari.
Prirechje horvatzko.

DOMOVINI Y NYEJNIM KCHERAM.

Tamo ladjonoszna teche,
Tamo Szava-pruda meche;
Ochi gde szam odtvõrila,
Czvet mladozti zprevodila
Szladki!

O zemlyiczo! selya moja,
Vugodna mi szrecha tvoja;
Tada szi sze probudila,
Szany y tmiczu odurila
Jadnu!

K zvershenozti kad shetujesh,
Zlatu dobu doztigujesh;
Koraki ti szretni bili!
Pomozi ti v vszakoj szili
Szloga!

* * *

Neszramujte sze szeztricze!
Bud'te y Vi Horvaticze!
K czilyu kaj to doprineszmo,
Y mi Roda kotrig jeszmo
Szlavnog!

Duh on Narodnozti, koj vu pervom y drugih brojih vedrojaszne Danicze milo vjavlya sze, ganul je y prez toga za Domovinum zdihevajuche szerdze moje na tuliko, da mogucha niszam bila, radozt vu meni potasiti. Pache od szladozti omamlyena, piszala szam peszmu, koje zavjetak ovde ztoji; czelu poszlati zaradi ztanovitih zrokov hotela niszam. Izti zrok je, da ime moje josche szada nepoztavlyam — dok sze predszi nieszrechni nezkoreniju. — [One szladkog' zpcminanya szeztricze, kojih vugodna mladozti leta z menum prehajala jeszu, one, velim,

mene zpoznati hocheju; ar od malih nóg najszlajshe vure bile szu mi, kad narodne peszme glasziti, narodno razgovarjati sze chula, ili narodno *Kolo* voditi videla jeszam. Vre onda na ime „*Horvaticza*“ gizarda szam bila. — *Anglianke*, *Franczuzkinje*, *Nemicze*, *Ruszkinye* y *Polyakinye* vu narodnih *Journalih* poszlaju; tak anda za *Horvaticzu* nebi sze to priztojalo?? — Vi szeztricze! kojim ovo piszmo nije zganyka, Vi, zaklinaryam Vasz, na ovo odgovorite mi; ar nedvojim, ako josh on duh vu vashih ztanuje persah, da Daniczu chtejete. Vu ufanyu odgovora ohjimlye Vasz
Vu Bechu 24. Proszineza 1835.

Jela Horvaticza.

DOGODOVSCHINA.

Licze szvéta y na nyem prebivajuche chlovechanstvo je najveksha y zaizto chudnovita zganyka, koju bi zverhu vszega radi pred nami razvezanu y odkritu videti. — Biztri razum merzi na vsze zkrovnozti y otajnozti, on bi hotel velike zatore raztergati y tamne magle raztirati, da sze vugodnim pogledom vszih vékov iztine nekoliko okrepi. Ovu plamnom zasganu selyu jedina dogodovschina primerno vtasiti mogucha je.

Vszaka y szlednya prememba biva ili ponaneniyu chlovechankom kakti *chin*; ili pako prez nakanenya chlovechankoga kakti *priptyenyce*. Vszaki *chin* y vszako *priptyenyce* u ztanovitom vremenu y meztu nadojde, to jezt vszaka prememba sze *dogodi*, y zove sze obchirzkim nazivom *dododyaj*. — *Dogodorschina* pako je iztiniti zavjetak dogodyajev.

Obchinzka selya premembe szvéta vékov zezvedeti y prerazmeti je vu duhovnoj naravi chloveka najglyubshe zaszadyena. Daleko po szvétu razshireno pokolenye, kojega kotrig jeszmo, zpoznati, nyegovoga duhovnoga sivlenya techaj, na kojem y nash chun pliva, od zviralischa kroz razlichne okolicze do vszih potokov obchinzkoga zasztanka zornim okom zprevajati, vszega bitja y bivanya zroke y czilye razszuditi, prez dvojmbie vszakoga zmed nasz zavjimlye. A gde sze drugdi kase chlovechanztvo u szvojoj pervoj zpodobi, gde li u szvojem laztovitom baratanya nachinu, neg vu dogodovschini. Ona razvese vsze ztare vuzle y razmota vszako klupko, da sze dobri koncezi opet poprimu, nasznuju y dalye tkati mogu. Ona kase vszakoga plamna pervu izkriczu, kojum nova luch zanetiti sze more. Nyejn navuk je: „*Vsze na orom szretu ima szroju dobu y szroje mexto. Netrasi rishe biti, ali y nigdar manye nebudi, kak ru trojoj dobi, na trojem mextu, u trojih okoliczah moguche jest.*“

U zerezalu dogodovschine vídi sze, kak najzmosnija kralyeztva vu sze ugreznushe; da nasz szvojím porushenyem navuche, sto na pokonacz konceza u sivlenyu narodov znamenito, sto li chalarno je. — Okrutni obladavczi szu opali, nyihovi grobi jeszu podertine razrushenih varashev, nyihova nadgrobnicza je prokletztvo zatertih pukov. — Drugi szu harache szilnum rukum pobrali, y z bogatztvom nedusne obichaje ili otrovali, ili poplavili. Nekoji szu oholnoztjum opojeni tak dugo proti nuternyjoj szlogi vojuvali, dok szu od drugih priszilyeni bili, vu jarmu z ogulyenim herb-
tom tudy szloge jakozt zpoznavati; a drugi szu u vsivanyu szlazti y mira vu rusnu mehkotnozt propali. Jedni szu oposzred proszvetyenih narodov szirovi y divji oztali; drugi sze pako pametjum na tuliko borishe, da najzadnyich zaszleplyeni y omamlyeni, niszu znali, sta prozti y zdravi razlog potrebuje. — *Dogodovschina* nasz dakle vuchi, gde y koje szu one propazti, kojim sze ugibati imamo.

Ona jedina vsze chlovechanzke ztvari pravum merum meri. Malyahni varash, koj chiní, kuliko more, zaszlusi pred szudom dogodovschine vekshe postenye, neg naj proztra-

néssha dersava, koja szvoju naravzku dusnozt nezvershava. Y zaizto vu obchinzkom nije vsze veliko ili malo, sto sze na krajobrazu, to jest na mapi, tako kase! duh je mera velikochke: tak je imal jedini mali *atenianski* varash vekshu moch, nego kraly odAzie. Vsza-ki je tulik, kulika je krepozt nyegova; a z vekshinum je naj szrechneji, koj szam na sze nezabi. Ar gdo bi podpiral y prestimaval onoga, koj szam szebe zametava.

Takvim anda nachinom je chlovek, koj od dogodovschine nista nezna, tudyina na zemlyi y vu drustvu chlovechanzkom; szamomu szebi ztranyzki, koj malo ztara sze za vishéshe potrebchine, za koje chlovechanztvo od szvoga pochetka harezuje y bori sze. Bil on vu oztalom kakgoder vuchen, obchinzkoga vendar sivlenya takov delnik je, kakov je pri gibanyu voza kotach, koj nezna, zasto sze obratya. —

B R A T Y A.

Iz *Shrajczarske* od 14. Proszinceza. „Vu *Sondriu* [*Vellin*; *Graubündten*] vumerl je proshaztnoga leta prestimani y bogati tergovacz, *Caimo*, oztavivshi szvojoj chetverojoj detezi [trim szinom y jednoj keheri] neszamo znamenita imanya, nego takajshe troje hise vu y pri *Sondriu*. Dve zmed ovih his, najmre jedna oszebujno lepa y proztrana tergovachka, a druga na priliku palache zezidana, bile szu zkupa z znamenitimimi imanyi na desznoj ztrani jednoga, iz ztermih goleshev y viszokih planin tekuchega potoka na ravniczi poztavlyene. Imetak bishe szega protuletja med bratyu razdelyen, y vszaki odvetak prijel je kakti ladavacz szebi vu delu dopitanu ztran. One dve hise kraj vode zkupa z imanyi doshle szu dvima bratima na del. — Vechvno go let tekul je zpomenuti planinschak mirno chez *Sondriu*, ter nikakvoga kvara nije zrokuval; ali sta sze dogodi neszrechni dan 27. Kolovoza [Augusta]. Jedan jaz ili gata vu planinah naglo predere sze, y neizmerna vnosina vode zvályala je veliko kamenye y drevje vu ravniczu tak, da szu vu kratkom chaszu vsze hise kraj potoka razrushene y mullyem zaszipane bile. Dve hise *Caimovih* od-

vetkov takajshe zkupa z priztojalischem dojdoshe na nistar; y dva brata szvojega dela zevszema mentuvani szu. Prez stentanja tretji brat y szeztra, koji josche nikaj kvarovali niszu, razdraplyu z nenavadnum velikodushnoztjum szvoje delne lizte y potrebuju, da sze znova del naredi. Neszrechni brati, koji szvoj imetak zgubishe, josche zplemenitishim szerdczem tomu protiviju sze. Ali najzadnyich za vnogimi lyublyenimi viteske bratye proshnyami popuztili szu. Y vuchinyen je novi del.“

RAZTANAK OD LYUBE.

Zdravo mi oztala mila,
Kà szi nebo mi odkrila!
Dusnozt pelya me z tvog raja;
Szamo kip me tvoj zprevaja
Vu szamochu ladanyzku.

Szlazti sarkog' tvoga oka
Nima narava shiroka,
Prez szunasheza idem rado,
Sta che zvézd mi brojno ztado?
Kad me vodi oko tve.

Y odvezanog' od zemlye
Szvetli raj me k szebi jemlye:
Kad tve réchi chujem glasze,
Blasan chizto — zabim na sze,
Vu tebi je sivot moj!

Nebo mi je lieze tvoje,
Szerdzeze tvoje blago moje,
Ti mi osivlyujesh mladozt,
Ti szi ma jedina radozt,
Ti jedina szi mi vsze.

Chut taj dali szu mi bogi,
Z nyim y z tobum v sivi szlogi,
V czelom szvétu najszrechnej
Proti nebu szlobodneji
Ravnam ztalno korak moj.

V proletju sze vszaka trava
Dise, vsze vu czvétju plava;
Szuncze leto kad obide,
Czvét iz zemlye opet zide,
Narava sze pomladi.

Al mà mladozt kada projde,
Nikad druga vech nedojde,
Beli sznég na glavu padne,
Sile vsze poztanu hladne,
Sarko szerdzeze zmerzne sze.

Szad mi mlado szerdzeze tuche,
Tebe milu lyubi vruche,
Nemoj mladencza oztavit,
Ki che tebe uvék szlavít
V nevmertelynih peszmiczah.

Kamo noga moja ztane,
Il' med ztranyzke il med znane,
Il' v zebranom budem kolu,
Pri lyublyeno-krasznom zpolu,
Ti chesh biti miszal mà.

Vszaka romulit' che réka,
Vszaka mi zgovorit jéka,
Vszaka vjaviti che pticza,
Vszaka noszit lepa klicza
Ime tvoje, lyubo mà!

Zdravo mi oztala mila,
Ka szi nebo mi odkrila!
Dusnozt pelya me z tvog' raja,
Szamo kip me tvoj zpravaja
Vu szamochu ladanyzku.

Lyudevít Farkas Vukotínovich.

MAZUREK.

Narodni plesz bratye nashe Polyakov, koj takaj kod nasz vu vszakom plemenitom drustvu zpelyiva sze, je *Mazurek*, berz y veszel plesz, pun sivlenya, gibanya y krepkozti. Vu nyem sze chizto zgovarja duh puka polyzkoga. Zaigraj Polyaku *Mazurek*, y videti chesh, kako mu od pet do glave po vszih siliczah zazvoni, kano da mu je prirodnyen, ili iz dushe nyegove izvadyen. Kod vekshih vendar ztalishev narodni ov plesz vnogo je zgubil od szvoje lastovitozti, gde je naimre vugodna nyegova proztota y izker-nozt ztranyzkim meram podversena. Vu *Mazurku* prepuzti sze Polyak nepriszilyenoj a vendar sivoj radozti, pri kojoj priliki nyegva vatrena moch y lastovito izte mochi zpoznanye razlosno ochituje sze. Koj *Krakorjaka*

pleszati vidi, odmah szi more miszliti, da je to taj izti, koj, kada ga domovina zove, z orusjem fletno y hrabro baratati znade. Ako Polyak v *Mazurku* krepkozt szvoju ochituje, tak pri Polyakinyi czelo nyejno biti vu zbydyenu a vendar tihu veszelozty lyubeznyivozt raztali sze. Prozti Polyak *Mazurek* z pevanyem zprevadya, y to zvekshinum jedini, najmre on, koj raj vodi. Y onda musika zamukne ili t:heja poztane, on pak u proztoj, zvekshinum domovini poszvetenyenoi peszmi, szvoja y okolicze szvoje chutenya y nakanenya zgovarja. Berse li peszmiczu dokoncha, musika znova vudara, ter veszeléje y hitréje pochme sze szada pleszati. Premembe, koje pri tom pleszu napervo dohadyaju, jeszu vnogoverztne ter kraszotum obilne, y pokasuju, kak pazlyivo y tanahno Szlavenacz sza senzkim zpolom baratyé.

Mazurek, premda je szamo *Mazovia* prava nyegva domovina, poztal je z vremenom najdragshim y obchinzkim pleszom pri Polyakih. Pleshe sze vu iztih Tatrach ili ztaro-horvatzkih [karpatzkih] gorah, akoprem z velikimi premembami. Pri *Gorali* najmre nije videti one krepkozti, koja je pri *Krakovjaku*. On je lahak, shibak y fletan, zato *Goral*, kada *Mazurek* pleshe, vishe je u zraku kak na zemlyi, na nyegvih petah nesvenche oztruge krakovjachke, ali zato vija mu sze po fletnih rukah bota goralka. Zaizto neizpiszlyivo lepo jezt videti, kako *Gorali* pod modrim nebom *Mazurek* pleshu, kako onda u zrak dyiplyu y vmetelyno botami mashu, koje potlam na dano znamenye, nekuliko szesnyev viszoko hityu y polag takta z lyubkum lahkotyum opet rukami loviju.

Ovo je na kratkom zpiszani *Mazurek*, a vu nyem zevszema zriszani Polyak. Blasan onaj puk, koj czelo szvoje nuternye sivlenye z tak tanahnimi a vendar jakimi nitjami z zvanzkim szvetom preplete. Ali josh szreche-neji onaj puk, koj szi tak nedusne niti nepretergne, da sze szin od narodnozt, narodnozt od domovine nerazdrusi y neodali. Takov zavez bishe negda med Horvati, kada sze tak vu zmosnom Kreszimira dvoru, kak vu nizkoj

kolibiezi proztoga Horvata, junaki y divojke narodnim vu szlogi y lyubavi rukuvash *Kolom*.

D. R.

Vitezovicheroga Mudrozli Czvetja:

Kitica 7.

Gorshi nazlob jezt pokriven,
Nepriately neg odkriven.

Naj grishnia j' ona platya,
Kum sze zlo za dobro vratya.

Ni moch' zmislit' veche zlozti
V chloveku, od neharnozti.

Koi dug szvoj szam zpoznaje,
Poloviczu duga daje.

Ki pochetak dobar chini,
V zvershetku sze neprehini.

P o p r a v a k.

Josh nigdar nam nijedna pogreshka ili falinga nije radozti zrokuvala, a szada iztinzko veszelje zverhu falinge, koja kagoder vu drugih novinah, zpodobnim nachinom y vu Broju 4. Danicze nashe nahaja sze, zatajiti nemoremo. — Veliki nash y vszemu vuchenumu szvetu szlavno poznani szlavenolyub, *Franyo Maria Appendini* je, hvala Vishnyemu, josche siv y zdrav vu *Dubroznika* y vu *Zadr*u cheka sze; gde 7. Grudna 1834 nyegov vredni brat *Urban Appendini* ravnitely ondeshnyega uchilischa vu 64 letu na salozt vszih onih, koji nyegove zaszlusbe vu razshiravanju navukov czeniti znaju, od gute vudren preminul je. Ufamo sze, da nam nash odicheni ztareshina, kojega vszi Szlavenczi postuju, vuchinyenu pogreshku zameril nebude; akoprem preszlabil perom szlavili szmo onoga domovine nashe prijatelya, kojem vu vszakom ogledu redki prizpodobiti sze mogu.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmalinzka.

Techaj I.

Dana 28. Szechna 1835.

Br. 8.

Nezkerb doma, miszel vani,
Narodove rado vkani.

UZDISI VILE SLAVONKINJE.

Kud chu tuxna iz ovih pustinjah,
Kud iz gustih kud chu ovih tminah?
Ako stupim, propasti se bojim;
Jad me mori, ako ovde stojim,
Mrak je tavan, neda mi viditi,
Xalost texka, ni joj odoliti! —
Od suzah mi lice potavnilo,
A od tuge serdce uvenilo.
Svagdi xalost, tuga, jadi svuda,
Utishenja tuxnoj od nikuda!
Zalud cvilim u 'voj strashnoj nochi,
Cvilim jedna — a ni mi pomochi!
Il' pomislim na lipote davne
Moga roda, moje zemlje slavne,
Ili motrim puna cvitja polja,
Spopada me sve gorja nevolja:
Jer ona je svaka vech propala,
A ova su za tudjine evala. —
Nema dicsnih sad vishe gradovah
Slavnog posla mojihu djedovah,
Nishta nema, osim gole stine,
Davne slave tuxne razvaline!
Strashno jih je satarilo vrime,
Da jim jedva josh ostade ime! —

Gdi su gore, kuda su glasile
Lipe pjesne sestre moje mile,
Pjesne lipe od nashih starinah
Pune slasti i rajskih milinah?
Zar su ovo? Shta su umucsale?
Joj xalosti! puste su ostale!!
Ta nema jih nitko veseliti,
Nit na blagu radost probuditi!
Pokojni su sladki pjevci moji,
Davno vech jih mir vicsnji pokoji,
Javor gusle glas su izgubile,
Izgubile, josh se i strunile!

Nema tko che opet jih slaviti,
Nema, tko che pjesne pojaviti!
Pa zato su moje umucsale
Zato gore, puste mi ostale! —

Gdi su roda slavni kralji moga,
Gdi vojnici puka vitexkoga?
Gdi su? koji svog doma za slavu
Rad davashe svoju kerv, i glavu.
Cerna mi jih sad krije zemljica!
A ja placsem tuxna udovica! —
Gdi su sinci mile majke moje,
Te necsuju tuge sestre svoje?
Ja jih traxim, — serdce mi jih stixe,
A oni me sve jednako bixe! —
Shta? i nju su oni ostavili,
Ostavili gerdno poruxili?
I od nje se zar oni sad stide,
Od nje stide, svoje majke side?
Nek se stide — stid jih umorio!
Kroz sve vike svaki proklet bio!! —

Na to li sam nesretnica spala?
To od mojih sada docsekala? —
Virno sam jih uvik ja ljubila,
Da ni niesja ljubav takva bila.
Pa nevira platja i men' posta! —
Ali Dragi, neka vam je prosta!
Ja chu cvilit u ovoj dolini,
Dok mi lipshi opet danak sini. —
Gdi je, gdi je moje sunce milo,
Koje dosad meni je svitilo?
Lice mu je, jao! pomeresalo!
Ni ga vishe! — Vikom je zapalo!!
Joj! pomози, Boxe svemoguchi! — —

Shta je ono, shto se tamo bili? —
Oj Danica. — O moj Boxe mili!

Tko che podnit? Nije oto malo!
 Gdi bi meni to raskoshje ztalo? —
 Sad u tugi nevoljno giniti,
 Sad radostjom blago s' veseliti,
 Sad nesretje gorku csashu piti,
 A sad opet najsretnia biti;
 Kaxi, gdi bi to raskoshje stalo?
 Csije serdce to bi uxivalo?
 Serdce topi, a tilo se slaxe,
 Tilo slaxe, dusha prinemaxe!
 Daj, o Boxe! da serdce negini,
 Dok mi blagi taj danak nesini!! —
 A ti zvizdo, lica prejasnoga,
 Xiva xeljo tuxnog serdca moga!
 Lipa si mi sad se ukazala,
 Lipsha odsad sve uvik mi sjala!
 Idi, idi! nemoj nigdi stati,
 Xarko sunce berxje mi povrati!
 Idi, idi! nedaj jim spavati,
 Tjeraj lince, da xure ustati.
 Uvik lipo tako nam ti sjala!
 Uvik sjala, nikda nezapala! —

J. S.....h,
 mudrl. y bogosl. doktor.

CZAREVA DOBROTIVNOZT.

Putujuchi czar *Alexander* iz *Petrograda* vu neki daleki gubernium szvojih dersav leto 1824, bishe na jedanput priszilyen u szamochi na czezti zadersati sze, dokle szluge kochiju poprave, koja sze je bash onda nesto pokvarila bila. Nekoliko minút za tim dozpije kochija generala *D...*, kojemu je bil naruchil, da ga na ovom putu szledi. General chini odmah szvoju kochiju ztati, zkochi van y priblisi sze czaru. Ali mu *Alexander* zapové, da nazad u kochiju ztupi, napervo putuje, y da ga na blisnyoj staczii cheka. „Ovde,“ reche *Alexander*: „vi nista nemorete pomochi; ali ako napervo odidete y vsza potrebna za napredovanye mojega puta pred mojim doshaztjem priredite, tak sze more z tim ovo stentanye opet ponesto nadomeztiti.“ General tako y uchini. Jedva sze je nekoliko bil odpelyal, kad dojde jedna ztara ruszka kmeticza proti czaru, y ztane ga szerdcheno pitati: „Idete li iz *Petrograda*?“ — Czar veli, da ide. — „Vi zte u szlusbi kod czara?“ — Jeszam. — „Jezte li mi

doneszli jedno pizmzo z penezi od moga szina?“ — Niszam! A gdo je vash szin? — „Pak ga vi nepoznate, a vindar zte pri czaru? On kod czara pechi kuri u zimzkjoj palachi.“ Czaru sze dopade ova szerdchena szloboda kmeticze, y on szí dá obilnije pripovedati od nyejnoga szina. — Ona povedashe, da joj szin, buduch da je ona ztara y nemogucha kruha szlusiti, od szvoje platye vszako leto 70 rublyev poshilya; szada pak, da joj je piszal, da che ona ove peneze iz ruk jednoga izmed czarzkih szlusbenikov dobiti, kada czar kroz ove kraje projde. — „Szad sze zpominyam,“ reche *Alexander*: „imate pravo, majko! Vash szin bash nije lizta piszal, ali je vindar peneze za vash jednomu oficziru predal, koj czara zprovadya. Nego sze szamo u broju varate, on nije 70, nego 500 rublyev poszlal. — „Jeli to zbilya iztina?“ — „Jezt prava iztina. Pojte szamo na blisnyu staczíu, tamo chete oficzira najti.“ — Czar joj podpunomá opishe generala *D...*, tak da ga je lahko poznati mogla, y reche: „Kada takovoga chloveka najdete, tako szamo potrebujete, da vam 500 rublyev izplatí.“ Ztara podá czaru ruku, zahvali sze lyublyeno za naputyenye, y odide hitro na blisnyu staczíu. Dojducha tamo, najde generala *D...*, ztupi k nyemu, y pochme ovako: „Proszim za mojih 500 rublyev, koje vam je moj szin u *Petrogradu* predal.“ General pogleda ztaru oszupnyen, y dersi ju za zbludyenu. „Draga seno,“ odgovori on miloztivno z pomilovanyem zverhu nyejnoga ztalisha, „vi sze zaizto varate; to mora negdo drugi biti, já nepoznam niti vashega szina niti vasz, a najmanye szem od koga mu drago 500 rublyev prijel, da jihu ovom kraju izplatim.“ — „Ali mi je to jedan gozpon povedal, koj to dobro zna; on mi vasz je chizto na tanko izpiszal, y ochito mi je rekal, da vasz szamo poischem y od vasz peneze potrebujem.“ — „U tom vasz je negdo prevaril; iz ztarozti oszmehavati sze zaizto rusno jezt.“ — „Ni gozpodine, to on ztanovito nije uchinil. On tako nezgleda. Nezanashajte me, neg' mi peneze izruchite!“ — „Hodte z Bogom,“ izkrikne general, komu je vech doszadilo bilo, „ja niszam nikakovih penez prijel, dakle nemorete od mene niti kopeka dobiti.“ — „Tak

vi tajite?“ veli kmeticza, „to nebi bila miszli-
la od jednoga tako zmosnoga gozpona.“—Za
taj chasz je bil y czar na stacziu dozpel, y
ztupi u szobu, bash kad je ztara zvershila go-
voriti. A kak berse ga je ona zapazila, po-
kase perztom na nyega, ter izkrikne bahato:
„No, szada mi vech nebudete mogli dalye ta-
jiti; ovo je onaj gozpon, koj mi je povedal,
da vi imate peneze mojega szina u rukah.“ —
General je hotel czaru szada ov chudnoviti do-
godyaj pripovedati, ali mu je ov namignul y
rekal: „Dobro sze razmislite! jeli nizte vi
od jednoga szluge, koj u czarzkom dvoru pe-
chi kuri, 500 rublyev za nyegovu ztaru mater
prijeli?“ — General je razumel, y za mali
chasz sze udri z rukom po chelu, pak izkrik-
ne: „Szada sze zpominyam! A, chizto mi je
bilo iz pameti palo!“ Zatem sze oberne proti
kmeticzi y reche: „Vi pravo imate za peneze,
taki chete je dobiti.“ Szada otvoril jednu skri-
nyiczu y odbroji ovoj seni 500 rublyev u pa-
piru. Ztaricza preztrashena oztade negenye-
na, y gleda kakti ukochena ponudyene pe-
neze, ali sze ih nije podufala taknuti. Uzmi-
te! veli general. — „Ja bi uzela,“ odgovori
ona, „dabi szamo znala, da to moj szin nije
ukral.“ — „To nije szegurno!“ reche czar. —
„Ali odkuda more on toliko novacz imati?“ —
„Czar je vszem szvojim szlusbenikom u gra-
du, od najvechega do najmanyega, zvanredni
dar prikazal, ter onda je y vash szin, kajti sze
dobro ponasha, 500 rublyev dobil.“ — „Ah!“
izkrikne razveszelyena majka y ochi szu sze
ji szuzami oblejale; „Bose sivi czara! o da
bi josh szamo szrechu imala pred szmertjum
videti nyegovo velichantzvo!“ — Alexander
je bil ochiveztno ganyen, y general D... ne-
mogavshi ov chasz szvojemu szerdczu odoliti,
z ufanyem da mu nyegov miloztivnejshi
goszudar neche zamiriti, ako ga prepové, iz-
krikne: „Eto ga pred vami majko! vasha se-
lya je izpunyena!“ Kad chuje ztara ove rechi,
hiti sze na kolena pred czara, radoztna nad
izpunenyem szvoje selye, ali takajshe u ve-
likoj ztizki, zbog szvoje podztuplyivozti. Ale-
xander zdigne klehechu lyublyeno, y reche
joj: „Drago mi je, da vi tak dobroga y za-
hvalnoga szinka imate, koj vszem na peldu
szvoju szlabu ztaru majku z detinzkum lyu-

bavjum podpira. Zkerblyivozt, koju ochitu-
vazte, szlusi vam na postenye, y da vi za-
radi toga u napredak prez brige budete, ho-
chu vam do szmertí obilnu penziu podelit, ko-
ja vash od vszakoga ztradanya branila bude
a z vashega szina, koj naravzkih dusnoztih naj
plemenitiju tak milo zvershava, nechú sze
zpozabiti.“

OKICHKE VRANE.

BALLADA.

Zaroszila zora,
Zabelila gora
Pticze pevaju.
Junak ide z rata
Gledat' otcza, brata
Y szvu lyubu milenu.

„Zemlyiczo ti mila,
Kâ szi me rodila,
Naj me ztusiti!
Kasi mi bash pravo:
Jel' vsze doma zdravo,
Che l' me mila lyubiti?“

„Odkad szem u boju,
Chuvam lyubav moju
Vernu v perszima.
Szablya kad je szekla,
Kerv potokom tekla,
Ti szi bila miszel ma.“ —

Dalki szu oblaki,
A viszoki jaki
Zidi Okicha;
Jata vran tam peva,
Gorku viku zleva,
Da sze glaszí dolicza.

„Rechi vam zabegle,
Krila ztrele vszegle!
Jel' me chujete?
Aj vi czerne pticze,
Hude saloztnicze,
Vi mi szerdcze plashite!“ —

Vrane obletale,
Triput zaplakale,
Ko da javcheju,

Zatem krila pruse,
Triput josh okruise,
Odlete vu doliczu.

Dalye kak putuje,
Z blisnyeg' jarka chuje
Zvonchecz tusiti;
Svenk mu szerdcze rese,
Persza ztrashno ztese,
Mal' sze pochme plakati.

Bura szad sze zdigne,
Jelve k zemlyi prigne,
Vsza sze meshaju;
Szad germí, szad blizka,
Zrak preteski tizka
Szerdcze teszno putniku.

Sheztero junakov
Vernih vszih vojakov
Noszi czerni lesz;
Otcza vidi iti,
Suhke szuze liti,
Y vuz lésza bakaly kresz.

Deve nosze kite,
Vszaka béle szvite,
Jedna rosicze.
Y v devojchicz broju
Ische dragu szvoju:
Al nevidi drage szve.

„O ti szmert nemila,
Kâ szí kerv izpila
Tela meni dragoga:
Neka te ovija
Lyuta, jedna zmija,
Zkoncha z szveta ovoga!“

„Jakozt vszehla mechu,
Z kojim kvarish szrechu,
Trujesh radozti:
Natrag daj mi milu,
Al' preresi silu
Sitka moje mladozti!“

Bura ostro pszika,
Vija sze terztika,
Viche jata vran:

„Nimash szreche dara,
Plachi kvara, kvara!“
Z tim sze disu v zrachni ztan.

Junak sze preverne
Do zemlyicze czerne,
Padne v drage lész;
Salozt ga je vbila,
Dragoj pridrusila,
Golub perhne do nebesz.

Lyudevít Vukotinovich.

NETILO.

Szudim, da sze dogodovschina ztanovito-
toga naroda vu nyegvom naravzkom jeziku tak
lastovito zpiszati ima, da sze vu tudyi jezik
prez kvara iztine y temeljitozti niti preneztí
nebude mogla; ar mi sze chini, da szu dogo-
dyaji naroda z nyegvim mishlenya nachinom,
ter anda y z materinzkim jezikom tak izvor-
no y korenito zvezani y zpreplyeteni, da sze
vsza nyihova narava y lastovitozt od narave
y lastovitozti iztoga jezika podpunoma razlu-
chiti nedá. Do iztine domovine dogodyajev
pripovezt u nijednom jeziku biztrije y zver-
shenije opiszati sze nemose, neg u domorod-
nom, koj je glasz narodnih, domachih, pri-
rodyenih mishleny, kojim sze duh y szerdcze
naroda zajedno vjavlya y ochituje. Gdo bi
vnogih narodnih chinov y nachinov zviranyke
ili zroke zpaziti y odkriti, gdo dobrih y zlih
navád y obichajev otajne pochetke prevideti
mogel, ako réchi med narodom najvasnije y
znamenitije nepozna, ako priréchja, koja neg-
da naredbe y zakone nadomestyala szu, ne-
razumi, ako zadnyich dushu naroda, koja kak
rekli szmo, po jeziku ochituje sze, nepre-
szapi?

MATISIN.

[Iz latinskoga.]

Desnim Milko okom, levim Leonilla nevidi,
Al tamni njihova baja lepotu bogov.
Krasni sine, tvoje daj materi oko posúdi,
Tad slep budesh Amor, tad che bit ona

Venus!

Ivan Maxuranich.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 7. Szusheza 1835.

Br. 9.

Gdi je selya, gdi je vira,
Lyubav nigdar neumira,
Telo umre, prah poztane,
Vjekom dobar glas z oztane.

PLACH VILE HORVATZKE

nad szmertjum

Nyih Czeszarzko-Kralyevzkoga Velichantzva

FRANYE PERVOGA,

koji na veliku Narodov salozt dana 2. Szusheza t. t.
preminuli szu.

Anda, ki mu szédu glavu
Szlave szinov ztaru Szlavu
Z temne vuze je odkupil,
On je v temni grob szad ztupil.

Ah ne — nemrem vech zterpeti,
Nemrem, nemrem preboleti,
Pojti mi je v cherne gore,
Szvét vech za me nish nezmore.

Ja vech v sitku nimam szlazti,
Szada szamo mi opazti,
Ja za nikakovu szrechu
Vech na szvétu znati nechuh.

Lyuta, jadna, oj szmert britka!
Vzemi mi josh tenyu sitka,
Da nechutim ove boli,
Vre y mene szad zakoli!

Vsza, ah vsza szu mi, nemila!
Z lyutum koszum pokoszila,
Szamo, da sze bolye muchi,
Szerdzezechesh mi zatuchi.

Bar pod zemlyum vi shiroke,
Vi mily! jezero gluboke
Odprite sze, cherne jame!
Tam je szada mezto za me.

Kad mi je, ah jaj! preminul,
Otecz dobri moj poginul,
Ja pod grudje idem cherno,
Kakti cherv vu drobno zerno.

Rushite sze gór pechine
Na me, y na moje szine,
Da me tusni ov plach mine
Verne Kraly Domovine!

Meszecz bledi szad pocherni,
Il' sze v izhod zprot poverni,
Ja chu bludit v temnem zraku,
Kakti pticza po oblaku.

Komu zvézd szad szvetla licza,
Kad je szerdeczu momu tmicza,
Komu szada jaszne nochi,
Kada vesh szvét szuze tochi?

Nazad szvetlozt vszu poszerchi,
Szuncze! ter sze zprot pomerchi,
Ja szad idem izkat groba,
Szad je zkradnya szvéta doba.

*

Da tak, kak me v szerdeczu bode,
Morem zgernut morzke vode,
Ja bi vesh szvét potopila,
Morzke jame vsze vszushila.

Da tak, kak me v szerdeczu peche,
Gerlo moje salozt zreche,
Ja bi szvéta zaglushila,
Liztje od vszeh drev odbila.

Ma bi rech do neba szegla,
Ter bi Bogom zapriszegla,
Da za kvar ov naplatiti,
Vesz szvét mora sze razbiti.

Da nit pticzam v zraku mira,
Nit, gde biztra voda zvira,
Ribam ztan oztati more;
Tuliko ma salozi zmore.

Da tak, kak me v szerdczu trapi,
Jeszu moji udi jaki,
Ja bi szmert za rebra vlekla,
Dok nyu z ternym bi zeszekla.

Ako bi sze v zemlyu zkrila,
Ja bi zemlyu vszu zdrobila,
Ar bi v mojih kakti pila
Czela zemlya rukah bila.

Zahman k zvezdam bi pobegla,
Ja bi v szunczu nyu doszegla,
Chez najveksheh gor verhuncze
Ja bi z neba ztepla szuncze.

Ar zgubivam ono drago,
Ono drago vszeh zkup blago,
V kojeg' sitku szvet sze vpira,
V kojeg' szmert szvet pomira.

Ah jaj! bol me szerdcza vmarja,
Vsza ma kerv sze v szuze ztvarja,
Van szu mi vre ochi 'zpale,
Zdenczom gorkeh szuz poztale.

Jaj! za Kraljom vsze tuguje,
Vsze, kaj sive, narekuje,
Mus po polyu z plachom plusi,
Vsze ah vsze za Oteczom tusi!

Za Nyim izte pticze male
V lozah tusne szu poztale,
Kukchecz vszaki z plachom pivche,
Mravlicza sze v grudu ztische.

V Szavzkeh jelvah za Nyim mili
Vetrecz tusnim glaszom czvili,
Zemlya, drevo, vsze sze kaja,
Voda techi zaoztaja.

Ja vre padam ah ja tusna,
Joj! dechicza ma nedusna!
Hod'mo, naj nasz v zemlyu chernu
Z Oteczom nashem zkup zagernu!

Ozde ni vech za nasz ztana,
Vsza nam grobu szu predana.
V onaj lesz, v kem vsza lesiju, —
Vre y nasz naj szad zabiju.

* *

Kralya, koj v najgorjih mukah
Nasz je szerchno zdarsal v rukah, —
Y v szredini porushenya —
Lyubavi nam dal znamenya;

Kralya, pod kem v szreche czvetu
Narod szlavni szmo na szvetu,
Koj po zkerbi sitek zgubil,
Tak je nashu szrechu lyubil;

Plachi, plachi, gdogod chuje,
Kak On za nasz pogiblyuje,
Plachi zemlya! plachi mila,
Ka szi Otcza tvog' zgubila!

Szvéta kralyi y kralyicze,
Knezi, bogezi, szioticze,
Plachite sze, podlosniki,
Bosji szluge, y vojniki!

Plachite sze domorodezi!
Plachite sze verni otczi!
Vumerl nam je Otecz otczov,
Otecz dobrih domorodeczov.

Oh kaj vidim? gdo to gleda
Szad iz neba, ter poveda:
„Naj vech plakat domorina,
Otcza imash moga Szina.“

Otecz Ti szi!! o kak punu
Vidim z zvezdami korunu,
Z kojum nebo Te pozdravlya,
Y na glavu Tvu poztavlya!—

Naj vishji dvor y vszi ztanovniki austrianzke vlazti poztavlyeni szu po gorko tusnom dogodyaju preminutja Nyih cz. kr. Velichantzva *Franye pervoga* vu salozi, koja sze szamo goruchoj lyubavi y neozkrunyenoj vérnózi varaschanov proti naj bolysheму Ravnitelju prizpodobiti more. Nyegovi puki, koje On z glubokum y zasganum lyubavjum objimashe, tuguju ne szamo za peldoszlavnim ladaveczem, nego vszaki poszební plache sze za Nyim kano za lyublyenim otczem velike vu czelom austrianzkom dersanyu ztanujuche chelyadi. Europa pako zgubi z Nyim sivu peldu naj vrednéshaga Ravnitelya, kojim ikada koje préztolje odicheno bishe.

Blasenopokojni Czeszar y Kraly narodil sze je vu *Florenzii* u *Toskani* 12. Széchna 1768 y prijel vladanye odvechnih dersáv 1. Szushcza 1792. — Rimzko-némskim Czeszarom bil je zebran 7. Szerpna y vu *Frankfurtu* korunyen 14. Szerpna i. l. — Austrianzkim Czeszarom ochituval sze je 11. Kolovoza 1804 y takovim proglashen u Bechu 7. Grudna i. l. Nemskoga pako czesarztva korunu polosil je 6. Kolovoza 1806. Szada pozval ga je Vishnyi iz toga sitka vu 68 dobe szvoje, a 43 uprav zpunyenom preszlavnoga vladanya szvoga letu.

Naj szlavnijega zpoméнка pokojni Ladavecz bil je delnik dvojverztynoga odichenoga zvanya, Austriu najmre vu naj szilnijih pogibelyah y naj tesjih okolnoztjah od porushenya oszloboditi, y za gorkim zkushavanyem, koje veliko ovo Czeszarztvo nemanye kak czela Europa prebavishe, proztranim dersavam mudroztjum Szvojum vu zkoro 20 letnoj dobi nepretergnyenoga obchinzkoga mira, kojega uzdersati On naj bolye terszil sze je, takov ztalish jakozti, zmnozozti y szlave prikzerbeti, da ova doba u czeloj dogodovschini kakti jedna zmed naj szrechniíh imenuvana biti zaszlusi.

Izvislene krépzti blasenopokojnoga Czeszara y Kralya, kojem Nyegovi puki neizbrojna dobrochinzstva zahvalyuju u szerdeczah vszih vernih domorodeczev tak sivo y gluboko zapiszane szu, da ih zaizto nijedna vremenita prememba izbriszati nebude mogla. Nyegova iztinzka pobosnozt zjedinyena z nepremenlyi-

vum nagnyenoztjum k szvétoj véri predyev, Nyegova pravichnozt y dobrotivnozt bishe temelj vszih Nyegovih chinov y nachinov. Kinch vendar vszih peldoszlavnih laztovitoztih bila je oszebujna krotka vlyudnozt y narodolyubnozt, z kojum On vsze szvoje puke jednako prez razluke objimal je. Ovoj nevmerteljnoj krepozti mi Szlavenczi navlaztito zahvaliti imamo, da sze nasha vre zkoro zaterta narodnozt pod milum obrambum dragoga Oteza *Franye* opet podigla ter tak mochno okrepila je, da ju tesko ikada kakova szuprotivschina vishe podkopati bude mogla. Nash² mili Otecz *Franyo* zpoznal je znamenitozt y vasnozt szvojih 16 milionov vernih Szlavenczev, zato neszamo dopuztil nego dapache naredil je, da sze vszako nárechje nashega jezika vsze bolye zdéla, da z tim prikladnésho poztane k szlogi jednoch potrebnoga obchinzkoga knysevnoga jezika prizpeti; On dobro previdel je, da szu verni Szlavenczi jederka Nyegovih dersáv, y da szu zerno Nyegove hrabrene vojkze.

Med gorku tugu y pravichnu salozi vszih Austrianzkíh ztanovnikov ztaje tverda zaufanozt vu buduchnozt. — Verni puki vupiraju vsze szvoje ufanye naj predi vu miloschu Vsza-moguchega, koj vszako vreme zverhu zmosnoga austrianzkoga Roda zkoznuval je, za tim pako vu ztalne iztomu izvishenomu Rodu prirodyene krépozti Nyih Velichantzva nashega naj miloztivnéshaga szada vladajuchega Czeszara y Kralya *Ferdinanda pervoga*, kojega pobosnozt, ztalnozt y verna lyubav proti blasenopokojnomu gozpodinu Otczu vu perszah vszih vernih domorodeczev szladku batrivozt y veliko pravichno nadianye zbudyava.

Na tulike odichene laztovitozti vupira sze ztanovitozt, da Nyih Velichanzstvo nash szada vladajuchi Czeszar y Kraly vu duhu y poleg temeljov nepozablyivoga pokojnoga Ladaveza vu ravnanyu dersáv Szvojih napredovali budu, sto ztim manye dvojiti sze more, kajti sze vu 43 letnoj dobi vesz nachin nuternyega y zvanzkoga Upravitelyztva austrianzkoga tak mudro utverdil y objachil je, da izvisheni duh vladanya josh y po preminutju peldoszlavnoga pokojnoga Czeszara y Kralya sivetí nepreztane.

PREDJEM SLAVJANZKIM.

Jasni polucsnih vishnjega xitelji
Neba kotarov, sileni davnieh
Dusi predjovah, bezkonecsna
Sada koje zavezuje vecsnost!

Vi, o predashnjeg' vremena Slavjani,
Koji junacskim' sada potipljete
Zvezde petami, dajte milum
Nashu lucsjum pozorite nizkost!

Koliko tamni od neba ponori
Sjajnoga jesu snixeni, toliko
Po verhu xarka sunca gizdo
Nestanoma vasha slava jezdi.

Sédih premudri vashu naricaju
Krepozť vekovah listi, po ledenih
Slavni mramorih csez stoletja
Vashi k nama dopiraju csini.

Vi nekadashnja carevi vremena,
Pobéditeljni bihote carevi,
Ter strahovitom' vashe jadnu
Gvozdje Rimu zadavashe ranu.

Vi jug i hladna krajine zapada,
Vi svetli istok slavno pobédiste:
Peterostrukim siloviti
K stupu nadom prikovaste Sever.

Doklam u slavnih curiti rumeni
Soka potoci davnjega budeju
Xilah, premoxno vredni dotlam
Sini vashe ime nezametnu.

Zahman se bleđa trudi nenavidost
Bistru odelom zvezdu potamniti
Vashih iménah, jadnim zahman
Diku vashu podoruje zubom.

Zahman se ljuti zmaji podizaju,
Ter ognjevitih shiriju bezdane
Gerlah, grozechi se potomstvo
Vashe svojim zameniti skotom.

Zahman se mutna axdaje jezera
Giblju, i vkrutni stoglavi mracsnieh
Ljute jazovah, celi zahman
Protí vama pakao se peni.

Hej, shto che nizka ponora ravnitelj
Pram nebu vishnjem? shto che nenavidost
Pram slavi vashoj? shto li zmaji
Protí diki vashega potomstva?

Neima verhu mirnoga blagosti
Duha, kojega jezero ognjenih
Sterti pozojah, niti gorke
Igda mogu razoriti Serde!

Xive u muxkih vasha josh unukov,
Josh slava persah xive, nit' ikada
Iz vesti zgine, od ovakvih
Jere rodóm proizhode dedov.

Ako pogana bude nenavidost
Vecsne nebesah kruge porushiti,
V groznoj samochi silno vashe
Ime zvúcsit, tere slava bude!

Slavomir.

N E T I L O.

Kakgoder je dobro zernye med plevami
y poszejami na dnu zkrito, tak szu dogodyaji
vu debelih knyigah y pizmah pod neizmer-
num vnosinum prazneh y testyih rechi glubo-
ko zakopani. — Razbor naj zpushe pleve y
poszeje od zernya, ter z toga ochistyenoga
zernya neka sze zpeche kruh, y to bude kruh
narodov, y ztanovito vre zkoro pogibajuchi
narod ovim kruhom opet okrepiti sze more.

Vitezorichevoga Mudrosti Cvetja:

Kiticza 7.

Dug chasz, dug híp je v terplenju
Nadianyu y selenyu.
Drugo vrime, drugi lyudi
Druge z lyudmi idu chudi.

Kuliki szu kralyi bili,
Ki z imenom jeszu zgnyili!
On naj lepshe blago zpravi
Dobar szpomen ki oztavi.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 14. Szusheza 1835.

Br. 10.

Početak je večkrat dala

Stvar velikoj srčci mala.

Velike i dične stvari

Stvar maljahnna večkrat skvari.

Vitezović.

HORVATSKA DOMOVINA.

Lěpa naša domovino,
Oj junačka zemljo mila,
Stare slave dědovino,
Da bi vazda čestna bila!

Mila, kano si nam slavna,
Mila si nam ti jedina,
Mila, kuda si nam ravna,
Mila, kuda si planina!

Vedro nebo, vedro čelo,
Blaga persa, blage noći,
Toplo lěto, toplo dělo,
Bistre vode, bistre oči:

Vele gore, veli ljudi,
Rujna lica, rujna vina,
Silni gromi, silni udi; —
To je naša domovina!

Ženju serpi, mašu kose,
Děd se žuri, snope broji,
Škriplju vozi, brašno nose,
Snaša preduć mǎlo doji:

Pase marha, rog se čuje,
Oj, oj zvenči, oj, u tmine,
K ognju star i mlad šetuje; —
Evo t' naške domovine!

Luč iz mraka dalko sija,
Po veseloj livadici,
Pěsme glasno brěg odbija,
Ljubni poje k tamburici;

Kolo vode, živo kolo,
I na berdu, i v dolini,
Plešu mladji sve okolo; —
Mi smo, pobre, v domovini!

Magla, što li, Unu skriva?
Ni l' to naši u jauk turobni?
Tko li moleć smert naziva?
Il' slobodni, il' su robni?

„Rat je, bratjo, rat junaci,
Pušku hvataj, sablju paši,
Sedlaj konjče, hajd pešjaci,
Slava budi, gdi su naši!“

Buči bura, magla projde, —
Puca zora, tmina běži, —
Tuga mine, radost dojde, —
Zdravo slobost, — dušman leži!

Veseli se, tužna mati,
Padoše ti verli sini,
Ko junaci, ko Horvati,
Ljaše kervcu domovini!

Teci, Sava hitra, teci
Nit' ti Dunaj silu gubi,
Kud li šumiš, světu reci:
Da svog' doma Horvat ljubi,

Dok mu nji ve sunce grije,
Dok mu hrastje bura vije,
Dok mu mertve grob sakrije,
Dok mu živo serdce bije!

Mi.....ć.

PĚSMA RADOVANA I MILOVANA.

Knjigu piše od kotara kneže
Po imenu starac Radovane,
Ter je šalje pobratimu svomu
Milovanu od Gorice cerne.

U knjizi ga lěpo pozdravljaše,
Ter ovako starac besědjaše:
„Milovane sva je vika na te,
Probudi se biť će bolje za te!

Kadno lani prodje niz kotare,
I proneše gusle javorove,
Ter zapěva pěsmu od junákah;
Jedne slaviš, druge nespominješ.

Viče na te Lika i Kerbava,
Slavonija vitežka država,
Slavna Bosna, i sva Dalmacija,
Romanija, i sva Bulgarija.

Jer ostavi mnoge vitezove,
Mejdandžije, Bane i Knezove.
Pazi da ti neogule bradu;
Jer junaci za šalu neznadu.

Ta eto si brižan ostario
Vojujući, i bojak bijući:
A junake něsi zapamtio;
Već jih serdiš tako pěvajući.

Il junake pěvaj svekolike,
Neka nije prama tebi vike;
Il se prodji gusál i pěvanja,
Niz kotare ravne putovanja.“

Odpisuje starac Milovane:
„Nebudali pobre Radovane!
Tko će skupit' po nebu oblake?
Tko l' izpěvat' po světu junake?

Nebi ti jih vile izpěvale;
Kamo li će starac Milovane.
Nije lasno uz gusle vikati,
Ni junake po imenu zvati.

Ako l' ti je što pomučno pobre
Od kotara starče Radovane:
Uzmi gusle ta se i napěvaj,
Sve delije po světu izpěvaj.

Ali ćeš se prija prestaviti
Kano cverčak pěvajuć do mraka;
Nego li ćeš pobre izbrojiti:
Koliko je na světu junákah.

Kad sam lani proša' niz kotare,
Svaki veli: pěvaj moje stáre;
Ma nereče nitko Radovane:
Ná ti novac starče Milovane!

Ter ćeš kupit jednu tikvu vina,
Što će tebi biti do Karina.
Nije lasno po světu hoditi,
Od junákah pěsme izvoditi.

Ali neka znadeš Radovane,
Da za novce nepěvam junake;
Već za ljubav, slavu, i poštenje,
Vitezóvah starih uzvišenje.

Evo ću ti gusle napraviti,
Vitezove po imenu zvati,
Od kojih se spoměnuti mogu,
Sve ću ti jih zbrojiti u slogu.

Radovane, věra ti je moja!
Korba mi je dodijala tvoja.
Valja mi se iz doma dělití;
Al' me neće děca přičekati.

Evo sam ti težko obolio,
Ohronuo, i još oslěpio,
Skitajuć se od grada do grada,
Od nemila pobre do nedraga.

Nádaj mi se do gódi ne dánah;
Junake ćeš kazat od mejdana.
Dospěvajuć pozdravljam te lěpo,
I u dvoru málo i veliko.“ —

Iz Kačića.

P R A V O P I S Z.

Vszih dobrih domorodczew jedna jedina selya je, da sze u ztaro - ilirzkich dersavah ztanujuchi Szlavenczi vu knyisevnom jeziku zjedine. Nachine vendar, kojimi ovakovo zjedeninye zpelyati bi sze moglo, vnogoverztne sznuju, y szvetuju. Nekoji stimaju, da bi potrebno bilo odmah jedno narechje poprijeti, y vszim oztalim narinuti, y med ovemi zvek-

shinum vszaki szvojega szela rech, vszim drugim predpoztaavlja. Drugi opet szude, da sze ze vszih szada obztojechih y navadnih narechjih berse bolye jedan knyisevni jezik zkroji, iliti zkuje. Pervim odgovarjamo: da knyiseztvo neszme biti zpodobno povodnyi; a drugim, da neszme biti zpodobno kovachiji; ztalno uputyeni, da tak siva, kak pizvana rech med naravzke ztvari zpada, y da anda vu szvem poleg narave obdelavati y ravnati sze ima.

Narechja nasha prizpodobiti sze mogu z malemi potoki, koji premdar vu glublini jedan zvir imaju, vszaki vendar drugam teche. Tudyine szu im zkopali techevine tak, da sze ne szamo nezeztaju, nego dapache da sze vszaki drugomu morju priblisava. Ovi nashi potoki razdruseni buduch jeszu tak mali y plitvi, da komaj chune, a kamo li velike brodove nosziti mogu; a da bi vszi vu jednoj tehevini iliti jednim techajem tekli, tak bi y naj vechje ladje nosziti mogli. Potoki kak rekli szmo jeszu narechja, techevine pako jeszu nashi pravopiszi, ili doklam temelja nima ju, bolye rekuch krivopiszi. Iz ove kratke pripodobne kase nam sze dozta ochito, sta poleg narave uchiniti imamo. Zaizto nista drugo nego za vsze nashe potohecze jedno tekalische napraviti y nye vsze polahko vu jeden izti techaj naravnati. Da tak jednoch zjedinyeni kakti jeden izmed velikih chetirih Szlavenzkich potokov vu obchinzko Szlavenzko morje naj vechje y mnogoverztum duha y szerdzeza robum nakerczane brodove noszili budu. Jednaki anda techaj nashim potokom, to jezt jeden pravopisz nashim narechjam je naj potrebniji. Ali szad naztaje veliko pitanye, koj bi nachin k ovomu czilyu naj prikladneshi bil. Y ovdí opet vnogi na szvoj melin vodu vlechi nestentaju. — Vu naj ztarésnih vremenah nashi predy szlusili szu sze glagolzkimi y cirilzkimi szlovami, od kojih ovdí govoriti tesznocha proztora nedopustya. Potlam pako izvolili szu prijeti szlove latinzke, koje k pizšanu naj prikladneshe buduch kod nasz vre vnoga ztoletja potrebuju sze. Ali ah, kamo szu zapelyale prekraszne latinzke szlove nashe postuvane predye, koji vidivshi, da diachka iliti latinzka abeceda nima dozta szlów za

obilje glaszo Szlavenzkoga jezika pizhati mochi, vszaki drugach y to z vekshinum tudyine naszledujuch, ztranyzkim nachinom szlove szlagali szu. Krajnczi, Stajerczi y Gorotanczi ili Korosczi bludili szu gledech na nekoje szlove poleg nemschine, Dalmatinczi poleg talianschine, a mi poleg ztaréje magyarschine, tak da zvan vnogih szledecze navlaztito velike razluke med blisnyum bratjum naztale szu, najmre:

Dalmatinski	Horvatski	Krajnczi
d, dj, gj	d, dy, gy	d, j
l, lj, gl	l, ly	l, lj
n, nj, gn	n, ny	n, nj
c	cz	z
c, cs, ch	ch	zh
s	sz	s
sc	sh	sh
z	z	s
x	s	sh

Ovaj neszlosnoztí kip vnogi poveksnali szu vu novésheh vremenah z kojekakvemi novozkovanemi kvakami, na mezto, da szu izabrana nekoja pizma ztaríh piszczev poizkali, y poleg nyih laztovitost latinzke abecede zadersavshi, nyu razlosnim nachinom k zjedinyenyu obztojechih nachinov prilagodili. Med ztarinzkimi pizmi vu znamenitoj knyisniczi Nyih Excellenczie gozpodina Biskupa Zagrebachkoga, nahadyaju sze med oztalemi takova, koja nam obilno dokazuju, da szu vre zmed nashih predyev nekoji, najmre pako glaszoviti y naj vuchenésí domachi piszczez baron Pavel Vilezovich, podsupan y kralyevzki tolnachnik jako dober y prikladen pravopisz imali, kojega vendar obchinzkim uchiniti ondashnye temne okolnoztí niszú dopustya. Nam anda nikaj drugo nije treba, nego da taj ztarinzki pravopisz pretreszemo, odobrimo, y ponovimo.

Ztarinzkoga temelýitog' horvatzkog' pravopisza naj oszebujnésha laztovitost ztoji vu tom, da sze prez povnosanya latinzkich szlów vszaki vu nashem jeziku napervodohadyaju-chi poszební glasz jednum jedinum szlovum pishe, to pako jedino z pomochjum znameniyh, koja drugach zoszeb nikaj neznamenuju, biva. —

Naredbe od szamoglasznikov, koji y pri nasz ili hitro ili dugo zgovarjaju sze, med bratium ilirzkum nechine veliku razluku, y zato jih ovdi zvan szlove *e* ter *y* izpustyamo. Vno-ge rechi, koje mi Horvati szamoglasznikom *e* pishemo, navadni szu drugi Ilirczi poleg zgovora szvoga ili szlovum *i* ili pako *ie* piszati. N. p.: szvet, szvit, szviet; ded, did, died; krepotz, kripotz, kriepotz; lepi, lipi, liepi y t. d. Za ovu razlichnozt nashi mudréshi ztarczy pishashe *ě*, koji zaznamenuvani *e* vszaki poleg lazto vite navade szvoje zgovarjati mose. N. p.: létó, mēzto, dēlo, tēlo y t. d.

Szlova *y* vu horvatzkom narechju, kak vu spanyolzkom jeziku potrebuje. sze za veznik [et, und]; y vu zeztavlyanyu mehkijh glaszov *dy, gy, ly, ny*. Z ovum nepotrebnum szlovum pervi obtershil je nash jezik *Peter Petretics*, b. z. ar on szam vu szvojoi evangelionzkoi knyisiczi, koju leto 1651 na szvetlo dal je, na ztrani 303, valuje, da on pervi, ovaj neszrečni *y*, koj bratju od bratje josh bolye razdrusuje, poleg ostrogonzkoga ershega Petra Pazmanya iz magyarszkoga krivopisza zpodobnim nachinom kak nekoje druge duhu szlavenzkomu szuprotivne szlovzstvene falinge na mezto ztaronavadnoga pri Horvatih *i* y *j* vupelyal je.

Zkupglasznik *c* piszali szu nashi ztari piszczi poleg abecedarzkoga glasza prez vszake podporny, ne da szu ga, kak mi, magyarszkim nachinom ze szlovum *z* podpirali.

Zkupglasznik *s* ztari Horvati takaj poleg szvoga abecedarzkog latinzkoga glasza, kak vszi drugi prave europeanzke korenike narodi potrebuvali szu, y zaizto ni szu miszlili, da nyihovi prevnuki, taj europeanzki *s* [esz] za sumborechi glasz *se* [x] ali *esh* ikada piszali budu. Szlova *s* vu chiztom glaszu takaj magyarszkim nachinom z szlovum *z* podpira sze, ili pak na mezto chiztoga *s* szam *z* pishe sze. N. p.: europeanzkoga korena rech: stati, jednorodnu z latinzkum y talianzkum stare y z nemachkum stehen szad pishemo *z* stati „quam absurdum!“ Nashe réchi sena, suna, selim, saba, y t. d.; vszaki pravi Europeanecz chital bude: *szena, szuna, szelim, szaba*, y t. d.; y

ovak je latinzki *s* kod nasz jedenput *se* [x], drugiput *esh*; a nigdar ono, sto poleg temelya szvoga znamenuje. Nebi li mu sze anda ztaro y obchinzko znamenuvanye opet povernuti moralo? Da sze ova nichemurna zmutnya jedenkrat dokoncha.

[Dalye szledi:]

S Z L O G A.

Josh vu onom vremenu, kada je Gerkom danicza szijala, sivel je blizu Athene mudri ztaracz z tremi szinmi, vszi tri junaczi bash od oka. Szilna léta, y rane vu bojih proti Perzianzkomu kralyu za prirodyenu szlobodu zadoblyene, zgerbavele szu jednako nyegovo telo y gizdavu negda glavu prignushe k czerno-joj zemlyi. Chuti ztaracz u szebi, da che na zkoro ov ztan premeniti z lepim elizionzkim polyem, zato zezove k szebi vsze tri szine, ter iz za postelye zpukne vre predi k tomu pripravlenu rukovet zkup zvezanih palicz, y ponudi takove ztaréshemu szinu govorechi: „Pretergni je.“ Junak, kano gora, pograbi taj sznopichek, mota ga, vija ga, zadnyi put koleno na pomoch uzme, napinya sze, da sze vesz zasari, y da mu na chelu sile nabreknushe, ali zabadava. — Tesko zdehne, pot sz obrishe, y poverne palicze otczu rekuch: „nemorem.“ Nudi ztaracz drugomu y tretjemu szinu, jednako motanye, jednako vijanye, y jednaki odgovor „nemorem.“ Ha! izuzti naj ztaréshi szin, daj, da ja nye razvesem, vidit' chesh kak ja nye vszaku zoszeb zdrobim. — Ovih rechih szem sze nadjal, veli ztaracz, szada jezte obilno uputyeni sta szloga valya. Vi tak zmosni junaczi ovu szlabu rukovet palicz dok szu zkupa bile, preterchi nizte mogli, a vszaku zoszeb naj mlahavéshe déte bi prelomilo; tak sze u vashem sivlyenyu bude y vam godilo: *doklum szlosni budete nigdo vasz nepreoblada, ak' sze razdrusite vszakoga zoszeb malyahna moch potere.*

Hochemo y mi, bratyo, mudroga ztaracza navuk poszluhnuti, da sze nam z ponovlyenum szlogum ztarinzka jakozt poverne.

X. Y.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 21. Szusheza 1835.

Br. 11.

More se povsuda iti,
Al' je trēba domom priti.
Svoja hiža, svoja volja;
Neka bude drugih bolja.
Vitezović.

VOJNIKOM SLAVONSKIM.

Iz nenada duhnu sēver hladni,
Pak talase na Dunava diže,
Prije dana istom zora svani,
Kuda li će, — kud li se podiže?
Hukajući leti južnoj strani,
I do bělog' veće dana stiže
Onom' mēstu, — gdje se hladna Sava
Sa Dunavom željno zaigrava.

Radostne on jurve glase nosi!
Uz Savu se njeg'va huka ori;
Po Srēmu se svuda glas raznosi —
Slavonija o njemu govori:
Ah! jedanput mili glas došo' si,
Komu serdce davno željom gori:
Da će čete junačke sve pojtī,
I vojnici da će kući dojtī.

Evo kako već četiri puta
Prolētte je mēnjalo se milo,
Četverta je prošla zima kruta;
A veselja nije takvog' bilo.
Nenadno je nas sudbina ljuta
Razstavila gorko i nemilo;
A sad nam je milost svētlōg' cara
Neizmērnog' udělila dara. —

Vratite se dakle sini mili!
Domovina draga vas poziva.
Svagda svagdē — njoj ste vērni bili,
S veseljem vas sada izčekiva.
Planine ste tužne ostavili, —
Još s' jedanput ona ukaziva; —
„S Bogom ostaj“ njim recite sada,
„Jer se nami naša zemlja nada.“

Umilne je dare pripravila,
U svačemu ugodit' vami želi.
Što su polja blagoslov donila,
Hoće, s vami rado da podēli.
Mirna ovca i pčelica mila
Dare spremlja, — vami se veseli;
Al najsladje to i znate sami,
Rujna voda Fruške gore mami.

A kad hitro vami serdce kaže,
Da se zemlja željna približala,
Vērne ljube kad svog' druga traže, —
Majka sina gdje bi ugledala, —
Od veselja kad se serdce prinemaže
Onda blēda tuga jest prestala;
Onda svaki rado kazat može:
Na tvom daru hvala sveti Bože!

U Srēmu

M. D.

P R A V O P I S Z.

[Na dalye:]

Zkupglaszniki *k* y *t* imaju jeden izti koren najmre *c*. Vszi tri vendar glaszi prehadyaju v nashem narechju vu chverzti nemskomu *tsch* zpodoben glas. Kajti pako diachka ili latinzka abeceda za takov glas z szlove nima, zato ovo pomenykanye zeztavlyenemi szlovami *c* y *h*, to jezť *ch* [y josh kojekakvim drugim najmre nichemurnim magyarskim nachinom] nadomestyali szmo, y to ne szamo prez temelya, dapache proti naravi latinzke abecede. Ar szlova *h* z szlovami *k*, *t* y *c* neztoji vu korenitom rodbinztu, anda iz ovoga ogle-da vu zeztavku *ch* nima za sze nikakovoga temelya, kajti, kak recheno je, *ch* szamo iz

szlove *c*, nikak pako iz szlove *h* naztati nemore. Za tim proti razlogu je miszlti, da szlova *h* preztane biti *h*, kada sze k szlovi *c* priszloni; kak y vu obchinzkom nichemurno je, szliku dvih vu abecedi razlichnih szlov za kakovu tretju poszebnu szlovu zdrusiti. Kuliko bolye jeszu nashi predyi, prez dvojmbje ovakove od drugih narodov poprijete bludnye previdivshi, na mezto vszih nerazlosnoztih szam koreniti c signatum, č — piszali; ar ovak naredbu korenitozti y jednovertznoztii obdersa vajuch temelyoglasznu szlovu *c* niszu z drugim szim nezpadauchim glaszom zpomeshali, nego szu szamo *c* zaznamenuvali, da sze vidi, da je vu szvoj rodbinzki glasz č preztupil.

Dalmatinzki piszezi od negda zpoznavshi neprikladnozt magyazkoga krivopisza za nash Szlavenzki jezik; *c* odzdola č zaznamenuvali szu, vu chem jih mi vendar naszleduvati nechemo, kajti bi sze po tom opet oddrusili od vekshe ztrani vuchenih Szlavov, koji za vsze premembe glaszov znamenya odzgora poztavljaju. N. p.: ovca, ovčar; teci, tečaj; cerno, černo; junak, junaci, junčki; dijak, dijaci, dijački; peci, pečem; vleci, vlečem; seci, seč; reci, reč; otec, otca, otčinski; lonec, lonca, lončar; lovec, lovečki; starac, starček; zajec, zajecji; pěvac, pěvče; slepac, slepački; domorodec, domorodče; serdce, serdčen; stríc, stríček; vujec, vujca, vujček; lice, obličaj; ptica, ptičji; krivica, krivičen; deca, dečinski; konec, dokončati; y t. d.

Pri szlovi *t* opaziti sze ima, da ona navlaztito u vuztah, jedne szamo ztranke Szlovenzev vu chverzti č prehadya, vu lepszem pako zgovoru Horvatzkom y Szerbzkom vu mehki glasz *ty* premenya sze. Poleg korena szlove *t* kase sze, da zaradi temelyitozti nebi treba bilo, vu piszanyu razluchiti iz glasz *c*, y iz glasz *t* izhadyachi *ch*; kajti *c* y *t* z glaszom č vu szlovenzkom jeziku guztopot me-nyaju sze kakti n. p.

Česki:	Polski:	Gornjolužicki:
tělo	cialo	čielo
tele	ciele	čele
testo	ciasto	često
temni	ciemni	čenki
tenki	cienki	čenki
teplo	cieplo	čeplo

Česki:	Polski:	Gornjolužicki:
těsni	ciasni	češni
teci	cieć	čeč
trpěti	cierpieć	čerpić
tiskám	ciskam	čiškam
tiho	ciho	čiho
tišim, y t. d.	ciše, y t. d.	česu, y t. d.

Vugodno vendar y gladko ilirzko zgovarye potrebuje, da sze med chverztim y shirshim glaszom *ch*, y mehkim zpodobnim glaszom *ty* y vu piszanyu razluka nachini, y ovakovu razluku nashi ztari z malum y ravnum cherknyum č, naznachili szu. N. p.: hoćemo.

Temelyoglasz *s* [esz, ne esh] y nyegov jednorodni glasz *h* premenyaju sze vu shumechi nemshkomu *sch* zpodobni szamo nekuliko oshtrešhi glasz, kojega mi z zeztavkom *sh* pishemo. Med oztalemi vre nash vucheni, vevkovechnoga zpomenka vredni Jambreshich previdel je, da je naredbam jezikoszlovja szuprotivno y opako za takov glasz *sh* pizati, y zato on poleg ztarinzkih piszezev na *s* znamenye poztavljaj, y piszal je. N. p.: prosim prošnja; nosim, nošnja; glas, razglašen; pas, pašem; kvas, kvašen; visok, višina; pések; páska, peščenica; pasem, paša; pismo, pišem; tesati, tešem; ples, plešem; danas, današnji; sliva, šliva; kres, krešem; misel, mišlenje; kus, kušati; ris, rišem; nas, naški; y t. d.

Temelyoglasz *z* y nyegov jednorodni *g* premenyaju sze vu sumborechi francuzkomu *g* vu réchi: voyage, ili *j* vu jardin, jednaki glasz. Vu szlovi *z* anda, ne pako vu *s* nahadya sze temely zpomenutoga glasz *z*. Z kulikum razboritoztjum nashi ztari negda za ovaj glasz *z* signatum š potrebuvali szu, chizti koren iz kojega š izhadya nabolye pokasuje. N. p.: kazati, kažem; vez, vežem; tez, težem; maz, mažem, knez, kneže; lezi, ležati; voz, vožnja; vraziti, vražen; řez, režem; lizati, ližem; gaz, gažen; grozim, grožnja; rez, režim; nizek, nižina; vuzek, vužina; zelus, želja; y t. d.

Jedna ztran Ilirzev za sumborechi glasz š szlovu *x* pishe, y to proti naravi latinzke abecede, poleg koje je *x* jednaki dvojverztinom glasz *ks* [ksz]. Iztim nachinom bi mochi na mezto č [ch ili cs] szlovu *q* pizati y t. d.

— Bolye zaizto bude, da sze europeanška vrednozt latinških szlov uzdersi, ar drugach sze neszloge nigdar nedokonchaju.

Zadozta vuputyeni jeszmo, da č, š y ž niszu temeljoglaszi, nego da iz szvojih temeljoglaszov c, s y z, ili pak iz nyihovih rodjakov k, h, g, izviraju, y da anda nimaju szvoju poszebnost iliti szamoztalnost, nego da szamo poszebno to jezt prez pomochi drugoga glasza iz szvoje korenike izhadyaju. Vnogi bi mozbit miszlili, da je ovde josche kakova dvojmba zaradi szlov k, h y g; ovim odgovarjamo, da vszako korenice szamo vu jednom naj tenyschem pervokorenu szvoj pochetek ima, da pako glaszi: c, s y z pochetni jeszu, o tom nasz vszako govoriti pochimajuče dete obilno vputilo bude. Kaj pako prikladnéshe biti more, nego temeljoszlovu vszigdi zadersati, ter szamo z malim vu abecedi nista neznamenujuchim znamenjem naznachiti, da sze je temeljoglaszna szlova poleg narave szvoje premenila. Szamo ovak korenitozt rechi neozkrunyena zadersati, szamo ovak neprilichna zmutnya prepRechiti sze bude mogla.

Kaj sze dotiche szlove c, zpomenuti moramo, da sze vre vu novëshih skolnih knjigah poleg szvojega abecedarzkoga glasza szam c prez magyarzkoga podpiracha z pishe.

Gledech na szlovu s, chujemo, da je nekojem nevugodno izti s kakti *esz* zgovarjati, kajti vre privucheni szu s kakti *esh* ali *se* [še] chitati; takove zpomenuti podufamo sze na szledeche z nashemi jednorodne réchi: sal, salz, sol; secare, sekati; securis, sekira; securum, segurno, sicher; sedere, sitzen, sedeti; y t. d. Zakaj sze ovdi ne chita, *shal*, *shecare*, *shedere*; y t. d.?

[Dalye szledi:]

NEGDA — A SZADA.

Kamo li su domorodne vile?

Kamo starih pësam slastni glas?

Ljubav oli Slavu bi pojile,

Junačke bi duše odgojile:

Da smo bratja, — spomenući nas!

„Bratjo, oj sinovi verlog' ploda,

Jasno sjaše Slave dan jednoč!

Vërna, častna bjaše kerv naroda,

Živa, stalna ljubav svoga roda, —

Gdë no naši, — tamo bjaše moć!“

To, al' davno, — vile spominjaše:

Tiho serdce, tiho pësama sad!

I za dom svoj dëdi vojevaše,

Diku, slobost, jezik milovaše,

I za svoje svaki umro rad.

Jur se vile slëpotom sdružile,

Jur sirote mole bogcu kruh;

Jao! tužno javor gusle cvile:

„Podaj brajno! — moliju te vile,

Podaj, spasio se ti dobri duh! —“

Mi.....é.

O' CONNELL.

Vu vszakom zkoro obchinzkom liztu szadashnyega vremena napervodohadya ime: O' Connell. Vu veliko-britanzkom otoku predmet dnevnoga zpomenka je O' Connell. Vu Irzkoj pozna ga vszako dete. — Mi kuliko szmo iz doszadashnyih liztov zpoznali y nakuliko je on szam vu vnogoj priliki zadozta ochituval, vidimo vu nyem chloveka, koj ztare krivicze, Irzem po Anglianczih uchinyene oszvetiti [fantiti], popraviti, ter ako to nebude moguche, Irzku od Anglianzke oddrusiti kani. — Parizki National pishe zverhu nyega ovako: O' Connell ima szada 60 let. Zhadya iz pokolenya ztarinzkih irzkih poglavicz. Imal je najpredi vu redovnichki ztalish ztupiti, y zato poszlan jezt u navuk vu franczuzku zemlyu k oo. Benediktinom sz. Omera [pas de Calais]. Ali nazkoro pochuti vu szebi chizto drugo zvanje; leto 1798 poztane advokat, y vu ovom ztalishu zadobi najpervich politichku znamenitozt. Szada pak szamo jednu pravdu tira, pravdu puka irzkoga. O' Connell je velik y jak; obraz nyegov je museven, nego zajedno mil y vugodan; duh y telo pri nyem nikada nepochivaju; on je chlovek naroda; koj ga vidi, odmah na nyem zpazi oszvetitelya ztarih krivicz. Veli sze, da bi ga vre jedino iz nyegovoga ztupanya kralyevzki koj szud krivezom

vrasenoga Velichantzva potvoriti moral. Zpomina na Fieska, kojega szu szlepci vu Genui po koraku poznali. — Chut narodnozt neoztavi ga nigdar. K govorenju vszigdar je pripraven, nemose vendar miszli szvoje vszakupit prav porediti. Miszli nyegove tak szu krepke y szilne, da sze nemogu zvanzkomu oblichaju povdati. Merzech na vsze drevene naredbe, ztvorja prez vszakoga priszilenya, szmeje sze iz vszake prepRechke, popuzti vuzdu chutenju, y zna z jakim szvojim glaszom y sivum zgovornoztjum vsze kaj morebiti zlo z pervinceze poprime, nadladati y popraviti. Irzko nyegovo zgovarjanye oprastyaju mu izti prekoredni chiztitelyi jezika vu parlamentu. Kakti poglaviczka jedne ztranke poprime y chini, k chemu ga hip nagiblye. Kada sto ochituje, razposari sze, ar mu prekorupczje nije moguche ztegnuti y zdersati sze; a vendar szu zpochitavanya nyegova prez britkozti, sto vishe, on je od narave krotek, y mose vsze pozabiti, ako szamo Irzka pri tom nista nezgubi. Oszebujne nyegove laztovitozti y falinge dohadyaju iz jednoga zviralischa: iz dersavno-preobrazitelnye mochi, koju napervoztavlya.

V Ě Z T.

Ztanoviti bogatsh jednoch vzmshi z szobum vnosinu penez z najvernishim szlugum szvojem odpravi sze na daleshnyi put vu to ime, da sze josh bogateji domom verne. Ali pohlepnozt nyegova ga je zkvarila. Szluga nyegov koj drugach vszigdar veren bishe, pochme razmishlyavati, nebi li y on takovim gozponom poztati mogel, da z tulikimi novezi lada kak nyegov gazda; y ta omamna miszel vabishe nyega vszevdily, dok ga na jedanput oblada. Kad na prikladno mezto dojdu, zkoncha bogatztvom preszleplyeni szluga szvoga gozpona, ter odide z kervavim blagom vu Angliu, gde sze y naszeli. Ovde z pograblyenimi novezi gozpodari y vu imetku tak napredaje, da vu kratkom chaszu glaszovit poztane. Kak vu blagu, tak y vu vszem szrecha szlusila mu je na tuliko, da je na zkorom z vszakojachkimi chaztjimi nakinchen bil. Naj

zadnyich podigneju ga na ztoliczu szudbenu, gdi jednoch nekojega hudodelnika pred nyega dopelyaju, da ga na szmert obszudi; — ali nut kad bi szud zgovoriti moral, najedanput preblede y zaneme, — vszi okolo ztojecki oszupnu sze nad tem dogodyajem, y kad on nazad k szebi dojde, opitaju ga, za sta stenta dusnozt szvoju zvershiti; on gluboko zdehne y reche: „kak bi ja ovoga szudil, kad szem szam szuda vreden“ — y nut szebe szamoga na szmert obszudil je govorechi: „vsze mochi je za peneze kupiti, al' vezti pokoja y mira nigdar.“

J. G. ✓

IZ LIPZKA.

„Iz vnoгих znameny szadashnyega vremena z radoztjum zpoznajemo, da mlades nasha vszaki dan z vekshim terszenjem vu znanoztjah napreduje. Tak je n. p. presheztno l. 1834 iz ovdeshnje vszevuchilische knyisnicze 4,789 knjig zvekshinum vuchenikom [dijakom] razposzudyeno, zvan dvakrat tuliko y vishe onih knjig, koje szu vu chtenarniczi izte knyisnicze chitane bile; gde drugach perveshe l. 1833 razposzudyeno je szamo 3,876 knjig, a deszet let pervlye, leto najmre 1824 szamo 1,500 knjig. Premda ov napredak najvishe novim dobrim naredyenyam y oszebujnoj poszlenozti ravnitelyov pri zpomenutoj knyisniczi pripiszati sze ima: nebi vendar ni vsza ova k hasznovitomu czilyu natuliko pelyala, da nije pri mladozt nashoj zasgane volye, nevtrudlyivoga terszenya y hlepnozt z znanoztjami, koja nezadovolyna z tim, da szamo malo y z daleka k nyim pridehne, za nyimi do temelya poszise.“ — Szamo takovim nachinom moglo je narechje manyshe ztranke Nemczev neszamo vsza oztala nemska narechja, nego dapache y ztranzke jezike nadlati. Szamo takovum marlyivoztjum mogel je od Zagreba malo vekshi *Lipszik*, premdar je med Europe varashi tak rekuch varashinecz, k tuliko glaszovitozt dozpeti, da kakti zviralische znanya od vszakoga znanoztih chaztitelya z prestimanyem zgovarja sze, y vre zkoro vszakomu poznane. Eto pelde, da y vu malom za vesz szvét velika bivati mogu. —

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 28. Szusheza 1835.

Br. 12.

Dvoju silu on oblada,
Pred kim moć i gizdost pada.

MATO GEREBIĆ.

Što to v *Jajci* gradu biva?
Matjaš Kralj na rěć poziva
Vodje, hrabrene junake
Sve horvatske vojske jake.

Baša kralju knjigu piše,
Kralj si nad njum čelo briše,
Kad ju svomu zboru čita,
Da ga za tolnač popita.

„Uzeli ste — neuzeli!
Tverdu *Jajcu* grad naš hěli
Ružnum vašum izličnostjum,
Ne pak pravum hrabrenostjum.

Lěpa Bosna vnogog ima
Viteza, i š njim se štima;
Al' koj Mustafu bi prignul,
Ni se još z te zemlje zdignul.

Van vas zovem sve Horvate,
Vas oholne zulum-svate;
Nek izide z vašeg kupa,
Ki se s menom borit' úpa.

Moja světu znana slava
S Mahomedom k nebu plava,
Nit' će tamniti nje ruka
Iz kog' kaurskoga puka.

Ak se koj med vami javi,
Nek se zorjum zutra stavi;
Mozbit, da mu projde volja
Da si slabu pamet zbolja.“

Takvu Mustaf šalje knjigu,
Šalje knjigu, kralju brigu,
Koji vudre na koljeno,
Ko da je jur vse zgubljeno.

Kralja merzli pot obhaja,
Ar na světu nima kraja,
Gdě se nebi jakost znala,
Ku jest narav Baši dala.

Nut z vnožine, ka zamukne,
Mato Gerebić se zpukne,
Momak v žitka svoga zori
Tak prot kralju progovori:

„Dost' je sada te merzoće,
Evo, koj se borit hoće,
Ja ću kazat dušmaninu,
Da mí pozna domovinu.

Koj' horvatskog' psuje puka,
Horvatska ga najde ruka;
Ako jest i odloženo,
Nije zato oproštjeno.

Britki su horvatski meči,
Vučni takve glave sěči,
Koje z gizdostjum nadute,
Pokoj domovine mute.

Piši Mustafi gizdavom',
Da još ni bil v rukah pravom',
Piši, da kad zorja svane,
Gerebić se š njim zestane.“

Kak to Mato progovori,
Vse se k njemu željno bori;
Vse se ljubno š njim rukuje,
Isti kralj ga sad poštuje.

Rana kak se vozi zora
Iz svog' žarkorujnog' dvora,
Vre ta dva su tamo bila,
Š njimi kralj i ljudih sila.

Mustafa zelenka jaše,
Kojega mu Azja daše,
Na njem sprava z zafiana
Puna džundja izebrana.

Glavu Baši turban krije,
Z kojeg' svetlo zlato sije,
S bisrom pun zobunac nosi,
Ki se leska kak žar v rosi.

Oko kaže kako vruće
Serdce v persah njemu tuće,
Ar vre željno traži z kupa,
Gdo l' se š njim mejdandžit upa?

Sada iz sredine puka
Stupi junak tankog' struka,
Vranca konja mladog' jaše,
Kojega Horvatska daše.

Na njem baš ni zlatna halja,
Al' mu laket čversti valja,
Nit šišak ni iz baršuna,
Niti sprava bisrom puna.

Neg' je sablja britka v šaki,
A vu serdecu duh zmir jaki,
Ljubav k domovini živa,
Ka do smerti š njim prebiva.

K Baši kako dojde bliže,
Ruku ov lagano diže,
Kak da sablju još ne puče,
Al' nju hipom naglo zvuče.

Dva triput kraj *Mate* jaše,
S britkum sabljum v zraku maše,
Sad prot glavi š njum udara,
I šišaku verh odpara;

Matu malo kerv oblije,
Al' sad on na Bašu bije,
Hitro sablja sablju vdira,
Vsaki zadnju moć pobira.

Konji nut vre oba celi
Postaše od pene běli,
Gibanja njim vruća kažu,
Da z gosponi volju slažu.

Bliže *Mato* sad priskoči,
Vsěče, — Baša kerv vre toči,
A pri drugom oštrom mahu
Glava jur leži vu prahu.

Sad se kralj iz města stane,
„Zdravo“ kaže „*Mato Bane!*“
Budi otac tvim Horvatom,
Tvojim vrėdnim vėrnim bratom.

Ak i nisam z kervi tvoje,
Hrabrost cėni serdce moje.“
Kralj sad rukum slugi maše,
Konj prelėpi nut dokaše.

Caprag lėpi ves cerveni,
S kockum bělum vkriž spleteni
Čilo tělo mu oděva,
Na njem sedlo z mahon-dreva;

Poprug, vuzde vse vu zlatu,
A po tankom konja vratu
Vise grive kano z svile,
V nogah videt mu je žile;

„Vsedaj konja *Mato Bane,*
Vitežtva ti cvět zebrane!
Š njim ti ostruge darujem,
Svu ti ljubav prikazujem.“

Kak je davna to jur bilo,
Što se s *Matom* dogodilo,
Tog' Horvat nezabi čina,
Od svog' Bana — vėrnog' sina.

Lyudevít Vukotinovich.

P R A V O P I S Z.

[Dokonchanye:]

Mehki glaszi: *dy, gy, ly, ny, ty*, jeszu zevszema druge narave kak jednovverztni glaszzi: *č [ch], š [sh], ž [s, x]*, ar ovi tri kak dokazaszmo, iz szvojih proztih temelyoglaszov *c, s, z*, szami po szebi prez prichina drugoga kakovoga glaszta bivaju; gornyi pako peteri uprav po zdrusenyu ili bolye rekuch po ztishnyenyu dvih proztih zкупglasznikov naztaju.

Zкупglasznik *d* pomehchava sze po zкупglaszniku *j*, koj sze z nyim zjediniti prikladen je, y koj sze z pravimi, chiztimi szamoglaszniki *y* ter *i* nikakvim nachinom zmeniti ili zmeshati neszme; kajti, kagoder *j* szvoju narav kakti pravi y chizti zкупglasznik vu nijednoj szlogi nezgubiva, ravno ovak *i* ter *y* szvoju

laztovitozt kakti prozti szamoglaszniki prekorupcze mgdar premeniti nemoreju. — Zkupglasznik pako *d* neprijemlye kada sze pomehchava na pol szamoglasznu narav na sze, anda y nyegovo pomehchanye nemore sze z chiztimi szamoglaszniki *y* ter *i* naznachuvati. Za zkupglasznik *j* vu pomehchanyu szlov: *d*, *g*, *l*, *n*, *t*, vojuje na dalye korenitozt, koja vu jezikoszlovju, kuliko je moguche, vszigdar pozorno pred ochima zadersati sze ima. Kadagoder mehki glasz *dj* [*dy*], josh bolye pomehcha sze, to jezt kada vu szvoje ztranke razvese sze iliti jednovertzan biva, tada szám prozti zkupglasznik *j* na meztu oztane, na kojem zaizto oztati ne bi mogel, da sze nije pervlye onde nahadyal. N. p.: nahodim, nahadjam, nahajam; odkuda bi doshel taj *j*, da sze nije nahajal u réchi nahadjam.

Zkupglasznik *j* pri vnogih Szloveneczih kak vu vszih zeztavkih, tak navlaztito vu zeztavku *dj* josche odperto y razlosno zgovarja sze; pri drugih pako, z glaszom *d* zevszema zklopi sze. Pri nasz vu tak zvanih zкупnih imenah josche podpunoma chuje sze. N. p.: szadje; zidje; grozdje; y t. d. y zato mi Horvati med *j*, koj josche zgovarja sze, y med *j*, koj z proztim zkupglasznikom *d* zevszema zjedini sze, razluku nachiniti navadni szmo, sto chizto lahko biva polag dobre pelde nashih predyev, koji onaj *j*, kojim sze kakovgod drugi zkupglasznik pomehchava z ravnum cherknyum zaznamenuvali jeszu: tak szadashnyi; od Magyarov prijet *dy* nashi ztari negda pizsali szu *dj*. N. p.: rod, rodjen, rojen; sud, sudjen, sujen; med, medja, meja; red, redjen, rejen; vodim, vodja, vojska; navada, navadjam, navajam; mlad, mladji, mlaj; hod, hodjen, dohadjam, dohajam; tudji, obtujiti, obtuj; grad, gradjam, graja; zid, zidjem; sladek, sladji, slaji; gladek, gladji, glaji; y t. d.

Stogod ovdě od izversenya dógoga szamoglasznika *y*, kojega Petretics iz magyarzkoga krivopisza kod nasz upelyal je, — ter od ochivezte temelyitozti proztoga zkupglasznika *j* dokazano je, to izto y pri pomehchanih glaszih: *gy* [*gǝ*], *ly* [*lǝ*], *ny* [*nǝ*], *ty* [*tǝ*], razumeva sze, — prozti najmre zkupglasznik *g*, pomehchava sze zpodobnim nachinom kak *d*, ali to — zvan tudyih rechih —

u nashem narechju szamo redkoput. N. p.: mozag, [ne pako mozak], mozga, mozgǝjani; georgius, gǝjurgjevo; magar, magǝar, magǝaron; gǝjumbir; y t. d. — Da je takaj ovdě vu doszadashnyem magyarzkem zeztavku *gy* dúgi szamoglasznik *y* kao peti kotach kod voza, to do iztine, nije treba dokazivati, jer odkuda li je jurjevo, ako nije iz gǝjurgjeva? y t. d.

Prozti zkupglasznik *t* premenya sze vu mehki talianzkomu *gl* zpodobni glasz, kojega doszad magyarzkim zeztavkom *ty* pizsati navadni szmo, y to tak neprikladno y prez temelya kak *dy* y *gy* y t. d. temelyito pako pishe sze ztarinzkim horvatzkim nachinom n. p.: molim, moljen; solim, soljen; belim, beljen; volim, voljen, volja; stol, prestolje; y t. d.

Zkupglasznik *n* premenya sze takajer vu mehki glasz, kojega doszada neprikladnim zeztavkom *ny* pizsali szmo. Y ovde je treba pravomu zkupglaszniku *j* szvoje laztozito meztovovernuti. N. p.: cena, cenjen; sen, senjati; genem, genjen; slon, naslonjen, stran, stranjski; y t. d. Ovde josche opaziti sze ima da je vnogo lepshe chuti, kada sze zkupglasznik *j* chizto y odperto ilirzkim nachinom zgovarja, nego kada sze polag zle navade vu vuzki *noszni* glasz ztiszne.

Zkupglasznik *t* pomehchava sze iztim nachinom kak vszi gore zpomenuti glasz. Y ovakov pomehchani *t* mi doszada z zeztavkom *ch* ali pak *ty* po zpodobni zeztavkov *dy* y *gy* pizsali szmo. Da takaj ovde zkupglasznik *j*, polag pelde negdashnyih horvatzkih piszecev pizsati sze ima, to je z tim bolye ochito, kajti kak vre obilno dokazano je, prez mehkoza zkupglasznika *j* pomehchanye nije moguche. N. p.: milost, milostja; kerst, kerstjen; y t. d. Gde pako *t* na pochétku ili na konezu, koje rechi dojde onde z vekshinum na szvoj koren *c* poverne se, koj potlam sam po sebi na tenki *é* premeni sze, y to biva vu participiih y vu laztovitih imenah, na *ic*, koja vu nekakovoj rodbini ili zpodobnozti ztoje z latinzkimi iliti dijachkimi imeni na *ifius*, gde on *t*, kakti chizti *c* glasz.

Szudimo, da vre iz ovoga zaradi tesnoche proztora nekuliko krajshega razgovora zverhu pravopiszanya, vszaki iztine y prave znanozti prijately obilno uputyen je, od ne-

porushlyive temeljitozti ztarinzkoga horvatzkoga pravopisza, y da mu neprikladnozt magyarskoga krivopiszanya, kojim sze szada szlusimo, vre odurna poztati je morala. Onim pako, koji nash potvarjaju, da mi na porushenye ztarintva shetujemo, na mezto odgovora pitanye poztavlyamo, nek' nam povedu, vu chem ztoji ztarintvo, jeli vu dobi, — ili vu navadi? Kulike imamo *navade*, koje doizta niszu ztarinke, a kulike opet ztvary za nove y tudy dersimo, koje szu negda vu ztarini prave nashe bile, — y na mezto kojih szu nam shegavi tudyine szvoje opachnozt narinuli, da nash med szobum josh bolye razdvoje, ili da nash szamim nam odtudyiti mogu. Pitamo nadalye, ako magyarski pizanya nachin za ztarinzki kod nash dersati sze ima, sto sze pak od onoga pravopiszanya dersati more, kojega Horvati predtemtoga imali szu, y koji sze josh szada, kak na pochetku nashega razgovora rekli szmo, vu ztarinzkih pismah nahaja. Zvan korenite temeljitozti, koja sze iz rodbintva nashega narechja z drugimi Szlovenzkimi narechji, ter iz rodbintva vszega Szlovenzkoga jezika z drugimi jedne europeanzke korenike jeziki po zadersanyu chiztih korenov pravomu jezikoszlovczu vu szvojoi czeloz zvershenozti kase, zvan ove rekoj temeljitozti nadalye za nash ztarinzki pravopisz vojuje izta polehchicza vu chitanyu y pizanyu. Ar ako doszadashnya magyarschina nekuliko milionov nashih blisnyih bratov vu dolnyem y gornym Ilirju ztanujuchih od nashega szlovtva odbija, y vszu nashu jednokervnu, jednoplemenu oztalu bratju od nashega nyim drugach vugodnoga narechja odvratya, kak bi sze za Boga ufati mogli, da koj ztranyzkoga naroda chlovek ovakove teskoche obladata bude hotel; gde pako szuprotivnim nachinom pravoga Nemeza polag ztaroga horvatzkog nachina za pol vure dobro chitati y pravo pizati navuchil jeszem.

Poleg zjedinyenoga vszih vuchenih szuda, szmé sze kod nash szamo takov *pravopisz* szvojega imena vrednim nazvati, po kojem sze mi Horvati vuchenishim — nashega Szlavzkoga naroda pukom, ne pako nam vu rodu

manye ili vishe ztranyzkim narodom [kakovi szu Taliani, Nemezi ili naj zadnyich azianzke korenike Magyari] vu jeziku vsze bolye priblisavati budemo mogli. Zkupglasznike: *č, ć, š, ž*, imaju nasha jednokervna bratja Polyaci, Chehi y z nyimi Moravczy y Szlovaczi; a zetzavke: *dj, gj, tj, nj, lj*, pishu jurve dugo vszi nashi jednoplemeni szuszedi vu gornym y dolnym Ilirju. Nakuliko pako nash ztarinzki pravopisz, kojega nazopet iz tmine zkopati y vu domovini ponoviti selimo, vszem drugim Szlavom vugoden y povolyen je, to vidimo iz nenavadne vnosine predbrojnikov na: *Kačićev razgovor ugodni naroda Slovinškoga*, kojega z ztaro-horvatzkim pravopiszom g. Dunder u Bechu prestampati chini. — Szim josche zpadaju, vnogi lizti, koje ze vszih ztranih vuchene Szlavie dobivam, y koji vszi zajedno, kagod y on iz Becha vu Br. 5. Danicze za nash ztarinzki pravopisz zasgano govorechi ochito kasu, da sze prez abecedarzskoga boja — szlositi hochemo. — Poleg ovde zpelyanih temeljov ima sze popraviti knyisicza od horvatzko-szlavenzkoga pravopiszanya vu Budimu l. 1830 vandana.

Odhitimo anda predsude y poprimimo nazad ona, koja nam nekoji mudreshi predyi oztavili szu; ztupimo vu szlogu y budmo u napredak jedni. Korizt bit' che neizmerna. — Odhitimo vu nachinu pizanya nemschinu, talianschinu y magyarschinu y dersmo sze Szlavzke, nam naravzke ztarine.

Lyudevít Gay.

P o z i v a n y e.

Dana 10. dojduchega meszecza Travna vu ovdeshnyem kr. varaskom kazalischu bude sze opet zpelyival na korizt deteze gozp. *Josefu Shveigerta* nyegov domorodni igrokaz:

„*Die Magdalenen - Grotte bei Ogulin*“ z horvatzkim pevanyem y narodnim koloplesom [gl. Br. 4. Danicze].

Nedvojimo, da ov igrokaz szada josche z vekshum radoztjum, neg perviput od domorodczev prijet bude.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 4. Travná 1835.

Br. 13.

Vojska silna vojvodum,
Zemlja slobodum.
Prirećje rusko.

PĚSMA HORVATOV

VU GLOGOVI LETO 1813.

Nek se hrusti šaka mala
Dušmaninov, neka jala
Ružne vu nas baca strěle,
Volje već i nam dozrěle,
Udrit će i za nas sat!

Još v Horvatěh ima kervi,
Nit' ko slabi v prahu červi
Dadu gazit' narodnosti,
Stare svoje slobodnosti,
Nit' zatrěti Slavski rod!

Sve s' u světu dalje diže,
Samo mi stojimo niže,
Baćmo dakle jaram tverdi,
Koj nam Slavsko ime gerdi,
I zakapa narodnost!

Sve vu krugu toga světa
Sědoglavac do děteta
Slobodnost želi si zlatu,
I prot blaga toga tatu
Oštrim mečem brani se!

Dakle oštrit jest nam meče,
Davor moćni k nam priteče,
U potoku kervi jalne
Prati sve pogerde žalne,
Budi perva zapověd!

U tom vrědnom svetom boju,
Věrne bratje silnom broju
Najte zadnji bít' Horvati,
Slavstva dičnog' silni brati,
Dana vam je jaka moć!

Van se dižte iz tog' praha,
Hajd u smert prez svakog' straha!
Zlobu nek razbije zloba,
Van sad van iz sužnjeg' groba
K stanovitom vladanju!

L. V.

Ova domorodna peszma bude popevana
vu ovdeshnyem kr. varashkom kazalishu 10.
t. m. vu jur obznanyenom igrokazu: „*Die
Magdalenen - Grotte bei Ogulin*“
vu kojem med oztalimi znamenitimi prizori o-
naj glaszoviti chin, kak Horvatzki Krajshniki
izbaczivshi ztranyzki jaram k austrianzkomu
vladanyu povernuli sze jeszu, na szlavnu u-
zpomenu domache hrabrozti verlo lepo zpe-
lyiva sze.

Dogodyaj ov bi zaizto zaszlusil, da sze
polag iztine obshirno zpishe, y da domovini
znana poztanu imena onih vitezov, koji tuliko
lyubavi proti szvėjoj domovini y nyejnomu
pravednomu kralyu pokazali jeszu.

BRATINZKA RĚCH

gledech na osnovu starinzkoga
horvatzkoga pravopisza.

Razmishlyavanye zlatnih vremen one glu-
boko vu presheztnozti zakopane dobe, kada
naroda nashega pervi otczi prez vszake naj
manyshe razluke pod jednim imenom: „Szlave-
venci“ bratinzki rukuvali sze, y vu krasznoj
szlogi sivali jeszu: kada nyim kakti jedne ma-
tere „Szlave“ szinom niti na um nije palo, ika-
da razdrusiti sze, pache, da im je gdo pro-
rokuval, da sze vnuczi nyihovi jednoch ovak
razdelili, ter na ztaru szlogu zabili budu, vre
onda nye mozbit prokleli bi bili: razmishlyava-

nye onih mudrih naredyeny nyihovih, po kojih, da nebi vnuczi nyihovi jednoch na rod szvoj zabili, ter odtudyeni kervi szvojoj drugim narodom poztali, prepRechiti szu hoteli, podelivshi vszakoj szversi roda nyihovoga szlavenzko ime ili od mezta, gde ztanuvali szu, ili od druge kakove laztovitozti: vszim takovim imenam szamim poszeb neshta manykati vidi sze, doklam sze nepridade: „Szlavenci“, koje ime pri zgovarjanyu perveshih naveke razmeva sze, tak, da ovo szamoztavno, a ona pridavna jeszu; — ovakovo velim czeloga Szlavenztva vu obchinzkom, vu oszebnom pako ilirzko-szlavenzkoga tela razmishlyavanye vu ovoj navlaztito vnogo znamenitoj dobi pri vszakom pravom domorodczu sivu zbuditi mora selyu, da sze vesz neizmereno veliki narod prez ogleđa na medye dersavzke, z kojemi knyiseztvo zmeshati sze neszme, vu jeziku szvojem ze vszih vnogoverztnih razlichnoztih vu chetvera glavna narechja ztegne, kojih knyiseztva na jake ztupe izobrasenoztu y ztarinzke szlosnoztu uperta, obchinzko vszih jednoplemenih blago biti hochaju. — Nasha selya naj bolye pretese sze na blisnyu bratju vu ztaro-ilirzkich dersavah ztanujuchu, koje szlovztveno zjedinenye nikakova druga prechka zvan jednoztrane szvoilyubnoztu ili tverdokornoztu pachiti nemore, y koja odmah preztane, kak bers vszaki zmed nasz pripraven bude, szvoje od tudyin prijete falinge odhititi, y kak bers jeden drugomu z bratinzkum lyubavjum priblisavati sze bude-mo pocheli.

Horvatzke mladoztu szerdzeza z plemenitum selyum ovum povszuda razczvela sze jeszu, y zato ztarinzkoga horvatzkoga pravopiszanya, vu perveshih liztih milooke Danicze napervoztavlyenu osnovu z pravum szlavenzkum lyubavjum radoztu prijemlye, dobro znajucha, da ovako k ztaroj szlogi y diki prvi korak uchinili jeszmo. Proztrano pako je za bratju pravo szerdzeze horvatzko. Nam nije dozta, da u napredak, premdar zpadajuchi k velikoj hisi ilirzkaj szamo za nashe oszebujnke zkerbimo, ili, da vszaki szamo szvoje gnyezdo za czelu domovinu, ili szvojega szela rech za vesz materinzki jezik dersi. Horvat hoche, da ze vszum ilirzkum bratjum u

jedno knyisevno ztane kolo. Ali y ufa sze, da, kagoder on ische y milozkerbno trasi bratju szvoju, ova ne manye nyemu lyublyeno naproti dojtı hoche. — Kak bi anda dobri nashi szuszedi prepuztiti mogli, one poprijeti nachine, koji nasz polag szvetozti zakonov y praviczze ak y ne vu dersavnom, barem vu narodnom sivlenyu, kojega dusha knyiseztvo imenuvati sze more, nazopet zjediniti budu. Ali mozbit gdo miszli, da to kaszno, ili zvezszenia nemoguche jezti? koj odrodilacz podztupi sze ovakovum nezrelum szumlyum, za szvetum negdashnyum jednokervne bratje jedinoztjum goruche raniti szerdzeze? Anda li nemoguche bude, da brat brata szvojega zopet jednoch po glaszu pozna? anda li uvek nemoguche bude, da szini y kehre jedne majke onim jezikom barem u knyigah progovore, kojega ztaricza Szlavianzka perve roditelye nashe, za onda deczu szvoju izuztiti jezti vuchila, z koim nye na szlogu y bratinzku lyubav vszevdilyno nagovarjashe? Anda li nemoguche bude, da bi duh ilirzkich Szlavov one vu devetnajztom ztoletju za knyisevnoga jezika y szlovztva szvojega zjedinenye dobil krelyuti, koje imadoshe negda, za pol szveta z plamnom vitestva vojnichkoga preleteti, y to ne, da tudyze zemlye pograbi, vech, da mir y szlogu med narodi napravi, y da pokvarjenim narodom Szlavenzke krepozti peldu pokase? Shta dakle zchekivamo u tak bogatoj domovini duhov, koji u jednom letu vishe obaviti mogu, kak je u hilyadi godin do szada uchinyeno! Jeli chekamo, da za zto let ztopram jedan korachaj k zjedinyenoztu nashoj priztavimo y da komaj vnukom nashim, y to opet z kvarom jednoga ztoletja neshta szvomu rodu koriztnoga zapocheti privuscheno bude? — Baczimo rajshi, baczimo nekuliko ztotin let za herbte nashe, da nadomeztimo ona, koja zakashnyena jeszu. — Ako mi nashe duhovno sivlenye szamo telovnomu gibanyu prepuztimo, tak ovim pochasznim techajem szamo kaszno dozpejemo do onoga krepozti verhov Szlavie nashe. Poischimo bratju nashu shirom razdrusenu, pokasimo jednorodnim jednu ztazu k szvetomu naroda sertveniku [oltaru], tamo naj vszaki donesze szvoja razluke zna-

menya, y takova naj alduje szvetoj szlogi ilirzkoi; pobosnoga china toga poszledek bude vzaimno zpoznanje mile bratje, y odtud zvirajucha ztalna lyubav y szrecha. — Rodov rodi bit' cheju zahvalni, ter kada jur vu tamnom grobu kozti nashe zperhneju, szrechneji odvetki z goruchum lyubavjum iz nasz zpominali sze budu. — Ali szi je mozbit koj ilirzkih Slavenczev rod tuliko knyisevnoga blaga nakupil, da ga kano szvojlyub, obchinzkoj szlogi y diki aldovati nebi hotel? Bratjo vszaki pametni trud je pohvale vreden, ali vendar onoga nigdar hvaliti nechemo, koj z pomanyshanyem obchinzke, zkupne szlave, szvoju diku povnosava, namezto, da ono, sto poszeb ima, k naravzkomu zdrusenju doprinesze. Bratjo, poszebna terszenya bila bi pohvale vredna, da k jedinzstvu shetuju, ali ah z chim vechje za jeden kotrig ilirzko - Szlavenzkoga tela naredjeno je tak zvano szlovztvo, z tim vechja czelomu telu zavdana jezta rana, jer uprav z tim vechja nachinyena je zjedinyenozti prechka tak, da koliko doszad vu Ilirju poszebnih knyiseztvih, toliko kamenov zmutnye imamo. — Preztanimo jedanput biti zpodobni onim bogatim tergovcem, koji, kada prez drustva z imetkom szvojim chez ztranyzke loze putuju, vechkrat y sivota y blagamentuju sze. — Neidmo bratjo, neidmo dalye szami! nerazmetajmo vech kotrige jednoga tela, vechje terszimo sze, da, kak je negda bilo, nazad sivo szloseno poztane. Ali prez aldova nebude nishta. Vi neshto, mi nekaj, y oni nekoliko neka alduju. K jednomu, kak miszlite, zmed vszih drugih bolje zobrasenomum narechju priztupiti, szamo viszoko vuchenim bilo bi lahko, ali shta, szada tak zvanomu proztejemu puku potlam oztane, koj je prez dvojmbje jederka nashih orszagov? Andali nizko zviralishe oztavili budemo, da vu vishini — vu zraku — potrebna — najdemo. — Ni szmo li vszi, odperto govorech jedne matere szini? a gdo chuva josche vu devetnajztom ztoletju vu szvojih perszah tak nechiztoga duha, da bi zametavati mogel one, vu kojih je z najvechjum jakoztjum zjedinyena naj vechja krepozt? Ali vre chujem, kak nekoji veliju, da sze naj vszaki puk ilirzko - szlavenzkoga naroda poszeb u szvojem narechju zobrasuje,

takovim pako drugo neodgovarjam, neg': „zmiszlite sze iz malih potokov, koji poszeb niti chunov nosziti nemogu; zjedinyeni pako vu jednoj velikoj tehevini naj vechje z razlichnum duha y szerdeza robum nakerczane brodove noszili budu.“ — Nemachkomu narodu jedan szamo vu knyiseztvu szlusi jezik, vu kojem vszake verzti knjig prez broja popisano y stampano jezta; pak vendar polag vszege toga zkoro vszaki vucheni Nemacz uchi sze josche vnosinu ztranyzkih jezikov, da iz ovih med y vojzk u domache knyiseztvo prenese. Jeli anda vu nashih vuzkimi medyami ograjenih narechjah jedan ili dva piszczi zadovoljili, jeli mozt ovi chudochinzstva chinili budu, da, shto drugdi jezero vuchenim nije moguche, opraviti pri nasz dva, tri dokuchili budu? Ako ne, anda ili narodnozt nasha naj prepadne, ili ju naj jeden *Fuchek* y nyemu zpodobne magyarkum ortografium popisane knyige uzderse? Z takovum anda jednoztranoztjum czeli nash odicheni y k naj vechjoj razszvetyenozti prikladni narod zadovoljan biti mora? Ztanovito velim vam, ako sze nezjedimo, opet nam ta izta skola poradyala bude plode, koji vre vu zvanzkum liczu szlode jednoztrane tupozti y praznovertva noszili budu. — Vu malom broju szuszedov piszczev, pri jednoj ztrani naroda iz knyiseztva siveti nemoguchih, za nezameriti sze jedan drugomu, ili vu szumlyu nenavidnozt y jala neopazti, nebude sze tak lahko nashal, koj bi szi iz lyubavi proti narodu truda vzel, y koj bi takaj znal, ovakove bludnozt maglu raztepti. — Kak neprikladno baratalo sze je kod nasz z knyiseztvom, kakove vsze neobchinyene, netechne knyisurke doszada na szvetlo dane szu, koje vnogim drugach bar za razgovor vugodni materinzki jezik gledech na szlovztvo oduren vuehiniti jeszu morale. Ovdi negovorim szamo od jednoga ilirzkih Szlavianov roda, jerbo shtogod pri nasz, to sze y drugdi nahaja, ako iznimlyem one viteske piszcze, koji vu dijachkom jeziku za perve naroda nashega zkvaritelye, za *pokojne* najmre *Rimlyane* knyige pishu. — O daj szveti Bose! da nam doma u nashom prekrasznom Ilirju sarko zhajati pochme jednoszlosnoga szlovztva szuncze, da tak u belom danu szamo josche

kadkad zmiszlili sže budemo, kak je na poru-
shenye obchinzke hise vszaki szvoje osze-
bujuke tverdokorno branil, y to ili iz nezna-
nozti, ili, da szvoju prekoredne vuchenozti
ztreliczu bratinzkoy szlogi vu szerdcze zabo-
de; — kak szmo nerazumno seleli, da verhu
vszakoga y szlednyega kotara szvoja lazto-
vita jezika zvezda poszebno szveti; kak szmo
po dnevu zapirali hisicze nashe, zaticajuchi
od vszikud obloke, da nebi traki szuncza,
koje je bratom nashem oszvanulo, vu nashe
ztanye vleznuh; kak szmo seleli, da naj
vszaki rajshi vu poszebnoj szvojoj ovak zabi-
toj hisi zapali, kakovugod ima szvechu, kak,
da obchinzkoga jednoplemenih narodov delnik
poztane szuncza. Ovakove szlabe narechja
luchernice ako vu jedno szuncze neszlosiju
sze, makar ih na hilyade bude, nashoj domo-
vini nigdar jasznovedroga dana, vech naveke
mrachni vecher, ili bledu noch, koju tudya
szvetlozt lahkko na dan szvoj oberne, doszi-
jale budu.

Ah szvani ilirzkim Szlavenom kraszno
szunasheze! Puczaj zoro! davno ne vidyena!
oztavi grobove, oztavi skure glubline, vu koje
te neszretni jednoztranczi zakopashe; prederi
z sarkum vatrum tvojih trakov ledokorne pe-
chine, koje sže pred tobum z jalnum gizdozt-
jum zdisu. Vsza horvatzka mladozt selyno y
radoztno tebi prusi ruke. Z odpertimi perszi
jur y vu zibkah novorodyene horvatzke tebi
raduju sže klichicze. Izti javor po ilirzkim go-
rah z krepkum radoztjum giblye y kiti sže o-
noj dobi, kada vu rukah vnukov nashih vsze-
chen ztopram y zduben, nazopet osivel bude,
da szlavu ilirzko-szlavenzkoga nšroda y po
dvoreh vuz milu peszmu proglaszi. Neboj
sže szunasheze, milo nam prihodno! neboj
sže onih oblakov, y kusnih magal, koje sže
izmed zperhnyenoga podertinja ztare szloge y
jedinozti kakti chaj iz gnyilih beregov kadiju,
y tvoje szlogonoszne trake potamniti groze
sže. Kada ti sara tvoga szvetlobu razpre-
ztresh, raztalit' che sže u zraku narodnozti
szvaka czerna magla, ter onda bahatozt nye-
zine shirine oszlablyena ztiszne sže vu drob-
ne kaplicze obernyena na tihi desdy, ter iz

vishine szvoje opadne dole do nizke zemlye.
Ovak potlam, kajti nishta u naravi prez ko-
rizti nije, izti taj chemer prizpeti che na ha-
szen, ar zpomenkom presheztnozti porosheno
polye ilirzko-szlavenzko razzelenilo sže bude
po czelom liczu szvojem, ter z tim predi sel-
noga jedne matere szinom szada doprinesze.
Iz szemena razlosne y krepoztne razszvetye-
nozti, najmre pod milum obrambum naj milo-
zivnejega nashega czeszara y kralya *Ferdi-
nanda*, koj zaizto nemanye, kak Nyegov bla-
senopokojni Otecz, Szvojih vernih Szlavianov
oszebujnu vasnozt blagovolyno zpoznavati
bude doztojal, — iz toga rekeh szemena vu
kratkum chaszu podigne sže ztern, koja bude
berzo preraszla sže ternye y kamenye; y o-
vak za mala sitkom bolyega duha zakrite bu-
du vsze one mochvari, odkud kusne magle
zhajati y szuncze dobrih narodov zaszlanyati
ter jaszno nebo Szlavenztva tamniti szu mo-
gle. —

Pavel Stšosz.

Vitezoričevoga Mudrosti Crčlja:

Kitica 9.

Razum misli, razum sudi,
Ali srčca naj već prudi.

Rado mu se srčca spāči,
Ki dan na dan š njum odlači.

Mnogim, dokle pamět dojde,
Dotlam lępa srčca projde.

Nit' dobromu blaga spravljaj,
Nit' ga zlomu neostavljaj;
Ki je dobar, sam ga spravi,
Malovrędnjak vse zapravi.

Volja k trudu trud lahkoti,
Da se člověk prem i poti.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 11. Travna 1835.

Br. 14.

Ništar teško ni krěposti,
Njoj vsi puti jesu prosti.
Ničesar se ta neboji,
Sama v sebi jaka stoji.
Vitezović.

TUŽNA BOSNA.

Ah slučaju gvozdeni!
Il' smo na te rođjeni,
Il' je višja sverhu nas,
Koja vlada ljudih čas,
Ruka.

Ako prvo: znam, šta je,
Jer nas kolju aždaje;
Rim, Kartago, Carigrad
Na to spaše, da ih sad
Nejma.

Ako drugo: o Bože!
Jel' moguće, da može
Milost tvoja gledati,
Pomoć rodu nedati
Slavnom?

Jel' moguće, da smo te,
O izvoru dobrote!
Tako baš razljutili,
Da smo bič zaslužili
Takvi?

Gdē su zemlje, gradovi,
Gdē su vojske, sinovi?
Gdē su sjajna gospoda
Silnog' moga naroda,
Gdē su?

O Kosovo nemilo,
Ti se nezelenilo!
Ti si jih pozobalo,
U zemljicu propalo
Cernu!

O aveti neslogo,
O nevěro! dal' mnogo
Ti si kervce prolila,
Prejaki razorila
Narod.

Mač si sinu pružila,
Otea, majku ubila,
Bratju si zavadila,
O, što si uradila,
Gledaj!

Koji nēgda vladaše,
I zakone davaše,
Učini jih robove,
Zakopa u grobove
Tamne. —

Koja polja radiše,
Koje loze sadiše,
Svoje nenazivaju,
Jezik jim otimaju
Isti!

Budi pizmo zelena;
Sloga, ljubav medena:
Pak će sunce sinuti,
Pak će zlo uminuti
Svako! — —

M. T.....ć.

HORVATI U GLOGOVI.

Velika Glogova je znamenita tvrđava na levom bregu *Odre* potoka, u negda cz. austriazkoj, szada pako u poruszkoi *Szlezii*. Ovu tvrđu je 1806 francuzka vojska po kapitulaciji uzela. Po francuzko - ruskom ratu u letu 1812 y po zpomenka vrednom povratyanyu Francuzov iz Ruszke u zimi leta 1812 y 1813, potegnushe sze oztanki chetertoga sherega glavne francuzke vojske vu ovu tvrđu k pervim vre onde bivshim chetam, y bili su vech dana 12. Széchna 1813 od Ruszov y Poruszov obszedyeni; a po bojih pri *Liczenu* y *Budishinu* [Bautzen] dana 27. Szvibnya [Maja] 1813 je francuzka vojska obszednutja iz jedne ztrani, najmre na levom bregu *Odre*, raztiralala. Vech pri pervom obszednutju su bili oztanki pervoga pod francuzkum oblaztjum ztojechega, tak zvanoga provizorzkoga horvatzkoga regimenta [Lichani y Ottochani] z na novo iz Granicze doshavlshemi novaki do broja 1200 nadopunyeni, u jedan batalion pod zapovedjum velikoga majora *Josefa Costé* zpravlyeni onde u garnizonu. Po bojnem pochinku u Klasznu [Juniu] 1813 nadojde y oztanek drugoga prov. horvatzkoga regimenta [Ogulincezi y Szlunyani], koj sze je u bojih pri *Liczenu* y *Budishinu* na szamih 700 lyudih pomanyshal, za objachiti garnizon, pod zapovedjum majora *Vissnicha* [szadashnyega oberztara] u *Glogovu*. Oba ova bataliona su bila do providyenia u jedan regiment zeztavlyena. — Drugo obszednutje ove tvrđe je pochetu po dokonchanom bojnem pochinku u Kolovozu [Augustu] 1813, u koje vreme je tvrđavzki shereg josh z chetertim batalionom br. 151 francuzkoga linie regimenta, kak takajshe z jednim frankofurtzkim batalionom bil objachen, tak, da je u pochetku drugoga obszednutja okolo 9000 lyudih brojiti mogal. Kajti pako tvrđa teszno zatvorena bishe, nizu mogli obszedyeni nikakvoga glazsa od ratogledischa dobiti, dokle su ztopram proti konczu Ztudna [Novembra] 1813 chez novine, koje su z raketami nutar baczene bile, zeznali, da je Austrija k zavezu [allianczi] proti Francuzom priztupila. Ovo je bilo dozta veliko znamenye hrabrenim Horvatom, da miszle na szredztva iliti nachine, kak

bi sze francuzkoga jarma reshiti, y pod zstavami szvoga prirodnoga vladavca za zlatu szloboschinu vojevati mogli. Nekoji oszobito zaufani chaztniki jeszu naztojali z oчитum pogibelyum glave z poruszkim obszednutja komandantom, generalom *Blumensteinom*, u pizmene dogovore puztiti sze, da zverhu ztalisha Austrie obilneje glazse dobiti mogu; buduchi ovo dobro izashlo, izkali su vsze vishe y vishe oficzirov y proztih momkov u znanye szvoga nakanyenia dovezti, dokle nizu bili ztalni, da u potrebochi na vsze viteske zemlyake rachunati mogu, y da bi sze, ako bi francuzki poglavari proti nyim szilno baratati hoteli, y u tvrđi braniti y orusjem uzdersati mogli, bar dokle im pomoch od zкупа dogovorenih Poruszov izvana dojde. — Dana 1. Januara 1814 jeszu horvatzki oficzi u ime czeloga regimenta gubernatoru tvrđe, generalu od divizie, baronu *de Laplane*, pokornozt odrekli, y potrebovali su, da ih oborusjanih iz tvrđe oditi puzti. Ovo z pochetka nije bilo dopustyeno, ali pokle je zkupezvani vojnicki tolnach po zrelejem razmishlyavanyu previdel, da su vech szlobododlyubni Horvati ztalne nachine za szvoje oszlobodjenje pripravili, y da sze szilum proti nyim nista opraviti nemose, bilo je dokonchano, da sze z lepim nagovaranyem, z obechanyi y vszakojachkum shegavoztjum pomiriti imaju; ali buduch da ovo proti goruchemu domorodztvu vsze nista hasznilo nije, tak im je najpotle mirni odlazak dovoljen. U to vreme je frankofurtzki batalion po poszlanih szvojih oficzirih pital, jeli sze y oni szmeju z nyimi szlositi, sto su Horvati prez znanya gubernatorova prijeli. A izti dan, kad su iz tvrđave izishli, najmre 26. Januara 1814, priztupila je k Horvatom takajshe onde bivsha kompania Szpanyolczev pod zapovedjum litananta *Lorenza* ztojecha, kak sze predi dogovorishie, koju su nashi domoszlavni vitezi takodyer proti volyi gubernatorovoi iz *Glogove*, gde sze je vech od 12. Novembra 1813 z $\frac{1}{4}$ funta konyzkoga mesza, y z $\frac{3}{4}$ funta kruha sivet, ili za bolje rechi gladuvati, to jez ztrdati moralo, oszlobodili.

Za szegurnozt odlazka uzeshie z szobum Horvati najoszebujneje velike oficzi oztav-

shenga francuzkoga sherega za poruchantzvo
do perve pruske ztrase.

DĚVA CERNOOKA.

Aj ti cernooka
Děvo mila,
Šta si mi u serdce
Zasadila?

Odkud nemir duše,
Persa tesna?
Odkud želje vruće
Iskra kresna?

Jel' čine to tvoji
Svilni lasi?
Ili tvoje řeči
Sladki glasi?

Jeli nadro puno
Sněžno bělo?
Ili tvoje krasno
Tanko tělo?

Jeli usta tvoja
Ta milena?
Ili ljubna lica
Tva rumena?

Ah, nijedno poseb
Nije bilo;
Sve je milo, serdce
Umorilo!

Bože daj i tebi
Persi tesne,
Ljubavi čutenja
Iskre kresne.

Aj ti cernooka
Děvo mila,
Sta si mi u serdce
Zasadila?

Ljudevit Vukotinović.

CZAR PAVEL.

Ov je bil po drugi put ostro zapovedal,
da sže po vuliczah Petrogradzkih hitro na ko-
li voziti neszmi. Nekoj oficzir sže je jedan

popoldan na lahki droshki z jednim konyem
hitro chez vuliczu pelyal. Pripeteze sže czar
za nyim vozi, koj odmah szvojemu kochishu
zapove, da ga doztigne. — Zpazivshi oficzir
czara za szobom, hoti mu sže ugnuti; ali
chim berse tira on konya, tim hitreshe ga czar
szlědyashe. Znajuchi oficzir, da mu neche
dobro biti, ako bude doztignyen, puzti szvo-
mu kozachkomu konyu vuzdu, y za kratki
chasz je neztal czaru iz pred ochih. Nemo-
guchi czar begaveza vloviti, povrati sže szer-
dit nazad, chini on chasz generalmarsh bub-
nyati, y zapove, da sže on oficzir, koj bude
na meztu zhadyanya manykal, prime y drugi
dan pred nyega ob 10 vuri dopelya. Pri vszih
regimentih, koji szu vu onom ztolnom vara-
shu bili, falelo je 27 ofieczirov, koji szu vszi
pred czara dopelyani. Ali nepoznajuchi czar
begaveza, reche szerdito, da sže je jedan
zmed nyih, kakti prez pameti po varashu vo-
zil, y da je pri zpravlyenyu regimentov, 27
ofieczirov manykalo, kojih vszih da odszudyu-
je vu Sziberiu poszlati. Vszi szu ztali kakti
odrevenyeni od ztraha, kad na jedan put mla-
denacz iz med nyih ztupi, y poztavivshi ruku
na ganyena persza, nagne sže pred szamola-
davczem, y reche derhchuchim glaszom: „Szer-
ditozt Vashega Velichantzva nek' na me sza-
moga pade, moji drůgi szu nedusni. Do szad
nije bilo josh nijednomu oficziru prepovedano
u szlobodnih vurah izvan varashkoga kotara
nahadyati sže. Ja, ja jedini jeszam krivacz.“
Vishe nemogashe govoriti mladenacz. Nije
imal vishe duha [Athem], ni zraka vu ztish-
nyenih pluchah. Po czelom telu ga je neka-
kova derhtavicza obhadyala, a licze mu je
prebledelo. Czar ga meri od verha do pět: u
czeloj palachi biashe szvetechna tihocha, dok
za dugim muchanyem czar zapita: „Gdo szi
ti?“ — Ja szem Ivan ***. Czar muchi opet
jedan chasz, y gleda na verlo lepoga mladen-
cza. „Odkud imash kozaka?“ — Od mojega
oteza, on ga je szam odhranil [odgojil] y me-
ni daroval. — „Tvoj otacz,“ reche czar na-
szmejuchi sže, y poztavechi ruku na rame
laitnantovo, „tvoj otacz je jako dobroga ko-
zaka odgojil, ali y josh bolyega szina. Ti
sže nebojish moje szerditozti, branish tvoje
drůge, to je lepo, verlo lepo. Zaradi tebe

oprastyam tvojim pajdashem kastigu. Ivane, sto chesh za tvoga kozaka?“ — „Goszudaru“, izkrikne mladenacz milum dobrotivnoztjum szvoga czara ganyen, y pade pred nyegove noge, „kony mi je zachuval, sto mi je najdrasje vu mojem sivlyenyu, t. j. milozt czarevu; za ovu veliku czenu ga Vashemu Velichantzvu poklanyam.“ — Czar zdigne mladencza z rechmi: „Uztani majore! od laitnanta czar ne prijemlye dara. Hvala ti za konya.“ Kada je czar daruval, daruval je czarzki. Poleg ove mere czarzke dareslyivozti bila je takajshe kochija napravlyena, koju je mladomu majoru drugi dan poszlal.!

KONY KOSCIUSKOV.

Glaszoviti polyzki vodya *Kosciusko* zprovodi dva zadnya leta szvojega sivlyenya u Szoloturnu, shvajczarzkoj zemlyi. — Nyegova prirodna lyubeznozt, szerdchena dobrota, y izkazana dobrochinztna prizkerbela szu mu lyubav vszih onih, koji ga poznali jeszu. Nijedan potrebnij nije od nyega odishal, da nebi bar utishenye y batrivozt, ako ne pomochi dobil.

Hotechi nekoj dan jednomu ztaromu redovniku u szuszedztvu, od kojega znal je, da rad pri szebi gozte vidi, nekoliko butely bolyega vina hitro poszlati, odpravi z butelyami szina gazde szvoga na odlucheno mezto. Da pako ov zadobe tamo dozpije, dá mu *Kosciusko* szvojega konya, kojega on po varashu y onih okoliczah jahati navadan bishe.

Ali buduchi szin gazdin nesto kashnye doshal, neg bi bil moral, zapita ga *Kosciusko*, zasto je tak dugo zaoztal? — Na to odgovori mladenecz iztinzki: „Z ovim konyem, gozpodine generale, nemore sze nista opraviti, zvan da bi chlovek vashu keszu imal; jer kadgod sze koj potrebnij priblisi y odkrije, kony odmah ztane, y vech sze ne gane z mezta, dokle sze proszechemu sto nedá.“

Nut! izto nemo sivinche je pokazalo preveliku dobrotivnozt szvojega gozpodara, koj izmed vnogih krepoztih, z kojimi je kakti

vojvoda y vusgani polyzki patriot bil nakitjen, takajshe vszakomu dobro chinechi lepu dareslyivozti uzpomenu, na diku czeloga szlavenzkoga naroda je oztavil.

I. T.

Vitezovičeroga Mudrosti Crčtja:

Kitica 10.

Meda ní prez pčel, to znaste,
Nit' prez ternja roža raste.

Nogom bolje, neg' v jeziku
Poterknut se jest čoviku.

Čuvaj se psa, ki nelaje,
On podmuče straha daje.

Ki po tujem hlepi blagu,
Njegovo će pojt' po vragu.

Vol za druge jaram bavlja,
I med drugim pčela spravlja.

Červak svilu drugim prede,
Drugim ovce vunu rede.

Mudrac drugim knjige spravlja,
Skupac blago zaostavlja.

Drugim zidar grade zije,
Kerv za druge vojniki lije.

Drugim černac zlato bere,
Drugim otac radja kéere.

Vrěmenu ti podaj pleće,,
Ako tebi vrěme neće.

Zahman je ka lěpa dumna,
Ako sveta ní i umna;
Jer nečini dumnu halja,
Sveta misal k tomu valja.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 18. Travna 1835.

Br. 15.

— Někí dan mi reče sestra Klio,
Staro da nam se
Vrěme povratit, kolo staro, stani,
Pěsme, čast, glasnih citarah štovanje;
U sabor dojdu lugovih po pustih
Sestre razsute.

Katančić.

ILIRIČKI NARODI

na dan 19. Travna

DAN NARODJENJA SVOGA CARA I KRALJA

FERDINANDA I.

I.

[Molitva].

„Moljbe usliši Bože puka tvoga:
Živi, zaštiti Cara *Ferdinanda*!
Upravi pred njim staze, kud se krene,
Otče mogući!

Iz tvoje svete kojeno je vladat'
Primio ruke, tebi daj ugodno,
Daj da narodah milione srěčno
K sverhi privadja!

Mir z punih njedrih plodonosni, blagi
Mir po prostranog' otečestva zemljah
S palmom u desnoj, s veselim zlamenjem
Daj da ga vodi.

Al' ako gordi proti njem se kadgod
Dušmani dignu, ako pravda cvili,
Daj slavu, hrabrost njegovom oružju
Daj nedobitnu!

Otea u Sinu blagoslov umrěvšeg'
Izpuni! — cvětjem staze daj da rastu,
Daj da narodah srěća mu jedino
Tersenje bude!

Daj milu, svetu njegovu za glavu
Daj da zahvalnost krune mu za světfe
Věnce poplićuē po slobodnim hoda
Srěćna kotarim!

Sunce daj Věčni dugo nek' današnje
Pozdravi! germku ime *Ferdinanda*
Čak nek' u svomu sladjadi slavuljak
Glasi radostno!

K narodu ljubav Cara nek' priteže;
A k Caru narod neporušna věrnost:
To, Nebo blago, molimo te triput,
To nam uděli!“

II.

[Nadometak].

Ti pak, u kog' su bogovi mogući
Metnuli ruku roda kocke silnog',
Serdcem otčinskim želje primi vernih
Čiste sinovah.

Mi ćemo černu dragovoljno za Te
Proliti kervcu, naše Tvoj će gvozdje —
Ko što nam slavni dēdovi činjahu, —
Braniti Prestol.

U žilah hrabrost gdě je, neg' slovinskih?
Nam Filip dav'o j' Macedonski mite
Udrio kopnom, silenim li morjem
Svakda potučen.

Nas s' Alexandrom priateljstvo veza;
Nas nit' Augustus dobio bi pravim
[Privarom jakost već Ilirca razbi,]
Putem oružja.

Il' Te tko s jednim hotěo sporedit',
Il' s drugim sravnit, tretjeg il' promotri:
O kako ljubko ime *Ferdinanda*
Glasi pram onim!

Čeh Tebi služi, Moravan, Silezac;
Teb' Slovak, Rusnjak sa Poljakah stranom;
Mi tvojim kad smo dědovom, pokaži,
Bili nevěrní?

O! reci samo, da bratji nevoljnoj,
Još koju težki poganika gnjavi,
Svergnemo jaram, pa Carem se kaži,
Piši Slovinskim!

Primi to věrnog za zlamenje serdca,
Brani nas, čuvaj! — pa neboj se ništa; —
Ah, i Tvoj slavno-roditelj-pokojni
Ljubio nas je.

Spěvala mladež ilirička
u sveučilišću Bečkom.

IVAN VOJKOVIĆ.

Vu onom kraju nashe negdashnye horvatzke zemlye, kuda *Mura* teche, y gde szad pod imenom Magyarov nashega ilirzkoga roda y jezika lyudi ztanuju, — chul sze je u proletju godine 1623 nekoj dan ne dugo pred zapadom szuncza stropot konyev y orusja.

Slavni vitez, grof *Gjuro Subich Zrinski* [Zriny], Ban trojjedne bratje horvatzke, slavonzke y dalmatinzke bil je, koj je vojkuz szvojih vernih krajshnikov y drugih horvatzkih vojniov od *Kanise* vrachajuchi sze, gde *Turke* zaludo chekashe, opet domom pelyal.

Vojzka ta bila je verla y cheztita, jer u nyoj bishe najhrabreneji junaczi one dobe, kakti grof *Ivan Draskovich* [kaszneje Ban y Palatin] *Vladovil Keglerich*, *Kersto Mernavich* Podban y poglavar Petrinye, *Vuk Krisanich* y *Ivan Vojkovich*.

Vszi szu vojaczzi szretno preko *Mure* proshli, szamo nekoji josche z *Kerstom Mernavichem* z one ztrani potoka zaoztashe, kad najedanput jaka cheta *Turak* iz nenada na nye navali. Shaka na boj nepripravnih vojniov mal sze neuplashi, kada *Turci* vechum szilum udarishe, al' *Mernavich* premdar ztar, hrabrenum szerdchnoztjum szvoje nagovarja, ter nepriatelyu okorno protivu sze ostro vojuch; ali kada ga *Turci* vsze vusje obkole, y kad ga moch oztavlyati pochme, na obladye vishe nemiszli, nego szamo diehnu szmert kresznim okom trasi.

To zapaze preko *Mure* oddelyena bratja, — ali hladna reka jako naglo teche, a tada tako szilne vire vijashe, da nijednomu izmed nazochnih volye nebishe, u nyejne sze valove bacziti y na drugi breg preplivati; — brod pako bi na drugoj ztrani.

Nut *Ivan Vojkovich* oszebito vruchega szerdcza junak, kak ztarca *Kersta*, szvoga Podbana u tolikoj szili zapazi, nepremishlyava szi ni malo, nego odmah iz konya zkochiv halyu szleche, uzme szablyu y dve pistole y hiti sze u *Muru*, ter jakim laktom musevno prepliva naglu vodu. Na szuho ztupiti hotechega *Turchin* z ostrum szuliczum oborusan docheka. *Ivan* prez ztraha pred nyega ztane y zprusivshi pistolu, turzko mu chelo prebije, hala uzjashe, y vu szred onih, koji *Mernavicha* obkolishe hitro prizkochi, ter tako mochno med nye bije, da sze vnogi vu kervi valyashe. To videchi horvatzki momezi opet sze zpravlyaju y tim' dvina vitezoma na pomoch shetuju; drugi takojer vu manyshe chune ztajajuchi pochmeju sze prevasati. Medtemtoga *Turci*, kojih polovieza vech poszechena bishe, szvoje hitronosne jahache u beg obernushe.

Obladanye ovo, kak iz nenada nadozpelo je, tak veliko y neopiszlyivo veszelje u czeloz horvatzkoj vojkzi zrokovashe. *Ban* sze je verlo obradoval nad viteskim chinom *Vojkovichem*, ter izviszil ga je medyu vszimi nazochnimi.

Ztari *Kersto* bi u tom harezu tak ranyen, da niti konya zaszedati, josh manye pako na dalye vojevati nije mogal, za to ga Ban *Zrinski* od vojkze odpuzti, ter za pajdasha y chudara do Petrinye dade mu *Irana Vojkovicha*, koj sze z chetum izabranih junakov taki na put odpravi. — Kak tesko y pogibelyno bilo je ono vreme vszako putovanye, najmre pako z boleznikom, tak vendar szrečno obavi *Ivan* ov szvoj poszal, y vu Petrinyu doshavlshi izruchi *Mernavicha* vu obrambu szina nyegovoga *Vuka* y kchere, prekraszne *Irinke*. Decza otcza szvoga milo lyubecha raztusila szu sze gorko nad ztalishem nyegovim, ali ztaracz proti nyima zreszno progovori:

„Nikad, deczo moja, nemojte sze plakati nad ranum, koju otacz vash za Domovinu noszi, nego plachite sze nad onimi ranami,

koje Domovina nasha dobiva.—Ovomu vrednomu vitezu *Ivanu Vojkovichu* hvalite, — on uzderisa mi sivot, y ako Bog hoche, nebude to posljednya rana bila, koju noszim za nashu ztarru szlobodu, za koju mi Horvati u tom znamenitom vremenu sivet i umreti moramo.“

Vuk izkernim rukovanyem obranitelju oteza szvoga blagodari; *Irinka* pako czernim okom lyubko pogleda *Ivana* y hvalu mu izreche takovim glaszom, da *Ivan* niti izkricze oka, niti szlazi rechi pozabiti nemogashe. Biztro vazdar chelo, zorno proti vszakomu oko, y mirno vu vszakoj pogibelyi bi *Ivanovo* szerdece, — a szad pred jednum devojkum potamni chelo, uplashi sze oko, y szerdece tako tesko bije, ko da bi mu smehki top na perszah lesal.

Josh nijedan mudroznanacz nije zezvedel, kak y koim putem lyubav u szerdece vlezne, a kakova je, kad je jedanput u perszah, gdo che to zpiszati, sto sze szamo chutiti mose. *Vojkovich* doszad czelim szvojim bitjem szamo vojak, koj vszevdily novu szlavu trasi nemiran u miru, szada nehochi sze prenalgti z odhodkom, y to, kak miszli — zato, da pazi na bolest postovanoga ztarcza *Kerzta*, a vendar vszako y szlednye jutro pervo pitanye bi za *Irinkum*. — Czeli tjedan proshal je mirno, sto je chudno bilo za ono vreme, gde Turczine szamo blisnyu Krajinu, nego takaj nuternye okolieze Orszaga uviek napaztovahu; al' u tom zvanzkom miru zgubi *Ivan* zevszema nuternyi szerdeca pokoj.

Ivanova chutenya tiho u musevni per-szah zakrita dan na dan vechjum vatrum podsgana zaizto bila bi plamnom szinula, da nije medtemtoga glasz novoga opet rata nadoshal. Turczine zachuvshi szvoga sherega pobj, koj sze na levom bregu Muravzkom dogodishe, nishu dugo stentali, da na fantenye ili oszvetu shetuju, y zato velikim brojem szakuplyeni na Koztajniczu szilnim jurishem navalivshinyu predobishe. Na to Ban *Zrinsky* na obrambu domovine vszezmir pripravan, chlovek volye od kamena chverstye, koj predi umreti negoli namenjenje szvoje neizpunyeno oztaviti navadan bil je, szkupi szvoje junake, y berse bolye proti Koztajniczi napreduje.

Nash ztari *Kerzto Mervavich* tusan, da

szam vojevati nemose, predade szinu ravnanye szvojih momkov, ter ga otechinzkim blagoszlovom objachenoga k Banu shalye. — *Vojkovich* sze u tom hipu ni malo zdersaval nije, jer krepoztno lyubechemu vszaka prilika draga y vugodna je, u kojoj sze lyube szvoje vrednejim izkazati mose, — gde devojka szamo lyubi, tamo mladencza dusnozt je, odicheno baratati, — y vu tom jedino ztoji pravedna musevna gizdozt. — Od ztarcza y czerneoke sze zpricha y pridrusiv sze *Vuku* na vojnichu ode.

[Konacz szledi:]

PROTIVNOST.

Tout vive par contraste et par opposition.

Rousseau.

Čez protivnost živu svaka,
A priměru jošće više;
Iz onoga, što te čaka,
Poznaš, koja tvar ti biše.

Mornar tvrdo kopno ruži,
Dok ga včtar tihi riva;
Al' zlizkoću mora tuži,
Kad na daski razbit pliva.

Dok pod vedrim nebom skače,
Što j' sloboda, ptić neznade;
Ali bėdu svoju plače,
U suzanjstvo kad upade.

Junak dično rate slavi,
Demeskinju svoju hvali,
Dok ga bitva nezabavi,
I v pot kervni neukali.

Nezna bogat, što je blago,
Dok nevolje neizkusi;
Nit' je komu dobro drago,
Doklam žuhka nepokusi.

Kad nam žarko sunce sěne,
Světa sjajnost mi hudamo;
Al' tma zemlju kad oděne,
Vrědnost njeju tad poznamo.

Kada putnik dalje strane,
Tudje pute kad prohodi,
Domovinu zvati stane,
I vu serceu s sobom vodi.

Doklam cvětak polje kiti,
Smertnim malo duh nasladja;
Ali rese kad odbiti,
Na pamet njim tad dohadja.

Pod maternjim doklam biva,
Okom dēte, nju nepozna;
Al' k mačehi kad dozpiva,
Tad maternju milost dozna.

Slavijani, koji gade
Jezik svoj ko ružnu zlobu,
Sad kad njim ga iz ust vade,
Nehte l' spoznat njegvu dobu?

Slavomir.

Dor. JAKOV SUPAN.

Pred nekolikimi dnevi bil je u nashom glavnom varoshu viszokovucheni szlavijancki domorodacz, gozpon *Jakov Supan*, doktor y professor bogoszlovja u cz. kr. vekshom uchilischu u Lyublani. Ov velikim narodolyubjem y nenavadnum znanostjum odicheni Szlovenacz je, uzbudyen *Slavinom* pokojnoga opata *Dobrovškog*, vre leta 1817 u jeszeni pervikrat putoval na nashe horvatzke otoke *Cres* [Cherso] y *Kerk* [Veglia], da glagolzko szlovztvo y knyiseztvo onde na meztu obilneje zpoznati mose. Taj izti pút je ponovil u letih 1818 y 1819, da mose takojer na otok *Rab* [Arbe] dozpeti, shto u letih 1817 y 1818 zbog kontumacie dopustjeno bilo nije. 1820 je do Zemlina putoval, y to vsze na szvoje ztroshke, najvech peshicze, z vnogimi teskochami, vechkrat y z pogibelyum sivlenya. U Zagrebu je vech bil najmanje shezt put, a vu obchinzkom u Horvatzkoj, u Primorju y Szlavoniji preko dvanajzt putah, y vszigdi je polag moguechnozti vszakojachke knyige pokupoval tak, da nyegova oszebna szlavenzka knyisnicza za velikum szlavenszkum knyisniczum negda barona *Zoisa*, koja je szada z obchinzkum vekshega uchilisha u Lyublyani zjedinyena, u czelom gornym Ilirju pervo zaizto mezto uzimlye. On negledech na trude y troshkove vsze udily naztoji z razshiravanyem dapache

y z dareslyivim razdelivanyem horvatzkih y szerbzkih knyig, lyubav k horvatzkomu narechju y szlovztvu povszuda razproztrani.

Nyegova terszenya za obdelavanye y izobrasenye szlavenzkoja jezika vu obchinzkom, ilirzkijh pako narechjih vu oszebnom jeszu zaizto naszleduvanya vredna. Ako igdo, tak zaizto ov verlo vucheni Szlovenacz previdi potrebochu duhovnoga zjedinenya vszih ilirzkijh Szlavijanov, ali premdar vnogi mozbit nemanje ovu iztu potrebochu zpoznali szu, malo sze ih je vendar salibog doszada nashlo, koji bi tak pomnyivo, tak neutrudlyivo vu chinu k tomu velikomu poszlu shtogod doprineszli bili, kak gozpon doktor *Supan*. — Znajuchi, da je tesko razumno obdelavati ono, shto chlovek zevszema nepozna, putuje po czelom *Ilirju*, da vidi duhovno y telovno sivlenye naroda, na kojega korizt dan y noch szvoja mishlenya ravna. On pobira oposzred preztoga puka ztarinzke rechi, izgovore, prirechja; on szibilesuje obichaje — y poszluje vu razredyenyu zemlyozpisza y krajobraza [mape], da z tim bolye utemlyi szvoja pizsma, koja zverhu dogodovschine ilirzke zpravlya. Szamo ako vnogi toga putnika vu szlovztvenom poztupanyu naszledovali budu, szamo onda duhovnim nachinom podkopati sze mogu rusne zidine, koje bratju od bratje luchiju, y koje sze szamo na szramotu nashega ztoletja josche kano oztanak ztare predszye od koga podpirati mogu.

N Ě T I L O.

Vu Ruszkoj, Nemachkoj, Franczuzkoj, Talijancko, Englezkoj y drugde najplemeniteja gozpoda y najnisji proztaczi jednim jezikom govore, a nistarmanje dobro sze razpoznavaju. Kak bers gdo vuzta otvori, odmah sze znade, koliko vagne. Razum dakle y znanost chini razluku, kojum sze lyudi razpoznavaju. A gde szije je tesje iztim razumom y znanyem szlavu pribaviti, jeli onde gde nasz szamo nekoji, ili tamo gde nasz vnogi razumiti mogu?

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 25. Travna 1835.

Br. 16.

Teško vsagdi jest v orsagu
Obljubiti stvar nedragu.
Bolje je zlu put preteći,
Neg' se v tužno zlo podleći.
Vitezović.

1.

ODLAZAK KARA - GJORGJIA IZ SVOGA OTEČESTVA.

Jarko nam je sunce za oblake zašlo,
I na vjeko serbsku slavu pomračilo,
Nit' nam višje vedro nebo biti hoće,
Jer zvijezde padoše, sjajni mjesec zadje;
Ah! vjerna jih tama turska obuzela,
Serbske kćeri djece nadežda propala,
Kud god ruke pruže lišeni pomoći,
Uzdišu, i tuže u dne i u noći.
Plač'te dakle Serblji, plač'te neutješno,
Jer pogibelj vašu vidite na vjerno!
Plač'te i vi kosti iz serbskih grobovah
Sinovi su vaši svud sini robovah!
Mila serbska polja, s potoci izvori!
Plač'te i ridajte s ptičicama po gori!
Berda i doline! uzdišite gorko,
Nebude vam pjevat' višje serbski soko'!
Nit' serbska dječica glasom veseliti,
Mila stada pasuć u frulu svirati!
Tako je to nama šćastije bivalo,
Vrjeme sljpo svagda i često sgibalo.
Ah! zar su nemile hotjle boginje
Na vjek uzet' Serbljem slavu i veselje?

2.

NA PRJEDJAŠNJU PjESMU ODZIV 1830 LjTA.

Jarko nam je sunce ljubko zasijalo,
I na vjeko serbsku slavu razvedrilo,
Nit' nam višje nebo mutno biti hoće,
Ukazaše s' zvijezde, sjajni mjesec dodje;
I vjerna je tama ona izčeznula,

Serbskih kćerih djece nadežda s' rodila.
Od sad jće nam sunce na vjek sijat' sjajno,
Sudbina to veli pokazuje javno.
Na serbske je suze pogledala gorke,
I nemile turske vidila handžare;
Zato nama prjža sve moćne pomoći,
Veselj'te se bratjo u dne i u noći,
Otečestvo milo mi dobismo naše,
Vrazi nam oružje i grad predadoše,
Veselj'mo se bratjo, bratski i utješno,
Izbavljenje naše vidismo navjčno.
Radujte se kosti i serbski grobovi,
Sinovi su vaši u svojih domovih;
Mila serbska polja potoci s izvori
Radujte se s nama i ptice u gori.
Berda i doline vozkliknite složno,
Od sad jće vam pjevat' serbski soko' jasno,
I serbska dječica glasom veseliti,
Mlado stado pasuć u frulu svirati.
Zato je to hudo šćastije bivalo,
Terpljenje je naše izkusit' hotjelo,
A od sad nam daju te mile boginje
Navjck uživati radost i veselje.

G. G.

IVAN VOJKOVIĆ.

[Konacz].

Lepi ter ugodni bishe protuletni dan, u
sarkom szunczu lezkalo sje je szvetlo orus-
je y meszeczzi turzke vojkze, koja sje je o-
kolo Koztajnicze u tabor poztavila bila. Kak
Ban Zrinzky blise dojde, razdeli vojkzu y od-
redi tri chete, vszaku po ztotinu junakov, po-
ztavivshi vodje: pervoj Ivana Vojkovicha,
drugoj Vuka Krisanicha, a tretjoj Vuka Mer-
navicha.

Obodve ztranke selyum boja goruche, nishu dugo chekale, nego szu sze kano sarke ztrele naglim navalenym popale. Perva sze z Turczy zeztane *Mernavicheva* cheta, y kano na peldu drugim szami vodye pervi sze popadnu. Aga kopje, koje u *Mernavicheva* persza porinuti zaludo terszil sze je, szad u rebra nyegovomu zelenku tak seztoko zabije, da sze verni kony umah zrushi. *Mernavich* hitro na noge ztane y z ostrum szablyum szilno mashe, da odverne vnosinu szmertonesznih udarczev, koji ze vszih ztranh proti nyegvoj glavi padahu; — al' vsza ta hrabrozť nebi bila mogla odoliti prevelikoj szili, da nije na hitrom pomoch prizpela.

Ivan z szvojimi momczy ne daleko od *Vuka* poztavlyen, konya oshtro oztrugne y naglim zkokom doletí na mezto, gde prijately mal' nepogiba. Nekoliko zdravih udarczev iznenada vnogo vishe ztraha zrokuje, negoli vnosina dochekanih, zato nezpazivshi odmah Turczy, odkuda najedanput britkih szabaly napazť, ponekoliko odzkoche; za toga *Vuk* drugoga zaszedshi jahacha, z *Ivanom* zjedinyen dushmanine vechjum vatrum y seztinum preganyati pochme, al' ovi daleko nebesahu, nego sze na prilichnom zemlyishu vu red poztavivshi na bitvu pripravlyaju, y z oshtrimi chordami doshazťje Horvatov chekaju.

Szedoglavacz z barshunzkim pokrit turbanom y kinchenum odeven halyum, pervi pred szvojimi ztoji, y proti *Ivanu* napervo jashuchemu zorne ravna ochi. Golemoga y krupkoga tela bishe taj Turchin, czernoputni nyegov obraz bi z belimi berkovi y szedum bradum zarastyen, oko vatreno kano mladicha. Chizto mirno y kakti vezťovit szvojega obladanya je szedel na szvom *hatu*, vuzta na pol k szmehu szlosena jeszu pomiluvanye ili bolye rekuch poteptavanye nadohadyajuchemu *Ivanu* kazala. Ali kad *Vojkorich* vsze blise k nyemu dohaja, Turchin shirje gleda, vlazťovitomu oku neverujuchi, chelo nabira y demeszkinyu [szablyu] szvoju pripravi, — ar vidi, da che uprav z junakom poszla imati. *Ivan Vojkorich*, mladenacz u najbolyshoj dobi, nije bil bash tako goropadnoga tela, kak nyemu naprotizťojechi Muszulman, ali shtogod ovomu bishe jakoťť tela, to *Ivanu* nadomestyalajje

oszebujna umetelynozt pri orusju, z kojim junaczi onoga veka zkorom vszi verlo baratati znadoshe. — *Ivanu* sze szveti oklop na perszah, nad nyim viszi czerlena szvita, koju mu je za uzpomenu *Irinka* prikazala, kraj pasza viszi mu szablya y buzdovan, narodno y ono vreme navadno orusje.

Kak je tankoga ztruka bil *Ivan*, tak vendar oko nyegovo vatreno, koje sze izpod shishaka kreszi, y zreszno szlosena nyegova, akoprem ne josche tak musevno obrastyena, vuzta pazlyivoga vendar uchinishe Turchina.

Ivan naglo al' nemanye pozorno popade szvoga protivnika, koj sze hrabreno brani, y vszakoga vudarcza odvernuti nazťoji. Ali zkoru bolye razigra sze horvatzkoga viteza lakat, koj vszeudily jakshi biva, doklam najzadnyich dushmaninu glavu odszeche. — Na to k meztu dojashe jedan mladi Turchin, szerda mu sari licza, gorkim jadom szivaju mu ochi. „Kaurzko pszeto, vrati sivot mojemu otezu!“ viche hrebavo-lyutim glaszom turzki momak.

„Nit' oteza, niti szina ovde nepoznam, vech szame neprijatelye pred menom vidim,“ odgovori *Ivan*. —

Veruvana pizhma ztarinzka pod iztinu povedaju, da je *Ivan Vojkorich* toga mladoga Turchina z tulikum mochjum uszekel, da mu je od temena glave tija do szredine persz telo razkolil, nashto drugi Turczy uplasheni povushli szu, ar za toga *Mernavich* y *Krisanich* szvoju dusnozt vredno izpuniti uzmanykali nishu.

Kozťajnicza je bila nazopet predoblyena, y z velikum szvetechnoťťjum bi szlavlyeno obladanye, y vszi vitezi, koji k tomu stogod doprineszli szu, zadobishe veliku hvalu y diku, a med nyimi najvechu *Ivan*. —

Uchinyeni plen jednako bi med vsze horvatzke vojake razdelyen. *Ivana* pako *Vojkovicha* polag oszebujne zaszlusbe szvojih viteskih chinov imenova y uchini Ban zapovednikom ili poglavarom u ztranh Pokupzkih.

Na proshnyu zadnyich *Vuka Mernavicha*, ztari *Kerzto* hrabrenomu *Ivanu* szvoga y szinovog sivota obranitelyu z dragum volyum dade u hisni zakon selyno lyubechu y lyublyenu *Irinku*. Kak szu *Ivan* y *Irinka* szvoje szreche szlazť czenili, y kak szu ztaromu *Ker-*

stu zahvalni bili, nechu piszati, ar je to izto
vu jezero pripoveztjeh jezero puta vre pove-
dano; nam dozta bude znati, da je takaj *Ivan*
Vojkovich jedan zmed onih neizbrojenih vite-
zov, koji szu za ztarinzku horvatzku szlobodu
szvoju junachku kerv radi aldovali y z ko-
jimi sze nash narod y domovina ponosziti mo-
re. Vitezi ovi poztavili szu kasznim unukom
zaszlavnu peldu, shta pravi domovine szin za
prirodyene pravice y narodnu szamoztalnozt
chiniti ima; y mi nyihov zpomenek postujemo;
kajti rech szvoju „bolye je postenye prez siv-
lenya, neg sivlenye prez postenya“, vezto-
vito zpunili jeszu.

Ljudevit Vukotinović.

ŽALOST — RADOST.

Prie malo danah stade krasna vila,
Gdē Dunava možnog nepredobna sila,
Dravu slabu davi, daveći proždira,
Tužno i nejakoj nigda neda mira,
Neg ju hita baca do cernog *Južina*,
Udara ju tepe, preko tverdihi stinah;
Ovdē voda s vodom nejednak boj bije,
A i riba s ribom tu u miru nije:
Somovi prožderli slabu ribu *Drave*,
Neprestano traže, nemilostno dave.

Tu postavi nogu svu tanana vila,
Domorodka tužna, vazdar slavna bila;
Ali Bože silni! kakvo tam pozorje,
Kakvu žalost smotri, kakvo tugah morje?
Kudgod oko baci, tugu, žalost spazi,
Sin gdē mater svoju bez milosti gazi.
Tu zelena narod nenavidost truje
I čemernu pizmu okol sebe bljuje;
Brat na brata merzi, himbeno ga vara,
Zlobnom rukom njemu zanke svuda stvara.

Tad zacvili jedna Slavonkinja vila
Plačuć tužno stanje svog' naroda mila,
Pa s' podiže hitro na tanana krila,
Gdē su neumerlog Katančića dila,
Svake slave vrēdna, i krasote puna,
Vrēdna da se pēvcu stavi lovor - kruna!
Tamo dakle vila zrak broditu počē,
Upravivši dičnom Sokolovcu oče.

Al kad tamo prispē, kakvo divno kolo
Spazi oko njenjo igrat na okolo!
Tu biše gostba, kod sokola vile
Gdē no dan Gjurgjica proslaviše mile;
U tom kolu biše Ternavknja dična,
Još i Frušogorka njoj u svemu slična,
Tu ostāle druge još igrahu dive
Potokah i shumah čuvarice žive;
Tu Satiri skokom poskočnicu vode,
Podcikuju glasom: „živi mili rode!“
Pan u dipie svira, rujno pije vino,
Svi veselo stoje, ali i nevino,
Tubo biše svetac bog Apolo jasni
Posorište gledeć vladatelj prekrasni. —

Tamo dakle vila tužbe svoje nosi,
Da prestanu igrat umiljeno prosi:
„Ostavite kolo“ veli „sad na stranu,
Jer me, vašu majku žalost utamānu.“
Rēku gorkih suzah iz očiuhi ronit
Poče, tužnim glasom ovako govorit:
„Sve se „veli“, majke sa sinovi diče,
Samo mene jednu gorka tuga smiče;
Domovina svaka cvate dēce dikom,
Kojeno je sladkim odgoila mlikom,
Samo mene sinci nezahvalni tlače,
Ucviljenu gdēgod koji još harače,
Mene, nēgda gnjēzdo ostrih sokolovah,
Silnog Davra hrabrihi majku vitezovah
Tmine cerne jednu svuda obkoliše,
U grob tamni, slabu, te što nesložiše:
Sada indi tužnu mene razveseli
Phoebo! pomoć daruj, ku mi serdce želi!
Daj! da pisci učni narod moj pōdignu,
Da s hitrimi krili do Parnasa stignu;
Daj! da sinci moji Aganipa vrila
Napijuć se pišu moja krasna dila;
Daj! da cerne tmine tužne nas ostave,
Zrake već nam tvoje sijnu sverhu glave!
Tako samo suze osušit ćeš moje,
Ruke milost blage ukazat ćeš tvoje;
Tako grobe moje otvorit ćeš tavne,
U kojima slave poživaju davne;
Puka moga slava, koja svemu svitu
Znana bia dična; sada pak povitu
U grob sahraniše nebrizni potomci. —
Uzkrisi ju mudri! — Nek cvatu Slavonci
S milom bratjom svojom, ljublenim Horvatom,
S Dalmatinom glasnim mirom a i ratom! —

Pomozi mi svetče, svétlokosni Phoebó!
 Ah pomozi narod, ki je već ozeb'o!
 Grij ga ognjem plahim jasna tvoga lica,
 O molim te, molim, ja i moja dica!" —

Tu zamuknu vila suze z lica trisuć,
 Od žalosti težke veoma uzdišuć; —
 Al' Apollo sjajni suznim svojim okom
 Pogledavši krasnom po polju širokom
 Tužnoj majki, vili tiho progovara:
 „Ostavi se plača poznanico stara!
 Jošte večnji živi i sverh' tebe bdie,
 Nitko mila, tebi nauditi nesmie,
 Zora tebi svitje, život ka ti daje,
 Narod od sna svoga dubokog' ustaje;
 Pěsник strunu većé na gudilo veže,
 Žalost odbaciva, a radost nateže;
 Tanko već se oštri perce na sve strane,
 S kim predobit želi narod sve dušmane;
 Slavu s kim će tražit sinak svoje majke,
 Krasna dila pisat vitežkog' babajke. —
 Tari suzu, tari, posestrimo divo!
 Narod će ti sivat, kako nije siv'o!" —

Kad to začu majka, na kolěna pade,
 K vedrom gledeć nebu zahvaljivat stade,
 Němu zemlju gerli, gerleći vapie:
 „Hvala onom, koji nad narodom bdie!" —
 Diže oko opet na nebesa plava, —
 Ali Bože mili! kakva tamo slava!
 Tamo zvězda siva u pol běla danka,
 Pa što višje čudo! nebiaše sanká,
 Neg istina prava; — nju će zračna sila
 Sunca slědit žarkog, mom narodu mila! —

Ta zlamenja kada spazi vila,
 I promisli proročanstva mila,
 Podiže se na lagana krila;
 Obećanja božanstvenog' dila
 Věstit počé. A radosti sila
 Serdce topi, tělo prinemaže;
 O sladkosti, kad se ljubav slaže!

U Bjakovu

Gjuro Tordinac.

SLAVULJ I KUKAVICA.

U lěpoj dubravi biše sagradio lěpoglasni
 slavulj gnjezdo: pěvom i zadovoljnostju cěla
 njegova ozvanjaše neprestano dolina. Među-
 to dojde k njemu, kad višnjim bogovom na hva-
 lu podanoga si miloga glasa blagdanovaše, iz
 staroga szvojega sěda od glada i nevolje pro-
 tirana kukavica, ter nemogavši se poradi svet-
 ka braniti slavulj, jajca njegova iz gnjezda po-
 baca, i svoja na město njihovo postavi. Što
 vidivši slavulj učinjeno, pomiri se, i od isto-
 ga vrěmena skupa u jednoj živiše obitěli. Kak
 pervo se je od silne herdje okrěpila sa skotom
 svojim kukavica, odmah se počé učiti kljувati
 hranu, spravnije i priličnije graditi gnjězdo,
 da — što više — polag sve svoje naravske
 bedastoće isti svoj govor na polovinu pozabiv-
 ša slavuljeve se rěči popade, koju nemogući
 se istino naučiti, kopilnu nekakvu verst jezi-
 ka pronese, od kojega vendar mišljaše, da ve-
 dro sunce ni lěpšega, ni pristalijega ikada vi-
 dělo nije. Ali najposli što se pripeti? — počé-
 me lukavi gost sa gazdom svojim nepristojno
 postupati, iz svakoga ugodnijega germa sla-
 vuljeviće proganjati; dapače najzada zapeljan
 od slěpe proti směšanom' svojem' pěvu lju-
 ba-
 vi, nakani zapovědati, da slavuljevići svi ku-
 kavički besěditi imaju. Čemu nemogavši odo-
 lití svoje skladne glase ljubeći slavulj, Perunu
 se potuži, koi vidivši tu debelu nepravdu,
 dopusti, da koju hoće pedepsu [kaštigu] sla-
 vulj kukavici pripiše. Al' on miloserdan ne-
 potrebova drugo ništa, već da ga u svojem je-
 ziku pěvati pusti kukavica. Ali gromogrozni
 otac hotivši svete gostovitosti dostojno osve-
 titi pravde, vlašće svoje ime „kuku“ nazivati
 zapověde kukavici, a dobrotivnomu još lěpše
 poděliše glase slavulju.

Budimir M**.

N Ě T I L O.

Koj misli, da je lastovitoga gnjezda go-
 vor celi materinski jezik, spodoban jest ono-
 mu, koj jednu sverž za celo drevo derži.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 2. Szvibnya 1835.

Br. 17.

Roža lěpost uzvišuje,
Ka nad cvětjem vsim kraljuje;
Al' je kratke doba čěne:
V jutro cvate v' večer vene.
Vsaka tako lěpotica
Kratko diči svoja lica.
Vitezović.

S P O M E N A.

Žarko sunce za oblake zádje,
Krasnu večer blagodarnu nádje,
Milni mēsec z vedra neba viri,
Večernica goreć sjajno ziri.

Tihi včtar od zapada hládi,
I na polju svaki cvětak mládi,
Zelene se doline i gore,
I potoci žumbore kak móre.

Budan sánjam od vrěmenah stari',
Pozdrav dám vam preumilne stvari,
Još se sěcam prošastoga glása,
Ljubeznoga svakog' tvoga časa.

Tužna želja u persah mi gori,
Serce boljno razcviljeno mori,
Sladka, rajska mene ljubav muči,
Od mira me i pokoja luči.

Ti si navěk ostavila mene,
Mino! vidiš, da mi lice vene,
Ah! još u betežnoj duši ječi,
Glasak tvoje umiljane řeči.

Mučna željo, ah! spomena tužna,
Prazno serce, to je bolest ružna,
Mino! u gljublini duše moje,
Počitujem sveto ime tvoje.

Kratko cváše tvog' prolětja cvěće
Mertvoj berzo teb' goraše svěće,
Sad nevidim tvoje lice krasno,
Niti čujem tvoje gerlo jasno.

Ovdě nisi mogla moja biti,
Tam ćeš moga serca věrnost piti;
Ja ću za te vazdar pěsme pěvat',
Umirajuć k tebi suze lěvat'.

Ivan Š.....ć.

NIMA DOMORODZTVA PREZ LYUBA- VI MATERINZKOG' JEZIKA.

Zdravoga razloga chloveku chudno vide-
ti sze mora, da gdo potrebno nahadya, gore
poztavlyeni nadpisz raztolmachiti, ili iztinu
nyegovu dokazati. Y zaizto pri vnogih dru-
gih narodih szmejali bi sze zverhu takovoga,
koj bi zresznum y vasnum rechjum dokazivati
pochel, ono, od chesza vre vszaki po szvo-
jem laztovitom chutenyu obilno vuputyen jezt,
da najmre „nima domorodztva prez lyubavi
materinzkog' jezika“. — Ali kod nasz takovo
dokazivanye, salibog, nepotrebno nekase sze,
ar szu vnogi med nami, koji tudye jezike ka-
mo vishe prestimavaju, negoli materinzku rech,
a vendar zahtevaju, da szu dobri domorodczy
y ztare korenike Horvati. Zato chemo sze
ovde zverhu toga dogovoriti, da nam bude
znano, da szu vsza y szlednya namenjenja ta-
kovih lyudih zkazlyiva, y da vu nyih izkerne
lyubavi nima, dapache, da nasz szvojim do-
morodztvom varaju, pokihdob szamo on prav

szlavijanški, prav horvatzki miszliti y chutiti more, kojega szerdze z lyubavjum y prestimanyem horvatzkoga jezika napunyeno jezť.

Prestimavanye materinzkoga jezika neszme sze vendar z oholnum gizdoztjum zameniti. Narod, koj jezikom szvojim gizda sze, dersi ga tak gledech na nyegovu nuternyu prikladnozt, kak na iztu zvanzku zdelanozt najobilnejim y najvugodneshim, z jednum rechjum poszve zvershenim; y to szamo zato, kajti je nyegov; ter polag nyega poteptava vsze druge jezike szamoporadi toga, kajti nyegovi nishu. Szlavijan, — Horvat nebude oholno gizdav szvojim jezikom. Blago nyemu, da mu nije szile. Jer oholna gizdozt, kanoti szeztra bedaztoche, pretese sze szamo na tasche, prazne y chalarne ztvary, mi pako Szlavjani imamo jezik, kojega glyublina z czelum dogodovschinum narodov europejskih, kojega shirina z poloviczum Europe, kojega nuternya prikladnozt z pametjum y razborom od oszamedszet milionov lyudih prizpodobiti y meriti sze more.

Na tom vendar vu namenenyu nashega razgovora nije tuliko leseche, — miszlimo szidapache, shto vu nashih okolnoztjah tajiti nada sze, da je nash jezik pod teskim bremenom, u szvojoj prikladnozt zvezan, vu szvojoj zdelanozt ili obrasenozt pomanykanya pun; — Horvat to z tim rajshi valuje, jer dobro uputyen je, da nash narod doszad gledech na obdelavanye materinzkoga jezika, szvoju dusnozt zato uehinil nije, kajti nyega tudyine vu tom szvetom poszlu prechili jeszu. — Neka szimiszle vnogi zmed nashinezev prirodyenim krotkim nachinom, da nashemu jeziku josh vnogo manyka, zato kajti vszu szveta miszlih y mishlenya obilnozt neprevagne; polag vszega toga bude pravomu Horvatu nyegov Szlavenzki jezik, ako bi y vu tudyem, Bog zna, kakove y kulike oszebitozt nahadyal, zverhu vszih ztranyzkah najdrasji y jedini, vu kojem sze mu siveti y obchiti hoche. On niti nekani, niti nemore dragach. — On bi moral szvu izkernu lyubav, szvu ztalnozt domorodztva, szve plemenito na sze dersanye y najzadnyich szebe szamoga aldovati, da bi drugach hotel.

Domorodztvo ovde vu najshirjem zna-

nuvanyu razumeva sze kano vernozt naroda proti szamom szebi, y poszebnih pram narodu szvomu. Veran pako jezť szebi narod, ak sze vu szvojem prirodyenom liczu zobrasuje, szvoje naravzke laztovtiozt domachim nachinom razvija, y plemenitu, chlovechantzva vrednu vishinu na domorodnih ztezah doztignuti terszi sze; koj anda ztare, poshtuvane, nedusne obichaje, vu kojih mozbit za bolyshe naredbe zdravo korenje nahadya sze, — lahkovolyno neodbacziva; koj ono sto mu narav kano za ravnilo y kazilo naznachila jezť, blaznechum lahkotnoztjum nepoteptava; koj ztarinzku szvoju szvetinyu [szvetiozt] nedira, nepodkapa, nezatira. —

Poszebni je szvomu narodu veran, ako tak vu szebi, vu szvojem nuternym namenenyu, sivot naroda zdersavati y pobolyshati naztojno terszi sze, kak takaj ako u zvanzkom baratanyu, kak daleko sze moch pretese, nyegovu vrednozt povekshuje y razshirava. Obodvoje pako niti prav zreszno, niti dozta pomnyivo, nit' z dobrim y ztanovitim poszledkom obvershavati sze nemore, prez iztinzkoga prestimavanya y zasgane lyubavi materinzkoga jezika. Ar jezik je pred vszim drugim, vu chem sze laztovtio sivlenya naroda ochituje. Duh y jezik jeszu sivo y nerazdruslyivo zjedinyeni: jezik je dapache izti duh, koj sze odperto javlya. —

Ochituje sze zadnyich takajshe duhovno sivlenye naroda po obichajih, navlaztito po zakonu pravicz y vere, po bogochaztju y oztalih navadah; ali nigde tak izraven ochivezto, kak po narodnom jeziku, koj je osivlyena szapa, y jedini naravzki glasz narodnoga duha. Zato iztomu bogochaztju potreben jezť jezik; vszako pako mudro delo, vszaki zannat, vszaku umetnozt, vszaku znaniozt y szlednyi obichaj moramo z rechmi raztolmachiti y jezikom razvezati, ako nuternyi duh razlosno dokuchiti y prerazmeti hochemo.

Z pervim gibanyem duha zapochel sze je jezik, ter kak gibanye duha laztovtio bishe, uprav tak y gibanye jezika vu kojem on perviput oglaszil sze je. Z razvijanyem takovoga pochetnoga duhovnoga gibanya, koje sze za korenitu kliczu narodnozt iiliti narodnoga znachaja dersati ima, razzel y zobrazil sze je

jezik naroda, nerazdrusliv od laztovitoga sivlenya nyegovoga, kakti ztanovito telo z ztanovitum dushum. Kakovogod je dakle ovo narodno sivlenye vu szvojoj pervoj kliczi, uprav takov je jezik vu szvojem pochetku, iliti vu szvojem korenyu. Gde pako narodno sivlenye tak rekuch izraven iz zibke chlovechanztva izhadya, najmre pri narodu, koj k pervoj koreniki poznanih szvéta pukov zpada, onde jezik ima jaki sivlenya temely, ter kak iziti narod, neomejashenu izobrazlyivozt. Nigdar sze nedokoncha, nigdar sze nedogotovi, vech vsze bolye, vsze dalye k zvershenozti napreduje, koju vendar, ako y vsze druge narode y jezike oblada, nigdar nedoztigne, y to uprav zato, kajti ima neizmernu prikkladnozt.

Mi Szlavjani jeszmo ztarinzki, koreniti narod; nam dobrotivna narav odluchila je jezik, koj izraven iz zviralischa vszega europejzko-ga chlovechanztva izvira, nash jezik zpada med perve temelye vszih europejzkijh jezikov, tak, da koj Szlavenzkoga jezika narav nije zezvedel, oztalih europejzkijh jezikov korenye, nuternyu szlogu, y rodbinztvo nikada dokuchiti nebude mogal. *Nash Slavenzki jezik je kljuch k velikomu europejskijh jezikov slanyu.* — Pak mi nebi takov szveti narave dar poshtovali, lyubili, branili?

[Dalye szledi:]

IZ SIVLENYA CZARA ALEXANDRA.

Putujuchi jednoch czar Alexandar u Polyzku, vu okoliczi Vilne oztavi szvoju drusbu y odpelya sze szam napervo. Nedaleko od puta zpazi vishe lyudih, koji szu neshta kraj potoka Vilije natezali. Berse li to czar zagleda, iz kuchije zkochivshi k nyim paschi sze, y najde na bregu potoka mertvo telo. Czara nigdo nije prepoznal, y vszaki sze chudi, kada je oficzir, za koga szu ga vszi dersali, zahteval, da sze naj tersziju mertvo telo nazad osiviti. Dapache szu vszi stentali, kad je vre on szam mertvecza chizto iz vode zvaldil, mokru mu opravu szlekel, y kada mu je vre persza y szlepe ochi ribati iliti tretu pochel, y to z tulikum poszpeshnoztjum, da ga

je pot poshikaval. Vsze vendar zahman. Medtimtoga doztigne ga drusba, u kojoj sze je nahadyal zvan kneza Volhonzkoga y grofa Lievena, doktor *Weilly*, pervi ranovrach pri czaru. Vszi tri pripomagali szu szada goszudaru pri nyegovom plemenitom poszluvanyu. Doktor je vsza mogucha zkushaval, da mertveczu sivlenye poverne, a czar y oztali dersali szu telo, y naztojali szu mu ruke ztopiti. Vre szu tomu tri vure podpunoma minule, shto sze je *Alexandar* neutrudjeno potil, ali joshche nije bilo zpaziti nit' najmanyshega traga od sivlenya; y vrachitely je ochitoval, da mu nije moguche pomochi. Nato czar, koj sze nije dal umiriti, ponovi nazopet szvoja terszenya, shto vidivshi oztali, nyegovu peldu naszleduvati priszilyeni buduchi, vszu szvoju moch z czarevum szlosili szu. Na zapoved czara odperl je najzadnyich *Weilly* mertveczu silu, y nut, kak je bil *Alexandar* razveszelyen, kada zapazi, da kerv teche, y kada je zachul, da je potiho zdehnul. Te radozti nije moguche izpiszati: „Mili Bose, to je najszrechneji dan mojega sivlenya!“ izkrikne czar y vruche szuze radozti oblijashe mu licza. Vszi szu znova naztojali zamertvomu, koj josche u tamu lesal je, pomochi, czar pako szam ovezal mu je szvojim laztovitim sepnim rubezem silu. Za tim dal ga je pod krov odnezti y dobro obzkerbeti, oztavivshi mu pri odlazku vsze novcze, koje kod szebe imadoshe, obechal mu je takaj za nyega y za nyegovu obitely penziju, koju mu y zkoro za tim podeli.

SLAVOMIR STOJANU.

[Pěsnicka poslanica].

Stojanu lěpo zdravje Slavomir,
Sledeći ter po spěšnih odgovor
Pošilje jambih, koga — akoprem
U jednoj nogi jesu šepavi —
Koliko berže mu donesti hte.

Nedavne premda naše pěsmice,
Koje su slavu starih dědovov,
Koje prejasnu zvězdu zvenčale
Na svaki način ti s' dopadaju;
Budući pako, gdo će sviriti,

Proměnit glase něgda trebuje,
Predragi brajne! zato sad će naš
Novozvučeni krasnu varviton
[Jer tako Phoebus, tako išće rad
Od onih, koji s lirom obhode],
Pojiti dēvu, kojoj Ciprovi
Verhunci, sveta koj Idalia
Na sto božanskih žertvu kuriju
Oltarov; sad će, rekoh, silena
Božička, komu v lēvi ranjene
Bók dēve artom strēli njegove
U vlastjih mirhu, v vlastjih alduju
Serdašcih tamjan, naša strunica
Zvoniti. —

O glej, kako persa njim,
Kak jasne v možnoj oči plavaju
Radosti, kako cvatu cervene
Na licah rože; glej, kak medene
Pripravne jesu ustne k celovu,
Kak okol zlatnih kosah batrivi
U nježnih igrah pušu větraci;
Glej, kako černe luči — strēlatog'
Prestolje božka — v ljubvi zopite
Sim' tam' ljubezne verte poglede!
Ter kaži, ljubki je l' Anakreon,
Mieloglasna Safo jeli jest,
Je l' slavni Naso, je l' Horatius
Pojući ljubav, tere mladjane
Ljubecí dēve pravo imao?

I ovi, brajne, biše veliki
Vil sveštenici. Zašto ja nebi,
Kojega mudri Phoebus jest komaj
V Parnasa svete hrame primio,
I Hipokrena tajnu zvolio
Podahnut vodu, glavi krunice
Po nježnih dēvah dati pustio? —
Znamenje čestno — zašto ja nebi
Ljubića milog' njim naklonio,
Ter zlatni njegov tulac pēvao,
Da negda momu, negda popelu
Na hvalu z jasnog' oka suzicu
Izpuste krasne; al — što još bolje —
Na tamnoj stave rupi rožicu
I kamen k tomu na kojemu jest:
„U ovom leži grobu Slavomir“.

Slavomir.

ŠILO ZA OGNJILO.

Někoji dva vu zakonskom stališu živući
imali su dvoje dēce, i jednoga staroga oca,
kojega za pećjum z drevene posude hraniše.
— Dēca njihova za dēlo još nemoćna svašta
igrala su se: jednoč počmeju drevje vu hižu
znašati i k jednomu se osebujnomu dēlu pri-
pravljati; roditelji ih opitaju, da šta nakane iz
toga drevja načiniti. Dēca čisto nedužnim na-
činom odgovore: „mi ćemo dve posude zdub-
sti za vas, oca i majku, da, kad stari bude-
te, i mi vas ovak za pećjum hranili budemo,
kak vi vašega oca hranite.

Sēdi otac za pećjum je stari Horvat, der-
vena kopanja, z koje ga sin i nevěsta nemilo
hrane je *němščina*; a drevje, koje nedužna
dēca za roditelje szvoje k spodobnoj dvorbi
pripravljaju jest *mađjarščina*. — Ah, dēco,
smilujte se, za Boga, nad starci, od kojih
imate domovinu, kerv i slavu! — Smilujte se,
dēco, da vam nepropadne domovina, da vam
neusehne kerv, da vam se nedokonča slava! —

Juliana G**.

ODKUDA IME „SLAVJAN“?

Slava li? il' mudro nareknuše někada *sloro*
Slavjana? pod sudcem još sada pravda stoji.
Slaven, ak' dična naděnuše *slava* pridavak,
Biti će; a *Sloran*, ako ga *sloro* zove.
Dajte z obih ovaj izvadite, *Slavjani*, značaj:
Historici z *slave*, z mudroga *slora* drugi!

Ivan Mažuranić.

M I S E L.

Koi u pokojnih ili stranskih jezicih zato
piše, jer očinski još dobro očistjen i izobra-
žen nije; spodoban jest dētetu, pervo nego
plavati znalo bude u vodu pod nikakov način
iti nehotećemu: ali pak bedaku mislećemu, da
jezik osoba jest, ter da sledstveno opravu svo-
ju lasno sám prez pomoći onih, koji se š njim
služe, očistiti i okefati može.

Budimir M**.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 9. Szvibnya 1835.

Br. 18.

O smertna gorkosti! još daješ ufanje,
U veloj krěposti, ka kažeš poštenje,
Vnogomu je dosti slavno uputjenje,
Da j' umrět' v jakosti, kane poj' v goštjenje.

Grof P. Zrinski.

SUŽAN LIČANIN.

U Travniku bělom Bosne gradu,
Tamnu vuzu dušmani imadu;
V tamnoj vuzi něki junak spava,
Tělom spava, duša mu zdiha.

Ličan je od Velebića sužan,
V serdecu ves za domovinum tužan,
Nij kod njega bratca niť sestrice,
Već su rane jadne žalostnice.

A na nebu mēsec blědosjajni,
Bóli njegve ogledatelj tajni,
Z gustih oblakov se v prostor zvija,
I vu černu vuzu svetlo sija.

Tužan junak se s sužanstvom bori,
Prot mēsecu tako progovori:
„Hoj nekervni mēsecu ti sjajni,
Noći škure sinko ti otajni!

Zašto na mu žalost trake lěješ,
Zašto se ti muki mojoj směješ? —
Da mi je na hladnoj Ůni biti,
Il po Velebiću s puškum iti;

Bi razkolil čelo tvoje sědo,
S buzdovanom izbil oko blědo,
Dok na Velebićeve planine
Bi se zdrobil padajuć z višine!

Oj gizdavče němi ti nemili,
Još sem junak makar i vu sili;

Ličanin — Horvat nepozna straha,
Niť se boji zerna, niti praha.

To svedoči, kad se v ratu bije,
Kervcu kad za domovinu lije,
Kad si milu dědovinu brani,
Da ju turski zulumčar nerani.

Ni još hrabrost ma horvatska pala,
Jošće mi je roda kerv ostala.
Neću više biti sužanj skota,
Vitezu je ista smert milota.

Kad' mi nije obladata dano,
Niť življenje, da je i zebrano,
Ni mi drago.“ — Tako progovori
Z smertnih ranah zaveze si por.

Vsa tamnica kervjum jest cervena,
Lica jur poblěde přě rumena;
Triput još zlosrěčan junak zdehne,
Na to silno tělo mu povehne.

Z jakih persah jaka duša projde,
K slavnim dědom slavna vu raj dojde;
Mēsec odmah v oblake se skriva,
Niti zvězd vnožina već nesiva.

Kiša tiho na zemljicu pada,
Oplakuje žertvu smertnog' jada;
Nisu od te kiše trave cvele,
Ar su gorke kaplje bol donele.

Ljudevit Vukotinović.

NIMA DOMORODZTVA PREZ LYUBA- VI MATERINZKOG JEZIKA.

[Na dalye].

Duh, kak pokazali szmo, ochituje y vjav-
lya sze jezikom; odkud izraven szledi, da sze
jezik kano zvanzko licze ili zpodoba iztoga
duha z nyim zajedno zobraziti mora. Doklam
ztanoviti narod zreszno y szlobodno vu pra-
vom zobrasenyu napreduje, dotle che y nye-
gov duh na vszakom ztupaju izobrasenya lep-
shu zpodobu prijeti; nuternya jezika moch
hoche vsze zvanzke prechke odrinuti; vsze,
shto je god okorno ili priprozto, biti che nad-
ladano gladkostjum szloge y zresznim zname-
nuvanyem rechih. —

Neszmemo vendar miszliti, da sze ta ob-
rasenost po ztanovlenyu tverdi h naredbih
nazvestya uprav tak, kak sze duhovno
sivlenye naroda, koj z verugami szusanztva
zvezan je, zobraziti neda; nego prez vsza-
koga szilenya, kak izti duh, koj razvijanya
szvoga meru vu sivlenyu ima, doztigne jezik
lepotu y jakost, prijemshi od duha moch y
zpodobu. Y zato sze mora po jeziku ztalish
zobrasenosti ztanovitoga naroda zpoznati da-
ti. Ovi temelyi bi sze zadnyich mogli ob-
shirno y proztrano zpelyati, mi vendar szamo
na kratkom ponavlyamo: da najmre izobrase-
nye naroda z obdelavanyem jezika jednakim
korakom napreduje; da vu materinzkom jezi-
ku dusha naroda vsza szvoja gibanya y chu-
tenya najbolye zgovarja, da kakgod ehlovek
szvoj materinzki jezik zdelava y obrasuje, tak
vzaimno jezik szvojemu obdelavezu znanye
y razszvetyenost obilno povratya; da je jezik
duhu to y josh vishe, shto je zrak y hrana te-
lu; da narod nima nishta tak szvetoga, tak dra-
goga, kak je nyegov naravzki jezik, *kajti na-
rod kakti lastovito poszeбно drustvo szamo z
jezikom ili obztoji ili propadne.*

Moglo bi pitanye naztati: Jeli mozbit ne-
bi jezik uprav po szvojoi oszebujnoj vlatzo-
vitozti duhovno razvijanye naroda prechiti mo-
gal? — Takovo pitanye bilo bi zadnyich, ako
sze na bitje jezika, y na nyegovu pochetnu
prikladnost pretese, nezkladno y szmeshno.
Jer kak bi oblichaj iliti zpodoba, koju szii je
duh szam szlobodnim gibanyem osznoval, ko-

ja je od nyegovoga szobztva nerazdruslyiva,
po kojoj sze nyegovo sivlenye naravzki ochi-
tuje y vjavlya, doklam on szam z kipa szvo-
jega neizide, to jezti doklam szii veran oztane,
kak bi ga, reko h, nyegova zpodoba vu razvija-
nyu szvoje mochi prechiti ili pachiti mogla?
— Gori poztavlyeno pitanye vendar znamenito
y razlosno biva, ako sze nepretese na je-
zik polag czeloga bitja y nyegove pochetne
prikladnosti, nego kada sze tiche jezika, ka-
kov je vu ztanovitih okolnostjah, vu ztanovi-
toj dobi y med ztanovitimi medyami. Ako
bi najmre bivalo, da bi sze szamo jedna ztran
jezika za czeli narodni jezik dersala, da bi sze
jedno takovo narechje na ztanovito kopito nabi-
lo y za nepremenlyivo dersati moralo, da bi ta-
kvim nachinom sivi jezik vu mertve jednoztra-
ne naredbe zakovan, vu szvojem techaju kak-
ti prerezan ili pretergnyen bil; onda, to sze
razumi, nije jezik vishe prikladni sivi oblichaj
duha, koj bi sze polag nyega ravnal y z nyim
premenyal, onda poztane okornim seleznim
oklopom ili bolye rekuch lanczom, pod kojega
smehkochum duh naroda opesha, y hrom ili
chizto zamertev poztane.

Razlog poztavlyenoga pitanya je za nasz
Szlavjane, navlaztito pako za nasz Horvate
od jako velike vasnosti. Ar nash narodni je-
zik, koj vu szvojoi neizmernoj shirini, vu
szvojoi chudnovitoj zkladnosti y temelyitozti
nasz neszamo vu zobrasenyu duha neprechii,
nego dapache polag szvoje neomejashene iz-
obrazlyivozti na razvijanye duhovne mochi na-
giblye, mogal bi nasz szamo onda vu poszlu
narodnoga zobrasenya prechiti, da bi mi ili iz
neznanozti, ili pak iz tverdokorne jednoztrano-
zti nashe horvatzko narechje, koje szamo je-
dnu ztran velikoga szveszlavenzkoga rechni-
ka y szamo jeden del velike szveszlavenzke
szlovnicze vu szebi zadersava, za czeli zev-
szema zversheni y jedini nashega naroda jezik
dersali; kak to vnogi kod nasz doszada vu-
chinili jeszu, terszechi sze szvoje okolicze je-
zik knyisevnm nachiniti. Na kuliko ovakovo
baratanye narodnoga duha zobrasenye pachii y
veliki duhovnoga razvijanya poszel kvary, to
mi Horvati najbolye chutimo. Nechemo za-
dnyich nash jezik vu ezeloj velikochi premish-
lyavati, vech szamo premiszlimo, kulik je rech-

nik [lexicon] kulika y kak obilna szlovnicza [grammatica] czeloga Ilirijuma? A vendar szu nekoji hoteli y dan danashnyi hote da mi ove dve velike narodne knyige, koje pred nami lesiju, zevszema neodtvorimo, nego da imamo vszevdily zaszleplyeni oztati, kak da nam szamo nekoji lizti ovih iztih knyig podpuno- ma zadovoljiti mogu. Polag ove jednoztra- nozti bili szu rajshi pripravni ono, shto vu na- shoj ztranki manykalo je, nadomiszliti, nego da szu veliku naravzku pred nami lesechu na- rodnu knyigu odperli y opitali. Odkud doha- dya, da vnogo nacherchkalo sze je, shto, po- kihdob iz narodnoga duha neizhadya, narodu nigdar na haszen dozpeti nemore. Takvim na- chinom mogli szmo na to dojt, da sze je o- nomu, koj nije med teszne medye szvoj knyi- sevni jezik ztizkal, zpochitavalo, da nezna horvatzki; takvim nachinom mogli szmo na to dojt, da vszaki miszli, da vre chizto dobro narodni jezik govori, ako szamo tuliko zna, kuliko sze je od szvoje dojke ili pesztinye nauchil; odkud biva u malom, da zna Zago- racz zagorzki, Podravacz podravzki, Posza- vacz poszavzki, Primoracz primorzki, y t. d.; a zkoro nijedan, iz tuliko razlichnih nachinov y temelyev zeztavlyeno narechje horvatzko.

[Dalye szledi:]

MOJEMU PERSTENU.

Koga mi tvrde někada viere
Lěpa za zalog Vukosava dade,
Sada vu dviuh preko jesi tergnjen
Perstene, kusih.

Dakle je možno, da je njena ljubav
Kerhka, kak lažni kolobare, ti si;
Dakle i žarko ikada bi moglo
Smerznuti sunce?

Jer što da mnijem? milenih te nije
Suza očiuh, nije li rumena
Cvětak obraza mogao vu čilom
Zderžati stanju?

Neka svemoga sačuvat' Citerska,
Neka strělati Ljubić i ostali
Dostoje branit' ovo od zla slědstva
Bozi znamenje!

Oh kako toplo tad u dčvičanskich
Serdee njoj persih, kako meni glasno,
Kad mi te krasna daše, vu lievoj
Kucaše grudi!

Oh kako bistre sievahu jasnim
Luči biserom, cvětajuća kako
Lica plamtihu plamenom, i rožne
Derhtahu ustne!

Čuše bezsmertni, ter u svoje Višnj
Krilo ljubeznu zanesoš kletvu,
Kad mi po strašne Ljubića strělice
Ljubav izusti.

Derži zakletvu, liepa ljubećih
Boginjo dčvah, ako včru slomi,
Tere dostojnom silenu pedepsom
Plati pogrčšku!

Ivan Mažuranić.

NENAVADNI PALACHE TEMELYI.

Artemon Sergierich Matrejev, ruszki bo- lyar pred zto let, bishe u drugoj poloviczi sze- damnajztoga ztoletja po szvojoj mudrozti y vernozi miloztnik czara *Alexija Mihailevicha*, y zajedno po szvojoj dobrotivnozi lyubimacz naroda. On biashe ravnitely u razlichnih kra- jinah, veliki chuvar pechati y opravitely ztranzkih poszlov, veliki szudacz ztrelezev y t. d. Czaricza *Natalia Kirilorna*, mati *Pe- tra* velikoga, biashe u nyegovoj hisi odgojena. *Matrejev* je imal szamo jednu malu tesznu ku- chu vu *Moskvi*, bash na onom meztu, gde je za tim veliko ztanye iz kamena napravil, koje sze [ako nije 1812 med oztalimi porusheno] josh y szada nahadya y na vlaztovitozt kne- sezke familije *Mecherzki* zpada. Czar ga je vishekrat opomenul, da szi palachu zezidye, ali sze je on tomu vszigdar znal ugnuti. Kad je najzadnyich czar rekal, da che mu on szam palachu zezidati dati, odgovoril je, da je vech vsze potrebne priprave za to naredil; ter sza- da je zbilya zapovedal k zidanyu potrebne ztvary dovasati. Ali vu ono vreme je jako manykalo kamenya u *Moskvi* za zidinzke te- melye poztaviti. U malo vremena sze glas- razshiri, da bi bolyar *Matrejev* rad kuchu zi-

dati, ali nemore pocheti poradi pomanykanya kamenya za fundamente. Na to sze zkupishe hitro puk y ztrelezci, dogovorivshi sze med szobom, y szledechega dana odpravivshi poszlanike k Matvejevu. Ovi rekoshe: „Ztrelezci y puk szu zachuli, da ti kamenya manyka. Oni te pozdravlyaju y prosze, da od nyih kamenya za dar uzmesh.“ — „Dragi prijateli“, odgovori *Matvejev*, „ja nech u vashega dara, ali ako imate kamenya, tak mi ga prodajte, ja szam bogat, y morem platiti.“ Poszlaniki odgovorishe: „To ti nemoresh. Oni, koji szu nasz poszlali, neprodaju szvoga kamenya za nikakve novce; ali lte ga radi darovati szvomu dobrochinitelyu, y prosze te, da sze nekratish ov dar prijeti.“ *Matvejev* sze je dugo dal proziti, ali najpotlam je privolil. Ali kak sze je prechudil, kad je szledechi dan szvoje dvorishe z nagrobnim kamenyem napunyeno zapazil! Poszlaniki dojdoshe y opet rekoshe: „Ovo kamenye szmo iz grobov nashih otczev y nashe deteze doneszli, y zato ga pod nijednu czenu neprodajemo; ali chloveku, koj nam je tuliko dobra uchinil, donashamo y ono na dar, shto neizmerno poshtujemo, da szvét vidi, kak Slavjani szvojih poglavarov dobrotivnozt preshtimavati znadu.“ *Matvejev* je chini pohekati, odide k czaru y czeli mu szluchaj obznani. „Uzmi kamenye“, reche czar, „valya, da te puk jako lyubi, kad je szvoje grobe odkril, da ti pomore. Takov dar, prijatelyu, bi y ja od puka prijel.“ *Matvejev* sze povrati domom, prime kamenye, zahvali y pochme zidati.

LAŽCU NEVĚRUJ!

Kad někidan kod verča tebe zazovnuše Mitar
Lopova, ti lažcem potvori, Arbo, njega.
Pak kada poštenim člověkom zazovnuše čera,
Věrova: al' věrovať nikada lažcu nemoj!

Ivan Mažuranić.

M I S L I.

Nijednomu zaisto glasovitijemu mužu vlastjši umotvori, makar kolikomu drago od dru-

gih pohvaljeni bili, po svemu dopali se nisu: i tako mislim, da ako bi sa svim predstavili njihovoj izlask odgovorio, glasovitoga imena manje vrédni bi bili.

Ništo se nemože misliti pod suncem, što iz koje li godě strani hvaliti se nebi moglo, ako se samo um človečanski na to postavi: i najgorši, barem odtuda, da sve njegove mogućnosti jednoglasno na zlo zvezale se jesu. Odkuda vidi se, koliko široki i nestalni smisla [znamenuvanye] ima reč ona: „hvale vrédan jest.“

Pohvalu zadobiti, slast velika i ukrěpa jest člověku u dičnih poslovah izveršavanju postavljenomu: ali od neumitnikov pohvaljenom' biti, rana jest silna i bolest.

Koi vlastje narodnosti svoje srami se, spodoban se vidi cucku, kojemu někoi batrivi dečak napuhnjeni mēhur na rep prikopčise: beži ovaj kak lud před mēhurom, beži onaj před svojum narodnostjūm; nemože se ovaj strašila svojega izbaviti, nemože onaj narodne odore iz duha izbaciti: s otom samo razlikom, da se ovomu po ulicah terčecemu smijaju děca i filarke, onomu po duhovnom polju bludecemu razumni mudraci; da ovaj od iste naravi nerazlozan jest, a onaj putem gizdosti i budalašćine božanski razlog pogubiše.

Siromah jest, kojemu daše milostivno nebo volju dobru bez srědstva i mogućnosti propadajućoj domovini svojoj priskočiti; ali još siromašji, kojemu i srědstva i mogućnost bez dobre volje podeliše.

Otčinski jezik braniti, ljubiti, poštvati, obdčlavati, dužnost jest; tudji pako, a najmre koi nas u čemu pomogoše, neružiti, ljubav jest.

Budimir M**.

DANICA

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 16. Szvibnya 1835.

Br. 19.

Za oblakom sunce sije,
A za tugom radost grije;
Za noćicim danak zhaja,
A za tugom radost vgaja.

Vitezović.

MILUTINU.

Blažen, koga nebes sudbina zlizkiem,
Milutine, časom živit uputiše;
Blažen, zorno komu dadoše bogovi
Žitka slápe ter i mutnoga Hadriu
Strastih milotihim minuti větracem!

Njega tamni krovi merke budućnosti,
Njega nemiele zaside Szrećine
Mračnim' zavedene maglami — neplaše.

Njemu silni Perun štogodir sutradan
Směra vrěmenimi tvoriti kruzimi, —
Běsne jadovita štogodir uždaje
Rova, ter manita sinovi Sěvera
Dnevom činiti hte, — serdca nebantuje.

Sadašnjé trěbuje, niti budućega
Traži rad plodove vrěmena, što mu sad
Dade běgovita srěća, želaniem
Prime: ako li pak lukavo odvozi,
Koja donese jur, veselo odhiti,
I krěposti svoje sěnum oděne se.

Kerhkim sěče nerad dervetom Indie
Serdite valove: niti kad tamna noć
Sjajne vlašiće, al' jasnu prihodnicu
Strašnim smertnom oku zakrije zastorom,
Derhćući straši se; niti kad silenim
Zvižde jadra jugomí, da mu inostrane
More nepožere terge, uplaši se:
Ak se iz visokog stožera izkućen
Svět u práh razori, stalna potreti će.

Današnjem se klanjaj, pusti sutrašnjega,
Milutine, dneva! pusti prevarljivoj
Tamjan aldovati naději: smertnima
V nestalnoj kazuje dobra budućnosti!

Glej, kak protulětna žuri se ptičica
V hladnoj sěnni pojuć, malene žalosti
Iz pers izklučiti? glej, kako kratkoga
Žitka ték veselo provodi pěvajuć?!

Potamněna lica zvězde popravljaju:
Al mračnog nevratja ponora ravnitel,
Koga neveselo mēseca provodiš;
Na trág već nevratja, i ako svaki dan
Juncev stotinu mu sniženo alduješ.

Ivan Mažuranić.

NIMA DOMORODZTVA PREZ LYUBA- VI MATERINZKOG JEZIKA.

[Na dalye].

Vu vszakom, najmre pako duhovnom poszluvanyu je jednoztranozt najvecha preprechka. Vu toj mochvari ugrezne visheput duh, kojemu dalko napredovati bishe. *Duh pako y jězik kvariju sze vzainno.* Da sze z duhom jězik kvari, je ochito, ar dobro znamo, da je jězik szamo izgovor ili izrechje duha. Ako je anda on nemochen, neokreten, teszen y zmeshan, tak je zaizto y jězik mlahav, pochaszen, zvezan, y neszlosan, z jedum rechjum prez szlobode y lepote; ako je duh krivo zobrasen, tak sze y jězik naopako zobrasuje. Shupelyazt y neszlan biva u vuztah onoga, koj sze je z pametjum borech od pravoga puta narave oddalil; zevszema pako pohablyen y netechen pri onom, koj sze je tudyoy zobrasenoztu povdal.

Vzainnim nachinom kvari sze duh po jěziku. Kad sze je najmre jězik zlocheztum shegum naroda jedanput pokvaril, onda szvoji-mi falingami y szvojim pomenykanyem truje szledechí rod, ter k porushenyu duha y szerd-

cza najvishe doprinasha. Ar na mezto chiztoga, zdravoga materinzkoga mleka, daje sze szeszajuchemu detetu nekakovo szlabeche zmeszno napitje iz vode y szlaschicze. Rechi ter izgovori sze mu kakti narineju, za koje szerdcze, kajti iz nyega neizhadyaju, nishta nezna. Takovo dete navuchi sze szamo jezikom govoriti, a nikada szerdczem. Pri nyem more sze rechi:

„Zahman jezik szam klepeche,

Kad ni szerdcze govoreche.“

Vu takovoj krivonamishlyennoj zobrase-nozti pochme sze dete szebi szamomu dopadati: govori, a nemiszli; szlase zgovore zaradi rechih, a ne zarad nyihovoga znamenuvanya, zgovarja ono, sto nechuti, poteptava krivichnim nachinom zaverseni materinzki jezik kojega nepozna, ter zvishava tudyega jezika glasze, po kojih szvakdashnyem potrebyavanyu sze najposzle chizto szvojemu narodu zneveri, poztavshi nazlobnim odmetnikom, ili odrodilczem, sto vishe najgorjim nepriateljem szvoga roda, dakle y nezahvalnim izverskom szvojih roditelyev. —

Tudyi jezik, kada sze uprav u sivlenye vpelya, mentuje chloveka prirodyenoga domodnoga chutenya; jer tudyi jezik jezt izrechnozt tudy narodnozt; ovu pako izrechnozt more szi szamo on pribaviti, koj je kadar tudyu narodnozt prijeti, a to opet nije moguche prez pogasenya y znischetenya szvoje domache narodnozt. Y zato je vszako terszenye, vu tudyem jeziku prav chverzto utemelyiti sze, pervlye nego chlovek szvojega dobro y korenito zna, odperto govorech, grehota; ar je terszenye, szebe szamoga vu szvojoj naravi zatreti. Nezametavamo mi zato ztranyzke jezike, najmanye pako one, koji z nashim materinzkim jedno zviralsche imaju. Dapache takove z razlogom vuchiti sze, nyihove oszebitoxti, nakuliko sze z naravum nashega jezika szlasu, nyemu pridrusiti — za hasznovito dersimo, z tum jedinum pogodbum, da predi vu materinzkom jeziku tvrdo utemelyeni y vputyeni biti imamo, nego sze navuka tudyih jezikov primemo, ar ako vu nashoj laztovitaj narodnoxti zadoxta ztalni niszmo, bi sze lahko vu pribavlyanyu tudyih dobrih oszebitoxtih, josh bolyih domachih mentuvali.

Najpogibelneji vidi nam sze navuk ztranyzkoga jezika, za potrebuване vu navadnih sivlenya okolnoztjah. Vu tom szluchaju biva ztranyzki jezik pogibelen; otrovom pako ili chemerom narodnoxti poztaje onde, gde sze zlovolyno vre malomu detetu na mezto materinzkoga jezika podmetne. Odhranitelyi, koji to chine, szuprotztaju odluki szvete narave, vojuyuchi proti onomu duhu, koj vszega szveta mochi y prikladnoxti razredivshi vszaku podelyenu moch y prikladnozt k laztovitoj zvershenozti zreszno vabi y nagiblye. — Tudy sivlenye nebude nam nigdar naravzko, nigdar nashe laztovito; szamo zvanzku zpodobu mochi szi je pribaviti; szamo koru ili lupinyu, jaderke y zerna nikada. — Papiga navuchi sze polag glaszov, koje od narave navchila sze je, y tudy nekoje glasze oponashati y berblyati. Ali ovim glaszom fali dusha, y makar bilo zgovaranye najvmetelneje, razuman chlovek bude vendar po berblyanyu odmah papigu prepoznal. Vu tom pogledu je med papigum y odrodilczem ta jedina razluka, da szi papiga szamo nekuliko rechih, chlovek pako vnosinu izgovorov zapamtiti more. Krepka vendar y ztvarjajucha sivlenya temelyitozt manyka onde, gde navuk y umetnozt prvi narave ogeny zevszema pogasziju.

Zaszleplyeni odmetnik, koj sze tudyemu jeziku povda y tudyoj narodnoxti priklopi, nije szvojega naroda vredan, ar nij niti szamomu szebi veran. Nyegovo sivlenye nima drugoga znachaja, zvan znachaja neztalnoxti y polovichnoxti. On szvoju zmutlyivozt nigde nemore dozta zatajiti; prenavlyal sze, kak mu drago, nyegovu nuternyu neszlogu vszaki razumni chlovek lahko zpazi: jezik, kojega govori, je jezik pameti, a nije jezik szerdcza, y odtud dohadya, da vnogi nashinacz, koj drugach zmir tudyim jezikom govori, kada sze ili razveszeli, ili razszerdi, ili pak preplashi, odmah zaversenim materinzkim jezikom progovori; kajti szerdcze tudy glasze odurjava, koji mu polag vsze navade vendar tudyi y ztranyzki oxtali szu.

[Dalye szledt:]

ILIRZKO KNYISEZTVO.

Vszim szlavjanzkoga szlovztva y knyiseztva lyubityem vugodno bude zeznati,

da vech y nashi szuszedi Czernogorczy vu obdelavanju nashega materinzkoga jezika napreduju, ter da stampariju podignuli szu, vu kojoj domachih trudov plodove na szvetlo davaju. Med oztalimi izdal je vu ondeshnyoj stamparii, narodni Czernogorzki tajni bilyesnik (szekretar) Mitar Milakovich, za leto 1835, kalendar pod imenom: „*Gerlicza*.“ Knyiga ta szoztoji iz 136 ztranak y razdelyena je na 5 delih. Za naszlovom knyige ztoji ov napisz: „Kalendar za 1835 godinu, mladesi czernogorzkoj, najvechoj nadesdi (ufanyu) unapredashnyeg schita szlobode szvoga otechezstva (domovine) poszvechen.“—U pervom delu zadersava navadni Kalendar gerchkoga y rimzkoga verozakona, kak takajshe rodoszlovje (genealogiu) szadashnyih vladavczev europejskih, u drugom delu je kratki pogled na opiszanye Czerne gore; u tretjem delu je kratka dogodovschina Czerne gore; u chetvertom szu czernogorzke junachke peszme; a u zadnyem josh nekoje razlichne peszme.

Buduchi da Czerna Gora (Monte negro) po imenu zkoro vszakomu vuchenomu domorodczu, po nuternyem pako lesaju y bitju vu obchinzkom josche premalo poznana je; y kajti kano szuszedna szamoztalna dersava negdashnyih obichajev, ztarinzke krepozti, davne szlobode y dedinzke hrabrozti cheztito, planinami obchuvano gnyezdo nashu pozornost na vszaki nachin zaszlusi, zato chemo ovde izto gore zpomenuto Milakovichevo kratko opiszanye od rechi do rechi uprav vu czernogorzkom narechju nashim chtavczem szobchiti.

Kratki pogled na zemlyobrazno y dersavno **OPISZANYE CZERNE GORE.**

1. Granicze y velichina.

Szadashnya Czerna gora granichi od szevera y zapada z Herczegovinom, od oztoka z Turzkom Albaniom, a od juga z Auztrianzkom Albaniom.

Velichinu nyenu ne mosemo szad tochno epunktlich) znati kolika je, no verojatno imat' (he u szebi vishe od 200 kvadr. milyah.

2. Razdelenje zemlye.

Czerna gora razdelyuje sze na 8 okrusjah, od kojeh chetiri Nahie, a druga chetiri Berda zovu sze. Nahie jeszu szledujuche:

I. Katunzka Nahia, koju od 1700 god., od vremena Vladike Danila Petrovicha, treba szmatrati sza szvim za nezavisimu (independent) od turzkoga Czarztva. U ovoj nahii ima devet plemenah (knesinah), naime: *Czetinye, Nyegushi, Cheklich, Belicze, Czucze, Osrinichi, Komapi, Zagarach y Peshivczy.*

II. Riechka Nahia, koja sze od Turzke vlade odbila y z Katunzkom, kao y szledejuche tri 1796 god. poszledni put zjedinila, y razdelyuje sze na ovih pet plemenah: *Gradjani, Lyubotiny, Czeklin, Doberzko-Szelo, Koszieri.*

III. Leshanzka Nahia, z plemenima: *Drasovina, Gradacz, Buronye.*

IV. Czernichka Nahia, u kojoj szu plemena: *Bolyevichi, Limjani, Gluli-Dol, Berchele, Dupilo, Szotonichi, Podgor.*

A Berda szu ova:

I. Belopavlich, sza plemenima: *Petushinovichi, Parkovichi, Vrasegermczy.*

II. Piperi, u kojima szu plemena: *Czernczy, Zliena, Gyurkovich.*

III. Moracha, sza plemenima: *Dolnya-Moracha, Gornya-Moracha, Rovczy.*

IV. Kuchi, koji szu tek 1831. godine k oztaloj Czernoj Gori novopribavlyeni, y ovo szu im plemena: *Drehalovichi, Bratonosichi, Vaszoevichi, Orahovo, Zatrebach.* U ovom poszlednyem szve szami rimokatoliczi Albanekzoga jezika sive.

3. Povershje y Klima.

Czerna Gora mlogo je berdovita, a Katunzka Nahia gotovo bash szva, pak y to je nagomilana szve z prevelikiema goliema ztiename (rupes, Klippe), koje sze ovde *Kershi* zovu. No ima y liepih polyah y livadah, kao u Belopavlichima, u Riechkoy, Lyeshanzkoj y Chernichkoj Nahii, a tako izto dozta prilichno ima y shumah.

Vozduh (zrak) je u obche u Czernoj Gori zdrav, a klima ne jednak: po szviema Berdima, oszim Belopavlicha, kao y po katunzkoy Nahii dozta oshtar, a u Chernichkoj, Lyeshanzkoj y Riechkoy Nahii blag y prijatan, y zkoro primorzcome ravan.

4. Proizvodi (Produkte).

Po szvoj Czernoj Gori, negde bolye, negde gore, mose radyati szvako jako sito,

no buduch da najbolje kukuruz radja, zato nyega najvishe y sziju, y mose ga na dobriema godinama za szvu Chernu Goru roditi. Takojer sziju ponesto y pshenicze, rasi (her-si), jechma, ovsza y krupnika. Oszobito sze szada po Czernoj Gori umlosio krumpir, ovde *Kertola* nazvani, koga je pokojni Mitropolit *Petar Petrovich* josh 1780 god. najpri donio y pokazao, kako treba oko (okol) nyega raditi. Ovaj y u najherdyavijim godinama dobro rodi, y kadar je szachuvati narod od velike gladi. Tako izto po Berdima y po Katunzkaj nahii radja dobro y glavati kupusz, a u oztalima nahijama y zeleni, nazvani *rashtán*, a szije sze y drugo povertje, kao paszuly (basul, fasol), grashak y szochivo. Za modre y crvene patlidyane (solanum), kako god y za karfiol y kelerabu ovamo (ovde) sze y nezna. — U Belopavlichima, Czernichkaj, Riechkoj y Lyeshanzkoj Nahii y voha ima dozta, kao: jabukah, krushakah, ponesto y shlyivah, dunyah, orahah, leshnikah y dudovah (murav). Shteta shto sze malo radi oko szvilenih bubah! Vina nemose vishe roditi, nego koliko je dozta za oszam meszczih, a da mieszu Czernogorczij, kao shto szu prevechma ume- reni (mertuchlyivi) u pitju, nebi ga dozta bilo ni za chetiri meszczja. — Konyah malo ima u Czernoj Gori, no najvishe mazgih (múl). — Volovah y kravah po Berdima y Katunzkaj Nahii ima poneshto, a oszobito dozta ovaczah y kozah, zato je Czerna Gora izobilna sziirom, maszlom y zkorupom (verhnyem). Y riba sze mloga lovi a najvishe u Blatu (zkadarzkom jezeru), y to razna: pazterva, jegulya (ugor), krap, zkobaly (shvolja), uklyeve (melanurus) y t. d. — Pchelah takojer ima po Czernoj Gori, y ako ne mlogo. Mineralnih proizvodah neima nikakvih.

5. Planine.

Najvishje szu planine u Czernoj gori u Kuchima: Kuchki Kom, koj djeli Kuche od Albanie turzke; u Katunzkaj Nahii: Lovchen, Shtirovnik, Garach, Puzti Liszac; u Riechkoj Nahii: Dobershtik; a u Czernichkaj: Szutorman.

6. Vode.

Rieke u Czernoj gori ovo szu: Czernoe-

vicha Rieka, po ztarome Obod, koja izvire izpod Czeklinzke gore y upada u jezero Zkadarzko; Czernicza u verh polja Czernichkoga izvire, y kud y perva utjeche; Zeta izvire iz pod Oztroga planine pod szelom Poviom y utjeche u Morachu, a Moracha izlazi u gornjoj Morachi y kod Podgoricze prima Zetu, y szalievaa sze takojer u recheno jezero. — Izvorah po Czernoj gori ima nekoliko y vrlo szu zdravi y czeliteljni (vrachiteljni). Za pokrepljenje (potverdyenye) ovoga navezti chu jedan dogadyaj, koi sze j' za moih danah szluchio. Alexander Teod. Reicz, professor Derptzkoga Univerziteta, kome je za tri godine bilo gerlo zamuklo, y nebi li mu sze povratilo, ishao je po Italij y najzdravie vode zaludu pio, — dojde god. 1832 uz Petrov pozt u Czernu goru, da y u nyoj szrechu pokusha; y doizta poszle chetiri dana pijuchi ovamo (ovde) vodu pochme govoriti szve jasznie y jasznie, tako da mu sze u vrlo kratko vreme szu szvim povratila predjashnya jasznozt glasza.

7. Putovi.

Dva szu glavna puta u Czernoj gori; prvi y glavni vodi od Kotora preko Nyegusha, Czetinya, Doberzkoja szela y Czeklina na Czernoevicha rieku; a drugi raztavlyajuchi sze z pervim od Nyegusha, ide preko Cheklicha, Bjelicza, Kcheva y Pjeshivacza u Nikshiche; no tako szu y jedan y drugi na mlogima meztima herdyavi y ztermeniti, da jedva kony natovaren preko nyih mose hoditi, y zato sze gotovo szva tergovina na mazgama y plechima prenoszi. Oztali pak putovi, koi vode kroz Czernu goru, izuzimajuchi one preko Bjelopavlichzkih y Czernogorzkih polyah, nijeszu nishta drugo, no ztaze preko Kershah, po koima sze razma u opanczima, jedva y z mukom prelazi.

Marmont je predlagao Czernogorczi, da on na szvoje troshkove od Kotora do Nikshicha opravi put, po kome bi Karocze (vozi) mogle hoditi; al hitrodoszetlyivi Czernogorczi domiszlilu szu sze nyegovome lukavome (himbenom) namerenju, nyih pokoriti mochi, pak mu na dobroti szerdca zahvale, a put oztane po ztarome — herdyav za putnika Czernogorcza, al y nepriatelyu ne prolazan. (Dalje szledi).

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 23. Szvibnya 1835.

Br. 20.

Vsa na ovom svētu, ljubavjum harače,
Rad' nje v zimi v létu, ptičice diače,
Noć i dan na městu, drohan slavić plače.

Grof P. Zrinski.

MOLBA NA CERNOOKU.

[P o p ě v k a].

Hoćeš, dĕvo, stan moj znati?
Stazum hoću te peljati,
V tihu ladanjsku dolicu,
Na cvětuću livadiću,
Tam je mirno - tihi stan,
Za te, mila, odebran.

Moja soba vsa zelena,
S beršljanom je prepletena,
Još visoka tersa kita,
Med obloke sěncu hita,
Ptica spěva šarena,
Granum šipka zibana.

Tamo, ljubo, bude cĕla
Nama žitka srĕća cvĕla,
Tamo raste šuma gusta,
U njoj slavulj medna vusta
Slaže milo v pĕsmicu,
Da si zove ljubicu.

Sunce kad se v gore vtaplja,
Mĕsec bleđi se izkaplja
Iz med cerne, tamne noći,
On nam ljubav sam svedoči,
Vužgimo si ognjec tam,
Da nesveti mĕsec sam.

Kad u svetoj bum samoći
Gledal tvoje jasne oči,
Onda bude slast ma puna,
Ku nezvagne svĕtov kruna! —

Dojdi, ah, v moj tihi stan,
Za te, mila, odebran!

Ljudevit Vukotinović.

NIMA DOMORODZTVA PREZ LYUBA- VI MATERINZKOG JEZIKA.

[Na dalye].

Neizbrojna zla, koja iz szlepe lyubavi
proti ztranzkim jezikom zviraju, sivo ter iz-
tinito izpiszana szu vu knyigi: „*Od porushe-
nya narodov [u Lűbeku 1808]*.“ Iz nye o-
bilno uputyeni bivamo, da je materinzki jezik
naj jache vezilo szloge y naj jacha podporna
narodne szamoztalnozti. Y zaizto, kada sze
vre namezto plemenitoga naszedersanya, ne-
kakva chalarna, omamna pohlepnozt za vszem,
sto je tudy, vu narodu ukoreni, kada sze
domovine szini szvojim zemlyakom dopazti
szramuju, kada sze szamo brine, kakvim na-
chinom bi sze tudyinam bolje prilizati y pri-
drusiti mogli, onda pogiblye chazt y szlobos-
china naroda, onda sze rushi cheztito y odi-
cheno ztanye, koje viteski predyi z velikim
y dugovechnim trudom podignushe. Ako sze
vu takvom tusnom ili bolje rekuch beteslyi-
vom naroda ztalishu za obchinzto josche sto-
god uchini, tak to nebiva iz drugoga zroka,
kak za volyu jedine vlaztovite korizti iliti
szvojlyubnozti poszebnih. Iz nye pako izha-
dya med oztalimi bludnyami ona nevlyudna
gizdozt, koja jednoga brata od drugoga luchi,
y jedinzto narodne zkupchine szve po lahko
podjeda.

Szvojlyubnomu odrodilezu iliti izrodu je
materinzki jezik zato priprozto, kajti ga lyu-
di govore, koji orju; on pako neorje, ne-

go gotov kruh jede; nyemu sze vidi zato zaversen, kajti ga lyudi govore, koji vinzki tersz obdelavaju, on ga pako neobdelava; nego szamo gotovo vino pije.—On na vsza domacha merzi, a vendar sze naj bolyih domachih ztvarih, kak da bi vsze z laztovitum lalokum zkonchati y zatreti hotel, marlyivo vusiva. On szvojega naroda lyudih nedersi za szvoju bratju, neg za szvoje szluge, koje poteptava. Iz toga zroka ische drustvo ztranyzkoga orszaga lyudih, z vekshinum szvojega naroda neprijatelyev. Odtud dohadya, da sze *izrod* marlyivo terszi, vsza tudyu vu szvoju domovinu upelyati, najmre ztranyzkii narodov nachine, obichaje, noshnye, zabave, y miszli, koje naj vishe prikladne szu, domachu prirodyenu jakozt y krepozt izkoreniti. Y ovakvim protinaravzkim baratanyem poztane izdai czum naroda szvoga y pogerditelyem szvoje domovine.—Dom y rod prodaje, domovine szrechu podkapa, domache zakone pravicz y vere gazi y preobracha na tuliko, da preszleplyeni szlobodnoga naroda lyudi tudyih pukov shege y kojekakve nishtarie szledechi, szami szebe med szobom za kratko vreme vishe nezpознаvaju, iz predyev pako szvojih, kojih zpodobu kakti naj prestimanеше odvechtvo ozkrunili, zaterli y zavergli szu, zezmehavaju sze; odkud izvira nemir, jal y neszloga, koja prevejaním mejashem daje priliku, ili oborusanum rukum ili shegavoztjum na szlepeze naveliti y vesz *izrodni* narod, pod on jaram zpraviti, za kojim po prijemanyu tudyintva tak rekuch szam hlepel je. — Prekasno visheput takovi zaszepleyenci pregledaju; kada najmre gorko odurjavanye, ostro preganyanye y zapovedanye onih podnashati moraju, kojim sze pervlye josehe vu ztalishu szlobode ponizno vklanyati y lahkovolyno pridrusiti terszili jeszu. Potlam bi sze radi domom povernuli; radi bi materinzkim szvojim glaszom naravu chaztili, radi bi domache halyine oblekli, ali szve je prekasno. On zapoveda, koj je pervlye szamo vabil. Eto pokore, eto szramote!

Narod dakle, da na kratkom ponovimo, sto dokazaszmo, narod y on kotrig, koj vishe neche ili nezna prirodyenoga duha mishlyenye, y szerdcza chutenye szvojim materinzkim, to jest naravskim jezikom izrechi, je szvoje vla-

szlorilo sirlenye, szvoju szlobodu, szvoj zna-chaj y vsze szvoje domorodstvo zgubil, y je saizlo szel za szusanystvo. —

Al' nijeli mozbit ovo razmishlyavanye y ovaj razgovor za nasz Horvate nepotreben? Na to na kratkom odgovarjamo z horvatzkim prirechjem, da ztopram za desdyem nije treba kepenyka, anda ga valya pred desdyem pripraviti.—Da szmo propali, nebi sze niti znali tak po domachi zpominyati, niti bi nasz gdo szlushal. Z druge pako ztrani nebojimo sze, da bi nash jezik ili nash narod propal, ar tak jakoga ztabla, y tak zdravoga korenya drevo, kak je nash hrazt, nevszehne, ako mu y gde koju szlabu granchiezu bura vtergne, ili ako mu koju szvers kukezi oglodyu. Szvers, na kojoj sze guszenicze y drugi szmrad nagnyezdishe, nekoliko vremena vu razvijanyu szvojem zaoztaje, doklam nuternyi obilni ztabla szok szve zlo izrine. Nebili anda gledech na to domachi hrazt od guszenicz y kukczev branili y sznasili?

[Konacz szledi:]

Kratki pogled na zemlyobrazno y dersavno OPISZANYE CZERNE GORE.

[Konacz].

8. Sitelyi (ztanovniki).

Czernogorczy szu Szlaveno-Szerbzkoga kolena, kao y Herczegoveczy y Boshnyaczi, y prozvali szu sze tim imenom, kao y ovi od mezta, u kojemu sive. Ztaroszedih familiah, koje szu u vreme kralyevah y czarevah nashih sivali, szada neima, negu szve nasze lyene od poszle padenya pod turzku vladu Szerbie, Boszne y Herczegovine, a jezik je szve jedan, shto y Herczegovaehki z verlo malom y gotovo nepremjetlivom razlikom, y manye je od ovoga izpoganyen turzkimi rechmi. — Chiszlo sitelyah izlazi na 100,000, od kojih mose 15,000 izajti proti neprijatelyu. Prirodom (naravom) utverdyena zemlya y otechztvolyubje Czernogoraczah kadra szu vazda neprijatelyu oduprieti sze.

9. Vera.

Czernogorczy szu szvi pravoszlavnoga iztochnoga izpovedanja, y dozta szu pobosni,

no y josh mlogo bi vishe y bolye bili, kad bi szveshtenztvo mirzko (Weltgeistlichkeit) uchenije bilo, jer, shto veli neki szlavni zpiszately, dokle nije szveshtenztvo dovolyno naucheno y uzpitano (erzogen), dotle moralna naroda nechini doizta uzpeha (napredka), polze (korizti) y utjehe domache nepoznate szu, y neuvasene; zemlyedelje neide napred; zakoni szu zalud gotovo y nishta neznache. Parok naucheni y moralni mogao bi biti u szelu tutor, otacz, uztanovitely, szudia naroda, organ dersave. Ali odkuda che sze imati takovi szveshteniczi, gde nije bilo javnih zavedeniah (obchinzkih uchilisch)? Pak bash da szu y ova, trebalo bi opet popovima dati nachin, da nieszu kao szada shto szu prinudyeni orati, kopati, tergovati y kao drugi prozti lyudi jednako odjelo (opravu) nosziti.

10. Tergovina.

Nahodechi sze Czernogorczy u nepreztane ratove zapleteni z pogranychimi Turczy, nemogu kakvu vasnu tergovinu ni voditi, nego ponajvishe szvoje proizvode (produkt) u Kotor y u Budvu prodaju Primorcem, a od ovih opet kupuju shto je za Czernu goru nusdno (potrebno). Ja nebi mogao na verno kazati, koji jedni od drugih, Czernogorczy od Primoraczah, ili ovi od onih vechu nusdu imaju; to znam dobro, da Czernogorezi, kad bi z Turczima u miru bili, mogli bi siveti bez Primoraczah, a oni bez nyih — z velikom mukom. Czernogorezi prodaju u Primorje sito, kupusz glavati, krumpir, mlogi szir, maszlo, jaja, letucha, vunu, kosu ovchju y mlogo szuhoga mesza, poznatoga pod imenom *kastradine*, koja sze u Terztu y u Venecziji dobro platya. Takojer ide u Primorje y mloga riba, oszobito zkuranceze (szuhe uklyeve), y ove sze po Italiji raznosze y dobro prodaju. — Czernogorezi pak od Primoraczah kupuju vina, rakie, szoli, zejtna (olya) y neshto malo manufakturah. Iznosz praha y olova za Czernu Goru je zabranjen, a ova uprav zapreka mogla bi prinuditi Czernogorceze, da pochmu y szami prah napravlyati, kao shto ga vech Rovchani po malo y napravlyaju. *Nusda je mati isvjeshthenyah.*

11. Nauke y zanati.

U Czernoj Gori od davnih vremenah nije

bilo nikakvih shkolah, u kojima bi sze mla-des mogla uchiti u uzpitavati, nego koi szu htjeli da prime na szebe szveshtenicheszki chin, ishli szu u koj manasztir (klostar) y kod kalugyerah priuchavali szu sze malo chitati y piszati, a popovzki szinovi uchili szu kod szvojih otaczah, za to je vech y poztalo obichajem, da jedan od popovih szinovah, ako ih ima, mora biti pop.

Szad je viszokopreoszvetenyi gozpodin *Petar Petrovich Nyegosh*, vladika y gozpodar Czernogorzki zaveo na *Csetinyu* jednu malu shkolu, u kojoj sze iz raznih (razlichnih) okrusiah do 30 dijakah u chitanyu, piszanyu, rachunanyu, szveshtenoj hiztoriji y szerbzkoj gramaticzi obuchavaju. Bose daj, da sze y po szvima okrusiama josh barem po jedna shkola zavede za uchenye y uzpitanye djecze, te bi onda drugachie szvet szudio o Czernogorezima, a y oni bi szami szebe bolye poznali, y nebi prezirali (oduravali), kao danas shto preziru zanatgyiu, jer u Czernoj Gori ako keje musko shije, kasu: „radi senzki poszal“, a koi kuje, toga zovu cziganinom, ako y nije cziganin. Shta vishe, y szamoga nyima najnusdnijega tufekgyiu (pushkara) po preko gledaju. Iz toga uzroka malo sze ih nalazi Czernogoraczah zanatgyiah, no najvishe ztranozemezi zanatima sze zanimaju.

12. Upravljenje (Regierung).

U Czernoj Gori upravljenje jezt *Duhorno-Vojnichko*. Najztarie licze (oszoba), gozpodar, u koga je puna vlazt, jezt Vladika, z pridavkom „szveti“. Od nedavnog vremena poztavlyen je veliki szud pod imenom: „*Pravitelysztrujuchi szenat*“, u kome zaszjedavaju dvanaezt szenatorah, y mali szud z nazvanjem „*Gvardia*“. U szvakoj Nahii y Berdima ima Gvardia, koja manye razpre (pravde) szama umiruje, a veché predstavlyaju sze Szenatu, gde sze sza szoglaszjem gozpodara konche. U odszudi na szmert Vladika ne daje szvoga glasza.

13. Zakoni.

U Czernoj Gori neima nikakvih polositelynih zakonah; ztari obichaji zamenyuju ih. Pokojni Mitropolit *Petar Petrovich* god 1796 napiszao je jedan mali na obichajma osznovani zakonik (*Gesetzbuch*), koga je narod je-

dinoglaszno na obchem szaboru odobrio, y
sza zakletvem torseztveno (szvetechno, so-
lenniter) primio, po kome sze y danasz z ne-
kom malom izmenom Szenat vlada. Ovaj je
zakonik napiszan po onom kanonu (naredbi):
„Zakone treba prinaravlyati narodima, a ne
narode zakonima“.

Dabi y drugi Szerblyi mogli znati, kako sze
u Czernoj Gori kazni (kastiguje) onaj, koj
drugoga obezchezti (obshani) prepisat' chu
ovde iz iztoga zakonika

Oszmi Chlen.

„Ako pak udari koj brata Czernogorceza
nogom ili kamishem, takvi da plati za oni uda-
racz czekinah pedeszeti, a globe (muleta)
Czernogorcziima czekinah pedeszeti. Ako li
ga oni ubie po shto bude udaren, za nyega
da pogovora nije, koliko ni za lupesa, koi u
kradyi pogine“.

14. Karakter [znachaj] naroda.

Hrabri y museztveni Czernogorcezi u do-
mu szu szvome mirni y zpokojni, zprama tu-
dyinyah po proztome uchtivi (poshteni), a sza
szvojima druselyubni; no kad ih ko (gdo) raz-
drasi szerditi, a kad uvriedi oszvetolyubivi
preko mere. Y poszle zto godinah rodbina u-
bijenoga oszvetit' che kerv za kerv. Oszve-
ta je kod nyih uprav koren szvih zalah, koja
sze medyu nyima dogadyaju, y prepreka je
szvakomu poredku szuda; jer z jednog ubije-
noga, szvetechi jedan drugoga, mose dvade-
szet glavah za godinu panuti (pazti) mertvih.
— Glavare y ztareshine szvoje dobro pochi-
tuju, y ztrogoj vlazti szlepo pokoravaju sze.

Nijedan narod ne ztrashy sze tako primer-
ne kazni (kastige) kao Czernogorcezi, y szva-
ki gotovo voli prie poginuti, nego javno biti
bijen. — Kad je *Zhjegan Mali* u vreme szvo-
jega vladanya u Czernoj Gori, dao jednoga
Czernogorceza obesziti a dvoiczu mushketati
(uztreiliti), metnuo je pokraj druma na pogledu
Kotora 10 czekinah, y niko (nigdo), gde szu
toliko danah ztojali, nije szmio u nyih dirnuti.

U goztolyubju Czernogorcezi prevazilaze
szve druge Szerbe; oni sze vole hraniti hlje-
bom y lukom, y vodu piti, a szamo da goz-

ta, kad im dojde, meszom ili ribom pochazte,
y vinom y rakiom napoje.

Czernogoracz szam szvoju senu szlabo
pochituje, ali drugi koi opet neszmi ju ni
najmanje uvriediti, jer bi glavom platilo, a pri
tom szvak dersy szebi y za szramotu na szla-
biega od szebe napadati. Iz ovoga uzroka
one szlobodno idu szvuda bash y u vreme,
kad szu Czernogorcezi medyu szobom y najve-
chem ratu, y kud lyudi jedan od drugoga ne
szmjedu pojti, tamo sene szvoje shilyu. One
im y u vojzku, za nyima po dva po tri dana
iduchi, brashnenik na szvojima plechima no-
sze, ranyenike vodom umivaju, a vinom y ra-
kiom zalevaju, y kerpama, koje sza szobom
nosze, rane im zavijaju. Oszim toga y pri-
szutztviem (nazochnoztjum) szvojim ratobor-
cze hrabre y na boj pooshtravaju; da! y kad
sze koji uszude bjesati, tad one mahajuchi ke-
czelyama (Vortuch), rugaju im sze, y z tim
podrugavanjem vishe putah kadre szu bjese-
che opet u boj povratiti.

Czernogorke y kod kuche trudolyubive
szu: predu, pletu; takojer nosze vodu y der-
va, a sziomashnie idu pod kiryu nosziti bre-
mena, szvojima musevima u polyu u szvakom
poszlu pripomasu. Ovaj trudni poszao chini
ih da szu y zdrave y czelomudrene (jako
mudre).

M I S E L.

U narodu neobtesani jezik govorećemu uče-
noga čločka neima nikakova, makar se u njemu
na jezera brojili visokih znanostih učitelji: svi
samo dētea i prosti seljani jesu. Jer onoliko
člověk znade, koliko jezikom svojim izgo-
vori može. Što je izvan kruga izrēčja, to je
izvan kruga poznantva. Zato mudriaši [ako
ih ima] jesu samo nekojega pokojnoga naroda,
ili kojekakvoga na način povodnje po raznih
kotarih razsuvšega se novijega jezika: a kak
roda svojega sinovi azbukvari [abecedari] jesu
i neumitnici. Česa radi uvēke istinito ostane
ono: „Dokle jezik, dotle um, i zaimno.“

Budimir M**.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 30. Szvibnya 1835.

Br. 21.

Jednako smo vsi rodjeni,
Goli, bosí, ne 'zučeni':
Sama krépost je razlika
Od človika do človika.

Vitezović.

NARODNA AUŠTRIANSKA PĚSMA
iz němačkoga po L. M. slogoměrno prenešena.

Daj, o Bože, da nam živi
Car i kralj naš Ferdinand!
Daruj ruci dobra Cara
Tvoje krépke ruke moć!
Nek nad nama kao otac,
Město tebe vlada on!

Lik [koruš].

Daj, o Bože, da nam živi
Car i kralj naš Ferdinand!

U sovětu nek Mu sědi
Premudrosti, pravde duh!
Šta Mu dan, šta l' věčnost veli,
O tom nek se stara on!
Da upravlja carstvom Svojim
K'o zalogom carstva Tvog!

Lik: kak gori.

Mir Mu daruj! čest Mu daruj,
Kada k vojni zove čest!
Budi s Njim i Njeg'vom vojskom;
Zastave Mu uvěňčaj!
Gdě se viju, nek s' prostire
Svud okolo blagoslov!

Lik: kak gori.

Sve na světu dvižimomu
Na věk menja svoj oblik,
Tverda věrnost, čista ljubav
Na věk postojana jest.
Věrnost naša biť će stara:
Nerazrušim njen sojuz.

Lik: kak gori.

**NIMA DOMORODZTVA PREZ LYUBA-
VI MATERINZKOG JEZIKA.**

[Konacz].

Akoprem sze nebojimo, da bi sze nash
Szlavenzki jezik, kojega oszemdeszet milio-
nov lyudih vu Europi govori, zatreti ili zkon-
chatí mogel; zadozta vendar iz druge ztrani
uputyeni jeszmo, da sze vszakoga takajshe
velikoga y korenitoga naroda jezik ozkruniti
ter szvoje naravzke lepote y jakožti mento-
vati more, koj zadnyich gledech na govore-
chu vnosinu szvoje sivlenye zadersi, ali ovo
sivlenye je szamo telovno, ne pako duhovno,
ar zaverseni y od tak zvanih viszokouchenih
zemlyakov szvojoi neznanozti prepustyneni pro-
ztak, nije moguch vu razvijanyu duha, dakle
ni vu obdelavanyu jezika napredovati. Prozta
zaizto y szromashka poztane materinzka rech,
kada sze iz dvorov y zmed blagorodnih ili bla-
gousivajuchih obitelyih (famiilih) gizdavo
iztirana y prognana pod szlamnate kroveke,
ter najpotlam vu zapechke, gde josh koj vre-
dni ztarehek y koja dobra ztarieca derhtajuche
ruke proti nebu prusech za bolyshu dobu Boga
mole, nedoztojno y nemilo ponisena vtechi ili
bolye rekuch zkriti y ztisznuti mora. — Chuj-
mo nekojega vuchenoga Nemeza, shto nam
gledech na zpodobne nezgode szvoga mate-
rinzkoga jezika poveda: „Da sze y korenito-
ga naroda jezik ozkruniti ter vu jaram proztote
poztaviti more, tajiti neda sze; ar tomu pri
nasz Nemezihi vnogo manykalo nije, kada bi-
she jezik y z nyim sivlenya nachin francuzki
od nashih dvorov z szlepum lyubavjum y z
ochitim poteptavanyem domacheha jezika y
domache zobrasenožti prijet, kada szu sze
vnogi, darom duha nadelyeni naroda nashega

lyudi, tudyoy zobrasenozi, kakti kakovoj szlavnoj peldi zevszema povdali bili, y kada vre iztoga puka vnosina nevolynim predsudom opojena y omamlyena bishe, da je od szvoga blisnyega vnogo bolyshe y vredneshe, koj ztranyzki jezik govoriti znade. — Iztinito y vatreno govori od onoga mutnoga vremena zpiszatel knyige: *Zrerhu obilnosti rechik nemachkoga y franczuskoga jezika* (vu d. II. na str. 170): „„Ono vreme domachi jezik bil je zaversen y oduren. Povszuda bile szu domache ztvary od tudyih izrinyene. Povekshi ztalishe dersali szu za szramotnu pogerdu iliti obshanozt nemachki, to jezt naravzki govoriti. Nekeji nemski vladavczy ishli szu vu tom rodokvaritelynom poszlu szvojum peldum napervo, nebrinechi sze ni malo, kolike szu y kak glyuboke rane takvim merzkim baratanyem obchinzkoj domachoj szlogi zaszekli. Obkolechi sze dapache z szamimi tudyinami szamonyim szvoju neomejashenu zaufanozt prikazivashe, vsze pako, shto nemachki kerstyeno biashe, suhko y ostrozubno oszmehavajuch terszili szu sze szvoju domovinu y szvoje pokorne puke bash iz glyubline szerdca odurjavati y zametavati. — A mi poteptani, zaverseni, potlatcheni! mi — na mezto da szmo szikratyenu chazt po zobrasenyu nashih narodnih laztovitoztih zterjali y pribavili, bili szmo rajshi nichemurnim mishlenyem pripravni, k poprijetomu sze nachinu pridrusiti, ter szmo sze kakti Nemezi, z nashimi nemskimi obichaji z nashim nemachkim jezikom y nashim nemskim narodnim znachajem po dechinzki szramovali. Radi bi nashu nemschinu szlekli bili, da szamo podpunoma tudyine (franczuzi) poztanemo.““ — Ono vreme je proshlo! Shta szmo sze bojati imali, toga vishe nima, odkad sze je nash jezik, — ko, da je nyegov duh ztopram z pogibelyami, koje sze mu grozishe, na ochitovanye szvoje mochi y krepozti pobudyen bil, — oposzred iz med one zaversenozi proszizajuchi podignul, y vu vnogoverztnih knyigah, koje nikada propale nebudu, narodu szvoju zmosnozt pred ochi poztavil.“

Tako vucheni Nemacz szvoga narodnoga jezika y z nyim iztoga naroda tusne nezgode poveda. Y zaizto, kak glyuboko bishe onda prepala Nemecev szlava? Kada vsza zkoro

gozpoda y drugi obilnoztjum naduti, od szvojih bratov razluchavati sze hotechy mudriashi *franczuzski* govorili szu. Kakov je Nemezem tada glasz bil? Franczuzi, kojim sze prilizavashe, dersali szu ih, za szirovcze y za lyudi prez znachaja y to im je bil zvanzki kip; a kakvo bishe nyihovo domache szlovztvo y knyiseztvo? Premdar szu vnogi vucheni nemske kervi Franczuzi vnogoverztny knyige tudyim jezikom piszali, al' ovim dandanashnyi nije nit' kod Franczuzov glasz, nit' kod Nemecev lyubovolyne uzpomene; ar Franczuzom nije bilo treba vu nemskoj zemlyi szlovztva imati, nemskomu pako narodu tudyega polya obdelavanye nije na korizt dozpeti moglo. Kak ponisen, kak zaversen bil je ono vreme poleg vsze szvoje nuternye marlyivozti y poszlenozti Nemski narod? Kak priprozti nyegov ztalishe gledech na druge zobrasene narode? — kada bolye miszlechi drugach zrele pameti Nemecev, koj nije *franczuzski* znal, vu tak zvanih plemenitih drustvih kakti shupelyak muchati je moral, ako nije ochitoga oszmehavanya y za nemarkersanya britkozt od ztrani *odrodilcev* iliti *izrodov* pochutiti hotel. Gde szu mu bili ono vreme domorodczy, kada *izdaicza* naroda y *mudriash* jedno, y to izvisheno; a *domo-* y *rodolyub* y *prozti bedak* opet jednako y to zaverseno znamenuvanye imali szu. Nili dakle onaj protinaravzki ztalishe nemskoga jezika y nemske narodnozi chiztochu ozkrunit y razvijanye domachih laztovitoztih zpachil? — Komu nemsko knyiseztvo znano je, tajiti nemore, da josh dandanashnyi y jezik y narodnozt onoga opakoga vremena neizbrizlyivu znachajnozt (karakterizniku) na szebi imaju.

Shto je anda, — pitamo opet —, shto je taj razgovor y ovoliko razmishlavanye kod nasz zrokuvati moglo? — Nishta drugo, neg kajti sze u nashem narodu vnogi nahadyaju, koji nashu narodnozt vu onu iztu zmutnyu poztaviti tersziju sze, vu kojoj sze, kak gori povedaszmo, negda Nemezi nahadyali jeszu; y kajti sze vnogi zaszeplenya y krivoga odhramenya nachini dan na dan groze, taj neszrechni broj bludechih szinov povekshati. — Vnogi z kojekakvim predsudom omamlyeni, od naroda szvoga otdudyeni szude, da prez ztranyzkoga jezika nije moguche zobrasenomu biti, a ven-

dar im z vekshinum manyka perva pogodba prave zobrasenosti, najpre temeljito znanye materinzkoga jezika. Takovi domachoj rechi vszaku tudyu predpozstavlyaju, pak sje uprav zato za izobrasene dersiju. Guzto kod nasz nadohadyaju prilike, gde bi sje za grehotu dersalo drugach, kak nemachki govoriti, gde je vszaka falinga proti tomu jeziku szmertni greh, gde sje neszrechni domorodacz, koj tu falingu pripetceze nachini, vesz obshanyen vu naj vechjoj szmetnyi (Verlegenheit) y tzizki nahadya; gde na opako nash plemeniti, szlavni narodni jezik z oszmehavanyem y prenavlanyem na diku (!) predyev (z kojimi vendar radi hvalimo sje) zametava y merzko pszuje sje. To je odperti dokaz razprozterte opachine y preokrenyenozi. Iz szna izbudyeni potomezi ili odvetki nebudu mogli veruvati, da szu nekoji zmed nyihovih otczev y dedov tudye laztoviztozi szvojim predpozstavlyali, da szu szvoje szlobodne ruke vu tudye veruge ili lancze makar y vu zlate zakovati dali, da szu kakti nedopiri to jezt shishmishi vre chetveronosne, vre szeszajuche ztvary y vre opet pticze biti hoteli; y da je bilo ikomu treba dokazivati, da nima na szvetu lyubavi prez szerdzeza, to je to, da nima domorodztva prez lyubavi materinzkog jezika. — Oj mila majko narava, kak dugo chesh josche ovaj prevernyeni ztalish terpeti, kak dugo josche takove krivicze podnashati? Jeli je mozbit izrodom, nash horvatzki jezik prevech punoglaszen za praznochu nyihovoga szerdzeza? ili sje mozbit boje, szvoju neznanozt, koja je pod kepenykom ztranyzkoga jezika zkrita, ochitovati? Bilo, kako mu drago, nashe okolnozi najpre pako nova gibanya neprijatelyev nazochnomu razgovoru y pitanyam ovim dozta veliku vasnozt pridavaju, tak da je do iztine zkrajnye vreme da sje sivo zjedinimo, da domachemu jeziku ztare naravzke praviczze povernemo, da bar vnuki opet szvoje cheztite predede razumiti budu mogli, ar jezik je szredztvo (medium) koim sje predyi z nami razgovaraju, nam szvoje velike chine vu czeloj kraszoti y jasznozi obznanuju; on je veliki sivi zpomenik (monument), ztalneshi nego vszi mramorni ztupi. Koj bi pako mramorne, szlavi y uzpomeni predyev poszvetyene ztupe rushil, bi

sje doizta za okrutnoga neprijatelya naroda dersati moral, kak bi sje anda on, koj materinzki jezik nelyubi, nego podkapa, za domorodeza dersati mogel?

G.

I B R A H I M

Perzianska Novella.

(Iz italianzkoga).

U Shirvanu, dersavi perzianzkaj, vladashje vech od vnogo let blagi mir, y szrechni ztanovniczi usivali szu veszeli vsza ona dobra, koja mudri vladavacz szvojim podlosnikom szamo prizkerbeti more. Bishe ovo *Ibrahim*, koj vesz pomnyiv na dobro y szrechu szvojih narodov, ravnajuchi szvoje czarztvo najbolyimi uredkami, nadgledajuchi pazlyivo, da nyegovi miniztri szvakomu podlosniku nepohablyenu kroje praviczu, pobudechi providlyivo marlyivozt u polyodelyztvu y v mestriah, y nadarenja i kastige kak priztojno biashe mudro razdelechi, znal je chverzto uztanoviti szegurnozt y mir po vszih krajih, y upelyati szrechnu y veszeli obilnozt.

Buduchi ovak oni puki na verhunczu szreche, blagoszlavlyajuchi z lyubeznum zahvalnoztjum jednoglaszno szvoga gozpodina: eto nadojde neszrechni glasz, koj vszih u veliku szmetnyu poztavi. Oholi *Tamerlan*, koj v ono vreme ztrah Azije poztal biashe, pohlepan raztegnuti vsze vishe kotare szvojega czarztva, jurve sje z vnogobrojnum vojkum dersavi shirvanzkaj pribilisavashe, da ju pod jaram podmetne y szvojim oszvojenyam priklapi.

Chujuchi Ibrahim ov tusni glasz, uzboja sje vishe za szvoje puke, kojim ztrahovito zlo pribilisavati sje vidyashe, neg za szamoga szebe, y pozove odmah dvorane szvoje na tolnach, da dokoneha z nyimi, shto sje chiniti ima. *Oszman*, vojnichki vodya, mus sztok y hrabren, „rat“ odmah zavikne, „rat je potreban. Nek' szamo dojde lyuti Tamerlan, ovde che najti onoga, koj che nyegovu oholozt zadnyich zlomiti znati. Nikoga nije med nami, kralyu, koj nebi bil pripravan za te, za tvoju detczu, za szvoja polya y za domovinu szvoju kerv proliti.“ Vidiť che oholi, kako je tesko predobiti puke, koji niti malo

ne dvoje vsza perva izgubiti, neg sže nyegovomu kervolochnomu jarmu poddati. — Ali uztajuchi sže iz duge ztrane *Uzbek*, chubar kraljevzkoga blaga, reche: „Ja od vszih najpervi polasem moju kerv y moj sivot za te, o kralyu, ako sže rata primesh, y ako miszlish, da sže z tim szahraniti y obchuvati moremo. Ali kako je moguche, da sže nashi puki, kojih je y vnogo manye, y dugoterpnim mirom od rata odvadyeni y oducheni szu, tak szilnoj y vnogimi obladanyi ohrabrenoj vojzki zadoztno protiviti mogu? Bolye je, ja szudim, mir prosziti, ako sže more od lyutoga *Tamerlana* kakov drugi mir ufati, kak nepodnoszlyivo y szramotno szusanyztvo. Drugoga zpaszenya nehadyam, ako ne v besanyu; uklo-ni sžebe y szvoje kinche u drugu zemlyu; mi verni chemo szledeti tvoje ztope, kamogod ti sže bude videlo vugnuti sže; *Tamerlan* ne oztane dugo u praznom kralyeztvu; pohlepnozt che ga na daleshnya obladanya odvezti; y morebit nam *Bog* dá, da za proshavshim vihrom, novi put najdemo za povratiti sže u nashu domovinu y uztupiti u ztara prebivalischa.“

Razdelyena szu bila mishlenya na dvi ztrane; y nekoji hotishe, da sže szilam *Tamerlanovim* szila y szerchnozt protiztavi; drugi szu szudili, da je vnogo mudrie besanyem od napadenya ukloniti sže. Razumevshi *Ibrahim* od obih ztran razloge dvih protivnih tolnachev, reche: Ja hvalim szerchnozt y junachtvo onih, koji szu gotovi szvoj sivot u tak ochiveztu pogibely za me hrabreno polositi; na ova dokazanya bi sže josh krepchie lyubav u meni usgala proti vami, da bi vasz jache lyubiti mogal; ali uprav ova lyubav nepuscha, prolevati za me kervi, koja mi je tako drága. Besanye bi me bash moglo izbaviti; ali tim vishe razlyutyena mojim besanyem szerditozt *Tamerlanova* bi pala na szromahe, koji bi oztali sertva ili aldov nyegove okrutnozt. Nego hvala *Bogu*, koj mi je bolyi szvet (tolnach) nadehnul, kojim vszih vasz izbaviti ufam sže. Vidiť chete na zkorom; a medyuto vruche *Boga* molite, da on dobrotiv moje namenye szrechno izpelyati dopuzti.

Razpuztivshi tolnach, pochme odmah vszake fele dare, shto je najbogatije mogal pripravlyati; y z nyimi nakani pred *Tamerlana* pojti, da od nyega zpaszenye szvojemu puku izproszi. Navada *Tamerlanova* y red u nyegovom dvoru utverdyen bil je, da je vszih darov, koji szu sže nyemu chinili, vszakih u szvojoj verzti moralo biti devet. Prilagodechi sže *Ibrahim* ovomu redu, dojde pred nyega y darova mu devet bahatih konyev bogato oszedlanih y zlatom y biszerom nakitjenih, devet kaplanov (leopardov) na lov nauchenih z krasznimi verugami na vratu, devet szvilnih shatorov zlatom y szrebrrom prelepo navezenih, devet szagov indianskih najvechjum umetnoztjum delanah, devet zlatnih poszud predragim kamenyem oblosenih y obszipanah, y vno-go drugih najbogatiih darov oszebuje kraszote: a najposzle mu pokloni nekoliko szusnyev, ali ovih ne bi vishe od oszam. „Gde je deveti szusany?“ zapita seztoko kraly tartzki. — „Eto ga pred tvojimi nogami,“ reche *Ibrahim* y baczi sže pred nyega, „nechesh imati szusnya ni pokorniega ni verniega od mene; a meni hte bit' ugodne moje veruge, szamo ako z nyimi zpaszenye y szlobodu mojemu szromashkomu puku od tvoje szerditozt zadobim. Ah, nyemu sže szamo szmiluj, on nek bude szachuvan od vszake uvrede; z menom chini shto ti sže vidi; evo ti sže predajem.“ — Genyeno ovim chinom ono od narave okrutno y seztoko szerdze, y chizto vu sže bi premenyeno, digne *Ibrahima* lyubezno y reche: „Hoche sže neshto drugo, a ne szusanyztvo za tak lepu krepozt. Ti chesh bit' prvi med mojimi najzaufaniimi priatelyi, ti chesh mi bit' mezto brata y otcza. Vрати sže k tvojemu puku y nepreztaj chinit' ga szrechna, kako szu doszada kakti nyegov najvechi chaztnik chinil. Da me nebi szudbina na vechja y szlavnia podprijetja pozivala, nebi znal vechje szlazti najti, nego u malom kralyeztvu sivuchi nepreztano truditi sže, da te naszledujem.“

Premiszlich.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 6. Lipnya 1835.

Br. 22.

Bog, nedužnost, domovina
Verhov znanja vsa višina.

NEDUŽNOST, BOG, DOMOVINA.

Oj! horvatske krasne gore!
Jeli svēt šta lepšeg zmore?
Vi ste očim' mojim' mile,
Negda perve se odkrile!

Komaj 'z zibke 'zidem dete,
Kad na verhe vaše sveto
Nesla me je dobra mati,
Da navčim se vas poznati.

Nesla me je na višinu,
Da mú vidim domovinu,
Koju, o nedužnost sveta!
Deržal sem za ves krug Sveta.

Blažen brěg! na kom je stala,
Gdē na rukah me deržala,
Kazajuća mi nižine,
I dalekih gór planine.

Ah! kak sladko vuz dolinu
Svęta gledal sem kruglinu,
Rožice ah! one běle
Kak su ljubno za me cvęle!

Okó moje sad na sunce,
Sad na dalkih gór verhunce,
Sad je palo na ravnice,
Sad na drage majke lice.

Pitanja na moja vnoga
O kak sladko mi je Boga
Vu nedužno serdce mila
Ondē mati zasadila.

Ak' je ptica gdē letela,
Drobni kukčec, glasna pčela,
Ili mravlica po rosi,
Bog, velí, vsa ova nosi.

Gdē su ptićic, pitam, Stani,
I gdo nje vu zraku hrani?
„Krovek im je Nebo, reče,
Z ruke božje hrana teče.“ —

Sad vre, kamgod del sem nogu,
Videl jesem vsa vu Bogu;
Aj! vu Bogu vsaki vesel
Listek se j' na drevu tresel.

Veja kagod je šumela,
Božji glas mi je donela;
O! kak slastni oni časi,
Kad mi se ćuríc oglasi!

I kad ljubno vuz dolice
Bistre gledal sem vodice,
Kak čez kamen se drobiju,
Božjim glasom romuliju!

Bú li, mamo! ova tvoja
Domovina kada moja,
Gdē se vse vu Bogu ziblje,
Trava cvete, drevje giblje?

„Bude,“ reče; i od hipa
Domovine v serdce kipa
Prijel sem; o majko mila,
To je vse tva ljubav bila.

Pavel Stóos.

LAZTAVICZA Y DRUGE PTICZE.

Vu protuletje laztavicza kako zpazi sze-lyane, da pochimlyu szejati konoplye; zezove vsze pticze y veli im: da iz toga szemena iz-razte takova materia, iz koje hte sze pticzam na nyihovu veliku pogibely, vszakojake mre-se plezti: zato, ako szi dobro seliju; kako szelyani odidu domom, neka sze vsze jedno-miszleno y jednodushno szlose, da vsze ono na nyihov vred poszejano szeme, izcheper-kaju y pozoblyu. Dve chemo haszne od toga imati: pervo, shto chemo sze najezt; a drugo shto chemo vu napredak prez brige y pogibelyi siveti. Onda pticze pochmeju, shto kojoj u gla-vu dojde, govoriti. Nekoje recheju; mi sze hranimo z mushiczami; nashto sze nam muchiti y zemlyu razkapati? Druge vele: mi jedemo gu-szenicze y vszakojake cherve. Tretje kasu: da imaju y zvan toga dozta poszla na glavi, gnyezda szebi gradechi, jajca noszechi, y mlade piliche izlesuchi y hranechi; y da jim nije brige, do kopanya y cheperkanya. Za nekoliko dnevvov po tom, pronikneju konop-lye, y pozelene od nyih vsze nyive. — Opet dobrotivna y drugolyubiva laztavicza kad k jednim, kad k drugim pticzam letechi, moli ih y nazveschuje: da josche mlade y szlabe ko-noplye dok sze niszu objachile, pochupaju iliti popucheju. Pticze kak y predi, vszaka ob szvojem poszlu; nemarechi, shto che po-tlam biti. — Najdu sze, koje joj sze y narugaju, y dobroszvetujuchu laztavicu jako izpszuju, go-vorechi: Gledaj ti laztovichje glave, y pameti! Gde ona dojde, da sze pokase pametnesha y bolya od vszih oztalih pticz! Nimash li ti nikakvoga drugoga poszla; nego hochesh szvet ramenom da naravnash? Kako sze od tuliko pticz nijedna nenajde zvun tebe; da nam kase: shto che zutra y pozutra y do leta biti? Kad to krotka laztavicza chuje, chesza sze nije nadjala; onda u szerdezu ganyena odide k lyudem y izproszi szi dopustyenye, da szi pri nyihovih hisah gdegod, gnyezdo napravi: to joj sze dopuzti, y lyudi ju radi gledaju; ar ona nikomu nikakvoga zla nije mogucha vuchiniti; y tuliko je vszakomu mi-lesha, shto z nyum y protuletje lyubko vreme dolazi y szlavichki popevati pochimlyu.

D. O.

IZKUSHENA VERNOZT.

Kalif *Muterekul* imal je nekojega tudyo-zemeza vrachitelya po imenu *Honaina*, koji je zbog velikoga szvoga nauka u oszobitoj cha-zti bil kod gozpodina szvoga. Szlosi sze ne-koliko dvorjanov da ga oblasu ili omraze kod ezara. Szvetla kruno! rekle szu ove zmije ezaru, kako sze moresh naszlanyati na ver-nozt toga tudyanina? Kalifu sze to zaverti u glavi, y nakani zkushati, imaju li dvorjani pravo. Dozove *Honaina* y reche mu: „Vra-chitelyu! jedan mi je *Emir* verlo napaztan y nazloban nepriately, proti komu zbog vnosine lyudih nyegovih nikakve szile upotrebiti ne-morem. Zato ti zapovedam, da pripravish otrov, ali tako shegavo, da sze potle ne po-zna, da je otrovan. Zutra chu ga zvati na obed, da sze ga reshim.“

Gozpodine! odgovori *Honain* batrivo, nauk sze moj szamo na vrachtva proztira, koja sivot produsuju; drugachiega vrachtva neznam delati. A niti szam sze kad god po-trudil, da sze to nauchim, kajti szam misznil, da *Vladavaez* pravoverni takovoga znanya ne-che od mene izkati. Ako ti to nije povolyno, a ti me odpuzti iz tvoga dvora, da sze zna-nye to, koje mi fali, u drugom kralyeztvu nauchim. — To je szamo tvoj izgovor, odgo-vori *Muterekul*; koji zna vrachtva, taj zna y otrove. On moli vrachitelya, grozi sze, obe-chuje mu dare; al zaludu. *Honain* oztane pri szvojem odgovoru. Najposzle vchini sze Ka-lif szerdit, zazove ztrasu y zapove toga tvr-doglavcza u tamniczu odvezti. Tako je y uchinyeno. Z nyim zatvore josh nekoga zku-shatelya, koji bi ga napaztoval, y vsze *Kali-fu* javil, shto bi *Honain* govoril. Premda je ovo nepravedno poztupanye *Honaina* osalo-ztilo, ali zato vendar ni rechi nije odgovoril onomu, koji je z nyim zatvoren bil, zverhu uzroka, iz kojega sze je Kalif na nyega raz-szerdil. Czelo nyegovo govorenje je bilo o tom, da mu je krivicza uchinyena.

Za nekoliko vremena ga dade Kalif opet pred sze dopelyati. Na ztolu jednom lesala je gomila zlata, dragog kamenya, y drugih szvakojakih dragoczenoztih; a pokraj ztola je ztal hahar (veshar) z bichem u ruki y z me-chem pod pazuhom.

Imal szi vremena, pochme *Mutevekul* beszediti, promiszliti, y ludozt tverdoglavozti tvoje priznati. Szad izbiraj: il' uzmi bogatzta ova, y izpuni mi volyu; il' sze pripravi k szramotnoj szmertí.

Gozpodine! odgovori *Honain*, szramota neztoji u kastigi, nego u zlochintvu. Ja morem umreti, a chazti nauka y zvanya mojega ne ozkruniti. Ti szi gozpodar sivota moga; ehini shto ti sze vidi.

Izidite, reche Kalif okoloztojechim. Szam u szobi oztavshi, prusi ruku szveztnomu *Honainu*, y reche: *Honaine!* ja szam z tobom zadovolyan! Ti szi moj prijately, a ja tvoj! Oblagali (ochernili) szu mi vernozt tvoju; moral szam tvoje poshtenye izkushati, da sze uverim, szmem li sze zevszema na te zanezti y naszloniti. Ne za naplatyenye, nego za znak priatelyztva moga chu ti domom ove dare poszlati, koi niszu kadri bili, tvoju tverdu krepozt zlomiti!

Tako reche Kalif, y zapove, zlato, drago kamenye y szve one druge dragoczenozti u *Honainovu* kuchu odnezti.

P. A.

RODOLYUB.

Ranum zorjum povrati sze ubogi Rodolyub iz guzte shume, noszechi szekiru vu ruki. Szekal je kolje za plot, y zkerchen noszi breme na ramenu. Iduchi tako opazi vuz shumechi potok mladu lipu, kojoj je voda potochna nemiloztivo iz silovja y korenja zemlyu izpirala. Drevo to ztalo je turobno, gledechi vszaki chasz priblisavajuche sze padenye szvoje. „Skoda“ veli Rodolyub, „skoda bi bilo, da tako mlada lipicza, poginesh! Al' neche toga biti, nehte sze talaszi (vali) potoka ovog' z verhom tvoim igrati.“ — To rekne, pak zvali kolje z ramena. „Mogu szi ja,“ veli, „drugo kolje donezti.“ Pochme zemlyu kopati, y naszip pred lipiczum nabijati. Naszip bil je napravlyen, y mlade zlizane sile opet zemlyum pokrite. Rodolyub metne szad szekiru na rame, zadovolyan naszmeje sze josh jedanput na' szenczu izbavlyenoga dragoga drevca, y otide nazad vu shumu, da szi drugoga kolja za plot szvoj naszeche. Nut Domoszlava, vikne mu milolyubnim glasom iz viszoke pla-

nine, „Zar, da te prez nadarenya odpuztim? mili Rodolyube! Kasi mi, kakvu platyu selish od mene? Znam, da szi sziromah, y da szamo pet ovchicz na pashu gonish.“ — „O Vilo, da bi mi dopuztila, da te proszim!“ odgovori pazitir, „daj, da sze draga lipicza, koju od padenya izbavil szem, negda blagodishuchim obsziplje czvetjem, y da nahrani y nadari szvojum szlazitjum jezera domorodnih pchelcz!“

To, szamo to je proszil Rodolyub, y koji nyega razumili szu, lyubili szu ga, koji pako dom y rod nelyube nyega razumiti nemogu.

G.

O G L A S.

Buduć, da se polletni tečaj *Norin Horvatskih*, i *Danice Horratske*, *Slavonske* i *Dalmatinske* s koncem toga mēseca doversuje, pozivamo dostojnim naćinom vsu gospodu domorodce i ostale naroda prijatelje, da na dalje za drugu polovicu lēta najmre od 1. Julia ili Serpnja do zadnjega Decembra naše domorodno podprijetje s predplaćenjem svojim rodoljubno podprēti dostoju.

Novine Horvatske dvaput na tjedan vsa-kiput na pol arkuša izlazeće, zaderžavale budu, kak i dosad, vse najnovie domaće i stranske znamenite dogodjaje.

Danica Horvatska, *Slavonska* i *Dalmatinska* jedanput na tjedan našim Novinam na pol arkuša poseb priklopljena zaderžavat će polag našega u početku lēta oćituvanog' obećanja, ne samo u deržavno-horvatskom nego i vu drugih ilirićkih narēćjih mnogoverstne tako na lahku zabavu i razveselenje, kako i na primērno prosvetjenje, ter ugodno, i hasnovito podučanje spadajuće stvari. Navlastito pako spomēnka vrēdna znanja o našem narodu *Slavijanskom vu obćinskom*: od njegove starine i dogodovščine, od njegovoga slovstva i knjižestva, s jednum rēćjum vsa ona, koja Horvatom i ostaloj Ilirskoj bratji od starodavnoga i sadašnjega stališa vsih Slavjanskih pukov zezvēdeti i znati potrēbno jest. Najvećjum nadalje marljivostjum opisana bude, iz dobrih izvorov izvadjena *dogodovščina* iliti *historia celoga Ilirja*, gde u različnih pripovestjah iz tmíne na svētlo dojde starinsko *Ilírov to jest južnih Slovincer: Horvator i Serbšer* prebiva-

nje i življenje njihovi negdašnji častniki: župani, knezi, bani, kralji, vitezi i drugi učeni i glasoviti ljudi, — razgovori zverhu prošastnoga ilirskih držav vladanja, verhu srčice i nesrčice predjev, verhu starih gradov, varashev, znamenitih mest i starinskih plemen; — ilirskih krajin krajobrazno (geografsko) i deržavsko (statističko) opisanje. Pridadu se jošce različne narodne i druge domorodne, na vlastito pako domaće dogodjaje zadržavajuće, iz drugih takajše jezikov prenešene pjesme, i zganjke ili zagonetke i ostala.

Onim, koji nepoznajući trud i namenjenje posluvanja našega sude, da tomu ovde izrečenomu obećanju u prvom polletju zadosta učinjeno nije, odgovaramo, da je isto zpomenuto obećanje, osnova celoga narodnoga stanja; odkud lahko videti je, da su dosad samo prvi temelji tomu narodnomu stanju, koje podignuti kanimo, položeni. Y zato *Danica* naša stopram vu drugoj polovici leta, najmre gledeć na dogovoršćinu iliti historiu domovine svoju pravu vrēdnost zadobiti hoće, zašto nam se oprostiti more, da smo stanje naše polag narave odzdola, ne pako odzgora zidati počeli. — Što se nadalje jezika ili pisanja načina tiče, nas zaisto kuditi nehte oni, kojim domovina y narod bolje pri serdcau leži, nego stranski x i y; ter kojim je nova sloga dražja, nego stara nesloga. Našu osnovu za dobru samo oni nena- hadjaju, koji jošce z preokrenjenim, jalnim i nazlobnim okom vu Ilirjumu vide: same Bezjake, Kekavce, Krajnce, Vlašetine Šokce, Bunjevice i t. d. takovi prostaki i naroda našega neprijatelji, to se razumi, z nami složiti se nemogu, ar mi vu celom Ilirjumu vidimo, ljubimo, i preštimavamo samo jednu, jedinu Slavensku bratju, koju je narav, kakti jedno veliko pleme za jedno društvo odlučila, zarad česa neprijatelji želē nam jal s celim svojim šeregom, mi pako Ilirskoj bratji želimo ljubav i slogu.

Što se pako manje razumljivih ili manje navadnih rećih tiče, ovakove u jedan mali rećnik zebrane na svetlo dati hoćemo.

Na koncu tekućega mēseca s troškom Narodne Novinarnice horvatske na svetlo izide

i vsem g. predplatiteljem zabstunij podeli se veliki Imēnoslov iliti Katalog vsih zkupa gg. Predbrojnikov, i to iz nijednoga drugoga zroka, nego da svēt vidi, da naš mili materinski jezik velikih i vnogobrojnih ljubiteljev ima, i da negda prosvetjeni odvetki ili potomci naši vide, gdē i koji su oni verli i čestiti domorodci bili, koim utemeljenje, domorodne i jedino-prave izobraženosti, i oživljenje narodne veliko-ilirske sloge i slave zahvaliti imadu.

Cēna naših na finom velinpapiru štampanih *Novin* i *Danice* na pol leta za stranske s troškom pošte, napisa i zavitka 4 fl. srebra; za ovdešnje pako prez zavitka i napisa 3 fl. srebra znašajuća more se ili izraven vu c. kr. poveljenoj Novinarnici horvatskoj u Gospodskoj ulici vu De Negro'vih hižah br. 103. ili pako na bližnjih c. kr. poštah napervo položiti. Prosimo pako gg. predplatitelje, da nam svoje čestite naslove, to jest titulše podpunoma što naj berže obznaniti dostoju.

Pozivaju se takaj vsi vućeni domorodci, da se neskrate s dobrimi pismenimi deli ili pri- neski izbor gori spomenutih predmetov (prez ikakove razlike jezika) povnožiti, i prikladne rukopise na podpor občinskoga domovine posla (o svojem trošku) u Zagreb poslati na: C. kr. p. narodnu Novinarnicu Horvatsku.

Obznanitel takajše drugo polletje izhadjal bude, i ufamo se, da većji i prostranii postane, kada se bude iz Imēnoslova iliti Kataloga gg. predbrojnikov videlo, da je vrēdno tulikim stotinam gg. čtavcev i vu horvatskom jeziku svašta na znanje dati. Za vsako obznanenje poleg občinske navade platja se od 1 do 10 liniih 20 kr. srebra, dalje pako po 2 kr. srebra od linie.

Gledeć na red istoga vandavanja *Novin* i *Danice*, gospodu predplatitelje istinski obsēguriti ili uvēriti moremo, da po stalneših pogod- bah mogući budemo — ne samo na dneve, nego i na rure isto vandavanje odlučiti, tak da vu tom poslu od 1. Julia počemši nebude niti naj manjšega zakasnenja ili ikakove zmutnje.

Dr. Ljudevit Gay,
V. i Redaktor.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 13. Lipnya 1835.

Br. 23.

Lud je, ki nesěje prosa
Bojeći se vrabcev nosa.
Vitezović.

DAVORI BRATE!

Vsa se mogu preměnit, —
Samo serděno valja iti,
Kam te zove glasni rog!
Ako je i cesta sterma,
Naj se plašit bliska, germa,
Vem u tebi biva Bog!

Puštjaj slabe, neka dvoje,
Koj će speljat dične boje,
Mora na vsa gotov bit',
Il' ga sulica prebode,
Il' ga u triumfu vode
Nepreměnjen mora it'.

D. Rakovec.

NEKO LIKO RECHIH

*o tom, kako sze nasha bratya Szlavenci u
Vugerskoj magyariju.*

(Iz Szerbzkoga letopisza u Budimu god. III. dela 1.)

Szlavenci y Magyari jeszu glavni narodi, koji z obih ztranah bregov dunajzkih u Vugerskoj sivu. Oztali pako narodi sze z osobenimi szvojimi kupi szamo priklaplyaju ili uz nyih ili okol nyih. Gledajuchi na broj lyudztva, y promishlyavajuchi ih vu obchinzkom, nije josh razlika med ovimi dvěmi narodi točno (půnktně) dokazana; shto vishe, to pri doszadashnyem jezikov zmeshanyu zkoro niti moguće nije ztanovito izrechi. Vszaki neztrani opisatzely narodov che to priznati, da sze Szlavenzko koleno, kakogod vu obchinzkom u czelej auztrianzkoj monarkii, tako osobito okol Karpatzkih (Harvatzkih) gór sza vszimi oztalimi narodi po vnosini szvoga lyudztva uporediti more. Ovo koleno nam sze zkoro

pod tak vnogoverztnimi y razlichnimi imeni pokasuje, kaktigod nemachki narod pod imenom Shvabov, Szakszonczev, Tiroleczev, Shvajczarov y t. d. U Vugerskoj pak jezt polag vszega toga pravi ztarinzki Szlavjanin izpod y pored Karpatzke gore, zadersavajuchi szvoje ztaro ime *Szlovak*, iz med vszih szvojih jednoplemenih po broju najznameniteji; jeli pako zadersava ovo mezt, ztavlyajuchi ga upored z Magyari, to sze josh nezna; budući da je szamo u szevernih varmedyiah zvezshinum nezmeshan y szam za sze, a u oztalih z drugimi narodi vishe ili manye pomezhan. Nego to bi zevszem proti historii bilo, kad bi gdo verovati hotel, da szu sze ovi Szlavjani ztopram u kashnia vremena u dolnye ztrane po Vugerskoj preszelili; ar kako bi sze drugach vnoga ona ztarodavna imenovanya mezt raztolmachiti mogla, koja sze zkoro po vszih varmedyiah nahadyaju y za koja ni izti Magyarzki jezik imen szvojih nima, na peldu: Mishkovacz, Debreczin, Kalocha, Patak (Potok), Tokaj, Rakosh, Vshograd, Bogiszlav, Budiszlav, Chiszlav, Dobroszlava, Domaszlav, Dragoszlava, Kneziszlav, Kraszlavi, Pribiszlavicze, Raszlavine, Szlabina, Szlavkov, Viszlav, Bislava, Vratiszlava, (Bratiszlavburg, Bresszlavburg, Preszburg, Posonium), y t. d. vidi Repertorium Lipskii. — Vnoga od ovih pravo szlavjanzkih mezt imena jeszu ztaresha od Magyarov, y pelyaju nasz na tu nedvojnu miszal, da szu to kakti nekoji otoki (medymorja) bivshega negda chizto szlavenzkoga kontinenta (tverde zemlye), kojih niszu mogli szlapi nahrupivsbih narodov z szobom odnezti, niti nyihovoga jezika zkonchati.

Vnogi szu zaizto z ovimi talaszi y odneseni, y mi bi mogli z Geteom pitati, gdo bi nam mogal to naznachiti, koliko szlavenzke kervi vech od deszet vekov u magyarszkim silah teche, koja je toliko pszeudo-Magyarov (pomagyarenczev) izrodila, koje che Atila y Bulesu negda tesko za szvoje szine poznati y prijeti. Pri vszem tom je iztina, da Szlavjanin szvoj chverzti y gluboko ukorenyeni sivot zprevadya, buduchi da on ze vszim tim, da je po Vugerzkoi tako jako razszipan, opet perve temelye szvoga pervobitnog znachaja (karaktera), szvoje navade y obichaje, ter y izti jezik med Magyari tako chizto y ztalno szahraniti ili szachuvati navadu ima, kakti god iz pod Karpata, gde nepomeshan y u velikom broju sive. Y kod szamih pomagyarenih Szlavjanin nemore sze pervorodna narodnozt izkoreniti; ona od kolena na koleno, od roda na rod prehadya; nyein ztasz (ztruk, zrazt), oblichaj y organ je takov, da zaizta nije nikomu potrebno biti Lavater (ime ztanovitoga fiziognoma), da bi rechi mogal: „ti szzi Szlavjanin,“ ili: „ti szzi szmesz y poleg vszega tvoga promenyenoga imena.“ Y to sze mora szvakom Szlavjaninu dati, da on szvomu rodu rado veran oztaje; y da ga szamo velika kakova politichka korizt ili szilenye na to natira, da sze od szvoga roda odreche.

Pervo biva obichno pri izrodih; y takovih saloztno-szmesnih peldih vidimo u szlavjanzko-magyarszkim varmedyah. Lyudi szlavjanzkog kolena, koji doklam szu josh mladi bili y lepoga szvojega napredka nadiati sze mogli, niszu od chesza drugoga ni govoriti, niti pak mislziti hoteli, nego o tom, kako bi sze vszi Szlavjani pomagyariti mogli; ali kad szu malo ztareji poztali, ngaszi im sze taj plamen; oni ti pochmu y pevati y moliti Boga najrajshi szvojim materinzkim jezikom, nikakvu czirkvu kak szlavjanzku pohadyati; shto vishe y u szamom szvojem teztamentu naredyiyajuchi, da im bude szlavjanzko opevanye; ar ih vech pred szmertjum nishta nije tak vezati moglo, da bi sze y szvoje narave y roda odrechi morali. Czele familie nahode sze po Vugerzkoi, koje szu vech pravo preszelenye dushe po vszih ovde sivuchih naro-

dih uchinile, kojim bi morebit preded Szlavjanin a ded Magyar, otacz pak Nemacz, a szin opet Szlavjanin poztal, kako sze je koj szad po chudi, szad po korizti szvoje obitelyi, szad po drugih okolnoztjah vladati, okretati y preobraziti dal. K tomu dolazi josh y ona Szlavenczu kakti prirodyena vlaztovitozt, da sze na tudye lahko priuchiti more, zadersavajuchi szvoju narodnu narav; ili ako sze y chini, da je promenyen, to je szamo zvanzka szlika y odelo (oprava), niti je to bash iz namerenya, niti iz lukavozti (himbenozti) nego y szami neznajuchi kako iz vishe etnologichkih uzrokov.

Drugo, to jezti, szilenye, (batine y penezna kastiga) pochelo sze je od nekoliko deszetkov let pri nisjoj verzti naroda upotrebljavati; y ako ne chlovechnozt, tak bi barem prestimanye y lyubav, koju szzi je magyarszka narodnozt y kod drugih narodov pridobila, szvakomu pravomu Magyaru tu dusnozt nalositi morala, da shto takovoga nedopuzti. Szamo sze po szebi razumi, da sze zbog ove nepravde nemore czeli narod okriviti, nego szamo jedini szvojoj narodnoztii prek vsze mere nagnenyi izrodolyubezi; y zato sze szamo od ovih ovde govoriti more; ar koga pravoga y poshtenoga Magyara nemora szram biti pri ovakovih peldah, kakve sze chteti mogu u verlo dobroj statiztiki Prof. Shvartnera? Ov med oztalim u pervom delu, na ztrani 124 pishe: „Gabriel grof Patachich, arkibiskup kolochki, imal je szvoj oszobiti nachin, koim je koga kakov jezik nauchiti hotel. U vreme turzkoga vladanya naszeliu sze Szerblyi okolo Koloche, gde sze je komaj neshita od Magyarzkoga negda govorenoga jezika chuti moglo. Patachich, rodyen Horvat (!) ali Magyarzki arkibiskup y patriot, zaseli u szvojem preztolnom varashu szilum uchiniti, da zkoro preminuvshi magyarszki jezik opet szvoje sivlenye y gozpodzstvo dobie. On dakle vczepi na shiromom szerbzkom ztblu zaoztavshu magyarszku szvers ili granichcu, y zapove da nigdo neszmi Szlavenzki govoriti pod kastigu od 12 forintov ili 12 batin, kolikogodkrat sze zapopade; y to vrachtvo je pomoglo.“ — Chlovekolyubezi szu Shvartneru za ove odpertoszerchne rechi z szuzami

zahvalili, a onoga zabludjenoga Patriota szerdcheno salili. Ali ne szamo u knyigah, nego y u sivotu nahadyaju sze y dan danashnyi takova saloztna pomagarenya; y shto najvech chloveka tischati mora, jezto, da sze u gdekojem drustvu chuje, gde sze to veszelim y szmejuchim glaszom, kakti anekdota pripoveda. Y zaizta chlovek dojde guztoput vu takovo zkushavanye, da miszli, da je vecha zaszluga biti Magyarom neg chlovekom! Glaszi, koji od one ztrane Tisze potoka do nasz dopiraju, a najvishe iz Szabolchke, Szatmarzke, Biharzke y Békeshke varmedye jeszu prevech saloztni, koji y szamoga Magyara, ako je izobrasen chlovek saloztjum y pravednum szerditoztjum podsisa. Szudezi, szlusbeniki nemeshev iliti gozpode zemalyzke, kaszneri, piszari szelzki, y panduri tako nemilo z chlovechanztvom baratyu, da sze velika krivnya: biti Szlavencem y seleti oztati jednako ostro y ochito z 12 — 24 batinami kastiguje, kaktigod y krivnya kradnye ili drugoga zlochintva. „Valya da Magyari,“ ostroumno zapita nedavno nekoj ztranzki, chujuchi, kako sze Szlavenci biju y gule zbg szvog materinzkoga jezika, „valya da, veli, imaju na drugom meztu organ ili orudje govora, nego oztali lyudi?“ — „Bilo kako mu drago, „reche na to drugi;“ nachin taj, jezik uchiti, jezto ako chemo kako priztojno rechi, zaizta nechlovechan; ar tu sze ne szamo Szlavencz, nego y czelo chlovechanztvo, a z nyim y mi szami bijemo, gulimo y szramotimo.“ — Y zaizto, gde to ne chuti, da sze pri ovom dogodyaju obadva szramote, y on, koj je bijen y on koj bije? a tu sze more szamo pitati, komu je od obodvih vecha szramota, jeli onomu koj dere, ili onomu koj terpi?

Josh manye che im kerstyenik oproztiti, da sele verozakon y bogochaztje na to potrebovati, da ne szerdcza, nego jezik obrachati mora; a czirkvu na to, da nebude skola krepozti, nego uchilische jezika. Bogochaztje je nebezko y tako szveto, da sze nedá tak gluboko poniziti, da bude prikaldno szredztvo (medium) za koje god zemelyzko namerenye. Shto sze bogochaztja tiche, po nyem szmo vszi jedan narod, to jezto: Kerstyeniki; vu ovom

pogledu vszi imamo jednake predye, Jesusha Kriztusha y nyegove Apostole, koji szu Evangelije vszemu szvetu nazvestyali. — Kerstyantstvo je verozakon vszih lyudih, a ne jednog naroda; lyubavi, a ne zlobe; ono zapoveda, da sze szamo grehi y zlochintva otrebiju y izkoreniju, a ne jeziki. Y polag vszega toga sze je vendar to ztrashilo po miloj nashoj Vugerzkoy y do szamih szvetih mezt dovlechi znalo. Gdo nepozna takve obchine, gdi je ta jabuka szvadye za vnoge pobosne dushe kamen szmutnye poztala. Na bregih Tisze vnogi Szlavenzko-Magyarzke obchine prodekach zdihava, da sze od nyega ische, kak bers szvojega zvanya szlushe zvershavati pochme, da nikad szlavenzki neprodekuje! — U Zemplinzkoj varmedyii ima czelih Kerstjanzkih szel, gde sze Szlavenczem szamo magyarzki prodekuje, jeli oni razume, ili ne. Pri nekih Szlavenzko-Magyarzkih obchinah je naredjeno tak, da sze szlavenzka szlusba szamo vszake cheterete nedelye dersi, ter onda je, po szvedochanztvu ondeshnjih prodekachev, vsza czirkva puna, a drugach je navadno prazna. Ali nehotechi z tim koga uvrediti, nechemo vishe ovakovih ztálnih y nedvojnih iztin napervodonashati; nego szamo opominyamo vszakoga na on vechni zakon vszih lyudih y narodov: „Shto nechesh, da sze tebi uchini, nechini ti drugomu.“

(Produzenye szledi).

MLADI KREPOZTNI MILOSH.

Dan sze prikloni, szuncze na zahod ztupi. Ztaracz *Bogoszlav* szedne u to doba pred kolibu szvoju. Szinchich mu *Milosh*, bash szad iz shume doshavshi, ztane podaleko, y obrishe ochi. To je chudno bilo Otczu nyegovom. Zazove ga k szebi. *Milosh* mu priteche. Lyubeznoga otacz u naruchaj ztiszne.

Shto ti je, drago moje? zapita ga ztaracz, gledechi mu ochi, koje szu mu od plachu pocherlyenile. Shto ti je, szinko moj szladki?

Nij mi nishta, Otche lyubezni! Veszel szam; chini mi sze, da niszam nikada tako bil veszel.

Bogoszlav. A ti szu sze plakal?

Milosh. Niszam od salozti, Otche moj!

Bogoszlav. Dakle szi od radozti plakal? A shto ti sze je dogodilo, drago moje! shto te je tako obradovalo?

Milosh. Lyubezni otche, ne ischi, da ti kasem.

Bogoszlav. A zashto? Zar bi mogal tina szerdczu shto imati, shto nebi trebalo, da zna tvoj otacz?

Milosh. Najbolji otche! — — Shta mi niszi chezto govoril, da nevalya, z uchinyenim dobrom ponosziti sze?

Bogoszlav. Y nevalya, szine moj! Meni szamo pripovedy, shto ti sze je dogodilo, da sze y ja dobru tom, ako je dobro, z tobom radujem.

Milosh. Ti zahtevash, lyubezni otche, moram pokoran biti. — Pred jednim chaszom, kad szam k bratu momu k ovczam ishal, da mu vecheru odneszem, chujem, gde negdo u medyi govori; y privlechem sze k medyi polahko, da vidim, gdo je. Tu ti najdem sziro-maskog ztareza na zemlyi lesechega. Pokraj nyega ztalo je veliko breme derv, na koja sze je rukum naszlonil. Licze mu je bilo ble-do y odvech szuho, a ochi mutne od szuz. Za medyum ztojechi, chujem ga, gde salozti-vo ovako govori:

„Bose blagi! Szmiluj sze nad nevoljum mojum! — Szirota seno moja! Szirota detczo moja! Nemogu vam dalye, tako szam umo-ran!“ — To rekne, pak padne z glavom na breme szvoje.

Ja josh malo poztojim, y videchi da je zazpal, privlechem sze lagano k nyemu, y metnem bratovu vecheru pokraj glave na der-va. — Za tim odterchim k materi, zamolim ju, da mi dade moju vecheru, y odneszem ovu momu bratu.

Kad sze opet povratim, y k medyi, za kojum je ztaracz lesal, prisztupim, probudi ga hod moj.

„Shto je to?“ povikne on, videchi kruh, szir y lonacz z mlekom. „Zar je Angel Bosji bil ovde, nameravajuchi mene y detczu mi od szmerti izbaviti? Al' gdo szi, da szi, szladka dusho, koja szi pokreplyenye ovo za nasz ovde metnula, Bog nek' te blagoszlavi, Bog

nek' ti plati!“ — Szuze mu pri tom polete niz obraz.

„O al' mene neszrechnog,“ produsi da-lye, „kako chu iz shume iziti, kad szam put izgubil? — Nego Bog che me uputiti; ta on y szam evo seli, da pokreplenye ovo sziroti detchiczi mojoj odneszem.“

To rekne, pak jedva sze digne, metne breme na legya y pogúren ztenyajuchi povle-che sze dalye.

Ja potechem malo ztranputicze, y vra-tim sze opet, da ga szretim. „Szrechan ve-cher, dobri ztarche!“ rekoj mu, kad mu sze priblisim. „Meni sze chini, da ti je gorko toli-ko nosziti breme. Daj, da ti taj kruh y lonacz poneszem! Metni ruku na moje rame; ja chu te voditi.“

Radoztno oszupnyen pogleda mi ztaracz u ochi, metne ruku na moje rame, y rekne: „Bog mi te je poszlal, szine moj, da me iz ove shume izvedesh, u kojoj szam zabludil!“

Zapitam ga, kuda che, y izvedem ga iz shume.

Z mokrima ochima pripoveda mi, kako sze je iznenada blagi Bog poztaral za nyega u nyegovom zpavanyu, niti da mu je shtogod vishe sal, nego shto dobrochinitelya szvog nepozna. „Szvako, veli, jutro y szvaku ve-cher che sze drobna moja detcza z menom za nyega Bogu moliti; jerbo nasz je od szmerti — od szmerti glada — izbavil. Y tebe chemo, szine moj, „doda josh k tomu,“ blagoszlavlya-ti, shto szi me k detczy mojoj uputil, predi nego od glada umru!“

Odpelyal szam ga blizu nyegove kolibe.

Szad szam pomiszlil, kako li szu sze szirota dechicza obradovala, kad im je otacz kuchi doshal, y jezti doneszal, zato szu mi szuze potekle. —

Szam szi izkal, lyubezni otche! drugach nebi nigdo sivi nishta chul o tom.

Tu Milosh zamuchi. Bogoszlav ga pri-tiszne k szvoim perszam najszerdchenie. Szad, povikne uzhtyen, szad morem radoztan um-reti; jerbo znam, da szina oztavlyam, koi che kreposztan — y szrechan biti!

P. Atanacković.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 20. Lipnya 1835.

Br. 24.

Nije jakost u vnožini,
Nego ondě, gđě su čini,
Koje radja ljubav, sloga,
Ondě glejte jakost Boga.

P Č E L E.

(Polag Bürgera).

Pčelice male,
Bi li vi znale,
Gđě ćete piti,
Vnogo dobiti
Sladčice?

Slušajte milno,
Gđě se obilno,
Već kak tu rodi,
Krasne nahodi
Mednice!

Z trave nebrojne
Sisate rojne
Pitje presladko,
Krasite gladko
Košnjice.

Hiljadom slasti
Mogu vas pasti
Ljubice jedne
Bogatomedne
Ustnice.

Ugodno cvětje
Nosi prolětje;
Al' niti zima
Cvět neotima
Ljubici.

Puno je slasti
U Flore vlasti;
Al' kod Zebrane
Izvor nestane
Mednice.

Samo na ovo
Slušajte slovo:
Kad ćete iti,
Z purpura piti
Sladčicu:

Malena mila
Čuvajte krila!
Oganj je silni
Taj med obilni
Ljubice.

NEKOLIKO RECHIH

*o tom, kako sze nasha bratya Szlavenczi u
Vugerskoj magyariju.*

(Produsenye).

Jedinztvene szilne chine y nyesnije (zart) chutenye uvredyujuche dogodyaje izpuschamo, navodechi szamo takove ztvary, koje szu vishe ili manye razglashene; da nebi gdodog pomiszliti mogal, da szmo ovde vsze ono povedali, shto szmo szobchiti seleli. Iz-tina je, da y Nemezi o Szlavenczih z oholim govore glaszom, kakti iz trojnoga; y komaj ikoj pravichnozt *Herderovu* ili *Shleczerovu* do-ztigne; ali Magyari vu tom josh dalye idu; oni o Szlavenczih govore z porazitelnym glaszom; oni szu g. prof. *Palkovicha* dersavnim prekershenyem potvoriti hoteli, shto sze je podztupil Szlavenzke novine nazvati: „narodne novine.“ U nekojih magyarskih novinah podigel sze je proti tomu neki z velikum vikum, prem da malo kashnie neg' szu vech izte novine preztale bile; ali z tim nije nishta drugo pokazal, kak dvojverztu neznanozt; budući da rech „narodne“ neznamenuje szamo *naczi-onal*, nego y *popular*, kakti *Volkszeitung*, u kojem razumenyu je gozp. *Palkovich* ovu rech

y potrebuval. Ali to neznamenuje vnogo, buduch da ju je y vu jednom y u drugom razmenyu dobro y po praviczki upotrebiti mogal. Zvan toga vidi sže, da zpomenuti veliki magyaro-man ideu iliti namisžal — naroda y dersave za jednu dersi, a to sžu sža szvim razlichne ztvári. Szlavenčzi u Vugerzkoi chine narod, ali ne dersavu; mogu dakle y pred Bogom y pred lyudmi imati narodne, ali ne dersavne novine; y vu občinzkom vidi nam sže, da je ztrashlyivozt zaradi zpodobnih malenih ztvarih nemelyita y nichemurna.

Tusno je to, kad czelu kakovu dersavu takova predsžudya okúsi. Toga saloztnu peldu imamo u Vugerzkoi, kad promisžlimo, kako sže z bratjum szlavenzkum baratyé! Ukojih varmedyiah ima razlichnih narodov, tu sže nigdo tako nenapaztuje, kak Szlavenacz u szudih, pri vratih, na moztihi y na policzii y t.d. Koja uzta hote, da budu gozpodzka, ta sže szramuju obichno z Szlavenčem govoriti; ili ako shto y progovore, to je odvech kratko y ponoszito; prozti lyudi pako jeszu proti Szlavenču povsže szirovi y grubi, kak da bi ga posdreti hoteli; kak to zadozta pokasuje ono poshpotlyivo ime: *Tót, Shlovak*, a josh vishe ono za vsže chlovechanztvo szramotno prirechje magyazko: „*Tót nem ember*, t.j. Szlavenacz nije chlovek!“ U dushi mirnoga y neztranoga chloveka, kad ovakove dogodyaje po vuliezi videti mora, radya sže saloztivo protivorechje (contradictio); jer z jedne ztrane nalazi priznanu y hvalyenu iztinitozt iliti zresnozt magyazku, zaizta lyubavi y pohvale vrednu; a z druge y nehotechy prisžilyen biva dvojiti, jeli sžu te visžoko pohvalyene magyazke krepozti iz nutra tak iztinite, kak sže izvana kasu?

Chudno je, da Magyar uprav na Szlavenčza tako merzi; na tak mirnoga szuszeda, koi mu zaizta nikad nishta nije naskodil; shto vishe, kojega marlyiva desžnicza mu korizt donasha, koi ga guztokrat z karpatzkimi szvojimi dervi obzkerblyuje, koi mu verte obdelava, koi mu zterni za szlabu platyu senye, koi ga szvoim platnom odeva, koi mu vinograde okapa, koi mu nyegove neme magyazke puztare, ravnicze y doline milolyubnimi peszmami napunyava y t.d. Zashto je tako nezahvalan

onomu narodu, komu je dusan zahvaliti za vsže szvoje duhovno y telovno bogatztvo. (Magyari niszu nigdar dali shtogod Szlavenčem, a najbolyi piszateli Vugerzke dogogovschine, bili sžu Szlaveni: Thurocz, Bel, Koller, Horany, Beneczur, Resvi, Jan. Pannonius, Laszky, Mokry, Korabinzki, Huszty, Jankovich, Kolonich, Zvonarich, Zimanyi, Boskovich, Filiczky, Perliczi, Mikoviny, Rozgonyi, Vitéz, Somsich, Kopchanyi, Ztaray, Kovach, Veranchich, Draskovich, Kray, Skariczay, Dugonich, Kittonich, Vitkovich, y t.d.) — Magyar naszelivshi sže med Szlavenče, nikad nije zaizta uzroka imal potusiti sže, da sžu mu ovi szvoj jezik kadgod narinuti naztojali, ili da sžu mu sže z tim grozili, ili koimgodir nachinom neprilichni bili. Koliki Debreczyniani y Kechkemetezi sivu u szlavenzkih varmedyiah, y nijednomu Szlavenču niti na pamet nedohadya, da misžli o tom, kako bi im jezik preobrazil. Ztari Magyari imali sžu zaizto toliko chlovekolyubja, da sžu ove ztaroszcelze (autochtones) karpatzkih gor zajedno z jezikom nyihovim u miru oztavlyali; ali tim nam je vishe chudno, da takove okrutnoztu u szadashnye vreme od nyihovih prevnukov viditi moramo. Szlavenacz je trudolyubiv y miran, on najvishe občinzko blago umnosava, gdo dakle more proti nyemu shtogod imati, ili gdo mu more rechi, da pravog domorodztva nima, pokéhdob ovo ne u rechih nego u delih ili chinih ztati mora. — Kad je on szvomu kralyu veran, kad szvoje poglavare y ztareshine posžlusha, kad je on marlyivi podlosnik szvoje domovine, kad on vishnyega Boga pobosno chazti, gdo onda more pravichno proti nyemu grub y szirov biti, ili na to iti, da Szlavenacz y najprozteshe ponisenye, koje nezasžlusuje, pochuti. Ta, y nyemu je blagi Bog glavu na ramena polosil, kakogod y vsžakomu drugomu razumnomu ztvorenju pod nebom. Preko 17 milionov szlavenzkih podlosnikov hrane y uvelichavaju jasžnozt auztrianzkoga preztolya; krivicza bi bila, da bi sže drugi koi narod, koi szamo sheztu ztran toga broja iznasha, podztupil perve narodne pravicze sžebi prisžvojavati, y drugu bratyu poteptavati. Lyubezna bratyo! dopuztite, da vsžaki narod

szvoim putem mirno ide. U naravi je prevelika razlika ztvorenijih y glaszov, pak vendar neveli jedna pticza drugoj: „ti morash ovako pevati, kak ja“; ni jedan czvetak drugomu: „ti morash tako mirisziti ili dishati kak ja.“ Nash Gozpodin Bog terpi vsze narode y jezike, a zashto nebi chlovek, josh k tomu kerschenik? „Ima li, veli *Herder*; gde koi narod shtogod miliega y drasjega od jezika prededov szvojih? U nyemu sive vsze nyegovo bogatztvo miszlih y uztmena predavanya, u nyemu dogodovschina, bogochaztje, temelji nyegovog' sivlenya, czelo szerdze y dusha. Takovom narodu oduzeti nyegov jezik, ili ga poniziti, znamenuje, uzeti mu nyegovo jedino neumeratelyno imanye, koje od roditelyev na detczu prehadya; gdo mi moj jezik oduzimlye, taj mi hoche y moj razum, nachin sivlenya, poshtenye y praviczu mojega roda oteti. Nemo-re sze szilum uchiniti, da z pomochum tudyega jezika, narod bude izobrasen; najlepshe izobrasenye naroda more biti na domachoj zemlyi naroda y u nyegovom naravzkom odvetechnom jeziku.“

Vszaki narod sze mora ztarat vishe za dobrotu, nego za vnosinu szvojih szinov; zato je bolye, da chuvate vashu plemenitu magyarszku kerv, y tako chete czeloj Europi kakti lepi zpomenik oztati, ako ne velikoga, tak barem izvornoga (originalnoga) naroda: ako ju pak zmeshate, tak z tim nishta nedobite, dapache zgubite; jer chete *szami szebe* zgubiti, a po tom y drugim skodlyivi y vreditelyni poztati; od dvih szebi protivnih narodnoztih (aziatszke y europejszke) nachinit' chete vi josh jednu novu, koja neche biti niti magyarszka niti szlavenzka, kojoj nikakovo razreshenye ili razvezanye narodnoga sivlenya, kakovo je bilo vu vreme preszelenya narodov u szrednyem veku, nebi pomoglo. I da bi vasha narodnozt bila tako ztalna y szilna, da bi u szilovitom zmeshanyu szlavenzku narodnozt potlachiti, y zevszema razoriti mogla, tak bi vendar to obladanye szamo namishlyeno y neztalno bilo; jedno zato, shto nijedan pametan chlovek ne dersi to za veliko, kad z kvarom jednoga naroda drugi podignuti sze seli, oszobito onda, kad sze onomu vsze orusje oduzme y kad sze na to do-

pelya, da mu sze rechi more: „chujesh, nije ti szlobodno ni braniti sze!“ Drugo pak zato, kajti y po zadoblyenom obladanyu Magyarov szlavenzki talaszi opet nepreztano y ze vszih ztran y granicz magyarszku narodnozt obkolyavaju, y kajti bi joj, kad bi sze najmre po toj szmeszi malo razshirila, vishe shkoditi mogli. — Gnyuszo je chuti Szlavenezu pomagya-rena szlavenzka imena z prikerpanim ypszi-lon-repom; n. p. *Skoday*, *Vranay*, *Szykoray*, *Szvoboday*, *Ztaray*, *Szilkey* y t. d. a pomagya-rena dusha chini nam sze josh odurnia; jer sze pri tom taki miszliti mora: „Ovaj je chlovek vchera bil Szlavenacz, danasz je Magyar, zutra more Turchin ili, Bog zna, shta poztati; ar koj jedankrat tim putem korachi, taj che lahko y drugi y tretji put korachiti; koj szvoj vlaztoviti jezik oztavi, koga mu je Bog dal na put nyegovog sivlenya, taj che vnogo lakshe tudyi jezik oztaviti, koga szu mu lyudi dali; on che bit y vszachiji y nichiji. Pravi Magyar bi moral vishe plemenite ponoszitozti (*Stolz*) imati, neg da sze nad ovakovimi begunczi y *Nadri-Magyari* raduje, z kojimi bi sze dapache szramuvati moral. Vechkrat sze dogadya, da razumni chlovek nezna, bi li sze szerditi ili szmejati moral, oszobito kad po Vugerzkoy na izpitavanye iliti examen gdegod u shkolu dojde y chuje, gde uchitely pita: No, ti *Szlovak*, ti *Blagoszlav*, ti *Dobrorazski*, *Pavlovich* y t. d. kasi mi, koji szu bili nashi predyi? Odgovor: „*Atila*, *Irnak*, *Uhurgur*, *Kuturgur*, *Gyula*, *Toksza*, *Mund-suk*,“ — reche mali nedusni Szlavenacz! To je zaizto y diaka y historiu u merzku lasz zape-lyati! — Shta chemo miszliti, kad bi hotel uchitely historie, szvoje chtavcze ili pak poszlu-shitelye vputiti, da n. p. Gerezi od *Abrama* y *Moyzesha* izhadyaju, ili da szu ztaroszeczzi amerikanzki z *Kolumbom* iz *Spanie* vu *Peri* doshli, y z nyim vsza putovanya, boje y de-lovanya izpelyali. Y ako je kakva historichka falinga, ili bolye rekuch krivicza u proshazt-nom vremenu y u ztranzkom narodu odurna, koliko vishe mora biti ova u szadashnyem veku y vu onih narodih, na koje mi szami zpa-damo?

[Konacz szledi:]

PAVUK i MRAVCI.

Jednoč zпусти se iz visoko-tanke sverži po svojoj niti do nizkoga pri jednoj ternini mravinjaka kurtasti pavuk. — Okočen stane si na steze, kud je najviše brašno nosećih mravcev vu svoje luknjice prehadjalo; ter kad bi duže vremena marljivih delavcev posel pre-mišljaval, zažmiri gizdavo z jednim okom — ter posmehavajuć reče k mravcem: Vi bedaki! morate vendar nekakvo prosto pokolenje biti, kad se vu ovo prašno z prostim mehnom i posušenom travum vuz ternje obrašćeno mesto tulikum jatum zgrinjate, kak da nebi već na svētu lepšega za vas stana bilo; — k tomu još za druge na kup hranu terpate, nezadovoljni s tim, da ste si samo vi želudca — obložili. Šupeljaki, koji ste ovu prostu kermicu s tulikum skerbjnum skup znašati počeli, neznate, da, ako se mahom nepotroši, — na vsaki način zgnjiti bude morala: — ha: za ovu prašnu vu zemlji kolibicu, i za ovu gnjilu jestvinu si dan na dan tuliko truda dajete, a ja pod suncem i vedrim nebom na najtenših sveržih zpletenu imam palaču do jezero oblokov imajuću, i još z ovum nezadovoljan zprehadjam se od cveta do cveta, od lata do lata, i od trave do trave, ter nove vsevdil prez vsakoga truda pletem zanjke, gde proste mušice mimo leteće, i drugi, koji moju osnovu nepoznaju, pavuki poloviju se; — ja na to doletim, ter nje drugač, neg budete vi ikada, djedjerno pokljem, i ovak na gotove slašćice dolazim.

Na to počme curkom deždj padati, pavuk već nit da bi reći; nego osupnjen počme se po pavučnom lasu, po kom je iz dreva došal, nazad spinjati, ali on nikam niti 'z mesta, — ar ga je kiša po čelu vudirajuć nazad prekopitala, a vetar mu je vre prez toga, dok se on ovak — spomina, nit od sverži bil pretergnul; — dok on u zrak duče, kerhko nasmeju se mravci iz szuhih luknjice svojih njega mirno gledajuć: i kada bi se on ovak po naravi — oszramoćen izpod jedne trave do druge skrival, — i kad bi mu najzadnjič ne samo terpučevo, nego i lopuhovo perje prevuzko bilo za njega od deždja obraniti, stisnul se je pod nekakvu grudu, koja najpotlam takajse raztali se, i nje-

ga vsega oblati; — onda on vu zdvojenju „sram za tram!“ zkríkne, ter ide k mravcem stana prosit. A oni: „vim gospodina pavuka, jest *pod suncem, pod vedrim nebom, na tankih šibicah*, med samim crčljem *zagradjena palača do jezero oblokov imajuća*; mogu sad čez nje lepo i mirno van gledati, šta vu zraku biva, zašta bi oni vu *ovu prašnu kolibicu*, vu *oru slamnatu*, vu *oru s prostim mehnom odevenu* z *grudja hulticu* išli svoje tenehno tělo mazat; vuz ovo *ternje* bi se još nabosti mogli; — toga mi zaisto nemremo dopustiti. Znal je on mahom, kam to cilja, zato se je taki serdit nazad pobral, nagrozeći se, da i na njegov melin zopet voda dojtí hoće; „bit će, veli, i pak vedroga neba.“ Ali deždj zaporedom tri dana vleva, i taj gozpodin je najzadnjič oštro zagladel: niti su već šta pomogle zanjke, niti je gde muhe, niti kakvoga kukčeca dobiti mogal, vse je deždj raztiral. — Ide on bogme, pak k poniznim mravcem za miloga Boga prosit, naj mu jesti dadu: ali mravci: „ovo,“ vele, „šta smo mi nanosili, vre *duže* stoji, ter je vse *zgnjilo*; — to bi njihovomu želudcu naškoditi moglo, a za ovakve *bedake*, kak smo mi, sada hajd valja *ova prosta kermica*. Najbolje bu, da gospodin pavuk odidu na svoje *zanjke* gledat, mozt jih pak tam *prez vsakoga truda gotove čekaju slašćice*: no i oni budu onu lovinu *djedjerneše*, nego mi kada, *zaklati* i potrošiti znali.“ Sad vre on drugiput, kak da bi ga z kamenom po čelu lupil, počuti, kuliko je vur stuklo: — ali z gladnim želudcem težko mu je bilo na ove reći raserditi se, dapače prosi za oprošćenje, i zpoznava prostih mravcev, akoprem vu prahu, vu svojoj vendar domovini s trudom živućih pervinu pred svojim vu zraku — gospoćijum, poleg koje je on tak strašno zagladel: i oni zadnjič dali su mu hrane, dapače on z svojim plačem dobro mravcev serdce tak genul i predobit je, da su ga med se prijeli, ter im je med šibicami verhu krova kašnije nekuliko rubcev — zetkal: i ovak pripetilo se je, da što predi njegve najfineše zanjke bile su, s tim su potlam horvatski marljivi mravci spodobnim lenim izrodom obrisače delili. —

Pavel Stóos.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 27. Lipnya 1835.

Br. 25.

Da je do sove, nebi bilo nikada dana.
Prirechje horvatsko.

NAKLON ILIROV FERDINANDU I.

Sad jedni vráte s', sad drugi dólaze
Daljnih sa stránah, kud se razastira
Vlast Beča, kud možno preblagu
Pružá šibu: adriatičeskog

Od morja počmav' Dněstra sěvernoga,
Lab' od zapadne Istra do južnoga.
U grad ovaj stolni namestno
Púci šalju poglaváre věrni.

Jel' njih bi pěsmom, jel' njihovog slavít'
Uzrok došatja bilo, dvoumno je:
Ředak slučaj, tak ředke vůče
Sim; da novom klanjaju se kralju!

Tako je! — pogled još svaki kazuje
Pred' tri šta j' ovde s' mēseca zgódilo,
Černim sretav svud kud se kréne
Glave ruhom, jel' ovíte grudi.

Kakvo je bilo národa gibanje!
Kako za dobrog otea moljáše se,
Još dane nek mu Bog produži! —
Ništa pomoć' nemogáše! — sverši!

Sverši! — nebesni bjahu zaključili,
Carstvo zemaljsko — sretnom! — uzéti mu.
Odzvat' ga, věrnosti da platju
Primi svojé, ter onam da vláda!

Evrope živit Izbavitelj stade! —
Umri! — pravedni umjēraju tako!
No jer početi? — to bo divno
Věrh je našeg pozorište glasa!

„Ostajte sladki u slogi, ljubavi,
„Orog se često sata spoménite,
„Ja odluzim! — čuvajte zákon
„Božji! — krēpost neka vas upravlja!

„Věrnim podajnim hvala na ljubavi!
„Moju nek uzmu — vāzda ju imáše! —
„Věčni za dar! — u dvore stupiv
„Gornje molit' za sve já se nádam!“

Poslednje to su řeči na postelji
Očim Ljubeznih plačnim okruženog.
Tad svim blagoslov krug klečécim
Dav', krunjenog sebi prizva sina.

Tajni protřesat tko b' směo razgovor?
Posleda javno kazaše, kazuju,
Kazat' budu još što j' *Ljubimcu*
Ostavio velikom pošavši.

I tom *Ljubimcu* dolaze narodi
Al ne *Ljubimcu* sámó Pokojnoga,
Obćem već! — o sretni *Ljubimče*! —
Naklanjati svoje glave gorde!

Razkošje kakvo sad velikog tamo
Duh *Franca* čuti blaženom u domu!
Sad, sad za Tvoj narod! — za nas sve! —
Za Te moli Boga *Ferdinande*!

Ako se pěsmi — Njeg bo zazívamo,
Svědok da stáre nam bude ljubavi,
Kazat' će, — on zná — jer j' ilirskih
Čestje bio utočiste Muzah! —

Ako se pěsmi što věrovat može:
Evo se čistim naklanjamo Tebi
Serdcem! neprezri *Ferdinande*
Nas, koje Tvom mile bjahmo predcu!

O! on i náš rod Teb' je naručio! —
Zid carstva Tvóga prot poluměsecu,
Vřednieh od postanka svoga
Davra sinov ljutitoga majku! —

Kod njeg početu nastavi násadu!
Kod njeg nevenno cvětje moreš brati,
Kod njeg *Pobožnosti* i *Pravdi*
Prostrano ćeš polje najti svetoj!

Težiš vrěmenim' il' ti za nadpisi,
Il' — što je serdцу narav usádila
Tvomu — nesretnog rad pomažeš:
Dáje zgodu Tebi rod ilirski. —

S' jedne nesložnost — igra paklenoga! —
Njeg u propastnu stermja jamúrinn;
Černo s' druge svirjepstvo stráně
Časti nedá veliko se pojmit! —

O! kad će sretna majka poróđiti
Onog, koi bi té rane závio!
O! narodu, zemljo ilirska!
Kad će vami bolje sunce sěnit! —

O d strane

Mladeži iliričke u svenčiištu Bečkom
M. T.

NEKOLIKO RECHIH

*o tom, kako sže nasha bratya Szlavenczi u
Vugerzkoj magyariju.*

(Konacz).

Vi selite vash jezik y vashu narodnozt razproztraniti, dobro, uchinite to u ime bosje, nego szamo drugim ehlovechniim putem. Lepo je to zaizta, da vash materinški jezik tako lyubite, ali ta lyubav ne mora biti mati zlobe y krivicze proti drugomu; ta narodna zasganost neszme biti besznocha. Shto bi vam sže u tom szvetovati moglo, je zevszema kratko: maknite perom y glavom, a ne pesztniczom, korbachem y batinum; — pishite verztne knyige, pak nechete morati druge szilom k szebi za vlaszi privlachiti, nego chete ih primamiti y nehte vam sže protiviti mochi. Szmeshno bi bilo, da bi pervi czily y najvecha platya pomagyarenja bili veliki muztachi, maztna bunda, duge oztruge, szlanina y oztala zpodobna. Ako che Szlavenacz ov vasni korak uchiniti, tak je potrebno da y vi iz veche ztrani nyemu zadovolyno nadomestyenye date zato, da on szvoju narodnozt oztavi. — Kasite, zashto sže Szlavenacz, tako rado y lahko nemachki uchi? *Olejkar*, *chipkar*,

platnari govore nemachki u obchinzkom, y nache sže taj jezik obichno, kako sže na put po szvetu zpreme. — Uzrok je, kajti szu priatelyzka uzta, koja mu tim jezikom govore, y kajti mu sže razum z novimi ideami y poznanztvi, koja sže vu ovom jeziku nahode, bogati. U magyazkom jeziku je chizto drugachie. Szlavenzki jezik je, kak je poznato, y vu rechih y vu miszlih bogatii od magyazkoga. Kad Szlavenacz ztupi u polye ovog jezika, onda mu sže nyegovo znanye nepovnosava, nego pomanyshava y zkratyiva; chini mu sže, da je iz velikoga luga premestyen u malu shumy, gde polag vszega toga nalazi szvoga vlaztovitoga czvetja, y szvojih drev ili povsze czelih, ili oklestrenih y izkrivlyenih, n. p. *pecsenye*, *pechenyka*, *ablak*, *oblok*, *barázda*, *brazda*, *tsinálni*, *chiniti*, *patak*, *potok*, *tseléd*, *chelyad*, *asztal*, *ztol*, *abraz*, *obraz*, *beretva*, *britva*, *dajka*, *dojka*, *meszáros*, *meszar*, *szolga*, *szluga*, *kills*, *kluch* y drugih vishe jezer (glej *Leshka*, *Flenchus vocabulorum slavieorum magyarici usus*. Budæ 1825. y *Dankovsky Lexicon magyaricum*. Posonii 1833); ili on nenalazi za vnoge nyemu poznane ztvary izrechka, n. p. *nap*, *szuncze*, *nap*, *dan*; *könyv*, *knyiga* y *szuza*; tako nije razluke med „perzt, rukav y nov,“ jer sže vsze troje magyazki zove *új*; ili on nalazi vnoge ztranzke rechi, kojih u magyazkom nije; *virtus*, *templom*, *fundamentum*, *Elephant*, *propheta*, y t. d. a koje sže vsze u nyegovom jeziku nalaze, kakti krepozt (cnozt), *czirkva* (hram), *osznovanye* (zaklad), *szlon*, *prorok*, y t. d. pri kojih rechih Szlavjan ne szamo shtogod miszli, nego y chuti, buduchi da szu sže iz dushe nyegovoga jezika razvile. — A to vsze uzrokuje u nyegovoj dushi nekakvu szmutnyu, y nekakvo borenye u pameti izmed szioromastva y bogatzstva.

Navadno sže ehaju opazivanya, dapache y tusbe, da Szlavenacz, kam god dojde, vsze okolo sžebe za kratko vreme u Szlavencze preobrazi. *Vidi Hesperus 1821. B. 28. Heft 1. pag. 16.* Poznano je ono *Fejérovó* izrechenye: „Tesko onomu szelu, gde sže Szlavenczi naszele, jer oni za kratko vreme vsze poszlaveneli!“ — nego mi znamo, da Szlavenacz na to nikoga ne szili, niti oberlatiti gleda,

niti u obchinzkom ikakvo szredzto za taj czily potrebuje; biva li pak to tako, tak zaizto biva prez nyegovoga namerenya. Odkud dakle dohadya, da on to oszvojenye prez orusja y napadenya chini? — Navadnim nachinom sze szumnyi, da je tomu naravzki uzrok veliko razplodyenye Szlavenczev. Moguche, da je y ova miszal iztinita, oszobito, kad sze na Szlavencza pretese, y kad sze to premiszli, da je nyegova kerv u szuszedztvu karpatzkoga zraka ochistyena y po marlyivozti u neprezitano gibanye poztavlyena, da on odvech rado u domachem drustvu sive, y da szu nyegovi sivlenya temelyi ostri, a navlaztito kod proztoga naroda u chiztochi y zakonzkoy vernozti. Ali polag vszega toga, vendar gore zpomenuta szumnya nechini ona chudesza. Mi bi izmed drugih josh dva uzroka dodali; y to je

1) Nyegova (Szlavenova) ugodna, lahka y veszela narav y nyemu prirodyena lyubav k pevanyu, z kojim on vsze okolo szebe verte, livade, nyive y shume osivlyuje, y kak negda *Orfej* vsze okolo szebe ocharava (bezaubert). — Neszmejte sze vi, koji szamo pod szilu pevate, y koji szamo peszme szlasete! To sze razumi, da ne pevaju *opere*, nego narodne peszme, koje y lepotum y naravum y szilum y vusganoztjum vsze opere vizzoko nadhadya-ju. Kod drugih narodih moraju vucheni lyudi pevati puku, a kod Szlavenczev peva puk uchenim. Kamogod szlavenzka uzta dozpeju, tamo sze czela okolicza preobrazi u *Odeum* ili pevalische, oszobito v letu y po planinah Vugerzkih; shto vishe, u topografii Oroshazevoj (vidi *Hesperus* 1817) opazuje nekoji putnik: „da Szlavenacz pri szvojih polyzkih poszlih veszelo peva; a da je Magyar tako nem y zamishlyen, kak da bi posenyene klasze prebrojiti hotel.“ — Veszelye pak chloveka k chloveku vishe vleche, nego zbilynozt ili ztavnozt y salozt.

2) Chizt jezik y pun szamoglasznih szlovkih je po vszoy priliki, drugi uzrok tomu. Nyegov jezik nezna, kaktigod ni Talianzki, shto szu szlovke ili szillabe iz vnogo pomeshanih szamoglasznih szlov szaztavlyene, kakti na peldu: é, ö, ő, ü, ű; on szvoje dvojglasznike, koji sze szamo chine, da szu takovi, izgovara jednoga za drugim, ili bolye

rekuch, on takovih y nima u szvojem jeziku; a to chini, da mu je chizt, jaszan, y za uzta lagak, naravzki y uprav takov, kako valya za pevanye. Magyarzki jezik dozta zvoni, to je iztina, ali sze chini, kak da narav mora udvojztruchiti szvoj trud, da izgovori é, ö, ő, ü, ű, shto pri izgovaranyu proztih y chiztih szamoglasznikov nebiva. To sze razumi, da u tom uvisbanye (*exercitium*) y obichaj vnogo pomase, ali narav ili priroda josh vishe. Dokle Magyar uzta namezti, uztnicze izkrivi y jezik na pravo mezto polosi, da izgovori: öröm, gyümöls, szükölködo, meghaborottattattott, előmeneteleknek, békáposztasították, kellemetességek megszerzésére 's kifejtésére, célirányosabbá, 's közhasznabbá, setéttségűvársága (obscurantismus) y t. d., dokle sze, reko, Magyar szamo priprav, da jednu jedinu zmed ovih y zpodobnih rechih izgovori, dotle veszela, chzto-govorecha Szlavenka czelu peszmiczu odpeva. Pregovaraju neki da Szlavenzki jezik ima tverdi r y l; ali sze to szamo tako chini; pokihdob je takovih rechih szamo malo u szlavenzkom jeziku; a koje sze nalaze, takovih znamenuvanye szama narav naznachuje; n. p. *grmiti* (germiti), *trn* (tern); a y szlavenzka uzta ih tako lyubko y volyko izgovaraju, da sze zko ro na szamoglasznike prelivaju.

U oztalom to neka od nasz daleko bude, kak da bi mi kojemu goder jeziku pod szunczem shkoditi hoteli; jer je ovde pitanye, zashto najmre Szlovenacz, ako mu je szamo moguche, nerado szvoj jezik oztavlya, y zashto sze Magyar, kako neki szvedoche, ovaj tako lahko y kao neznajuchi nauchi. — Zato, blagorodni Magyari! poszlushajte glasz jednoga od najvecih vashih chaztitelyev. Narodi szu szvete poszude chlovechanztva; a jezik dar nebezki. Nachini szu szamo razlichni, czily pako kod vszih lyudih y narodov szamo jedan; prememba dakle jezika je veliko oszramotenye chlovechanztva. Nigdo vam nebrani, lyubite vash narod y vash jezik; ali koliko god putih poviknete: „Magyar,“ tolkoput nek' vam sze glasz vrati: „Chlovek.“ Neozkrunyujte narod, zbg kojega szu vnogi zagreshili. Szvakojake szudbine (*Schicksal*) puna dogodovschina szlavenzka bi mogla vech

vsze narode pravichnozti y chlovechnozti nachiti. Ne iztreblyujte jezike, nego zlobu, szvojlyubnozt y oholu gizdozt, koja vam nedopuscha, da y drugim siviti date; ne ravnajte vashu pazlivozt na jezike, nego na szerdca y razum; y onda che vasha narodnozt chlovechnii dobiti znachaj (character) y lepu szliku pravoga lyudolyobnoga chutenya. Pogledajte szamo na Ameriku; kuliko tam jezikov y narodov bratolyubno sive y u vszem napreduje; dozvolite da y mi, *Magyari*, *Szlaveni* y *Nemcsi* mirno y bratzki jedan polag drugoga napredujemo — kano lyudi.

Nasz pako z vashimi predyi z jedinyene Horvate, koji kakti pravi Szlavjani domovini y kralyu neozkrunyenu vernozt dokazati nigdar uzmanykali niszmo, nasz u miru puztite, da nebudemo priszilyeni nashega negda pesznika *Tita Brezovackoga* proti magyarobesznochi pizsane diachke verzushe horvatzki ponavlyati, med kojimi sze y szledecche nahadyaju:

Ecce Croatarum nomen gentemque abolere
Parant, jam *Slavus*, *Dalmata* nullus erit.
Sed genus in *Scythicum*, lingvamque mutarier
ipsam

Hirsutos mores, inque statuta placet.
..... *Alphabetum non extat in orbe*
Hunnica, quo possis scribere verba bene.
Quod septingentis totis non accidit annis,
Id totidem saeculis haud accidet aliis.

N E T I L O.

Kak sze je tesko chloveku razaztati od onih, koji szu mu mili y dragi! Vsze sze zprema; a nemore pojti; guztoput pojde, pak sze opet povratya; odhadya y oddalyava sze, ali sze vsze nazad ogledava, vugodno mu je y na dim gledati, koj iz onoga mezta izhadya, vu kojem nyegovi mili siviju! A po chem ja to znam? Ni po chem drugom; nego po szelbi. Pishuchi, gde shto u milom matere moje jeziku; nemogu, y sal mi je preztati; predztavlyam szu, kak da szem vu Szerbii, ili vu Boszni, pak mi je milo, kojesta z lyudmi zpominyati sze. Drugi jeziki, koje szem sze navchil, vu knyigah szu mi predragi, zashto

mi kasu, shto szu vucheni narodi y pametni lyudi na szvetu miszlili, shto li miszle; ali kad z nyimi (jeziki) zpominyam sze, predztavlyam mi sze, kak da sze vu tudy neшто pacham. A kak ti shto z ovim progovorim, kojega nikak nemorem pametiti, kad szem y kak szem sze navchil, y zato rekel bi: da sze je z menom y rodil, ili da szem ga iz persz matere moje izcziczal; kak bers ti z nyim progovorim, eto ti me vu szred moje kuche, u mojem pravom elementu, gde szvojim laztovitim dishem zrakom.

D. O.

M I S L I.

Cělomu jednomu narodu jezik otčinski izúst izvaditi hotěti, toliko jest, koliko najlěpši i najmili vlastovite narodnosti značaj, po kojemu se razni narodi zaimno razlučuju, izbrišati kaniti; — toliko jest, koliko izvornost (originalnost) i način mišljenja u njemu zadusiti, ter istih svojih mislih prevoditeljem ga učiniti; — toliko jest, koliko vagi vlastoviti bat pogubivšoj, različenoga, koi se s gradjum njejun pod nikakov način neslaže navisiti, pak na město odmah poznati měru, stopram čez matematička razmerja (proportio) težinu robe računati hotěti; — toliko jest, koliko škerlea na orgulicze dvi tri pěsmice kanarinove naučiti, ter kašnje ne škerlcem, već kanarinom ga zvati směрати; — toliko jest, koliko zakonov naravskih ili neznati, što neumětnost je, ili pak nesramno istih pozabiti se, što velika nečlovečnost jest.

Koi materinskim jezikom govoriti stidi se, prisposdobiti se more vojaku ustanovljeni rok (Losung) zato izustiti nehotećemu, jer bi stráža doznala, da jedan iz med njejjnih skupvojnikov jest: što ovaj u očih zakonov vojničkih, to onaj u očih majke domovine zaslužuje: kaštige vreden ovaj, a još veće onaj.

Narodi se s vekšinum samo po svojih obladanjih poznaju, i dogodovščina njihova pisala se je dosad po najveće tragom kervi proliane. Kerv vojakov učinila je vodje glasovite.

Budimir M**.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 4. Serpnja 1835.

Br. 26.

Uvěk istinu ljubeći
Nemoj serdce izgubiti,
Ako pravo govoreći
Bi se mogal omraziti;
Istina jer zna omrazu
Rodit v serdcu i v obrazu.

Serdce vrédno i ljubljeno
Věro zato će ti biti;
Bilo za mah izgubljeno
Al' će skoro oživiti.
Prava ljubav domovine
Nodopušća, da pogine.

J. Matić.

Z O R A.

Sve živeje svud postane,
Kada rujna zora svane,
Nova jasnost je v življenju
Nova radost u ćutenju.

Meseca tam lica blěda
Vre zakriva góra sěda,
Hladnim větrom zrak se giblje
I po lozi listje ziblje.

Gerlo ptic se v lugu javlja,
Svaka k poslu svom' se spravlja,
Tam šumi po dolu reka,
Tam se pticam kara jeka.

Tam se opet pėsma čuje
Poljodelca, koj šetuje
Novojačen na sve delo
Serdcem čistim i veselo.

Magla gusta se razhaja
Vre je videt' dalkog' kraja,
Orum'njene žarom zore
Kažu se nam stare gore.

Najedanput zlatno sunce
Stane na planin' verhunee
S vatrum svoga žarkog' plamna
Sva razsvěti dosad tamna.

Trak se zercalec u rosi
Oku bójih izbor nosi,
Raj je za nas ovo celi,
Kada zorica zabeli. —

Ljudevit Vukotinović.

SELISZLAV Y LYUDMILA.

U vreme vladanya Boleszlava hrabroga, kralya Polyzkoga, sivishe sza szlavom domovine proslavlyeni szědi vojvoda,* imenom Zavisha, u szvojem lepo uredyenom dvoru pri potoku Dnyeztru. Szine mu biashe nepriately potukal, a szmert lyubeznu szuprugu (tovarushiczu) odtergla; niti je koga vishe imal od szvoje kervi, zvan jedne kcheri, lepe kak proletje, a dobre kano dusha. Podoban budu-chi vertlaru, kojemu je mraz vsze lyubim-cze poparil, izvan jednoga czvetka, z koim sze szada szva nyegova lyubav, nyesnozt (Zärtlichkeit) y pazlyivozt zabavlya. Marlyivo y lyubno gojil je ztari vitez szvoje jedino detesheze. — Lyudmila takovim obrazom poztane dika vszih devojak u ezelej okoliczi; mladi-chi ju nazivashe lepum y krasznum, a ne-szrechni y ubogi szvojum majkum y utishite-lyiczum.

U jednom seztokom boju z Kievzkim knezom izgubi Zavisha szvoga vu orušju dru-ga y priatelya Zěmomiszla, koi mu umiraju-chi szvoga szina preporuchi. Seliszlav (tako sze imenovashe ovo szirotshe, razviajuchi sze kano czvet,) bil je z Lyudmilum zajedno odgojen, nikad sze od nye neraztajuchi, ne-go z nyum zajedno navadne provodechi igre.

Nadahnyeni jednakim chutenyem y nagne-nyem, chinilo sze je, da imaju jedno szerd-
cze, y jednu szamo dushu. U vszakoj prili-
ki Lyudmili sze dopazti, Seliszlavu najvecha
radozt biashe; nyegov pak tolnach szlediti,
Lyudmili najveche blasenzto. Vechkrat, kad
bi ztanovnike gradzke josh szan u szvojem
naruchaju lyubko zibal, hodila je Lyudmila
pred zorum u prebivalischa neszretnih lyu-
dih, y trudila sze je nyihove szuze utishi-
telynimi rechmi y umilnimi dari oszushiti. —
Tako porani jedno jutro, — izmakne sze iz szvo-
je poztelye, da je nigdo nezpazi, selechi do-
bro delo uchiniti; jer pravo dobrochinzto na
tihom poszluje, y nahadya szvoje naplatyenye
u szvezti (Gewissen), da je dobro uchinilo. —
Ona sze priblisi kolibi, gde sivishe boleztna
mati z sheztero detcze, kojoj je mus u posz-
lednyem boju za domovinu poginul; kad na
jedanput zpazi Seliszlava, koi uprav iz izte
kolibe izidye, y chez shumiczu domom po-
derchi. — Ona ztupi nutar y zezna, shto je
szama misznila, da sze je Seliszlav pred nyum
popaschil y neszrechne od zadnye pogibelyi za-
chuval. Szuze szzerchenoga chutenya y ra-
dozti zablizkaju sze u ochih Lyudmile, y ona
doda k chutenyu detinzke lyubavi, kojum je
szvoga pobratima gerlila, josh y chutenye ti-
hoga nuternyega prestimavanya. —

Zavishin grad (Schloss) lesal je na vi-
szokoj pechini (zteni); nyegovi proti nebu uz-
visheni turni zadavali szu ztrah y zachudenye.
Iz szeverne ztrani bili szu dvojztruki chverzti
zidi z dubokimi endeczi (grabami) utverdyeni;
iz jusne pako ztrani Dnyezter potok priztupiti
je prechil; kojega bregi z mnogoverztnim drev-
jem nakityeni bili szu, u kojih je Zavisha vech-
krat z detezum vreme zprovadyal. Tu im on
pripovedashe junachka dela predyev, selechi
szerdcze mladicha lyubavjum domovine pod-
sgati. Seliszlav je szlushal z neizgovornum
radoztjum rechi prestimanoga ztareza; y vech
szamo ime domovine zadoztno biashe zasari-
ga, y predztaviti mu obraz szreche vremen
buduchih. Ali kad bi sze nyegov pogled z
plavim Lyudmilinim okom szaztal, onda ga je
miszal, da che ju zkoro y to sza szvim oza-
viti morati, zmutila, y nekoja do szad ne-
pochutjena ból mu szuze natirashe. —

Projde vreme nedusne igre y detinzkoga
zaufanya. Seliszlav, koj predi niti jednoga
chasza prez Lyudmile provezti nije mogal,
besal je szada nyejn pogled, y nahadyal je
u szamochi vszu szvoju radozt. Lyudmila ga
je lyubila, y zvala ga je szvojim bratom; ali
je zderhtala, kad bi sze pogledi zaztali; ona
je vech opazivala, da sze je nekakova prome-
na u szerdczu nyejnom dogodila; ali je nije
razumeti niti preszegnuti mogla.

Zavisha je obadva tochno promishlyaval
y zapasival nyihovu vzaimnu lyubav, ter
mishlyashe, kako bi ju u pervom nyejnom po-
vitku zadushil; jer mu je bil kraly, kneza
Maszovie Szretopolka za zeta zebzal. Seliszlav
y Lyudmila, buduch obadva one dobe, kad
najmre nedusno al szilno szerdcheno chute-
nye do ztrazti (*passio*) dohadya, chuvali szu
u szvojih perszah otajnozt, koju szami pre-
szekali niszu. Na mezto predashnye radozti
oblada salozt nyihova szerdcza; izkernozt (iz-
tinzkozt) projde, y vszaki pogled vasnii poz-
tane.

Nekoj proletni vecher pochival je Za-
visha pod szenczum razczvetene lipe; polag
nyega ztashe Seliszlav y Lyudmila, uz ugodni
glasz tambure junachku pevajuchi peszmu;
gde na jedan put trublya (trubenta) z turna
zatrubi, y jedan konyanik od kralyeve dru-
sine priztupi y zachudynomu vojvodi kra-
lyevo pizmno izruchi. Kad ztaracz prochita,
okrene sze k Seliszlavu govorechi: „Gle-
daj, szinko, knezi Kievzki uchinili szu bu-
nu, y preshli szu vech na graniczu polyzku.
Kraly seli zaszasbe tvoga otcza u tebi napla-
titi, y poztavlya te vodyum jedne chete oklop-
nikov. Szleduj glasz chezti, y beri ven-
cze Davra (*Marsa*) na bojischu. Ali nikad
nezabi, ni u najvechoj pogibelyi, da ti valya
tvoju domovinu y tvoga kralya verhu vsze-
ga lyubiti.“

Blago rumenilo zasari licze mladicha pri-
ovih rechih, Lyudmila prebledi y pade derh-
tajucha na travu.

Taki zutradan pochme sze vsze za nye-
gov put pripravlyati; y za nekoliko danah je
bilo vech vsze gotovo. Seliszlav provede
ovo vreme tusechi y neszmatrajuchi (nepa-

zechi) shta okol nyega biva. On sze szam sza szobom bori, hocheli glasz chezti y zvanye dusnozt szlediti, ili sze pako chutenyu szerdca podati; ali lyubav k domovini oblada. Y tak nadojde tiha noch sza szvojimi zvezdami, morebiti zadnya noch, koju je blizu Lyudmile provezti imal. Predztojechi razztan nak saloztil je jako zalyublyenoga; a miszal o tom potreszashe mu vszu nuternyozt. Ali on vendar selimuseztvo szvoje pokazati, y dokoncha zutra ranum zorum grad oztaviti, Lyudmilu neviditi, nego szamo pizsmeno joj szvoju lyubav izjaviti. On uzme pero, koje mu iz derhtajuche ruke klone. Da bi pak szvoju raztusenomu szerdczu shtogod oblakshal, izide iz grada y posuri sze k czvetuchim bregom Dnyeztra, da ih josh jedan put vidi, da vidi kraszna ona mezta, gde szu mu dani destintva uz Lyudmilu szladko prohadyali, da sze od nyih nyesno [zärtlich] izpricha. Naszlonivshi sze na saloztno treptajuchu brezu, pogleda po okoliczi (predjelu), koja bila je meszechinum razszvetyena, y na kojoj vsze tiho bishe, kak da bi z nyim saluvati hotelo. Na jedan put dopiraju saloztni glasz tam-bure do nyega, y on zachuje ove rechi:

Ah kak szretna jeszam bila;

Lyubavi dok niszam pila:

Szad mi szerdzeze mori tuga,

Szudbina mi uzme druga!

Josh poszlednyi glasz peszme nije izuztila, y Seliszlav bil je vech pred nogama drage mu pevalicze, koja ga podigne y chuttech na ruku szvoju naszlioni. Lyudmilo! rekne Seliszlav, dusnozt y chezt poziva me na rat! Ja te lyubim, y selim tebe vredan biti. Vratim ti sze szretno lavrovim uvenchan venczem, ti chesh mi najlepsza y najdrasja naplatya bitti. Poginem li, onda — — O ztani, preszeche mu rech Lyudmila szilno uzbudyna, Bog che te chuvati! Idi, vojuy y nadjaj sze! Ja chu te vechno lyubiti, zaklinyam ti sze, da nikomu drugomu ruku moju dati nech, zvan — Glasz trublye pretergne joj rech.

Vech je zora na iztoku zabelila, konyi szu zaherzali, orusje zazvenchalo, vsze gotovo biashe y szpravga cheta gledashe na

szvoga vodyu. Eto ti y Seliszlava u cherninu oblechenoga na szilnom vranczu jashuchega: y znak sze dade k odlazku. Otvore sze vrata, mózt sze zpuzti, hitro zkochi Seliszlav, da nevidi Lyudmile, y da nyejnim pogledom tugu szvoju neumnosi. Ali kad bi niz dol jahal, szuszretne ga iznenada ona, kojoj sze uprav ugnuti selyashe. Lyudmila priblisi sze raztusenomu mladenczu, y privese mu beli pojasz okolo nyegvoga oklopa. Nemogavsha ni rechicze progovoriti nit chutenya szvoja ochitovati prusi derhtajuchu ruku na rechi, koje je szama na pojaszu navezla [nastikala], ter hitro otide. „Verna tebi do szmer-ti!“ prochita Seliszlav y hiti josh jedanput szvoj saloztivi pogled na ono mezto, gde je on najblasenie vreme szvoga sivota zprevodil y preko rosznatog polya odleti na vojnu. —

Pred ztenami grada Kieva zesztane sze Seliszlav y nyegova mala, ali ognjevita cheta, z kralyevum vojkum. Zutrada uchini ga szám szvetli kraly vu nazochnozt czeloga vojnztva obichnim nachinom rednim vite-zom. Mladi vojaczi komaj chekashe chasz, da bi szvoju hrabrozt pred kralyem oszvedochili. — Prizpeje poselano vreme. Vojzka Kievzkich knjazev ztajashe izpred grada. Boleszlav ju napadne ze vszih ztran z najvech-jum seztinum (Heftigkeit.) Udare sze obe vojkze, tresze sze zrak, ztoji huka orusja y jaukanye obladanij germi y ztenya po vszoz okoliczi. Od ztrahovitoga prolivanya kervi zkrivalo je szuncze szvoje lice u tamne ob-lake.

[Konacz szledi.]

O S V Ě T A

III

Fantenje poštenoga člorika.

S bremenom suhij derv na plećih, od zime skoro ukočen, vrati se Vuk, stari ribar, iz prezlistne šume k kući. Utrudjen, više na palicu nego na noge naslanjajući se, išal je po sněgu pokraj lugara Nenada kuće, i ho-těl je preko mosta nad potokom utverđjeno-ga na onu stranu u svoju kolibu. — Stani, starče, povikne lugar, izderčavši mahnuo

iz kuće. Odkuda ti ta derva? Ti si ta derva ukral!

Vuk se osupne, i reče: lugaru, ja nisam ništa ukral!

Nenad. Nelaži, sēda glavo! Včera sam baš sēkal derva i tamo dole u šumi ostavil; a ti si gotova našal, pak na pleća napertil! Simo ta derva!

Vuk. Nemoj, lugaru, nije to tako. Dervce po dervce pobiral sam izpod snēga — pošteno i čestno.

Nenad. Lažeš, matora nesrēčo. Simo ta derva!

Vuk. Ta poglej, brate, molim te! Ovo su suhe grančice, koje sam nēgdi i nēgdi nalazil.

Nenad. Ukral si, nelaži mi više! To rekne, pak kakti bēsan baci iz starčevih pleć derva u rēku (potok.) Eto konac pravdanju, rekne s poruganjem, pak odide u kuću. *Vuk* pogleda sa žalostjum za njim, i pojde dalje s vlažnima očima.

Neminē dan, ili dva, i zima popusti. Led na rēki krene se. Sante (komadi leda) na sante posēdaju i nadmu silnu rēke vodu. Baš u najpogibeljnii mah ide *Dragan Nenadov* sin, iz grada preko mosta domom. Strah ga napade veliki, kad opazi, šta od rēke biva. Sām *Vuk*, koi je tu čun popravljal, svētoval mu je, da se neusudi preko mosta iti. Al' *Nenad*, kad to vidi i čuje, povikne serdito: amo hodi, *Dragane*, neće mostu ništa biti; Bog zna, šta još taj stari zloća s tobom misli. Hodi amo!

Dragan poderči. Lupne jedna santa u most, lupne druga; most se pomakne; lupne tretja, a on s dētetom zajedno vu rēku. Ah, kako li je vikao otac z one strane, kako li je narekoval starac *Vuk* iz ove strane. Strašno je javkalo dēte u vodi i kričalo: Pomozi! — Bēсна voda ga je sa sobom odnesla na jednoj daski kao prilēpljenog, i napol umorenog od leda. Neutišljiv derčal je *Nenad* po pribrežju, lupajuć nogama u zemlju, i tukući

se rukama u persa. Ta kako bi se jadan nadjati bil mogal, da će mu ribar, kojega je toliko uvrēdil, dēte izbaviti!

Al' starac *Vuk* skoči kao mladić u svoj čun, i potēra ga junački kroz sante leda i razvaline mosta, izbavi dēte iz propasti, i donese ga otcu srećno na kopno.

Evo ti sina, rekne umiljatim glasom, koi bi i bēсну звѣрину upitomiti mogal. Vidiš, on je zdrav, nego samo malo uplašen.

Nenad, nepodufajući se oči otvoriti, stal je pred njim nēm i ukočen. Ah oprosti mi, čestni, premili starče! jedva progovori, obliven suzami, koje su mu proti navadi niz ljutito lice ferkale — oprosti mi moje žestoko nečlovēčno baratanje! — A šta ću ti oprostiti? odgovori *Vuk* ljubežno. Nisam li ti se dosta osvetil (ofantil?)

Nenad. Zar je dobro dēlo, tvoja osvēta? uvredjeni človēče! — — Bože, zar se čestan i pošten člověk tako osvjetjuje.

P. Atanacković.

PRISP ODOLJENJE.

Rimska tako zvana obćinska monarkia raztegnjena od pribrežja *Eufрата* čak do *Atlanskog* oceana; od *Rena* i *Dunaja* do sopotov [kataraktih] *Nila* rēke, i do pustare, koja mejaši s *Atlasom*, zaderžavala je 180,000 □ milj med 24. i 56 stupajem [grad] sēverne širine: veliki zaisto i znameniti zemlje prostor! — Ali sadašnje carstvo *Rusko* ima jošće vnogo većju prostranost, negoli cēla ta stara *Rimska* tak zvana obćinska monarkia. *Rusko* carstvo broji kamo više od 300,000 □ milj svoje najviše od *Slavjanov* naseljene zemlje, koja okoprem nije povsuda jednako bogata i naseljena, vendar više zmore, nego *Rim* ikada. — Današnje pako francusko kraljestvo sa svimi k njemu spadajućimi pristojališći obsiže jedvaj 10,700 □ milj, ter bi rimskim cesarom komaj za pol prefektore služiti moglo.

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Techaj I.

Dana 11. Serpnja 1835.

Br. 27.

Kolo, Kolo na okolo,
Hitro, ljubno i veselo!

P O S K O Ć N I C A.

Kolo igra vu Horvatskom, (opět = :, :)
Njim se pleše v Iliričkom. :, :

Kada družtvo igra kolo, :, :
Svi se verte na okolo. :, :

To jest pelda kolobara, :, :
Kažué ljubav nam kotara. :, :

Pobratimstvo kano věnac, :, :
Kaže, da mu nije konac. :, :

Da nevěri nima mesta, :, :
Za lošoga da je cesta. :, :

Kolo svidgi oblje biva, :, :
Sveta vatra iz njeg' síva. :, :

Ona gleda podaviti, :, :
Svakog' krivog' pogaziti. :, :

Božja mu je boja lice, :, :
Proklinjanje izdaice. :, :

Budte daklje kolu virni, :, :
Mila bratjo, med vam' mirni ! :, :

Knez J. D. .... č.

SELISZLAV Y LYUDMILA.

[Konacz.]

Za dugim y seztokim borenyem poehmu Polyaczi, po broju szlabii, po malo odztupati. Na jedanput chuje sze glasz : „Kraly je u pogibelyi.“ Berse li to zachuje Selislav, taki sza szvojimi vernimi zkochi, put szi preko mertvih telész mechem nachini y kralya szvojimi perszi zaschiti. Polyaczi, koji szu predi odztuplyali, szada na novo navale y preobladaju. Kiev je bil oszvojen, kraly izbavlyen, a z tím y rat dokon-

chan. Nadarivshi kraly bogato szvoga izbavitelya, pohitri u szvoju ztoliczu, u Krakov. — A y Seliszlav odide sza szvojom chetom u szvoju domovinu.

Tamna, ztrashna noch pokrivashe zemlyu, kad sze Seliszlav k pechinam [ztenham] szvoga domachega grada priblisi. On ide polahko putem szebi dobro poznanim uz reku [potok]; jer radozt y tuga zajedno zavjimashe nyegovo szerdze. Izza chernih oblakov izide meszcz; Seliszlav pogleda na szvoj kervjum poskroplyeni pász y komaj prochita : „Verna tebi do szmertí,“ — a meszcz izchezne, y prevelika tmieza obuzme y nyega y nyegovo drustvo. „Verna tebi do szmertí!“ ponovi Seliszlav, zaizta veran szam ti ja, lepoto nad lepotami; ali ti — — — Z mutnim y saloztnim szlutenyem [Ahnung] dojde y do mozta. Czeli grad blizkashe sze; vnosina nakityenih szlusitelyev derchashe szimo tamo u poszlu. Shto to znamenuje? pita szam szebe y ztupi u dvorische grada. Szlusitely ga jedan pozna y odvede u kapeľu. — Tu Lyudmila klechi pred oltarom y prusa szvoju ruku drugomu. Seliszlav prebledi —; ali kaszno, vechanye je vech zversheno. Baczí szvoj pun pogled na Lyudmilu y vikne : „Neverniczo!“ Lyudmila klone zvan szebe na ztupaje oltara. — „Szinko!“ progovori Zavisha, „ovaj vez, koi sze danasz chini, oszni-va kraly, nyegova volya jezť meni szveta; ona ima y tebi takova biti. Tvoju tugu dobro znam; glaszom dusnoztí vtasila je moja jedina poszlushna kehi, szva tajna chutenya szvojega szerdze. Poztupaj y ti tako y pokasi, da junak ne szamo nepriatelye szvoje domovine, nego y szvoje vlaztovite ztrazti [Leidenschaften] preobladatai more. Ovde ztoji pred tobom Szvétopolk, knez Maszovie, moj zet; zagerli sze z nyim, kano sza szvojím bratom.“ —

„Predi szmert,“ povikne Seliszlav, y baczi rukaviczu pred noge kneseve. „Ako szi junak,“ rekne Seliszlav pun szerditozti, „izidi zutra predi szuncza, da sze o sivotu y szmertu borimo.“ To rekne y odide iz kapele.

Radozt izchezne iz grada, izgube sze szvati, y glasz salozti raznesze sze po vszih puztih hodniczah [ganykih]. Seliszlav sze zkríe u jednu oddalyenu szobu, y poshlye Lyudmili onaj beli, z kervjum szvejum oskroplyeni pász, z ovim pismom: „Uzmi ovaj zpomenak nazad, koi me szamo na moju neszrechu zpominya. Moja kerv oztaje na nyem; ona nek' te vszigdar na tvoju nevernozt y neztalnozt opominya. Zutra chu ja, more biti, rukom tvoga szupruga [tovarusha] poginuti; zutra szi ti szupruga moga uboicze. Ali umirajuchi tebe chu lyubiti, y moja poszlednya rech biti che tvoje ime.“

Urecheno jutro zabeli. Szvëtopolk od nekoga nepoznanoga dozna, da ga Seliszlav na odluchenom meztu cheka; on sze posuri tamo, y najde szvoga protivnika czerno obuchenog, z belim pászom po oklopu. Dvoboj pochme. Svenk orusja zadade ztrah ztanovnikom grada. Zavisha priteche z vnogimi vitezi y szlugami na borische; ali prekasno: u kervi szvojoi lesashe Szvëtopolkov protivnik. Zkinu oklop, y poznadu, da je — Lyudmila. Zachudenye, salozt y oszupnenye obuzme vsze gledatyle. Lyudmila bishe josh siva; nyejno polumertvo oko ische Seliszlava, y zpazi ga pred szobom, gde joj szmertonosznu ranu szvojim pokriva rubczem. Szlabim y nemochnim glaszom govori mu ona: „Seliszlave! ja umiram, ali verna tebi do szmertí. Po zapovedi kralyevoj y moga otcza morala szam ruku moju knezu Maszovie dati. Ja szam znala, da che jedan od vasz poginuti, y da bi domovina jednoga junaka izgubila. Z Bogom! lyubezni otche; kad ti szerdzeze od salozti puczalo bude, pomiszli, da je moja szmert potrebna bila; drugach bi bila nevernicza oztala. Tí gubish keher; ali ti Seliszlav szin oztaje. A y ti, lyubezni moj, z Bogom! promiszli, da ti domovini szluszish. Uzmi natrag ovaj pász, mojum kervjum oskroplyeni: ja niszam nevernicza. Z Bo-

gom vszi! — To rekne, obrati ochi na nebo y izdahne. — Zavisha, od tuge y salozti na zkoro za tim umre, y vszega szvojega blaga naszlednikom imenuje Seliszlava, koi oztane szada szam u gradu. Nyegovo szerdzeze neprijimashe vech nikakove radozti. Gde Dnyeztar z mirnim szlapom kroz kitnyazte livade protiche, tu Seliszlav szvojoi lyubavi zpomenik podigne. Turobnicza verba obszenyavashe ga, a okolo nyega raszlo je vugodno czvetje, koje je on szam zasadyival y gojil. — Tu on vszako jutro y vecher szedyashe na hladnom mramoru, zpominajuchi sze na blasena szvoja vremena. Al' ona szu proshla, kaktigod salozt y tuga prolazi y kaktigod szladka peszma mine lahkim razneshena zrakom. Kadkad mu sze je chinilo, kak da Lyudmilu pred szobom vidi, koja u szvetlo-beloj opravi nyega milim bosanztvenim okom gleda. Z takovimi vatrene szvoje namiszlyivozti obrazi zabavlyen szedel je tamo nekoje jutro, kad na jedanput prevelika tuga nyegove kervi techaj uztavi, y nyega u vechni szan zanesze.

TRI KAPLJE.

[Polag francuskoga.]

Emir Jessam, peharnik Šahta Jehena u iztočnih Indiah, zabludil se je jednoč na lovu u velikoj šumi, blizu varaša Delfi, i baci se zadnjič utrudjen pod jedno drevo, gde je od velikoga truda na skorom duboko zaspal. Kad se je zbudil, zpazi jednoga sędoga starca kod sebe, koi ga zapita, potrebuje li kakovo okrëplenje? Kad je Emir odgovoril, da trebuje, donese mu starac odmah čašu bistre vode iz zviranjka, u koju je iz jednoga maloga stekla [flašice] tri kaplje prilijal. Emir pita, zašto su one tri kaplje, a starac zresnim glasom odgovori, da imaju moć, vse bolesti pretirati. Neverujuć trese glavom Emir, ali vendar izpije čašu, i s osupnenjem spazi, kak vnogi seljani k starcu dohadjaju i njega za pomoć i zdravje proše. Vsaki je dobil flašicu dragocënoga vračtva s naputjenjem, da samo po tri kapljice u čaši skore [friske] vode uzimlje, i 24 vure ništa nejēde. Emir se sam počuti objačen, i premišljavajući čudnovitu moć toga

vračta, ostavi planinskoga lekara [vračitelja].

Šah Jehen je rad vino pil, a *Emir Jessam* je moral s njim po gustoput i to vnogo piti. Vino je peharniku naškodilo, on postane bolestan, i buduć da su se dvorni vračitelji zabadava trudili njega ozdraviti, dade se odnesti k gori spomenutomu vračitelju u planinu, i prosi ga, da bi mu bolest izlečil. „Rado,“ odgovori sēdi starac, „vzemite vsaki dan po tri kapljice mojega vractva u jednoj čaši vode, a vina nepijte ni kaplje, drugač vam bude umrēti.“

Šah dopusti peharniku šest mesecov kod planinskoga lekara ostati, i njegovo čudotvorno vractvo ga je za kratko vreme tako pomoglo, da je *Emir* vsaki dan jači i zdraviji postajal.

Kad je pak povsema izvračen bil, povrati se nazad u dvor svoga gospodina. *Šah Jehen* je komaj prepoznal svoga peharnika i začudjen nad krēpostjum toga čudnovitoga vractva, pošalje staromu vračitelju u planinu lepu opravu, i zapove mu, da se u njegov dvor postavi. A on je i doshal.

„Priatelju,“ reče *Šah*, „poveđj mi istinito, kako si ti to čudnovito vractvo dobil?“

„Gospodine,“ odgovori starac, „ja nimam nikakove čarobie, nit šatrie; moć mojega sredstva stoji vu skrovnosti njegove narave; a da se njegova naravnost zezna, odmah bi se i njegova moć izgubila.“

„Kako to biva?“

„Ja sam već u mojoj mladosti zapazil, da namisljivost [Einbildungskraft] ima neograničenu oblast nad ljudi. Nije ničesa na svētu, što si nebi namisljivost slabie ili jače. Iēpše ili gerdje predstaviti mogla. Na dalje sam spoznal, da iz nasladnosti i lakomosti najviše telesnih bolesti izhadja, koje življenje človečansko pokratjuju, i ljude berzje u grob spravljaju. Vsa dēla narave su izverstna, ter ako mi proti njihovim vlastovitim naredbam baratamo, pribavimo si žuhke bolesti, koje nas zadnjē na ništa sprave. Narava ravno napinja svoje moći, da jednakost opet dostigne, ter izgubljeno zdravje donese, ali se mi protivimo ovomu tersenju z našim načinom življenja, i zametavamo sredstva, koja naše tēlo, dapače istu našu

dušu izlēčiti mogu. Kak berže koi bolestnik k meni dojde, taki sudim, da je od naravske staze odstupil, i nenahadjam ništa više naravzki, neg da ga opēt na istu stazu zapeļjam. Neumērnozt se samo po zderžavanju zyračiti more. Ali buduć da je ovo vractvo preveć prosto, nikakove moći nad namisljivostjum imati nemore; ter ravno zato, što ti je prosto, potrebuje otajstveni zastor, t. j. nekakovu moć, koja zaufanost zbudjaya, i koju naravski vračitelj stanovitemu vractvu pripisavati čini se. Odtud dohadja, da moje vractvo, koje samo iz trih kapljic čiste vode sastoi, zbilja čudesa zrokuje, ar ova namišljena lekarska krēpost skupa s naravskim urednim življenjem vse od bolestnika oddaljava, što bi vračecu naravsku moć prečiti moglo, i čini bolestnika misliti, da mu se bolest poboljšava. Bilo zadnjē kak mu drago, samo da k jednomu cilju pelja, najmre k povoljnemu zdravju.

Šah Jehen nadari mudroga vračitelja, i zamučī sebi zaufanu skrovnost. On se je ostavil velikoga žmulenja, i potrebovaše vino s velikim razlogom, budući previdel, daje umērenost u vsakom uživanju perva pogodba zaderžanja zdravja, a vsako prekeršenje zviranjek ljute boli.

S L Ě P E C I H R O M

[Polag Gellerta.]

Pripetce nadojde na sokaku
Hrom naproti slepom siromaku;
Upajuć se v misli on raduje,
Da vre svoga vodju iti čuje.

Al' on ovom' reče: „moj nebozi,
Daj ti meni tužnom' pripomozi!
Ar to poširoko tvoje pleće
Pod mog' tēla terhom' ustat' neće.

Dajda brate, ti me samo nosi,
Pak me već za vodju nit' neprosi,
Tak hte za me noge tvoje hodit,
Tebe pako oči moje vodit.“

Ovak reče: pogodba včinjena:
I hrom slepcu splazi na ramena.
Ovak jen drugomu je pomogel,
Kaj sam poseb nijen nije mogel.

Što ti, brate, nimaš, brat tvoj ima,
Tvih pak lepih darov brat tvoj nima. —
Z mánjkanja potrebne zveršenosti.
Zvira potreboća družbenosti.

Ako bi vse ono drugi imal,
S čém Bog brata njegvog' ni preštimal,
Samo na syu hasen bi se genul,
Z brata srčće nigdar nespomenul.

Brate! nemoj anda krivit' Boge,
Da ti krato bratov dare vnoge;
Veliku ćeš hasen ti dobiti,
Samo s bratjum družben moraš biti! —

Fr....ć.

I Z V O R I

ili

Zviranjki Pozablenja.

O da bi se mogal, rekne *Milutin* iz potoka pozablenja napiti; i tako na jedan put osloboditi se od onih žalostnih spominanjih, koja mi vsaki čas moj život ogorčavaju. Želja ti se izpuniti može, rekne na to starac *Zoran*. Odovde tri dana hoda prostira se jedna posvetjena lipova šuma, u kojoj prebiva jedan vilenik, moj stari priatelj. Hodi k njemu, on će te odpeljati k zviranjkom. Taki se *Milutin* na put spremi i tretji dan na večer prispeje vu naznačenu šumu. Vilenik ga ljubezno prime, kak berž ime *Zorana* svoga priatelja začnje, i obeća, da će mu odmah zutrađan njegovu želju izpuniti: z blaženim pokojstvom posluša on pripovest života *Milutinoroga*, sa sinovnum zaufanostjum pripovedanu, i odvede utrudjenoga putnika do postelje iz mehnja [mahovine] i lipovoga listja, da si tu počine, i da se za zutrašnji put okrepi. — Jedva perve luči sunca kroz grane svetoga luga probiu, zverši vilenik svoju juternju molitvu i odputi se sa svojim gostom na odlučeno mjesto. Na večer dođu vu jednu, med visokimi planinama ležeću, gustum šumum obraštjenu dolinu, gde su tri zviranjki iz jedne pećine [stěne] izvirali. Evo nas sada, rekne starac, na poželjanom mjestu ter izvadi iz njedar zlatnu čašu. Evo su zviranjki pozablenja; ali se

samo iz jednoga piti dopuštja. Sad izbiraj. Ako tvoje ustnice vodum ovoga pervoga zviranjka smočiš, zaboravit' ćeš vse nesrčće i nevolje, koje su ti ikada život ogorčavale. Pozabit' ćeš nevolju tvojih mladih lět, tvoju nesrčćnu ljubav, tvoje vërne, ali izgubljene priatelje. — Ovo govoreći pruži *Milutinu* napunjenu čašu; ali ovaj je odmah neprime, nego zapita najpredi, budem li, ako se iz toga zviranjka napijem, zaboraveći nesrčće moga života, takojer zabil blažene čase, koji su s ovimi bili zvezani, i sladku tugu onih hipov, koji su mi tako dragi postali? — „Da kako! zaboravit' ćeš i to!“ Hodmo dakle k drugomu zviranjku, reče *Milutin*; jer kako bi ja mogal samo zato, da zaboravim moga života nezgode, vsu korist aldovati, koju su mi te iste nezgode donesle, i koja mi se, dati istinu kažem, kadkad od istih onih nesrčć prevažnia vidi. — Dobro, odgovori vilenik, a ti zagrabi iz ovoga drugoga bistroga zviranjka; on će ti na jedanput iz pameti izbrisati sve, što god za prekeršenje u tvom životu deržiš. Na to prime *Milutin* čašu i napuni ju do verha; i već ju izpiti nakani, kad se na jedanput zderži, pitajući svoga vodju: ta ti si mi včera rekal, da te je svěst [Gewissen] zbog učinjenih pregreških grižeća na put krěposti i mudrosti dopeljala, i da ti je iz ternja one muke, proniknul cvět krěpozti? Tako je, odgovori Vilenik; a *Milutin* prolije po pěsku, što je bil zagrabil. Sad blažena radost obstre lice sědoga starca, on pristupi k tretjemu zviranjku, zagrabi i pruži mu čašu. Kaži mi, upita *Milutin*, krěposti ovoga zviranjka? — Taj čini, odgovori Vilenik s prevelikim veseljem, da sasvim zaboraviš na vsa uvredjenja tvojih nepriateljev, na vse nevolje, koje ti je njihova zloba uzrokovala. — Tada *Milutin* pred starcem klekne, i uzme iz njegove ruke pitje pomirenja; blaženi pokoj s čistim tečajem prolie se po njegovom serdecu, iz kojega se iztrěbe ter izperu vse nepriateljske uzpomene; koje su ga jedino prečile, da se nije mogal s nezgodum sudbine, i s uzpomenum učinjenog prekeršenja, krěpko hlepeći za krěpostjum, pomiriti. —

D A N I C Z A

Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka.

Tečaj I.

Dana 18. Serpnja 1835.

Br. 28.

Ljubav mori, ljubav stvori.

Prirěčje horvatsko.

SKROVNOST USPOMĚNE.

Na Lauru.

[Iz Schillera.]

Věkom ljubít usta tvoja medna,
Odkud je ta želja prekoredna?
Odkud nasladnost, tve sape piti,
Vu te, kad se pogled v pogled hiti,
Mertav se razíti?

Je l' nelete odmah duhi moji,
Kano sužnji, koje si osvoji
Vitez, predajuć se u krotkoći,
Preko žitka moga u berzoći,
Kad te zpaze oči?

Povedj, zašto meštru svom' utěču?
Mozbit tamo k domu svojem lěću,
Ili mõzt su bratja razdružena,
Od svog' udnog' veza oddeljena,
Vu tebi skrivena?

Je l' se bitje naše skup vre vílo?
Zato li je serdce naše bilo?
Il' je v kresu sunca zgašnjenoga,
V danih razkošja jur zbavljenoga,
Nastala ta sloga?

Nastala jest! — Živo ti mi biše
Sdružena u světih, kih ni više;
Na prošastja tamnoj tabli, Vila
Moja vidi, pisana su bila:

Jedno ti i mila!

I ta bitja živo skupazvita,
Tak osupnjen čitah čudnovita,
Biše B o g, življenje stvarajuće,
Zadobeć, kamgod ih serdce vuče,
Světa toga ključe.

Naprot nama těkoše obilni
Rajskog napitka potoci silni,
Tajnost stvarih odkrismo mogući,
K sunčnom berdu istine gorući
Kreljut zdigajući.

Plači, Lauro! Boga tog' nestade,
Mi smo njegve razvaline mlade,
A vu nama želja nevtišljiva,
Ka zgubljeno bitje skupaziva,
Da k božanstvu pliva.

Odtud, Lauro! želja prekoredna,
Věkom ljubít usta tvoja medna,
Odtud nasladnost, tve sape piti,
Vu te, kad se pogled v pogled hiti,
Mertav se razíti.

Zato lete odmah duhi moji,
Kano sužnji, koje si osvoji
Vitez, predajuć se vu krotkoći,
Preko žitka moga u berzoći,
Kad te zpaze oči.

Zato samo meštru svom' utěču,
Jerbo k tebi, domu svojem, lěću,
Od svog' udnog' veza oddeljena
Celuju se bratja razdružena
Opet zjedinjena.

Neg i ti — kak berž si me zazríla,
Zašto ti je lica kerv obliła?
Nismo l' oba, kak da smo rodjaki,
Kak za dugim putem dva zemljaki,
Sklopili se taki?

Dragutin Rakovec.

ČERNOGORCI.

Slavjanski ratni obraz.

[Iz ruskih *Bulgarinovi*h pismotvorov.]

Otomanska Porta, vojujuć s Rusijum [vu lětu 1807] podžigala je neprijateljstvo med svěmi našimi jednověrnimi, osebujno pako med Slavjani. Paša Skadarski nakanil je pokoriti Černogorce za to, što su pobožnimi svojimi molitvami slavili vitežtvo rusko. Čitave herpe lupežnih Arbanasov i Turkov, skitale su se na međjah černogorskih, kano gladni vući, tražeći vse moguće načine, kako bi se uvlekli vu nuternje strane, da si ugase kervjum žedju svoje osvete iliti fantenja, a lupežtvom i pljenjanjem da poišću u cirkvah božjih svoju hasen.

Med gorami i dolinami proplitje se stazica iz Černegore na široku ravnicu, omejašenu z jedne strane skadarskim jezerom a z druge sterminami gór pokritimi gustum šumum. Na samoj granici Černogorskoj teče potok, predirajući stazicu, nad kojum z obedvėh strán viseće klisure [pećine] pokrite braštjem i tankimi jelami naravske čine bolte, vu verhu na nekoliko sežnjev raztergane.

Sunce je već zašlo bilo za gore, i posljednji traki njegovi ožarovali su verhunce najvišjega drěvja. Vu daljini čuti je bilo bućanje stád [čred] i frule pastirov, koji su se iz pašnikov domom navratjali, i vikanje seljanov. Glasi su se malo po malo umirili; zadnj č se je sve utišilo, i sumrak pokrili je zemlju.

Na klisurah [pećinah] po obedvėh stránah stazice, skrila su se vu germje dva černogorska stražana. Zamotavši se vu kabanice, ležahu na zemlji, imajući u rukah zdravo nabite šaranice [puške]. Za dana nekrenu nit oka z doline, a kada je već tmica nastajala, poslušaju i na najmanje uztreptenje listja, ter idu na kraj klisure. Zatim približavši se drug s drugom z obedvih klisúr, počimlju med sobom taj pologlasni razgovor:

„Jesi li ti to Jurko?“ — „Jesam! a to si ti Janko? Dobro, da si se javio; meni se čini, ko da sam čuo neki šum doli, i hotěo sam već pustiti zerno, pak što Bog dá;“ — „Zapravboga; treba se pervlje oglasiti: to sam ti se ja vukao po germju.“ —

„Tako mi Boga, meni je to mučno, da mi se zabadava vlaži barut [prah] u čěvi. Gledajder sām, već su dva dana i dvě noći, da mi se nedade provertat ni jedna turačka glava.“ — „Ej valja, da im neće tak skoro na um pasti, da se po takvom goštjenju, s kakvim smo ih prekjučer podvorili, opet u naše gore spinjati počmu. Valjalo bi k njima ići; nemogu ti kazati kako to mene serdi, što se nemam s kim pohervati, a moja taneta [kuglje] brez posla u čěvi, baš ko da su mi sred serdca. Da sam ti ja Serdarom ili Poglavarom, sabrao bi vojno kolo, i predložio bi uprav ići na Skadar, sve bi popalio, i izsěkao...“ — „Tako li zbilja Janko! Ali je vladika [biskup] drugačije zapovědio. Spominješ li se, kako nam je govorio: „Děteo! čuvajte i štedite [šparajte] čistu kerv slavjansku, jedna je njejna kaplja skuplja, negoli deset turačkih glávah. Bijte se neprestrašeno ali se samo ondě bijte, gđe možete pogubiti neprijatelja, a ne ondě, gđe on može podaviti vas silom, kano uz dol sipajuća se klisura jake dubove. Rěč njegova, jest rěč pravde [pravice]. Nije to štogod otići u Skadar: tamo su tvrde i visoke stěne, a na zidinah su topovi — topu neprovertaš kože kano medvėdu ili strělcu!“ — „Istina, da nam Vladika nije zapovědio med neprijatelje se baciti, rekavši nam izza pećinah ter izza dervja pucati, nego on nam světuje kano dobri otac; — i čuva život naš, ali zarad nás nečuva svojega vlastitoga. Ne, brate Jurko, nek si govori tko što hoće, nije tako ugodno ubiti iz puške četiri Turčina, ko jednoga posěći. U domu otea mojega razvěšeno je po stěnah osamdeset labánjah, izmed kojih preko polovice dobito je *alahanom* i handžarom. Otac moj opao je u slavnoj bitvi u *Krusi*, gđe je gizdavi Mahmut-Paša s 30,000 Turákah platilo životom zkadársku oholnu namisal, da će pokoriti nas slobodne Černogorce; nego zato su dva ujaka moja ukrasili dom naš s dvadesetimi turačkimi, glavami, i ujak [vujac] Štěpan darovao je narodu samoga Pašu, koj se sada čuva u monastiru Cetinskom. Ja još nisam platilo, što sam dužan za smert otea moga; okervavljena njegova košulja još nije sakrita u zemlju; nagrožena osveta i kletva, koju je moja majka izrekla, još nije izpunjena! Ah Jurko, ka o

mi se je prohtelo zaséči u najguštje mnoštvo naših zločinacah, makar bi i sam poginuti morao, nego samo toliko, da padnem na telesih neprijateljah mojega otca i babajka, i da se umijem š njihovom kervjom.“ — Ne Janko! najglavnija je stvar o tom, kako bismo izkorënili sve neprijatelje naše vëre i slobode,— a kako izkorëniti — to je sve jedno. Nemo-gu brez smëha spomënut, kako sam prëkjuëer položivši na neki kamen moju cervenu kapu së-deëi za drugim kamenom Turke na zemlju va-ljao kano pospane tetreve [Auerhahn]. Ko-liko su ti oni krugljih splešëili na 'nom kame-nu, da zruše moju kapu, i kako su radostno zakriknuli, kad se je moja kapa zvalila, pro-bitu skroz i skroz kano rešeto! — Nego tišje, tišje, uprav mi se èini kano, da èujem, da nešto pleska u vodi. — „Zaisto nëgdo prelazi pre-ko potoka,“ reëe Janko: „Derž' uho oštro Jurko, ja èu se dole spustiti, i ako nadojdem na neprijatelja, spružit èu pištolu, a ti onda bëž' k našim i pucaj, da buku podignu, za me se neboj ništa. Ja se živ nedam, nití èu se brez potrebe na smert predati.“ Janko se spu-sti doli po kamenju i po viseëem smrëkovju, i predi nego je izišal z hraštja na stazicu, zpa-zil je èlovëka, koj uprav k njemu stupaše na brëg. V tmici nije mogal Janko razpoznati oprave prihodnika, nego samo zpozil je, da je na mëstu postal i da se okolo zgledava i nemirno posluša.

[Dalye szledi:]

OPISANJE

ŽIVOTA ZUMALACARREGUYEVOGA.

Don Tomas Zumalacarre-guy je bil rodjen leta 1789 vu Ormaisteguyu, u Guipuzkoajskoj krajini, gðe je njegova obitelj [Familia] u veli-kom preštimanju živel. U ono doba, kad je francuska vojska pod Napoleonom u Spanjol-sku navalila bila, slušal je u Pamploni prava, ali je ostavil dalje nauke, i pridružil se je braniteljem domovine. Zatim nahadjamo, da je bil kapitan pod *Minim*. Kako se je pak pod vladanjem korteskim zadržaval, to se različno poveda. Nekoji vele, da je bil kon-stitucionalnoj strani nagnjen, a drugi svedoëe, da je leta 1822 prestupil k vojski vëre pod *Quesadam*, ter da je u njoj komandantom

jednoga bataliona bil postal. Za upeljanum neobmejašenum monarkium je bil oberstlajnant u regimentu vojničkih redov, a zatim ober-star u regimentu od Estremadure (15. regim. linie) imonovan. Oficiri Ferdinanda VII. su *Zumalacarre-guya* deržali za dobrog upravi-telja; a prave vojničke umëtnosti nisu u njemu nahadjali. Kad je po pripetjenjih pri Granji, pod ministeriumom *Zea*, leta 1832 vojska bila oëištjena, t. j. kad su oni oficiri, od kojih se je znalo ili sumnjilo, da su Don Karlu nagnjeni, odpuštjeni, bil je i *Zumalacarre-guy* med onimi, koji su službu zgubili. *Zumalacarre-guy* odide zatim u Pamplonu nazad, gde mu je žena živela. Kad su po smerti Ferdinanda VII. Baskajanci za svoja prava oružje prijeli, bil vre iz predašnjih bojev poznani Santos Ladron, prvi, koi se je na èelo puntarov postavil. Ovoga su Kristinci oboružjanoga ulovili i pogubili. Za njim je slëdil *Eraso*, koi je vendar na skorom prisiljen bil u Fran-cusku vugnuti se. Sad je *Ituralde*, jedan bo-gati Navarrez, sjedinil razperhane ostanke Karlistov pri Puenti la Reyni, gðe se je kar-listinska Junta složila, i odkuda je cela Na-varra na oružje pozvana bila. Takajše *Zuma-lacarre-guy* se je na to pozivanje dignul, i taki su nekoji njega za verhnoga poglavicu prepo-ručali. Ali se je *Ituralde* vre do sada za ta-kovoga deržal, a pokle se je *Eraso* iz Fran-cuske povratil, oëitovali su se vsi jednoglasno, da hte njega za vodju imati. *Eraso* vendar, koj je do sada samo harmicarskim šeregom zapove-dal, odstupi èedno od verhnoga poglavarstva, i preporuči *Zumalacarre-guya*, koj je vre nad jednim regimentom zapovedal, i kojega verst-nost poznal je, najprikladniega za najveëjega vodju. Sad su vsi bili za *Zumalacarre-guya*, koj je od se dobe u Baskajskih krajih i u Na-varri ravnal uzdignutje. Kak je ov novi verhni vojvoda, skoro prez vsake pomoëi vojsku sa-kupil, oružje dobavil, i sa svojom novouredje-num vojskum najbolje kraljiëine generale mutil, je već drugdi zadoztno razloženo. Što se tiëe po-litičkoga mišlenja *Zumalacarre-guyevoga*, sverhu toga nije ništa stalnoga odkriveno. Nezna se, na koliko je bil za Don Karla zavzet; i jeli mu nij Don Karlos služil samo kakti ime, koje je po svojem blezkanju zakonitosti, pod-

piralo boj za pravice Biskajске i Navarreske, to još dokončano nije. Čini se, da su Kristinci skušali svoga silnoga neprijatelja na svoju stran dobiti, kak se je navlastito jedanput čulo, da su se tersili kroz brata Zumalacarreguyevog, koj je veliki liberalac i president audiencie u *Burgosu* vu dogovaranja s njim pustiti se. Ali Zumalacarreguy je ostal stalan u dugovanju, koje je sa vsum jakostjum bil preduzel. Njegov slavni život je u srěd boja, pri komu je vsigdar u osobi nazočan bil, svoj konac dostigal. Dana 18. Lipnja [Junia], kad su njegovi šeregi nekoji predvaraš Bilbaoski na juriš osvojili, bil je ranjen zernom [kuglum], i umerl je od iste rane dana 25. ob 11 vuri pred poldan. Karlistinska javlanja zverhu njega risaju sledeći kip od njega: Zumalacarreguy nije bil jako velik, i bil je počel debel postajati. Imal je značni obraz, živahne oštrozorne oči; njegovi gori zavernjeni mustači, njegova široka brada davaše mu jako junački izgled. Što se njegovog duha tiče, bil je neutrudljiv, njegova pamet, čudenja vredna; vsaki vojak od njegove vojske, bil mu je bolje u glavi nego vu popisu od vojske zabiležen. Pisal je redkokrat, njegovi listi na svoju ženu bili su povsema kratki, u sledećem obličaju. „Ja se dobro nahadjam; budi mirna. Pošiljam našoj kćeri dva celova [küsse].“

SUD MAGARSKI

o pevanju Slavulja i Kukavice.

Slavulj i Kukavica stanu se jednoč pravdati med sobom, koi lěpše pěva, misleći obadva, da jedan drugoga, Bog zna, kak daleko, u skladnoglasju za sobom ostavlja. Kukavica govoraše, da je njejno pevanje nepretergnjeno, naravsko i uměreno. Slavulj obstojashe pri tom, da on ima više složnosti nego ikoja druga ptica. Odkud, da nedojdu na boj, bi odlučeno medju njima, da predadu svoju pravdu sůdu koga tretjega, makar koi mu drago bude. Letěći za tim preko brěgov i ravníc,

zapaze na jednoj livadi strašnoga magarca [osla] s vušesi tolikimi, kolikih jošje svět nije vidil. Zbog česa jako razveseljena Kukavica: „ne hodmo dalje,“ reče Slavulju „evo miloserdna sudbina dala nam se je na sudca naměriti; pokihdob, stojeći sva znanost ove versti sůda vu čujenju, gdo će nam bolje od njega, moći dati pravičan i nijednostran dosudak? I rečeno, učinjeno, polete na jednu nizku hrušku, i stisnuvši kreljuti, pošedu na njejnih granah. Za tim prose ponizno magarca, da bi im izvolil zadovoljni sůd izreći verhu njihove pravde. Magarac, kojemu se je više hotělo jesti, nego li njim za sůdca biti, jedva malo podigne težku glavu od zemlje, ter ju opet dole zpusti; i stresući glavom, zaropotje dva puta strašno s ušima; dade razuměti dvim perušem [pravdašem], da za on dan sůda ne derži. Ali oni ga moljaše toliko, da se zadnjič od pasenja zdigne, deržeći glavu gore, a ušetine uprav osovljene, kakti god zajec kada šupa. „Pěvajte dakle, reče,“ i žurite se; kada vas budem čul, kazat ću vam moje zbiljno mnenje. Kukavica se perva pripravi i reče: „pazite dobro, gospodine sudče na lěpotu mojega pěvanja, koje ćete sada čuti, a verhu svega imajte pomnju na umětelnost [kunstfertigkeit], kojum glase slažem. I kriknuvši zatim osam ili deset put *ku ku*, napuhne se malo, strese svojim perjem i zamukne. Slavulj onda, prez ikakovog predgovora počme svoje najugodnie žuborenje, i tolika različnost, krasota i skladnost javljala se je u njegovoj presladkoj pěsmi, da nije bilo zvěri u onih šumah, koja nebi od neizměrne sladosti obilno razsipanih glasov serdčeno taknjena k milomu pěvaču derčala, i dok se je pušćal sve više i više u svoju pěsmu; sudac, komu je to dugačko dokazivanje dosadilo, zaručič što strašnie more: „mozbit, reče Slavulju,“ da je tvoje pěvanje nježnije od kukavičinoga, ali Kukavičino je na lepši način meni vnogo povolnije, jer se s mojum popěvkum i smojum kervjum bolje slaže.